

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา กรณีศึกษา: โรงเรียนปณยา พัฒนาการ
เขตสวนหลวง กรุงเทพฯ

ปริญญานิพนธ์
ของ
นนทพร ว่องกตัญญู

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและการจัดการการศึกษา
มีนาคม 2561

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา กรณีศึกษา: โรงเรียนปณยา พัฒนาการ
เขตสวนหลวง กรุงเทพฯ

ปริญญานิพนธ์
ของ
นนทพร ว่องกตัญญู

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและการจัดการการศึกษา

มีนาคม 2561

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา กรณีศึกษา: โรงเรียนปณยา พัฒนาการ
เขตสวนหลวง กรุงเทพฯ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและการจัดการการศึกษา
มีนาคม 2561

นันทพร ว่องกัตถัญญ. (2561). *การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา กรณีศึกษา: โรงเรียนปณยา พัฒนาการ เขตสวนหลวง กรุงเทพฯ*. ปริญญาโท กศ.ม. (การบริหารและการจัดการการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท: อาจารย์ ดร.สุมนิตย์ เกิดหนูวงศ์, อาจารย์ ดร.สุชนันท์ บัณฑุ์นทกุล.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนปณยา พัฒนาการ เขตสวนหลวง กรุงเทพฯ โดยศึกษา 4 ประเด็น คือ 1. การร่วมวางแผน 2. การร่วมกิจกรรม 3. การร่วมระดมทรัพยากร และ 4. การร่วมประเมินผล (2) ศึกษาความคาดหวังของผู้ปกครองเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนปณยา พัฒนาการ เขตสวนหลวง กรุงเทพฯ โดยศึกษา 4 ประเด็น คือ 1. การร่วมวางแผน 2. การร่วมกิจกรรม 3. การร่วมระดมทรัพยากร และ 4. การร่วมประเมินผล (3) เปรียบเทียบสภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้ปกครองโดยภาพรวมระหว่างผู้ที่มีเพศ อายุ ความสัมพันธ์กับนักเรียน รายได้ครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน ระดับการศึกษา และอาชีพ ที่แตกต่างกัน และ (4) เพื่อนำเสนอแนวทางที่เหมาะสมของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนปณยา พัฒนาการ เขตสวนหลวง กรุงเทพฯ โดยใช้แบบสอบถามแบบสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 531 คน แบ่งเป็น กลุ่มที่ใช้ในการตอบแบบสอบถาม 509 คน กลุ่มที่ใช้ในการสัมภาษณ์ 10 คน และกลุ่มที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม 12 คน การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาค่า ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติเชิงอนุมาน คือ การวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) และการทดสอบค่าที (t-test)

ผลการวิจัยพบว่า (1) สภาพการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา ทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง (2) ความคาดหวังของผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ด้านการวางแผน การระดมทรัพยากร และการประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง แต่ด้านกิจกรรม อยู่ในระดับมาก (3) การมีส่วนร่วมโดยภาพรวมระหว่างผู้ที่มีเพศ อายุ ความสัมพันธ์กับนักเรียน รายได้ครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน ระดับการศึกษา และอาชีพ ที่แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาแตกต่างกัน พบว่า ผู้ที่มีเพศ ความสัมพันธ์กับนักเรียน ระดับการศึกษา ที่แตกต่างกันมีการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญ ส่วนผู้ที่มีอายุ รายได้ครอบครัว และอาชีพที่แตกต่างกัน มีการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาที่ไม่แตกต่างกัน และ (4) แนวทางที่เหมาะสมคือ ต้องเตรียมความพร้อมในด้านนโยบายของโรงเรียน ให้ความรู้กับครูและบุคลากรเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ให้ความสำคัญกับผู้ปกครองทุกคน และจัดการมีส่วนร่วมอย่างเป็นระบบ

PARENTAL PARTICIPATION IN EDUCATION MANAGEMENT: CASE STUDY OF
PANAYA PATTANAKAN SCHOOL IN SUANLUANG, BANGKOK

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Education Program in Educational Administration and Management
at Srinakharinwirot University

March 2018

Nuntaporn Wongkatunyoo. (2018). *Parental Participation in Education Management: Case Study of Panaya Pattanakan School in Suanluang, Bangkok*. Master thesis, M.Ed. (Educational Administration and Management). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor: Dr.Sumolnit Kerdnoonwong, Dr.Suchanin Bunthununthakul.

The purposes of this research as follows: 1) to study parental participation in education management at Panaya Pattanakan school in actual conditions in four aspects; (1)planning (2)cooperation (3)supporting and (4)evaluation; 2) to study parental expectations in terms of educational management at Panaya Pattanakan school in four aspects; (1)planning (2)cooperation (3)supporting and (4)evaluation to compare parental participation in education management in regard to gender, age, relationships with students, monthly income, education levels, and occupation; and 4) to identify the proper ways for parental participation in terms of educational management. This applied research is based on both quantitative and qualitative studies, as well as focus groups. The sample consisted of five hundred and thirty-one people, five hundred and nine parents for questionnaires, ten parents for interviews and twelve people in a focus group. Descriptive statistics and inferential statistics, such as ANOVA and a t-test, were used for data analysis.

The results revealed that 1) parental participation in every aspect of educational management was at moderate level; 2) parental participation had expectations at a moderate level. The expectations for cooperation were at high level; 3) the results of the study revealed that the factors of gender, relationships with students and educational levels affected participation levels in educational management. However, age, monthly income, and occupations have no effect on participation levels in educational management, and; 4) an appropriate approach is the readiness of the school and the attention to the importance of participation in educational management for parents, teachers and staff.

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง
การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา กรณีศึกษา: โรงเรียนปณยา พัฒนาการ
เขตสวนหลวง กรุงเทพฯ
ของ
นันทพร ว่องกตัญญู

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและการจัดการการศึกษา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

วันที่ เดือน มีนาคม พ.ศ.2561

อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

.....ที่ปรึกษาหลัก
(อาจารย์ ดร.สุมนิตย์ เกิดหนูวงศ์)

.....ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยะ ศักดิ์เจริญ)

.....ที่ปรึกษาร่วม
(อาจารย์ ดร.สุชนินธ์ บัณฑุนันทกุล)

.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร.สุมนิตย์ เกิดหนูวงศ์)

.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร.สุชนินธ์ บัณฑุนันทกุล)

.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร.ชไมพร ดิสถาพร)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์นี้สำเร็จได้เรียบร้อยด้วยดีได้รับความกรุณาอย่างสูงจาก อาจารย์ ดร.สุมนิตย์ เกิดหนูวงศ์ และ อาจารย์ ดร.สุชนิษฐ์ บัณฑุ์นทกุล อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ที่ได้เสียสละเวลาอันมีค่าเพื่อให้คำปรึกษาแนะนำใน การจัดงานวิจัยนี้ทุกขั้นตอน อีกทั้งกรุณาให้การตรวจสอบ แก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ตลอดเวลาการทำปริญญานิพนธ์เป็นอย่างดี ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาจึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

นอกจากนี้ความสำเร็จของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ยังเป็นผลมาจากความอนุเคราะห์ของ ผศ.ดร. วิไลรัตน์ ชันธุ์เจริญ อาจารย์ ดร.กัมปนาท บริบูรณ์ และอาจารย์ผศ.ดร.มนตา ตุลย์เมธากการ ซึ่งได้ กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแก้ไขและให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแบบสอบถามในการทำปริญญานิพนธ์ ครั้งนี้ อย่างดียิ่ง จึงขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอขอบพระคุณคณะผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้ปกครองโรงเรียนปณยา พัฒนาการ ที่ได้ อำนวยความสะดวกและให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณอาจารย์ประจำภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาตลอดชีวิตทุกท่านที่ได้ กรุณาสั่งสอนอบรมให้ความรู้ ขอ กราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ครอบครัว ที่ได้ กรุณาให้กำลังใจ ตลอดมา ขอขอบพระคุณเพื่อนๆ พี่ ๆ และน้องๆทุกคน ที่คอย ช่วยเหลือและให้กำลังใจในการทำ ปริญญานิพนธ์และขอขอบพระคุณทุกท่านที่ได้เฝ้าเฝ้า ใจ ที่นี้ ที่มีส่วนช่วยเหลือให้ปริญญานิพนธ์เล่มนี้ สำเร็จลุล่วงด้วยดี

คุณความดีของปริญญานิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาคุณบิดา มารดา และ คุณครูบา อาจารย์ทุกท่านที่ได้กรุณาสั่งสอนมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

นันทพร ว่องกตัญญู

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความสำคัญของการวิจัย.....	4
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
ขอบเขตของการวิจัย.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
กรอบแนวคิดของการวิจัย.....	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
การจัดการศึกษา.....	10
การมีส่วนร่วม.....	20
การมีส่วนร่วม.....	20
การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา.....	25
โรงเรียนปาลญา พัฒนาการ.....	62
ประวัติความเป็นมา.....	62
การบริหารงานของโรงเรียน.....	64
การจัดการศึกษาของโรงเรียน.....	65
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	69
งานวิจัยในประเทศ.....	69
งานวิจัยต่างประเทศ.....	71
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	76
ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย.....	76
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	76
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	77
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	78
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	79
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	79

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	81
การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	81
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	82
5 สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	100
สรุปผลการวิจัย.....	100
อภิปรายผล.....	105
ข้อเสนอแนะ.....	109
บรรณานุกรม.....	110
ภาคผนวก.....	123
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	140

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 ตารางสังเคราะห์รูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง.....	38
2 ตารางแสดงจำนวนและร้อยละของปัจจัยส่วนบุคคล.....	82
3 ตารางแสดงค่าเฉลี่ยระดับการปฏิบัติจริง ความคาดหวัง และความต้องการจำเป็น ในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาในภาพรวมและรายด้าน.....	84
4 ตารางแสดงค่าเฉลี่ย ระดับการปฏิบัติจริง ความคาดหวัง และความต้องการจำเป็น ในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา ด้านการร่วมวางแผน ในรายข้อย่อย.....	85
5 ตารางแสดงค่าเฉลี่ย ระดับการปฏิบัติจริง ความคาดหวัง และความต้องการจำเป็น ในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา ด้านการร่วมกิจกรรม ในรายข้อย่อย.....	87
6 ตารางแสดงค่าเฉลี่ย ระดับการปฏิบัติจริง ความคาดหวัง และความต้องการจำเป็น ในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา ด้านการร่วมระดม ทรัพยากรในรายข้อย่อย.....	89
7 ตารางแสดงค่าเฉลี่ย ระดับการปฏิบัติจริง ความคาดหวัง และความต้องการจำเป็น ในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา ด้านการร่วมประเมินผล ในรายข้อย่อย.....	91
8 ตารางสรุปผลการสัมภาษณ์ผู้ปกครอง.....	95
9 ตารางสรุปประเด็นการสนทนากลุ่ม (Focus group).....	97
10 ตารางสรุปแนวทางการมีส่วนร่วม.....	99

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 รูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองโรงเรียนและชุมชนตามแนวคิดของ Berger.....	37
2 โครงสร้างการบริหารงานของโรงเรียนปณยา พัฒนาการ.....	64

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

“ในการปฏิบัติงานนั้น ย่อมมีปัญหาต่างๆ เกิดขึ้นได้เสมอ เมื่อปัญหาเกิดขึ้นต้องแก้ไข อย่าทิ้งไว้พอกพูนลูกกลมเกลี้ยง ขอให้ทุกคนระลึกว่าปัญหาทุกอย่างมีทางแก้ได้ ถ้าแก้คนเดียวไม่ได้ก็ช่วยกันคิดช่วยกันแก้หลายๆ คนหลายๆ ทาง ด้วยความร่วมมือปรองดองกัน ปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นจักได้ไม่กลายเป็นอุปสรรคขัดขวางและบั่นทอนทำลายความเจริญและความสำเร็จของการทำงาน”

พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชฯ ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 13 กรกฎาคม พ.ศ. 2533

พระบรมราโชวาทที่อัญเชิญมานี้แสดงให้เห็นถึงพระราชปณิธานของพระองค์ที่อยากจะให้พสกนิกรชาวไทยซึ่งเสมือนลูกๆ ของพระองค์ทำหน้าที่ของตนให้เต็มสติปัญญาความสามารถ ด้วยความสามัคคีปรองดอง การทำงานร่วมกัน การช่วยกันคิดและแก้ไขปัญหาต่างๆ และการร่วมมือกันนั้นสามารถนำมาซึ่งความสำเร็จ และความเจริญงอกงามได้

ดังนั้นการทำงานร่วมกันให้ประสบความสำเร็จและเกิดความเจริญงอกงามได้นั้นการศึกษาถือเป็นเครื่องมือหนึ่งที่ถ่ายทอดและพัฒนาชีวิตของมนุษย์ ให้เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ ก่อให้เกิดการพัฒนาทั้งกาย วาจาและใจ ทำให้มนุษย์สามารถดำรงชีวิตและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข การศึกษาเป็นสิ่งสำคัญยิ่งสำหรับประเทศชาติ ที่ทำให้มนุษย์สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างสันติสุข สามารถเกื้อหนุนการพัฒนาประเทศได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้เพราะการศึกษาเป็นรากฐานของการพัฒนาทั้งหลาย การศึกษาคือหัวใจของการพัฒนาทั้งมวลอีกทั้งเป็นหน้าที่ของรัฐบาลที่จะให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษา และใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการหล่อหลอมสืบทอดเจตนารมณ์เป็นเครื่องบ่งชี้ถึงความเจริญของประเทศอีกด้วย การศึกษาถือได้ว่าเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญที่สุด การที่พลเมืองของประเทศมีอัตราการรู้หนังสือสูง และจบการศึกษาสูงจำนวนมากย่อมนำพาประเทศไปสู่การพัฒนาที่มั่นคงทำให้เศรษฐกิจของประเทศก้าวหน้ามีเสถียรภาพรายได้ประชาชาติสูง ถ้ามองในแง่ของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือบิดามารดาที่จะตัดสินใจลงทุนให้การศึกษาให้แก่ตนเองหรือบุตรหลาน ต่างก็มีความมุ่งหวังว่าบุคคลนั้นจะได้รับรู้ความสามารถจากการศึกษาเล่าเรียน หรือการฝึกอบรมเมื่อจบหลักสูตรแล้วสามารถมีรายได้หรือเงินเดือนที่สูงกว่าเดิม และนอกจากนี้ยังอาจจะส่งเสริมให้สามารถหางานที่เหมาะสมมากขึ้นและเป็นที่ยอมรับในสังคมอีกด้วย (เสาวลักษณ์ ดีแท้. 2553)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ. 2545 พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่3) พ.ศ. 2553 ที่กำหนดการปฏิรูปการศึกษา ต้องมีการกระจายอำนาจ การศึกษาไปยังสถานศึกษา ตามหลักการจากกระทรวง และส่วนกลางไปยังสถานศึกษาให้มากที่สุด โดยเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้มีส่วนร่วมในการบริหาร การตัดสินใจ และการจัดการศึกษา

(สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. 2559: 13 ออนไลน์) นอกจากนั้นยังได้คืนอำนาจในการจัดการศึกษาให้กับประชาชน กำหนดให้บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษามีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาในรูปแบบต่างๆ เช่น การมีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการสถานศึกษา เป็นต้น ให้โอกาสจัดการบริหารตนเอง ส่วนกลางมีหน้าที่เพื่อกำหนดนโยบาย และเป้าหมาย ส่วนโรงเรียนสามารถกำหนดวิธีการทำงาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายได้ด้วยตนเอง มีอำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบในการดำเนินงานได้ด้วยตนเอง มีหลักการตรวจสอบและถ่วงดุล ส่วนกลางมีหน้าที่กำหนดนโยบายของชาติ ซึ่งแต่ละสาระตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ยังเป็นแนวทางกว้างๆ ที่ครอบคลุมทั้งแนวคิด หลักการ และแนวการจัดการศึกษาที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของชุมชนที่เป็นไปตามพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา (สุวิชา วิริยมานุวงศ์. 2554: 4)

นอกจากนโยบายของภาครัฐแล้ว การศึกษาในสถานการณ์ปัจจุบัน ต้องอาศัยความร่วมมืออย่างเข้มแข็งระหว่างครอบครัว โรงเรียนและฝ่ายต่างๆ ในสังคมเพื่อร่วมมือกันพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน การมีส่วนร่วมของพ่อแม่ผู้ปกครอง ทั้งในด้านการอบรมเลี้ยงดูและการศึกษาของบุตร ส่งผลให้บุตรมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นอีกทั้งมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียน การมีส่วนร่วมของพ่อแม่ผู้ปกครองในสังคมไทยที่ผ่านมาถือว่ายังค่อนข้างน้อย โดยมีส่วนร่วมแบบเดิมๆ คือ มาร่วมประชุมร่วมพัฒนาทางกายภาพของโรงเรียนและบริจาคทรัพย์สินให้การมีส่วนร่วมในฐานะหุ้นส่วนทางการศึกษายังมีน้อยมาก นอกจากนั้นโรงเรียนส่วนใหญ่ยังไม่เปิดโอกาสเนื่องจากกระบบระเบียบต่างๆ ยังไม่เอื้ออำนวยประโยชน์ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองอย่างมีประสิทธิภาพด้วย (ศูนย์ประสานงานเครือข่าย ผู้ปกครองในสถานศึกษา. 2551: Online)

นอกจากนี้แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2579) มีแนวนโยบายเพื่อดำเนินการในด้านสถานศึกษา สนับสนุนให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง คนในชุมชนปราชญ์ชาวบ้าน พระภิกษุ นักบวช ผู้นำทางศาสนา และผู้ประกอบการอาชีพต่างๆ ให้มีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งประโยชน์แก่ผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข

การบริหารและการจัดการศึกษาเอกชนตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้สนับสนุนให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา รัฐจะช่วยเหลือสนับสนุนด้านการเงิน การลดหย่อนยกเว้นภาษีสิทธิประโยชน์อย่างอื่นที่เป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษาเอกชน ส่งเสริมสนับสนุนด้านวิชาการเพื่อให้สถานศึกษาเอกชนมีมาตรฐาน สถานศึกษาเอกชนจะต้องเป็นนิติบุคคลบริหารโดยคณะกรรมการมีอิสระในการบริหารการจัดการ อยู่ภายใต้กำกับติดตามประเมินคุณภาพ และมาตรฐานจากรัฐการบริหารและการจัดการศึกษาของเอกชนให้เป็นอิสระ โดยมีการกำกับติดตามประเมินคุณภาพมาตรฐานการศึกษาจากรัฐ โดยจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ประเมินคุณภาพเช่นเดียวกับสถานศึกษาของรัฐ (มาตรา 43) และมีคณะกรรมการบริหารศึกษา ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา ผู้รับใบอนุญาตผู้แทนผู้ปกครองผู้แทนองค์กรชุมชนผู้แทนครูผู้แทนศิษย์เก่าและผู้ทรงคุณวุฒิ (มาตรา 44) (เสาวลักษณ์ ดีแท้. 2553)

จากนโยบายของภาครัฐ แผนการศึกษาแห่งชาติ และ พรบ.การศึกษาแห่งชาติ จะเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง มีความสำคัญต่อการบริหารจัดการโรงเรียนโดยมีงานวิจัยที่ชี้ให้เห็นถึงบทบาทและความสำคัญของครอบครัวในการมีส่วนร่วมทางการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของพ่อแม่ด้านการศึกษา มีใช้มีผลต่อความสำเร็จทางการเรียนของเด็กเท่านั้น แต่ยังส่งผลต่อความสำเร็จในชีวิตของเด็กอีกด้วย โดยเด็กที่พ่อแม่มีส่วนร่วมด้านการศึกษา นอกจากจะประสบความสำเร็จด้านการเรียน กล่าวคือ ได้คะแนนดี มาโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ ทำการบ้านเสร็จเรียบร้อยตามกำหนดเวลา และมีโอกาสเรียนต่อในระดับสูงแล้ว ยังพัฒนาทัศนคติทางบวกต่อตนเองด้วย ดังที่ยูเมนสกี (นภเนตร ธรรมบวร. 2541: 31; อ้างอิงจาก Umansky. 1983) ซึ่งเป็นนักการศึกษาของสหรัฐอเมริกา ได้กล่าวว่า เด็กที่มาจากครอบครัวที่พ่อแม่เห็นความสำคัญของการศึกษาและมีการเตรียมเด็กสำหรับประสบการณ์ทางสังคม มีแนวโน้มที่จะประสบความสำเร็จมากกว่าเด็กที่พ่อแม่ไม่ให้ความสำคัญ สรุปรวมได้ว่าปัจจุบันต่างประเทศได้เล็งเห็นความสำคัญของครอบครัวและผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในโรงเรียนแทบทั้งสิ้นและมีความพยายามทุกวิถีทางที่จะผลักดันให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในโรงเรียนให้ได้

ทั้งนี้ ญัฐพร ยืนนาน (2555) ได้กล่าวเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองไว้ว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองมีความสำคัญ ที่จะพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความสามารถและความต้องการของผู้เรียน การศึกษาเป็นปัจจัยในการสร้างและการพัฒนาความรู้ ความคิด ความประพฤติ และคุณธรรมของบุคคล สังคม และประเทศ ให้การศึกษาที่ดีกับเยาวชนอย่างครบถ้วนพอเหมาะกันในทุกๆ ด้าน สังคมและบ้านเมืองจึงจะมีคุณภาพขณะเดียวกันหากผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการร่วมคิดร่วมตัดสินใจ ร่วมมือช่วยเหลือก็จะทำให้คนในปกครองได้เรียนรู้ในสิ่งที่ผู้ปกครองต้องการในการดำเนินชีวิตประจำวันไปด้วย การบริหารงานของโรงเรียนจะประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายต้องอาศัยความสัมพันธ์กันทั้งพหุภาคีซึ่งกันและกันชุมชนต้องอาศัยโรงเรียนในการจัดการศึกษาให้กับเยาวชน ขณะเดียวกันโรงเรียนก็ต้องพึ่งพาอาศัยและได้รับการสนับสนุนจากชุมชนเช่นเดียวกัน การควบคุมปัจจัยต่างๆ เพื่อให้ระบบการศึกษาสอดคล้องความต้องการและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในสังคมไทย ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ การเข้ามามีส่วนร่วมต่อการจัดการศึกษาทั้งในรูปของบุคคล คณะบุคคล และองค์กรต่างๆ ได้แก่ พ่อแม่ ผู้ปกครอง ประชาชนในชุมชน องค์กรในท้องถิ่น องค์กรบริหารธุรกิจ และหน่วยงานอื่นในชุมชน ส่วนการดำเนินงานให้กระทำในรูปการจัดตั้งเป็นคณะกรรมการโดยเลือกตัวแทนแต่ละฝ่ายมารับผิดชอบร่วมกัน ส่งเสริมให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง ให้ความร่วมมือสนับสนุนโรงเรียนให้ความคิดเห็นข้อเสนอแนะในการบริหารงานตามขอบข่ายภาระงานของโรงเรียน โดยเฉพาะด้านการจัดกิจกรรมการสอน ให้มีส่วนร่วมในการกำหนดหลักสูตร การจัดหาแหล่งการเรียนรู้ จัดหาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ การปรับปรุงสภาพแวดล้อมของอาคารสถานที่ให้มีความพร้อมในการดำเนินงานตลอดจนการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบ้านกับโรงเรียน (ชนิษฐา เปรมพงษ์. 2550)

ในระดับนโยบายนั้น การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารโรงเรียนเป็นนโยบายสำคัญของรัฐในการพัฒนาการศึกษาเพื่อเปิดโอกาสให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การกำหนดนโยบาย วางแผนงาน ตามกระบวนการ การร่วมปฏิบัติตามแผนทางการศึกษา ร่วมบริหารจัดการผลประโยชน์ทางการศึกษา แลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็นเพื่อแสวงหาทางเลือก และการตัดสินใจต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อบุตรหลานของตน และที่สำคัญที่สุดของการกระจายอำนาจทางการบริหาร ตามกระบวนการมีส่วนร่วมก็คือ การช่วยเหลือทั้งอุดหนุนช่วยเหลือทรัพยากรทางการบริหาร ร่วมออกแรง คือร่วมระดมความคิด ความรู้ ความสามารถตลอดจนร่วมบริจาคทรัพย์สินสนับสนุนทางโรงเรียน ร่วมคิด คือ ร่วมในการประชุมปรึกษาหารือในการวางโครงการ วิธีการดำเนินงาน การติดตามตรวจสอบและการดูแลรักษาในการบริหารโรงเรียนในด้านต่างๆ ร่วมตัดสินใจ คือ เมื่อมีการประชุมปรึกษาหารือแล้ว จะต้องร่วมในการตัดสินใจเลือกกิจกรรมหรือแนวทางที่เห็นว่าดีที่สุดหรือเหมาะสมที่สุดกับบุตรหลาน การร่วมติดตามประเมินผลการจัดการบริหารโรงเรียนเพื่อยกระดับภูมิปัญญาและความสามารถในการแก้ปัญหาของชุมชนและบริหารระบบการศึกษาภายในโรงเรียนเพื่อเรียนรู้ ต่อเนื่องตลอดชีวิต ซึ่งระบบ การศึกษา ย่อมต้องการให้ประชาชน ทุกภาคทุกส่วนมีส่วนร่วมโดยเฉพาะผู้ปกครองซึ่งมีความใกล้ชิดกับบุตรหลานมากที่สุด (กระทรวงศึกษาธิการ. 2555)

โรงเรียนปาลยา พัฒนาการ เขตสวนหลวง เป็นโรงเรียนสามัญศึกษาเอกชน หลักสูตรสองภาษา ที่มีขนาดใหญ่ และมีจำนวนนักเรียนมากที่สุด ในเขตสวนหลวง มีบริบทเหมือนเป็นบ้านอีกหลังหนึ่ง เน้นความเป็นธรรมชาติ ความอบอุ่น สถาบันครอบครัว การดูแลเด็กอย่างใกล้ชิดทั้งในเรื่องพฤติกรรม การเรียน และการให้ความร่วมมือกับโรงเรียน เป็นสำคัญ ผู้ปกครองจะต้องติดต่อกับครูอย่างสม่ำเสมอ เพื่อติดตามความประพฤติและผลการเรียนของเด็ก และเข้าร่วมกิจกรรมที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น รวมถึงให้ความร่วมมือกับโรงเรียนเมื่อโรงเรียนร้องขอ ปัญหาที่พบคือ ผู้ปกครองบางกลุ่มให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนเป็นอย่างดี บางกลุ่มให้ความร่วมมือมากจนเกินไป และบางกลุ่มให้ความร่วมมือน้อยเกินไปหรือไม่ให้ความร่วมมือเลย (รายงานประจำปี. 2559) ดังนั้นการศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองโดยได้ศึกษาเกี่ยวกับบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาใน 4 ประเด็น คือ 1. การร่วมวางแผน 2. การร่วมกิจกรรม 3. การร่วมระดมทรัพยากร 4. การร่วมประเมินผล เพื่อที่จะช่วยส่งเสริมและพัฒนาเด็กร่วมกับครูและทางโรงเรียน และเป็นต้นแบบในการหาแนวทางการมีส่วนร่วมที่เหมาะสมได้ต่อไป

ความสำคัญของการวิจัย

ผลของการวิจัยในครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนปาลยา พัฒนาการ เขตสวนหลวง กรุงเทพฯ ที่ใช้เป็นแนวทางให้ผู้บริหารโรงเรียน ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องได้นำไปใช้ในการกำหนดนโยบาย การวางแผนพัฒนาและการบริหารจัดการโรงเรียนให้ผู้ปกครองได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ตลอดจนเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง เพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ทุกฝ่าย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนปณยา พัฒนาการ เขตสวนหลวง กรุงเทพฯ โดยศึกษา 4 ประเด็น คือ 1. การร่วมวางแผน 2. การร่วมกิจกรรม 3. การร่วมระดมทรัพยากร 4. การร่วมประเมินผล

2. เพื่อศึกษาความคาดหวังของผู้ปกครองเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนปณยา พัฒนาการ เขตสวนหลวง กรุงเทพฯ โดยศึกษา 4 ประเด็น คือ 1. การร่วมวางแผน 2. การร่วมกิจกรรม 3. การร่วมระดมทรัพยากร 4. การร่วมประเมินผล

3. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้ปกครองโดยภาพรวมระหว่างผู้ที่มีเพศ อายุ ความสัมพันธ์กับนักเรียน รายได้ครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน ระดับการศึกษา และอาชีพที่แตกต่างกัน

4. เพื่อนำเสนอแนวทางที่เหมาะสมของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนปณยา พัฒนาการ เขตสวนหลวง กรุงเทพฯ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียน
2. เป็นแนวทางในการนำไปปรับปรุงและพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียน
3. เป็นต้นแบบให้กับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน ที่มีลักษณะคล้ายกันได้

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีขอบเขตของการวิจัยดังนี้

1. ขอบเขตทางด้านเนื้อหา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียน โดยศึกษา 4 ประเด็น คือ 1. การร่วมวางแผน 2. การร่วมกิจกรรม 3. การร่วมระดมทรัพยากร 4. การร่วมประเมินผล

2. ขอบเขตทางด้านประชากร

2.1 ประชากรที่ใช้ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา คือ โรงเรียนเอกชนในเขตสวนหลวง ที่มีนักเรียนตั้งแต่ระดับอนุบาล ถึงระดับประถม 6 มี 3 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนจินดาพงษ์ โรงเรียนปิยจิต และโรงเรียนปณยา พัฒนาการ

2.2 กลุ่มตัวอย่างคือ โรงเรียนปณยา พัฒนาการ เขตสวนหลวง กรุงเทพฯ โดยเลือกแบบเจาะจง เนื่องจากโรงเรียนปณยา พัฒนาการ มีเด็กนักเรียนตั้งแต่ระดับอนุบาล ถึงระดับประถม และเป็นโรงเรียนเอกชนที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในเขตสวนหลวงโดยนักเรียน 1 คน ต่อ ผู้ปกครอง 1 คน คัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

จากจำนวนผู้ปกครองทั้งหมด 1,440 คน แบ่งเป็นระดับเนอสเซอรี่-อนุบาล 3 จำนวน 619 คน ประถม 1-6 จำนวน 821 คน การหากลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครซีและมอร์แกน จะได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างอยู่ที่ ระดับเนอสเซอรี่-อนุบาล 3 จำนวน 242 คน และระดับประถม 1-6 จำนวน 267 คน รวมทั้งหมด 509 คน

2.3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสัมภาษณ์ คือ ผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนปณยา พัฒนาการ ระดับชั้นเนอสเซอรี่-ประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวนระดับชั้นละ 1 คน รวมทั้งหมด 10 คน การหากลุ่มตัวอย่างโดยวิธีเลือกแบบเจาะจง

2.4 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม คือ คณะผู้บริหาร คณะกรรมการร่วม 4 ฝ่าย และผู้ทรงคุณวุฒิ ของโรงเรียนปณยา พัฒนาการ เขตสวนหลวง กรุงเทพฯ จำนวน 12 ท่าน คณะผู้บริหาร ได้แก่ ผู้อำนวยการ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ ผู้จัดการ ที่ปรึกษา คณะกรรมการร่วม 4 ฝ่าย ได้แก่ ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนนักเรียน และผู้แทนชุมชน และผู้ทรงคุณวุฒิ 4 ท่าน ได้แก่ ตัวแทนจากเขตสวนหลวง 1 ท่าน ตัวแทนจากสำนักงานการศึกษาเอกชน (สช.) 1 ท่านและตัวแทนจากศึกษานิเทศ 2 ท่าน

3. ขอบเขตด้านระยะเวลา

ในการศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสองภาษาครั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลในเดือนมิถุนายน-กรกฎาคม พ.ศ.2560

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ(Independent Variable) คือ ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนปณยา พัฒนาการ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้

ตัวแปรตาม (Dependent Variable) คือ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนปณยา พัฒนาการ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้เลือกศึกษาใน 4 ประเด็น คือ การร่วมวางแผน การร่วมกิจกรรม การร่วมระดมทรัพยากร การร่วมประเมินผล

นิยามศัพท์เฉพาะ

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง หมายถึง การที่ผู้ปกครองเข้าร่วมในกิจกรรม หรือโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาหรือการเรียนรู้ให้กับลูกหลานหรือเด็กในอุปการะของตน ทั้งที่โรงเรียน ที่บ้าน และ/หรือ แหล่งเรียนรู้ต่างๆ ทั้งในระดับการมีส่วนร่วมรายบุคคลและการมีส่วนร่วมในฐานะองค์กรของผู้ปกครอง ซึ่งอยู่ในรูปของคณะกรรมการสถานศึกษา สมาคมผู้ปกครอง และเครือข่ายผู้ปกครอง ในการวิจัยครั้งนี้จะหมายถึง 4 ประเด็น คือ 1. การร่วมวางแผน 2. การร่วมกิจกรรม 3. การร่วมระดมทรัพยากร 4. การร่วมประเมินผล

การร่วมวางแผน หมายถึง เป็นกระบวนการกำหนดวัตถุประสงค์สิ่งที่จะต้องกระทำเพื่อที่จะทำให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ที่กำหนด เป็นการตัดสินใจล่วงหน้าเกี่ยวกับงานที่จะทำในอนาคตเป็นการคิดวิเคราะห์ และตัดสินใจก่อนลงมือกระทำ เป็นการมุ่งป้องกันปัญหา มากกว่าการคอยแก้ปัญหาที่จะเกิดขึ้น

การร่วมกิจกรรม หมายถึง การร่วมในการกำหนดกิจกรรมต่างๆ รวมถึงการเข้าร่วมกิจกรรมที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น

การร่วมระดมทรัพยากร หมายถึง การที่ผู้ปกครองให้ความร่วมมือในการสนับสนุน อุปกรณ์การเรียนที่จำเป็น สื่อการเรียนการสอน สนับสนุนอุปกรณ์ในการทำกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของบุตรหลาน และให้ความร่วมมือกับโรงเรียน สนับสนุนกิจกรรมหรือโครงการต่างๆ หรือสนับสนุนเงิน และทรัพยากรเพื่อนำไปใช้ในการทำกิจกรรม เป็นต้น

การร่วมประเมินผล หมายถึง ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินกิจกรรม การติดตามผลการเรียนของนักเรียน ประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงเรียน รวมถึงการสอดส่องดูแลติดตามการเข้าสอนของครู

การจัดการศึกษาของโรงเรียน หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นกระบวนการให้และรับความรู้และประสบการณ์ การปรับเปลี่ยนทัศนคติการสร้างจิตสำนึก การเพิ่มพูนทักษะ การทำความเข้าใจให้กระจ่าง การอบรมปลูกฝังค่านิยม การถ่ายทอด ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมของสังคม การพัฒนาความคิด โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะให้บุคคลมีความเจริญงอกงามทางปัญญา มีความรู้ความสามารถที่เหมาะสมสำหรับการประกอบอาชีพ สามารถดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสม มีค่านิยมที่ดีและอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข

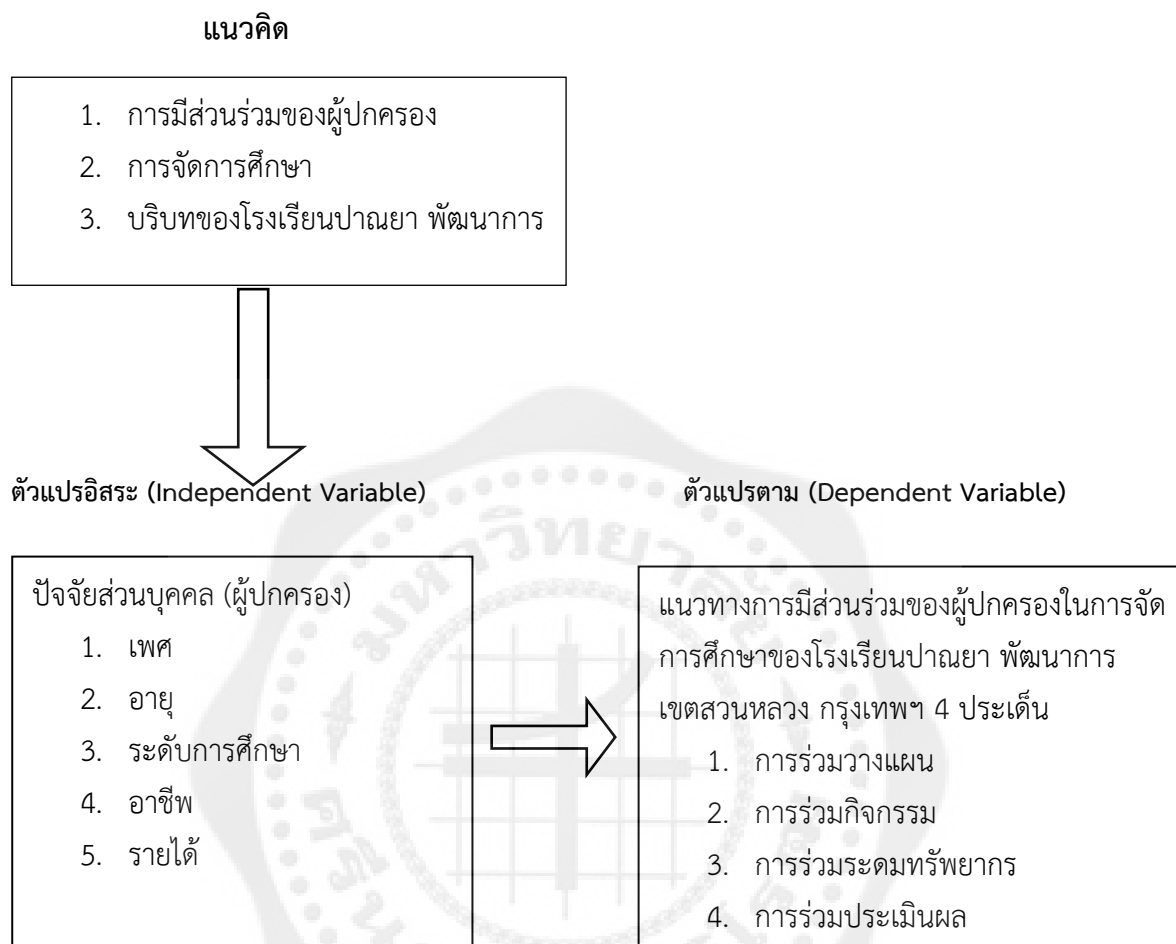
ผู้ปกครอง หมายถึง พ่อ หรือ แม่ หรือ ผู้รับผิดชอบ หรือ ผู้ดูแล หรือ ผู้ให้การอุปการะ นักเรียนของโรงเรียนปณยา พัฒนาการ ในระดับเนอสเซอรี่ อนุบาล และระดับประถมศึกษา

ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง คณะผู้บริหาร 4 ท่าน ได้แก่ ผู้อำนวยการ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ ผู้จัดการ ที่ปรึกษา คณะกรรมการร่วม 4 ฝ่าย ได้แก่ ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนนักเรียน และผู้แทนชุมชน

ผู้ทรงคุณวุฒิในงานวิจัยนี้ หมายถึง ตัวแทนจากเขตสวนหลวง 1 ท่าน ตัวแทนจากสำนักการศึกษาเอกชน (สช.) 1 ท่าน ตัวแทนจากศึกษานิเทศ 2 ท่าน

โรงเรียนปณยา พัฒนาการ หมายถึง โรงเรียนเอกชนที่เปิดสอนตามหลักสูตรสามัญศึกษา ประเภทสองภาษา ระดับเนอสเซอรี่-ประถมศึกษาปีที่ 6

กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนปณยา พัฒนาการ เขตสวนหลวง กรุงเทพฯ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและนำเสนอตามลำดับต่อไปนี้

1. การจัดการศึกษา

- 1.1 ความหมายของการจัดการศึกษา
- 1.2 ความจำเป็นในการจัดการศึกษา
- 1.3 วัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา
- 1.4 กฎหมาย นโยบายและแผนที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม
 - 1.4.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560
 - 1.4.2 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 พ.ศ.2560-2564
 - 1.4.3 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2553)
 - 1.4.4 แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2560-2579)

2. การมีส่วนร่วม

- 2.1 การมีส่วนร่วม
 - 2.1.1 ความหมาย
 - 2.1.2 รูปแบบของการมีส่วนร่วม
 - 2.1.3 ระดับการมีส่วนร่วม
- 2.2 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา
 - 2.2.1 ความหมายของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา
 - 2.2.2 แนวคิด ทฤษฎี การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา
 - 2.2.3 รูปแบบของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา
 - 2.2.4 บทบาทของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา
 - 2.2.5 ประเภทของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา
 - 2.2.6 ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา
 - 2.2.7 ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา
 - 2.2.8 ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา
 - 2.2.9 แนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา
 - 2.2.10 ข้อจำกัด และอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา
- 2.3 ความคาดหวังของผู้ปกครองที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
 - 2.3.1 ความหมายของความคาดหวัง

2.3.2 แนวคิดเกี่ยวกับความคาดหวัง

2.3.3 องค์ประกอบทฤษฎีความคาดหวัง

2.3.4 วิธีวัดความคาดหวัง

3. โรงเรียนปณยา พัฒนาการ

3.1 ประวัติความเป็นมา

3.2 ข้อมูลจำนวนนักเรียน

3.3 ข้อมูลจำนวนผู้ปกครอง

3.4 คุณลักษณะของโรงเรียน

3.5 การบริหารงานของโรงเรียน

3.6 การจัดการศึกษาของโรงเรียน

3.6.1 การจัดการศึกษาของโรงเรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3.6.2 วิสัยทัศน์

3.6.3 ภารกิจ

3.6.4 เป้าหมาย

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 งานวิจัยในประเทศ

4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. การจัดการศึกษา

1.1 ความหมายของการจัดการศึกษา

การจัดการศึกษาเป็นกระบวนการอย่างเป็นระบบ โดยมีเป้าหมายชัดเจน คือการพัฒนาคุณภาพมนุษย์ทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา คุณธรรม ค่านิยม ความคิด การประพฤติปฏิบัติ ฯลฯ โดยคาดหวังว่าคนที่มีคุณภาพนี้จะทำให้สังคมมีความมั่นคงสงบสุขเจริญก้าวหน้าทันโลกแข่งขันกับสังคมอื่นในเวทีระหว่างประเทศได้ คนในสังคมมีความสุข มีความสามารถประกอบอาชีพการงานอย่างมีประสิทธิภาพและอยู่ร่วมกันได้อย่างสมานฉันท์

การจัดการศึกษามีหลายรูปแบบไม่ว่าจะเป็นการจัดการศึกษาในสถานศึกษา นอกสถานศึกษา ตามอัธยาศัยย่อมขึ้นกับความเหมาะสมสำหรับกลุ่มเป้าหมายแต่ละกลุ่มที่แตกต่างกันไป

เนื่องจากการจัดการศึกษาเป็นกระบวนการที่เป็นระบบดังนั้นการจัดการศึกษาจึงจำเป็นต้องดำเนินไปอย่างต่อเนื่องมีบุคคลและหน่วยงานที่รับผิดชอบเข้าร่วมดำเนินการ มีรูปแบบ ขั้นตอน กติกาและวิธีการดำเนินการ มีทรัพยากรต่างๆ สนับสนุน และต้องมีกระบวนการประเมินผลการจัดการศึกษาที่เที่ยงตรงและเชื่อถือได้ด้วย

ทั้งนี้ ผลผลิตของการจัดการศึกษาได้แก่ ผู้ที่ได้รับการศึกษาส่วนผลลัพธ์หรือผลสะท้อนสุดท้ายคือ การมีพลเมืองที่มีคุณภาพและสังคมมีสภาพที่พึงประสงค์ (ปรัชญา เวสารัชช์. 2545)

โดยสรุป การจัดการศึกษาเป็นกระบวนการให้และรับความรู้และประสบการณ์ การปรับเปลี่ยนทัศนคติการสร้างจิตสำนึก การเพิ่มพูนทักษะ การทำความเข้าใจให้กระจ่าง การอบรมปลูกฝัง ค่านิยม การถ่ายทอด ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมของสังคม การพัฒนาความคิด โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะให้บุคคลมีความเจริญงอกงามทางปัญญา มีความรู้ความสามารถที่เหมาะสมสำหรับการประกอบอาชีพ สามารถดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสม มีค่านิยมที่ดีและอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข

1.2 ความจำเป็นในการจัดการศึกษา

การศึกษาเป็นเรื่องที่ต้องมีการจัดการ ไม่ใช่เรื่องที่จะให้ผู้ใดรับไปทำโดยไม่มีเป้าหมาย ไม่มีมาตรฐาน ไม่ได้คุณภาพ เพราะยอมทำให้การศึกษาไม่มีทิศทาง ไม่เป็นระบบ ไม่คุ้มค่า และหากจัดผิดพลาด ก็ยากที่จะแก้ไข เพราะกระบวนการศึกษา เช่น ค่านิยมต่างๆ ได้ซึมซับเข้าไปในใจของผู้เรียนเสียแล้ว

การจัดการศึกษาเป็นเรื่องของการลงทุนที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตของมนุษย์แต่ละคน และเป็นการลงทุนเพื่อการอยู่รอดและพัฒนาของสังคม ทั้งนี้ เพราะการศึกษาส่งผลกระทบและมีอิทธิพล ต่อการเปลี่ยนแปลงสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม วิทยาการและเทคโนโลยีที่จำเป็นในการทำงาน และการใช้ชีวิต ยิ่งการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ในโลกเป็นไปอย่างรวดเร็วอันเป็นผลจากพัฒนาการทาง เทคโนโลยีสารสนเทศและเทคโนโลยีด้านการสื่อสารใหม่ๆ พัฒนาการเหล่านี้ย่อมท้าทายต่อการจัดการศึกษา เพราะได้เปิดโอกาสและให้ช่องทางการเรียนรู้แก่บุคคลจำนวนมาก โดยให้รับรู้มากขึ้นและมีเส้นขีดค้นด้านระยะทางน้อยลงกว่าเดิมมาก การจัดการศึกษาจึงเป็นเรื่องจำเป็น เพราะต้องการทรัพยากร (คน เงิน วัสดุอุปกรณ์เทคโนโลยี) สนับสนุนจำนวนมากต้องมุ่งไปสู่เป้าหมายที่พึงประสงค์ร่วมกันของสังคม ต้องนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพของมนุษย์อย่างแท้จริง ในแง่นี้ การจัดการศึกษาจึงต้องมีการกำหนด เพื่อประกันว่ามนุษย์ได้รับการพัฒนาอย่างมีคุณภาพ ตรงตามเป้าประสงค์ร่วมกัน รวมทั้งมีการใช้ ทรัพยากรร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

การจัดการศึกษายังมีความจำเป็น เพราะต้องการคนที่ได้รับการฝึกฝนเฉพาะด้าน ที่มีความรู้ ความเข้าใจ ความชำนาญมาดูแลรับผิดชอบ ไม่ว่าจะเป็นการรับผิดชอบด้านการสอน การบริหาร หรือการ สนับสนุน ตัวอย่าง เช่น ครูที่ดีต้องได้รับการศึกษาอบรมมาอย่างดี มีความรู้ความชำนาญ และมีคุณลักษณะ เหมาะสมกับการเป็นครู การเป็นครูจึงเป็นที่ยอมรับว่าเป็นวิชาชีพชั้นสูง (ปรัชญา เวสารัชช์. 2545)

เนื่องจากสังคมเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา การจัดการศึกษาจำต้องได้รับการปรับเปลี่ยนพัฒนา อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เหมาะสมกับความจำเป็นของแต่ละยุคสมัย การจัดการศึกษาที่อยู่กับที่ย่อมหมายถึง ความล้าสมัย ไม่เหมาะสม ไม่คุ้มประโยชน์

ปัจจุบัน โลกก้าวเข้าสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ หรือเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจที่เรียกว่าเศรษฐกิจ ฐานความรู้ ความรู้จึงเป็นเครื่องมือจำเป็นที่ขาดไม่ได้ ในสังคมสมัยใหม่นี้ความรู้ที่ทันสมัยที่เหมาะสมกับ สภาพการณ์จะช่วยแก้ปัญหาได้ และนำไปสู่การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เป็นพลังสำคัญสำหรับการอยู่รอดและ การพัฒนา ทั้งสำหรับบุคคลแต่ละคนและสำหรับสังคมประเทศชาติโดยรวม

1.3 วัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา

ในขณะที่การจัดการศึกษามุ่งเป้าหมายระยะยาวสำหรับการพัฒนาของแต่ละบุคคล และการพัฒนาสังคม แต่การจัดการศึกษาโดยทั่วไปย่อมมีวัตถุประสงค์ที่มุ่งบรรลุหลายประการ ได้แก่

1. ให้บริการทางการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการในการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ โดยถ่ายทอดหรือปลูกฝังเนื้อหาความรู้ความเข้าใจที่เหมาะสม เพื่อให้ผู้ได้รับการศึกษาวางตัวได้เหมาะสมในสังคม และมีความสามารถประกอบอาชีพตามความถนัด ความสนใจ หรือตามโอกาสของแต่ละคนได้ สถานศึกษาส่วนใหญ่ที่เรียกว่า โรงเรียน มหาวิทยาลัย ศูนย์การเรียนรู้ สถานศึกษาปฐมวัย ทำหน้าที่เป็นผู้ให้บริการทางการศึกษา

2. เตรียมเด็กก่อนวัยเรียนให้มีความพร้อมในการเรียนรู้ และจัดให้เด็กในวัยเรียนได้รับการศึกษาเพื่อการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองต่อเนื่อง โดยส่งเสริมกระตุ้นให้เด็กก่อนวัยเรียนขั้นพื้นฐานได้มีพัฒนาการทั้งทางร่างกาย เชาวน์ปัญญา ความสนใจ ที่เหมาะสม มีความพร้อมในการศึกษาระดับสูงขึ้นไปการจัดการส่วนนี้ โดยทั่วไปเป็นความร่วมมือระหว่างพ่อแม่ผู้ปกครองสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นต้น ส่วนเด็กในวัยเรียนทุกระดับจะได้รับการศึกษาเพื่อเป็นประโยชน์สำหรับการเตรียมตัวระดับพื้นฐาน และเพื่อมีความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพการงานต่อไป

3. ให้โอกาสทางการศึกษา โดยเข้าถึงผู้รับบริการที่ไม่สามารถเข้ารับการศึกษามากตามปกติที่มีอยู่หลากหลาย การจัดการศึกษาลักษณะนี้มุ่งไปที่ผู้ด้อยโอกาสต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นผู้ที่มีฐานะยากจน ผู้ที่พลาดโอกาสได้รับการศึกษาในบางช่วงของชีวิต ผู้ที่มีปัญหาทางร่างกาย จิตใจ หรือสติปัญญา การจัดการศึกษาเช่นนี้มักดำเนินการโดยสถานศึกษาเฉพาะด้าน เช่น โรงเรียนสอนคนตาบอด โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ หรือโดยวิธีการอื่นนอกกรอบและตามอัธยาศัย เช่น ศูนย์การเรียนรู้การศึกษาในระบบทางไกล เป็นต้น

4. ตอบสนองความต้องการทางการศึกษาระดับสูงในเชิงคุณภาพ วัตถุประสงค์นี้มุ่งส่งเสริมให้ประชาชนมีโอกาสได้พัฒนาความรู้ความสามารถเฉพาะด้าน เพื่อประโยชน์ในการประกอบอาชีพซึ่งอาจดำเนินการโดยสถาบันอุดมศึกษาที่เน้นการวิเคราะห์วิจัยระดับสูง มุ่งคิดค้นเนื้อหาสาระที่แปลกใหม่จากเดิมนอกจากนี้ยังรวมถึงการฝึกอบรมเฉพาะทาง เช่น ด้านการเกษตร การอุตสาหกรรม วิทยาศาสตร์สุขภาพ เป็นต้น มักดำเนินการในรูปแบบการประชุมสัมมนา การฝึกอบรม การดูงาน การฝึกปฏิบัติเฉพาะ ฯลฯ

5. พัฒนาศักยภาพของแต่ละบุคคลให้เต็มตามความสามารถ และตอบสนองวิสัยทัศน์ในการพัฒนาประเทศ วัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาข้อนี้เน้นการพัฒนามนุษย์ในลักษณะบูรณาการ คือให้ความสมบูรณ์ครบถ้วนทุกด้าน ทั้งทางร่างกาย สติปัญญา คุณธรรม ความคิด ความสำนึก ความรับผิดชอบ ฯลฯ ซึ่งตามปกติควรเป็นหน้าที่ของสถานศึกษา แต่หากสถานศึกษาไม่สามารถดูแลให้ครบถ้วนได้ ก็ต้องจัดส่วนเสริมเติมในลักษณะการฝึกอบรมเฉพาะ การแทรกในกิจกรรมการเรียนการสอนปกติ หรือการใช้สื่อต่างๆช่วยเสริม วัตถุประสงค์ส่วนนี้ยังรวมไปถึงการพัฒนาทักษะและคุณภาพของผู้ที่ทำงานแล้วหรือผู้ที่ผ่านการศึกษามาก่อนการปกติ ให้สามารถติดตามความรู้ใหม่ๆและวิทยาการที่มีการเปลี่ยนแปลงได้อย่างต่อเนื่อง

วัตถุประสงค์ดังกล่าวข้างต้นนี้เป็นตัววัดความสามารถในการจัดการของผู้บริหาร จึงเป็นเรื่องจำเป็นที่ผู้บริหารต้องกำหนดเกณฑ์จากวัตถุประสงค์ที่ระบุ และผู้บริหารก็จะต้องได้รับการประเมินจากเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ที่กำหนดด้วย (ปรัชญา เวสารัชช์. 2545)

1.4 กฎหมาย นโยบายและแผนที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม

1.4.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560

มาตรา 54 รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

รัฐต้องดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนา ก่อนเข้ารับการศึกษาตามวรรคหนึ่ง เพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนเข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย

รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่างๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชน ในการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการ กำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนให้การจัดการศึกษา ดังกล่าวมีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล ทั้งนี้ ตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติซึ่งอย่างน้อย ต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ และการดำเนินการและตรวจสอบการดำเนินการ ให้เป็นไปตามแผนการศึกษาแห่งชาติด้วย

การศึกษาทั้งปวงต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตน และมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

ในการดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนาตามวรรคสอง หรือให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามวรรคสาม รัฐต้องดำเนินการให้ผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการศึกษา ตามความถนัดของตน

ให้จัดตั้งกองทุนเพื่อใช้ในการช่วยเหลือผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการศึกษา และเพื่อเสริมสร้างและพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพครู โดยให้รัฐจัดสรรงบประมาณให้แก่กองทุน หรือใช้มาตรการหรือกลไกทางภาษีรวมทั้งการให้ผู้บริจาคทรัพย์เงินเข้ากองทุนได้รับประโยชน์ในการลดหย่อนภาษีด้วย ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งกฎหมายดังกล่าวอย่างน้อยต้องกำหนดให้การบริหารจัดการกองทุน เป็นอิสระและกำหนดให้มีการใช้จ่ายเงินกองทุนเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว

มาตรา 58 การดำเนินการใดของรัฐหรือที่รัฐจะอนุญาตให้ผู้ใดดำเนินการ ถ้าการนั้นอาจมีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ คุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพ อนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียสำคัญอื่นใดของประชาชนหรือชุมชนหรือสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรง รัฐต้องดำเนินการให้มีการศึกษา และประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนหรือชุมชน และจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียและประชาชนและชุมชนที่เกี่ยวข้องก่อน เพื่อนำมาประกอบการพิจารณาการดำเนินการหรืออนุญาตตามที่กฎหมายบัญญัติ

บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิได้รับข้อมูล คำชี้แจง และเหตุผลจากหน่วยงานของรัฐก่อนการดำเนินการ หรืออนุญาตตามวรรคหนึ่ง

ในการดำเนินการหรืออนุญาตตามวรรคหนึ่ง รัฐต้องระมัดระวังให้เกิดผลกระทบต่อประชาชน ชุมชน สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพน้อยที่สุด และต้องดำเนินการให้มีการเยียวยา ความเดือดร้อนหรือเสียหายให้แก่ประชาชนหรือชุมชนที่ได้รับผลกระทบอย่างเป็นธรรมและโดยไม่ชักช้า

มาตรา 250 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่และอำนาจดูแลและจัดทำบริการสาธารณะ และกิจกรรมสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมทั้งส่งเสริม และสนับสนุนการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะใดที่สมควรให้เป็นหน้าที่และอำนาจ โดยเฉพาะ ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบ หรือให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลัก ในการดำเนินการใด ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติซึ่งต้องสอดคล้องกับรายได้ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ตามวรรคสี่ และกฎหมายดังกล่าวอย่างน้อยต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับกลไก และขั้นตอนในการกระจายหน้าที่ และอำนาจ ตลอดจนงบประมาณและบุคลากรที่เกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจดังกล่าวของส่วนราชการให้แก่ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นด้วย

ในการจัดทำบริการสาธารณะหรือกิจกรรมสาธารณะใดที่เป็นหน้าที่และอำนาจขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ถ้าการร่วมดำเนินการกับเอกชนหรือหน่วยงานของรัฐหรือการมอบหมายให้เอกชนหรือหน่วยงานของรัฐดำเนินการ จะเป็นประโยชน์แก่ประชาชนในท้องถิ่นมากกว่าการที่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจะดำเนินการเอง องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจะร่วมหรือมอบหมายให้เอกชนหรือหน่วยงานของรัฐ ดำเนินการนั้นก็ได้

รัฐต้องดำเนินการให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้ของตนเองโดยจัดระบบภาษีหรือการจัดสรรภาษี ที่เหมาะสม รวมทั้งส่งเสริมและพัฒนาการหารายได้ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ เพื่อให้สามารถดำเนินการตามวรรคหนึ่งได้อย่างเพียงพอ ในระหว่างที่ยังไม่อาจดำเนินการได้ ให้รัฐจัดสรรงบประมาณ เพื่อสนับสนุนองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นไปพลางก่อน

กฎหมายตามวรรคหนึ่งและกฎหมายที่เกี่ยวกับการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ต้องให้องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นมีอิสระในการบริหาร การจัดทำบริการสาธารณะ การส่งเสริมและสนับสนุน การจัดการศึกษา การเงินและการคลัง และการกำกับดูแลองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งต้องทำเพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อการคุ้มครอง ประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นหรือประโยชน์ของประเทศเป็นส่วนรวม การป้องกันการทุจริต และการใช้จ่ายเงินอย่างมีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมและความแตกต่างขององค์การปกครอง ส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบ และต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการป้องกันการขัดกันแห่งผลประโยชน์ และการป้องกัน การก้าวก่ายการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการส่วนท้องถิ่นด้วย

มาตรา 258 จ. ด้านการศึกษา (1) ให้สามารถเริ่มดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนา ก่อนเข้ารับการศึกษา ตามมาตรา 54 วรรคสอง เพื่อให้เด็กเล็กได้รับการพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัยโดยไม่เก็บค่าใช้จ่า (2) ให้ดำเนินการตรากฎหมายเพื่อจัดตั้ง กองทุนตามมาตรา 54 วรรคหก ให้แล้วเสร็จ ภายในหนึ่งปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ (3) ให้มี กลไกและระบบการผลิต คัดกรองและพัฒนาผู้ประกอบวิชาชีพครูและอาจารย์ ให้ได้ผู้มีจิตวิญญาณของ ความเป็นครู มีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริง ได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสมกับ ความสามารถและ ประสิทธิภาพในการสอน รวมทั้งมีกลไกสร้างระบบคุณธรรมในการบริหารงานบุคคลของ ผู้ประกอบ วิชาชีพครู (4) ปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนทุกระดับเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้ตามความถนัด และปรับปรุงโครงสร้างของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อบรรลุเป้าหมายดังกล่าว โดยสอดคล้องกันทั้งใน ระดับชาติ และระดับพื้นที่

มาตรา 261 ในการปฏิรูปตามมาตรา 258 จ. ด้านการศึกษา ให้มีคณะกรรมการที่มี ความเป็นอิสระคณะหนึ่งที่คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งดำเนินการศึกษาและจัดทำข้อเสนอแนะและร่างกฎหมาย ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายเพื่อเสนอคณะรัฐมนตรีดำเนินการต่อไป

1.4.2 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 พ.ศ.2560-2564

หลักการพัฒนาประเทศที่สำคัญในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ยึดหลัก “ปรัชญา ของ เศรษฐกิจพอเพียง” “การพัฒนาที่ยั่งยืน” และ “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” ที่ต่อเนื่องจาก แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9-11และยึดหลักการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ลดความเหลื่อมล้ำและขับเคลื่อนการ เจริญเติบโต จากการเพิ่มผลผลิตภาพการผลิตบนฐานการใช้ภูมิปัญญาและนวัตกรรม สำหรับการกำหนดวิสัยทัศน์ของ แผนพัฒนาฯ ฉบับนี้ยึดวิสัยทัศน์ของกรอบ ยุทธศาสตร์ชาติที่กำหนดว่า “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ในขณะที่การ กำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดในด้านต่างๆ ของแผนพัฒนาฯ ได้ยึดเป้าหมายอนาคตประเทศไทย ปี 2579 ที่ เป็นเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี มาเป็น กรอบในการกำหนดเป้าหมายที่จะบรรลุใน 5 ปี โดยที่เป้าหมาย และตัวชี้วัดต้องสอดคล้องกับกรอบเป้าหมาย การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ที่องค์กรระหว่าง ประเทศกำหนดขึ้น อาทิ การพัฒนาที่ยั่งยืน (sustainable development goals : SDGs) ที่องค์การ สหประชาชาติกำหนดขึ้น เป็นต้น ส่วนแนวทางการ พัฒนาได้บูรณาการนโยบายหรือประเด็นพัฒนาที่ สำคัญของประเด็นการปฏิรูปประเทศ 37 วาระ และ ไทยแลนด์ 4.0

การจัดทำแผน ขับเคลื่อน และการติดตามประเมินผล เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมทั้ง จากภาครัฐ เอกชน ประชาชน และภาคการศึกษา ในทุกพื้นที่ของประเทศ เป็นกลไกประชารัฐที่รวมพลัง ให้สามารถกำหนดเป้าหมาย แนวทางการพัฒนา รวมทั้งแผนงานโครงการสำคัญที่ตอบสนองความต้องการ และแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนได้อย่างสอดคล้องกับภูมิสังคมและเกิดผลสัมฤทธิ์อย่างจริงจังใน 5 ปี

มุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพทุนมนุษย์ของประเทศ โดยพัฒนาคนให้เหมาะสมตามช่วงวัย เพื่อให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ การหล่อหลอมให้คนไทยมีค่านิยมตามบรรทัดฐานที่ดีทางสังคม เป็นคนดี มีสุขภาวะที่ดี มีคุณธรรมจริยธรรม มีระเบียบวินัย และมีจิตสำนึกที่ดีต่อสังคมส่วนรวม การพัฒนาทักษะที่สอดคล้องกับความต้องการในตลาดแรงงานและทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ของคนในแต่ละช่วงวัยตาม ความเหมาะสม การเตรียมความพร้อมของกำลังคนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่จะเปลี่ยนแปลงโลกในอนาคต ตลอดจนการยกระดับคุณภาพการศึกษาสู่ความเป็นเลิศ การสร้างเสริมให้คนมีสุขภาพดีที่เน้นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางสุขภาพและการลดปัจจัยเสี่ยงด้านสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อสุขภาพ

แนวทางการพัฒนาที่สำคัญ ประกอบด้วย (1) ปรับเปลี่ยนค่านิยมคนไทยให้มีคุณธรรม จริยธรรม มีวินัย จิตสาธารณะ และพฤติกรรมที่พึงประสงค์ อาทิ ส่งเสริมให้มีกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งใน และนอกห้องเรียนที่สอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ความมีระเบียบวินัย และจิตสาธารณะ (2) พัฒนาศักยภาพ คนให้มีทักษะ ความรู้ และความสามารถในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่า อาทิ ส่งเสริมเด็กปฐมวัยให้มีการพัฒนา ทักษะทางสมองและทางสังคมที่เหมาะสม เด็กวัยเรียนและวัยรุ่นมีทักษะการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ (3) ยกระดับคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต อาทิ ปรับระบบบริหารจัดการสถานศึกษาขนาดเล็ก ให้มีการจัดทรัพยากรร่วมกันให้มีขนาดและจำนวนที่เหมาะสม ปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ในชุมชนให้เป็นแหล่ง เรียนรู้เชิงสร้างสรรค์และมีชีวิต (4) ลดปัจจัยเสี่ยงด้านสุขภาพ และให้ทุกภาคส่วนคำนึงถึงผลกระทบต่อสุขภาพ อาทิ ส่งเสริมให้มีกิจกรรมทางสุขภาพและโภชนาการที่เหมาะสมกับวัย ปรับปรุงมาตรการทางกฎหมายและ ภาษีในการควบคุมผลิตภัณฑ์ที่ส่งผลเสียต่อสุขภาพ (5) เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการระบบสุขภาพ ภาครัฐและปรับระบบการเงินการคลังด้านสุขภาพ อาทิ ปรับระบบบริหารจัดการทรัพยากรร่วมกันระหว่าง สถานพยาบาลทุกสังกัดในเขตพื้นที่สุขภาพ (6) พัฒนาระบบการดูแลและสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับ สังคมสูงวัย อาทิ ผลักดันให้มีกฎหมายการดูแลผู้สูงอายุระยะยาว และ (7) ผลักดันให้สถาบันทางสังคมมีส่วนร่วม ร่วมพัฒนาประเทศอย่างเข้มแข็ง อาทิ กำหนดมาตรการดูแลครอบครัวที่เปราะบาง และส่งเสริม สถาบันการศึกษาให้เป็นแหล่งบริการความรู้ทางวิชาการที่ทุกคนเข้าถึงได้

1.4.3 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2553)

มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจความรู้ สติปัญญาและ คุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

มาตรา 8 การจัดการศึกษาให้ยึดหลักดังนี้

1. เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน
2. ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
3. การพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

มาตรา 9 การจัดระบบโครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษา ให้ยึดหลักดังนี้

1. มีเอกภาพด้านนโยบาย และมีความหลากหลายในการปฏิบัติ
2. มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
3. มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษา และจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับ และประเภทการศึกษา
4. มีหลักการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู คุณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา และการพัฒนาครู คุณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง
5. ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา
6. การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น

มาตรา 13 บิดา มารดา หรือผู้ปกครองมีสิทธิได้รับสิทธิประโยชน์ ดังต่อไปนี้

1. การสนับสนุนจากรัฐ ให้มีความรู้ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดู และการให้การศึกษาแก่บุตรหรือบุคคล ซึ่งอยู่ในความดูแล
2. เงินอุดหนุนจากรัฐสำหรับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของบุตรหรือบุคคลซึ่งอยู่ในความดูแลที่ครอบครัวจัดให้ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายกำหนด
3. การลดหย่อนหรือยกเว้นภาษีสำหรับค่าใช้จ่ายการศึกษาตามที่กฎหมายกำหนด

มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด (Children Center) กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

มาตรา 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาและหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องดำเนินการ ดังต่อไปนี้

1. จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัด ของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
2. ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้ มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา
3. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติ ให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง
4. จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้ สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา

5. ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอน และแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ

6. จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพมาตรา 25 รัฐต้อง ส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์ การกีฬาและนันทนาการ แหล่งข้อมูลและแหล่งการเรียนรู้อื่นอย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ

มาตรา 29 ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคม อื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัด การศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่างๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการ แลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาระหว่างชุมชน

มาตรา 57 ให้หน่วยงานทางการศึกษาระดมทรัพยากรบุคคลในชุมชนให้มี ส่วนร่วมในการ จัดการศึกษาโดยนำประสบการณ์ ความรอบรู้ ความชำนาญ และภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคคลดังกล่าวมาใช้ เพื่อให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษาและยกย่องเชิดชูผู้ที่ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546: 3-17)

แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2560-2579)

วิสัยทัศน์ จุดมุ่งหมาย เป้าหมาย ตัวชี้วัด และยุทธศาสตร์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ จาก แนวคิดการจัดการศึกษา แผนการศึกษาแห่งชาติฉบับนี้จึงได้กำหนด วิสัยทัศน์ (Vision) ไว้ดังนี้ “คนไทย ทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิต อย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของ โลกศตวรรษที่ 21”

โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา 4 ประการ คือ 1) เพื่อพัฒนาระบบและกระบวนการ จัดการศึกษาที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ 2) เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นพลเมืองดี มีคุณลักษณะ ทักษะ และสมรรถนะที่สอดคล้องกับทบบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติและยุทธศาสตร์ชาติ 3) เพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคม แห่งการเรียนรู้ และคุณธรรม จริยธรรม รู้รักสามัคคี และร่วมมือผนึกกำลังมุ่งสู่การพัฒนาประเทศ อย่างยั่งยืน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง และ 4) เพื่อนำประเทศไทยก้าวข้ามกับดัก ประเทศที่มีรายได้ ปานกลาง และความเหลื่อมล้ำ ภายในประเทศลดลง

เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์และจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาดังกล่าวข้างต้น แผนการศึกษาแห่งชาติได้วางเป้าหมายไว้ 2 ด้าน คือ

เป้าหมายด้านผู้เรียน (Learner Aspirations) โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (3Rs8Cs) ประกอบด้วย ทักษะและ คุณลักษณะต่อไปนี้

3Rs ได้แก่ การอ่านออก (Reading) การเขียนได้ (Writing) และการคิดเลขเป็น (Arithmetic)

8Cs ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving) ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and Innovation) ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ (Cross – cultural Understanding) ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ (Collaboration, Teamwork and Leadership) ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และการรู้เท่าทันสื่อ (Communications, Information and Media Literacy) ทักษะด้านคอมพิวเตอร์และ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Computing and ICT Literacy) ทักษะอาชีพ และทักษะ การเรียนรู้ (Career and Learning Skills) และความมีเมตตา กรุณา มีวินัย คุณธรรม จริยธรรม (Compassion)

เป้าหมายของการจัดการศึกษา (Aspirations) 5 ประการ ซึ่งมีตัวชี้วัดเพื่อการบรรลุ เป้าหมาย 53 ตัวชี้วัด ประกอบด้วย เป้าหมายและตัวชี้วัดที่สำคัญ ดังนี้

1) ประชากรทุกคนเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพและมีมาตรฐานอย่างทั่วถึง (Access) มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น ประชากรกลุ่มอายุ 6 - 14 ปีทุกคนได้เข้าเรียนในระดับประถมศึกษาและ มัธยมศึกษาตอนต้น หรือเทียบเท่าที่รัฐต้องจัดให้ฟรีโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ผู้เรียนพิการได้รับ การพัฒนาสมรรถภาพหรือบริการทางการศึกษาที่เหมาะสมทุกคน และประชากรวัยแรงงาน มีการศึกษาเฉลี่ยเพิ่มขึ้น เป็นต้น

2) ผู้เรียนทุกคน ทุกกลุ่มเป้าหมายได้รับบริการการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐาน อย่างเท่าเทียม (Equity) มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น ผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกคนได้รับ การสนับสนุน ค่าใช้จ่ายในการศึกษา 15 ปี เป็นต้น

3) ระบบการศึกษาที่มีคุณภาพ สามารถพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุขีดความสามารถ เต็มตามศักยภาพ (Quality) มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น นักเรียนมีคะแนนผลการทดสอบทางการศึกษา ระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) แต่ละวิชาผ่านเกณฑ์คะแนนร้อยละ 50 ขึ้นไปเพิ่มขึ้น และคะแนนเฉลี่ย ผลการทดสอบ โครงการประเมินผลนักเรียนร่วมกับนานาชาติ (Programme for International Student Assessment: PISA) ของนักเรียนอายุ 15 ปีสูงขึ้น เป็นต้น

4) ระบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ เพื่อการลงทุนทางการศึกษาที่คุ้มค่า และบรรลุเป้าหมาย (Efficiency) มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น ร้อยละของสถานศึกษาขนาดเล็ก ที่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอกลดลง มีระบบการบริหารงานบุคคล ครูและบุคลากร ทางการศึกษาที่มีประสิทธิภาพและเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน รวมทั้งมีกลไกส่งเสริมให้ ทุกภาคส่วนสนับสนุนทรัพยากร เพื่อการจัดการศึกษา เป็นต้น

5) ระบบการศึกษาที่สนองตอบและก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เป็นพลวัตและบริบทที่เปลี่ยนแปลง (Relevancy) มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น อันดับความสามารถในการแข่งขันของ ประเทศ ด้านการศึกษาดีขึ้น สัดส่วนผู้เรียนอาชีวศึกษาสูงขึ้นเมื่อเทียบกับผู้เรียนสามัญศึกษา และ จำนวนสถาบันอุดมศึกษาที่ติดอันดับ 200 อันดับแรกของโลกเพิ่มขึ้น เป็นต้น เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์จุดมุ่งหมาย และเป้าหมายดังกล่าวข้างต้น แผนการศึกษาแห่งชาติ จึงได้กำหนดช่วงเวลาในการดำเนินการในแต่ละ เป้าหมายและตัวชี้วัด เป็น 5 ช่วง ดังนี้ระยะ เร่งด่วน ระยะ 5 ปีแรกของแผน ระยะ 5 ปีที่สองของแผน ระยะ 5 ปีที่สามของแผน และระยะ 5 ปีสุดท้ายของแผน

2. การมีส่วนร่วม

2.1 การมีส่วนร่วม

2.1.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม

วลภา พรหมฤทธิ์ (2550: 23) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า การมีส่วนร่วมเป็น กระบวนการหรือวิธีการต่างๆที่เปิดโอกาส ส่งเสริม สนับสนุนให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมคิด ร่วมแก้ปัญหา ร่วมชื่นชมในผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งหรือหลายๆ กิจกรรม โดยใช้ ศักยภาพที่มีอยู่

สมยศ อำพันศิริ (2550: 43) ให้ความหมายการมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยเฉพาะผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมทุกขั้นตอนของการบริหารจัดการ เพื่อให้ผลนำไปสู่เป้าหมาย วัตถุประสงค์ตามที่วางไว้

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2550: 14) ให้ความหมาย ของการมีส่วนร่วมว่าหมายถึง ประชาชนทุกคนจากทุกภาคส่วนของประเทศได้รับจัดสรรทรัพยากรธรรมชาติ และผลประโยชน์จากการพัฒนาอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม มีส่วนร่วมในการตัดสินใจตั้งแต่การกำหนด นโยบาย วางแผนงาน และการดำเนินโครงการด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สุขและ คุณภาพชีวิตต่อมวลมนุษยในสังคมโลก

นิคม หวายุบุตร (2550: 6) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่าหมายถึง การเปิดโอกาสให้ ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมทางพัฒนา โดยผ่านกระบวนการส่งเสริมชักนำสนับสนุนกระตุ้นให้ ประชาชนมีบทบาทในการริเริ่มคิด สามารถถ่ายทอดภูมิปัญญาและร่วมกำหนดแนวทางการพัฒนาและ วางแผนปฏิบัติ รวมทั้งร่วมอุดหนุนช่วยเหลือทรัพยากรทางการบริหารตลอดจนมีอำนาจในการตัดสินใจที่จะ ดำเนินกิจกรรมของตนเองภายในชุมชนเพื่อพัฒนาขีดความสามารถในการจัดการและควบคุมการใช้ และกระจายทรัพยากร ตลอดจนปัจจัยการผลิตในสังคม อันจะนำไปสู่การพึ่งพาตนเองในท้ายที่สุด

ประพันธ์พงศ์ ชินพงษ์ (2551) ได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่า การมีส่วนร่วม เป็นผลมาจากการเห็นพ้องต้องกันในเรื่องความต้องการและทิศทางการเปลี่ยนแปลง ความเห็นพ้อง ต้องกันนั้น จะมีมากพอจนเกินความคิดริเริ่มโครงการเพื่อการปฏิบัติการ กล่าวคือ ต้องเป็นการเห็นพ้อง

ต้องกันของคน ส่วนใหญ่ที่จะเข้าร่วมปฏิบัติการนั้น และเหตุผลที่คนมาร่วมปฏิบัติการได้จะต้องตระหนักว่าการปฏิบัติการ ทั้งหมดโดยกลุ่ม หรือในนามของกลุ่มหรือกระทำผ่านองค์กร ดังนั้นองค์กรจะต้องเป็นเหมือนตัวที่ทำให้ การปฏิบัติการบรรลุถึงความเปลี่ยนแปลงที่ต้องการ

สิรินทิพย์ สิทธิศักดิ์ (2554: 8) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่าหมายถึง การที่บุคคล กลุ่มคน ชุมชน องค์กรภาครัฐและภาคเอกชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมกันคิด ร่วมเสนอ ร่วมวางแผน ร่วมกำหนดนโยบาย ร่วมปฏิบัติการ โครงการ นโยบายต่างๆ ที่มีผลกระทบกับตัวประชาชนทั้งโดยตรงและทางอ้อม โดยใช้ทุนทางทรัพยากรที่ประชาชนแต่ละคนมีไม่เหมือนกัน เช่น จากความคิด เงิน สิ่งของ หรืออื่นๆ ที่สามารถกระทำเพื่อให้มีผลต่อโครงการหรือนโยบายนั้นประสบความสำเร็จเพื่อการพัฒนาประเทศในด้านต่างๆ ต่อไป

ภัทรกร ปุยสุวรรณ (2556: 28) สรุป ความหมายของการมีส่วนร่วม ได้ว่า การที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลมีลักษณะที่รวมตัวกัน ได้มีโอกาสแสดงความรับผิดชอบ หรือแสดงพฤติกรรมเกี่ยวข้อง ในกิจกรรมบางอย่างทั้งในระดับแสดงความคิดเห็นพิจารณาการตัดสินใจ การวางแผน การร่วมปฏิบัติงาน การประเมินผล การร่วมผลประโยชน์และร่วมรับผิดชอบในกิจกรรมนั้นๆ ร่วมกัน

สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมได้ว่าเป็นการทำงานร่วมกัน ตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป โดยที่ทุกคนมีสิทธิและความเท่าเทียมกันในทางการคิดริเริ่มตัดสินใจ หรือกำหนดเป้าหมายและทิศทางการดำเนินการต่างๆ ด้วยตนเอง ควบคุมและดำเนินการต่างๆ และรับผิดชอบต่อผลการดำเนินการนั้นๆ เมื่อลงมือปฏิบัติแล้วมีการประเมินผลการปฏิบัติงานเพื่อแก้ไขปรับปรุงต่อไป จึงเกิดความรู้สึกว่าตนเองเป็นเจ้าของกิจกรรมนั้นๆ ถือว่าเป็นการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงของประชาชน และเป็นแนวคิดที่แพร่หลายและมีอิทธิพลอยู่ในกระแสของการพัฒนาในปัจจุบันนี้เป็นอย่างมาก

2.1.2 รูปแบบของการมีส่วนร่วม

ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ (2543: 146) ได้แบ่งลักษณะของการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้

1. การสนับสนุนทรัพยากร คือ การสนับสนุนเงิน วัสดุอุปกรณ์ หรือการร่วมทำกิจกรรม คือ การเข้าร่วมในการวางแผน การประชุมแสดงความคิดเห็น การดำเนินการติดตาม และประเมินผล
2. อำนาจหน้าที่ของผู้เข้าร่วม คือ เป็นผู้นำ เป็นกรรมการ เป็นสมาชิก ซึ่งลักษณะการมีส่วนร่วมนี้แสดงถึงระดับอำนาจของผู้เข้าร่วม จึงมีการโต้แย้งว่าการมีส่วนร่วมโดยใช้วิธีการพัฒนาความสามารถของประชาชน เป็นเพียงการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมเพียงบางส่วน เพราะหลายกรณีที่ประชาชนไม่มีโอกาสเข้าร่วมในการตัดสินใจ ทางออกที่ควรเป็น คือ การเสริมสร้างพลังอำนาจ (empowerment) แก่ประชาชน

เมตต์ เมตต์การุณจิต (2547: 23) ได้สรุปลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและราชการในการบริหารจัดการศึกษา ไว้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการประชุม

2. การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น
3. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหา
4. การมีส่วนร่วมในการวางแผน
5. การมีส่วนร่วมในการสนับสนุนทรัพยากร
6. การมีส่วนร่วมในการเป็นกำลังแรงงาน
7. การมีส่วนร่วมในการเป็นผู้นำ
8. การมีส่วนร่วมในการเป็นผู้ริเริ่ม
9. การมีส่วนร่วมในการเป็นกรรมการ
10. การมีส่วนร่วมในการเป็นผู้ชักชวน
11. การมีส่วนร่วมในการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์
12. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
13. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ
14. การมีส่วนร่วมในการประสานงาน
15. การมีส่วนร่วมในการควบคุม ติดตาม และประเมินผล

นอกจากการจำแนกประเภทของการมีส่วนร่วมที่มีอยู่อย่างหลากหลายดังที่กล่าวมาแล้ว ลักษณะหรือรูปแบบของการมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นเครื่องบ่งชี้คุณลักษณะของการมีส่วนร่วมยังสามารถจำแนกได้อย่างหลากหลายด้วยเช่นกัน ขึ้นอยู่กับมิติของการพิจารณา เช่น Huntington and Nelson (พร้อมพิไล บัวสุวรรณ. 2550: 98-99; อ้างอิงจาก Huntington; & Nelson. n.d.) กล่าวว่าลักษณะการมีส่วนร่วมสามารถพิจารณาได้จาก

1. กิจกรรม คือ ดูจากลักษณะของกิจกรรมที่เข้าร่วม เช่น การมีส่วนร่วมทางการเมืองอาจพิจารณาจากลักษณะของกิจกรรมที่เข้าร่วม เช่น การไปเลือกตั้ง การลงประชามติ การประท้วงการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง การไปฟังการหาเสียง เป็นต้น ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับขอบข่ายของกิจกรรมที่รัฐให้อำนาจในการเข้าร่วมได้ เป็นต้น

2. ระดับการบริหาร เป็นการพิจารณาจากโครงสร้างสายบังคับบัญชา เช่น แบบแนวราบ แนวตั้ง หรือทั้งแนวราบ และแนวตั้ง โดยแนวราบเป็นการแสดงออกถึงการมีความเสมอภาคในเชิงสถานะ ตำแหน่ง และอำนาจ ส่วนแนวตั้ง แสดงออกถึงการ มีอำนาจลดหลั่นกันตามลำดับชั้น โดยระดับสูงจะมีอำนาจมากกว่า และทำหน้าที่ตรวจสอบผู้มีอำนาจหรือผู้ปฏิบัติในระดับที่ต่ำลงมา แต่การผสมผสานทั้งแนวราบ และแนวตั้งแสดงให้เห็นถึงการทำงานในลักษณะที่ผู้บังคับบัญชาเป็นทั้งผู้มีอำนาจสูงกว่าผู้อยู่ในสายการบังคับบัญชาเดียวกัน และในขณะเดียวกันต้องทำงานร่วมกับเพื่อนร่วมงานในแผนกอื่นซึ่งเป็นแนวระนาบด้วยเช่นเดียวกัน

โคเฮน และอัฟฮอฟฟ์ (ธนวัฒน์ คำภิลาณนท์. 2550: 21 -22; อ้างอิงจาก Cohen; & Uphoff. 1977) ได้อธิบายและวิเคราะห์รูปแบบการมีส่วนร่วมโดยสามารถแบ่งออกเป็น 4 รูปแบบ คือ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ริเริ่มตัดสินใจ ดำเนินการตัดสินใจและตัดสินใจลงมือปฏิบัติการ
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) ประกอบไปด้วยการสนับสนุนทางด้านทรัพยากร การเข้าร่วมในการบริหารและการประสานขอความร่วมมือ
3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits) ทางด้านต่างๆ ประกอบไปด้วย ผลประโยชน์ทางด้านวัสดุ ผลประโยชน์ทางสังคมและผลประโยชน์ส่วนบุคคล
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) เกี่ยวกับการควบคุมและการตรวจสอบการดำเนินกิจกรรมทั้งหมดและเป็นการแสดงถึงการปรับตัวในการมีส่วนร่วมต่อไป

United Nations (กิติ จุงดิลก. 2549: 15; อ้างอิงจาก United Nations. 1981: 8) ได้สรุปรูปแบบและระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนามี 3 รูปแบบใหญ่ๆ คือ

1. การมีส่วนร่วมแบบเป็นไปเอง (Spontaneous) ซึ่งเป็นการร่วมโดยการอาสาสมัคร หรือการรวมตัวกันขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาของตนเอง โดยเป็นการกระทำที่ไม่ได้รับความช่วยเหลือ จากภายนอก
2. การมีส่วนร่วมแบบถูกชักจูง (Induced) เป็นการเข้าร่วมโดยความต้องการความเห็นชอบหรือการสนับสนุนจากรัฐบาล
3. การมีส่วนร่วมแบบบังคับ (Coercive) ซึ่งเป็นผู้มีส่วนร่วมภายใต้การดำเนินนโยบายของรัฐบาลภายใต้การจัดการของเจ้าหน้าที่รัฐหรือโดยการบังคับโดยตรง

เมตต์ เมตต์การุณจิต (รักชนก โสภพิศ. 2542: 56 – 61; อ้างอิงจาก เมตต์ เมตต์การุณจิต. 2539: 20 – 21) ได้กล่าวว่า การเข้าไปมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารการศึกษาของโรงเรียนมี 2 ลักษณะดังนี้

1. การเข้าไปมีส่วนร่วมโดยตรง ได้แก่ การมีส่วนร่วมในรูปคณะกรรมการ
 2. การเข้าไปมีส่วนร่วมโดยทางอ้อม ในรูปของสมาคมผู้ปกครองนักเรียน สมาคมศิษย์เก่า ฯลฯ
- สรุปได้ว่า คำว่าลักษณะและรูปแบบนั้น มีความหมายเดียวกัน รูปแบบของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ โดยการเสนอแนวคิดร่วมกิจกรรม และสนับสนุนทรัพยากรตลอดจนติดตาม และประเมินผลในการดำเนินกิจกรรมนั้นๆ แบ่งเป็น การมีส่วนร่วมโดยตรง การมีส่วนร่วมทางอ้อม และการมีส่วนร่วมโดยเปิดโอกาสให้ โดยมีรูปแบบคือ การมีส่วนร่วมค้นหาสาเหตุของปัญหา การมีส่วนร่วมวางแผนดำเนินกิจกรรม การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงานที่ได้ดำเนินการร่วมกัน

2.1.3 ระดับการมีส่วนร่วม

อาร์นสไตน์ (โสภณ มัตถัง. 2551; อ้างอิงจาก Arnstein. 1969: 216) ได้ใช้อำนาจการตัดสินใจเป็นเกณฑ์ในการบอกระดับการมีส่วนร่วมโดยสรุปเป็นขั้นบันได 8 ขั้นและใน 8 ขั้น จัดเป็น 3 ประเภทดังนี้

1) การมีส่วนร่วมเทียมหรือไม่มีส่วนร่วม

2) การมีส่วนร่วมพอเป็นพิธี

3) การมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

บันได 8 ขั้น แต่ละขั้นมีรายละเอียดดังนี้

บันไดขั้นที่ 1 ขั้นจัดฉากเป็นการแสดงบทบาทในกิจกรรมหนึ่งๆ เพื่อให้คนรู้จัก

บันไดขั้นที่ 2 ขั้นบำบัดรักษาเป็นพฤติกรรมที่ผู้นำมุ่งหวังที่จะให้ทุกคนเชื่อฟัง

บันไดขั้นที่ 3 ขั้นแจ้งข่าวสารผู้นำเปิดโอกาสให้ผู้ตามซักถามได้เพียงเล็กน้อย

บันไดขั้นที่ 4 ขั้นให้คำปรึกษาผู้นำเปิดโอกาสให้ผู้ตามแสดงความคิดเห็น

บันไดขั้นที่ 5 ขั้นปลอบใจเป็นลักษณะที่ผู้นำทำที่ท่าว่าเห็นด้วยกับผู้ตาม

บันไดขั้นที่ 6 ขั้นเป็นหุ้นส่วนเป็นการร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมกันตัดสินใจ

บันไดขั้นที่ 7 ขั้นมอบอำนาจ ผู้บริหารมอบอำนาจให้ผู้ปฏิบัติงานมีอำนาจแทนตน

บันไดขั้นที่ 8 ขั้นควบคุมโดยประชาชนเป็นลักษณะที่ผู้นำเปิดโอกาสให้ผู้ตามเข้ามามี

ส่วนร่วมในการตัดสินใจในกระบวนการบริหารอย่างแท้จริง

บันไดขั้นที่ 1 - 2 เรียกว่าขั้นการมีส่วนร่วมเทียมหรือไม่มีส่วนร่วม

บันไดขั้นที่ 3 - 5 เรียกว่าการมีส่วนร่วมพอเป็นพิธี คือมีส่วนร่วมในบางเรื่องเท่านั้น

บันไดขั้นที่ 6 - 8 เรียกว่าการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง เป็นระดับที่ประชาชนมีส่วนร่วม

มากที่สุด

คอมป์เบล และ แรมเซเยอร์ (กิตติโชค ห้อยยี่ภู่. 2534: 17; อ้างอิงจาก Comblee; & Ramseyer. n.d.) กล่าวว่าการมีส่วนร่วมในโรงเรียนสามารถจัดระดับได้ ดังนี้

1. ระดับไม่มีส่วนร่วมเลย คือ การที่โรงเรียนและชุมชนไม่มีการเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันเลย ต่างฝ่ายอยู่โรงเรียน ไม่ให้โอกาสแก่ประชาชนที่จะมีส่วนร่วม ประชาชนก็ไม่สนใจ ไม่รับรู้ ไม่ร่วมกิจกรรมของโรงเรียน

2. ระดับที่มีส่วนร่วมน้อย คือ การที่โรงเรียนติดต่อกับประชาชนในชุมชนเป็นบางครั้ง ลักษณะของการมีส่วนร่วมเป็นการรับฟังสิ่งซึ่งโรงเรียนได้แจ้งให้ทราบ

3. ระดับที่มีส่วนร่วมปานกลาง คือ การที่ประชาชนได้รับทราบเรื่องต่างๆ จากโรงเรียนเพิ่มมากขึ้นและมีคำถามจากประชาชนมาสู่โรงเรียนมาบ้างเป็นครั้งคราว แต่ส่วนใหญ่เป็นการรับฟังจากโรงเรียนเป็นฝ่ายเดียว

4. ระดับการมีส่วนร่วมมาก คือ การที่โรงเรียนและชุมชนเริ่มมีความเกี่ยวข้องซึ่งกันและกันมากขึ้น เป็นการติดต่อทั้งสองฝ่าย มีการคิดหาเหตุผล แก้ไขปัญหาร่วมกัน โรงเรียนรับฟังความคิดเห็นและเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้น

5. ระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด คือ การที่โรงเรียนและชุมชนเป็นส่วนหนึ่งของกันและกัน การคิดหาเหตุผล การตัดสินใจ การแก้ไขปัญหาร่วมกันทั้งสองฝ่ายระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

สำหรับระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา (จිරนันท์ อังกาสี. 2551; อ้างอิงจาก อคิน ระพีพัฒน์. 2531: 49 - 50) ได้เสนอไว้ว่า สามารถแบ่งได้เป็น 5 ระดับด้วยกัน คือ

1) ประชาชนมีส่วนร่วมของประชาชนในการค้นหาปัญหา พิจารณาปัญหาและจัดลำดับความสำคัญของปัญหา

2) ประชาชนมีส่วนร่วมในการค้นหาสาเหตุแห่งปัญหา

3) ประชาชนมีส่วนร่วมในการค้นหาและพิจารณาแนวทางวิธีการแก้ปัญหา

4) ประชาชนมีส่วนร่วมในการประเมินผลกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหา

5) ประชาชนมีส่วนร่วมในการประเมินผลกิจกรรมการพัฒนา

อานนท์ เหล่าดา (ถาวร พวงมณี. 2547; อ้างอิงจาก อานนท์ เหล่าดา. 2533: 37) ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนมี 3 ระดับ ประกอบด้วย

1. ประชาชนมีระดับการมีส่วนร่วมสูง คือประชาชนมีส่วนร่วม ตั้งแต่เริ่มปัญหาตัดสินใจเลือกแนวทางแก้ไขปัญหา ปฏิบัติกิจกรรมและประเมินผลกิจกรรมที่ทำ

2. ประชาชนมีระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง คือ ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมเพียงบางส่วนของกิจกรรม เช่น ได้รับการบอกเล่าหรือปรึกษาในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งไม่ได้มีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มต้นของกิจกรรม

3. ประชาชนมีระดับการมีส่วนร่วมน้อย หรือ ไม่มีส่วนร่วมเลย คือ กิจกรรมต่างๆ ที่รัฐจัดกระทำขึ้นประชาชนไม่มีส่วนร่วมเลย ประชาชนเป็นผู้รับฟัง รอรับคำสั่ง และรับบริการเท่านั้น

นอกจากนี้ สวัสดิ์ ยศบุญเรือง (เจตน์สุตา ทศานนท์. 2546; อ้างอิงจาก สวัสดิ์ ยศบุญเรือง. 2541: 38) ได้ศึกษาวิจัย เรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการศึกษาในสังคมไทย: แนวคิด ปัญหา อุปสรรค และแนวทางในอนาคต ผลการวิจัยพบว่าการจัดการศึกษาในอนาคตต้องตั้งอยู่บนหลักการ การมีส่วนร่วมของประชาชน ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมกำหนดรูปแบบ เนื้อหา และวิธีการที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน โดยรัฐต้องลดบทบาทการควบคุมลงมาเป็นการสนับสนุน ประชาชนเองต้องตระหนักถึงศักยภาพของตนเองและผลักดันตัวเองให้เข้าไปมีส่วนร่วมในเรื่องของการจัดการศึกษาเรื่องอื่นๆ ที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตและชุมชนของตนให้มากยิ่งขึ้น

มัย สุขเอี่ยม (ถาวร พวงมณี. 2547; อ้างอิงจาก มัย สุขเอี่ยม. 2535: 25) กล่าวว่า ระดับการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องในการวางแผนพัฒนาการศึกษาแบบเป็น 5 ระดับ น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มากและมากที่สุด

2.2 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา

2.2.1 ความหมายของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา

คำว่า Parent Involvement เมื่อแยกแปลความหมายของคำ Parent ในความหมายของ WordNet 2.0 (2003a) คือ พ่อแม่ ผู้ให้กำเนิด หรือผู้อบรมเลี้ยงดู หรือญาติพี่น้องที่มีบทบาทเป็นผู้ปกครอง ส่วนคำว่า Involvement WordNet 2.0 (2003a) ให้ความหมายไว้ 5 ลักษณะ คือ

ลักษณะที่ 1 เป็นพฤติกรรมของการเป็นหุ้นส่วนในกิจกรรมของกลุ่ม

ลักษณะที่ 2 เป็นการเชื่อมโยงกันของสิ่งที่เกี่ยวข้องร่วมกัน

ลักษณะที่ 3 เป็นความรู้สึกสนใจห่วงใยอยากรู้ อยากเห็นเกี่ยวกับบุคคลหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

ลักษณะที่ 4 เป็นความสัมพันธ์ทางเพศที่ปกปิดหรือปิดบัง

ลักษณะที่ 5 เป็นเงื่อนไขของการเป็นหุ้นส่วนกับผู้อื่นทุกๆ ไป

เมื่อรวมความหมายของคำว่า Parent Involvement คือ พฤติกรรมในการเข้าไปมีส่วนร่วมในลักษณะของการเป็นหุ้นส่วนของพ่อแม่หรือผู้ปกครอง โดยมีการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องเข้ามาเชื่อมโยงกันด้วยความรู้สึกสนใจห่วงใยอยากรู้ อยากเห็นเกี่ยวกับความสำเร็จในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

Kohl, Lengua, และ McMahon (2000) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของพ่อแม่เป็นโครงสร้างที่ซับซ้อน (Complex Construct) ประกอบด้วยพฤติกรรมและทัศนคติความเชื่อของพ่อแม่ ผู้ปกครองในการเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของบุตรหลานในลักษณะของการเป็นหุ้นส่วนในกิจกรรมการทำงานของแต่ละฝ่ายที่มีความเชื่อมโยงกัน ด้วยความสนใจห่วงใยอยากรู้เกี่ยวกับความสำเร็จของบุตรหลานตน (สุรณีย์ ปาจารย์. 2552: 36)

คำว่า “การมีส่วนร่วม” นั้น ก็มีหลายคำที่มีความหมายในทำนองเดียวกัน เช่น การมีส่วนร่วม (participation) การร่วมมือ (collaboration) การมีส่วนเกี่ยวข้อง (involvement) หรือ ความผูกพัน (commitment) (ธีระ รุญเจริญ. 2545: 51; เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. 2537: 183) หรือ การเป็นหุ้นส่วน (partnership) (Epstein. 1992: 1140; Davis; & Newstrom. 1989: 232; Arnstein. 1969: 216) ความสัมพันธ์ (relation) ความเกี่ยวพัน (link) (Fuller; & Olsen. 1998: 5) ซึ่งนักวิชาการที่ใช้คำเหล่านี้อาจมีจุดมุ่งหมายย่อยเพื่อแสดงถึงระดับ (Degree) ของการมีส่วนร่วม แต่คำต่างๆ เหล่านี้ ก็ล้วนแล้วแต่มิ่นัยเดียวกันทั้งสิ้น คือ “การมีส่วนร่วม” ในความหมายของการวิจัยครั้งนี้ เมื่อพิจารณา คำว่า “ผู้ปกครอง” และ “โรงเรียน” ก็พบว่า เอปสไตน์ และคณะ (Epstein; others. 1997: 69) และ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2541: 51) อธิบายว่า ความสัมพันธ์หรือการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษานั้น แบ่งเป็น 2 ระดับ คือระดับสถาบัน (Institutional Level) ก็จะหมายถึง “สถาบันครอบครัว” หรือเรียกสั้นๆ ว่า “ครอบครัว” หรือบางครั้งก็ใช้คำว่า “บ้าน” กับ “สถาบันการศึกษา” หรือ “โรงเรียน” นั่นเอง แต่ถ้ากล่าวถึงความสัมพันธ์หรือการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในระดับปัจเจกบุคคล (Individual Level) ทางด้าน “สถาบันครอบครัว” ก็จะหมายถึง “พ่อแม่ ผู้ปกครอง” (Parent) ส่วนทางด้าน “สถาบันการศึกษา” ก็จะหมายถึง “ครู” (Teacher) หรือ “ผู้บริหารโรงเรียน หรือ นักการศึกษา” (Administrator or Educator)

ในการวิจัยครั้งนี้จึงนำแนวคิดและความหมายดังกล่าวข้างต้นมาประยุกต์เป็นความหมายในการวิจัยว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา หมายถึง กิจกรรมที่เปิดโอกาสหรือส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีพฤติกรรมร่วมในการจัดการศึกษาหรือการเรียนรู้ให้กับลูกหลานหรือเด็กในอุปการะของตนทั้งที่บ้านสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ต่างๆ นั่นเอง

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษานั้น ชัมซันและยอนเน (เกตุสุเดช กำแพงแก้ว. 2547: 17; อ้างอิงจาก Sumption; & Yvonne. n.d.) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาคือการที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในสถานศึกษาโดยการสนับสนุนด้านความคิดเห็นตัดสินใจและแรงงานและเวลาให้สถานศึกษาในการวางแผน การกำหนดนโยบายการติดต่อสื่อสารระหว่างบ้านและสถานศึกษา การแก้ปัญหา พัฒนาสนับสนุนด้านการเงิน และการประเมินผลการทำงานซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประการคือ

- 1) การมีส่วนร่วมอย่างไม่เป็นทางการ
- 2) การมีส่วนร่วมอย่างเป็นทางการ

การจัดการศึกษาในสหรัฐอเมริกาถือว่าเป็นต้นแบบของการปกครองประชาธิปไตยได้ส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษาในการให้อิสระและสิทธิผู้ปกครองที่จะเข้ามาจัดการศึกษาให้แก่เด็กในหลายมลรัฐ จึงมีความเชื่อพื้นฐานว่าระบบการศึกษาควรประกอบด้วยรูปแบบที่หลากหลายสามารถยืดหยุ่นได้ และตอบสนองความต้องการของปัจเจกบุคคลและชนกลุ่มน้อย (นกเนตร ธรรมบวร. 2541: 40 - 41)

สหรัฐอเมริกาเป็นตัวอย่างของรูปแบบและบทบาทของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองที่มีความหลากหลายและน่าสนใจเพราะประชาชนอเมริกาเป็นกลุ่มคนที่มีความหลากหลายแตกต่างกันทั้งทางด้านเศรษฐกิจสังคมเชื้อชาติผิวพรรณประกอบกับสถานการณ์ปัญหาของสังคมอเมริกันได้ทวีความรุนแรงมากขึ้นความต้องการให้พ่อแม่ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมกับสถานศึกษาเพื่อช่วยเหลือเด็กจึงเป็นเรื่องจำเป็นมากจากการศึกษาพบว่ากิจกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองมีทั้งในระดับการมีส่วนร่วมรายบุคคลและการมีส่วนร่วมในฐานะองค์กรของผู้ปกครองกิจกรรมที่ทำได้ง่ายที่สุด และนิยมปฏิบัติกันอยู่แล้วคือการมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างและพัฒนาการเรียนรู้ให้แก่เด็กที่บ้าน โดยทำหน้าที่ตอบคำถามชี้แนะหรือช่วยเหลือเด็กให้ทำการบ้านตามที่สถานศึกษามอบหมาย และผลักดันให้เด็กเรียนรู้และเคารพกฎเกณฑ์กติกาของสังคมของสถานศึกษาอย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่ผ่านมาได้เรียกร้องให้พ่อแม่ผู้ปกครองต้องขยายบทบาทและเข้ามามีส่วนร่วมกับสถานศึกษาและผู้ปฏิบัติการสอนมากขึ้นเพราะบทบาทที่มีอยู่เดิมไม่เพียงพอสังคมต้องการผู้ปกครองที่เข้ามาร่วมภารกิจในการพัฒนาเด็กด้วยพันธะผูกพันและความรับผิดชอบมากกว่าเดิมซึ่งกิจกรรมที่พบอยู่เสมอในสถานศึกษาต่างๆ (ไพฑูริย์ สิริสุนทร. 2543: 23; อ้างอิงจาก Daniel; & Rayna. n.d.) ได้แก่

- 1) การเข้ามาเป็นแขกของสถานศึกษา
- 2) การให้ข้อมูลคำแนะนำและการจัดฝึกอบรมแก่ผู้ปกครอง
- 3) การติดต่อสื่อสารระหว่างบ้านกับสถานศึกษา
- 4) การระดมอาสาสมัครจากผู้ปกครอง
- 5) การจัดระบบบริหารจัดการเวลาและทรัพยากร
- 6) การกระตุ้นให้เกิดกลุ่มและการรวมตัว

สำหรับประเทศไทยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในปัจจุบันมักอยู่ในรูปของกิจกรรมดังต่อไปนี้

1. สมาคมผู้ปกครองและครู เป็นองค์กรที่ประสานความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและผู้ปกครอง เป็นเวทีที่จะให้ผู้ปกครองและครูได้มีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ตลอดจนจัดกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นประโยชน์แก่ผู้ปกครอง สถานศึกษา และนักเรียน ผู้ปกครองสามารถร่วมมือกับสถานศึกษาได้ โดยการเป็นกรรมการสมาคมผู้ปกครองและครู (ชมเชย พงษ์เจริญ, 2542: 46)

2. เครือข่ายผู้ปกครอง เป็นการบริหารโครงการที่เกิดขึ้นจากระดับห้อง ระดับชั้น ซึ่งเกิดจากการรวมตัวของผู้ปกครองที่มีความถนัดหรืออาชีพที่คล้ายคลึงกันมาร่วมกันทำโครงการที่มีประโยชน์ต่อสถานศึกษา โดยมีคณะกรรมการเครือข่ายระดับห้องเรียนจะเป็นผู้ประสานโครงการในระดับห้อง คณะกรรมการเครือข่ายระดับชั้นจะเป็นผู้ประสานโครงการในระดับชั้น และคณะกรรมการเครือข่ายระดับสถานศึกษาจะเป็นผู้ประสานโครงการในระดับสถานศึกษา ทั้งนี้เพื่อให้มีการใช้ทรัพยากรที่ไม่ซ้ำซ้อนกัน ปัจจุบันได้มีโครงการหลายโครงการได้เริ่มดำเนินการไปแล้ว เช่น โครงการรวบรวมปัญหา ทัศนคติ ความต้องการของผู้ปกครองอย่างต่อเนื่อง โครงการอบรมสัมมนาผู้ปกครอง โครงการครูพ่อครูแม่ โครงการระดมสมองผู้ปกครอง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544: 56 - 57)

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2544: 30) ให้ความหมายว่าการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกับสถานศึกษา หมายถึงการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกับผู้ปฏิบัติการสอน และสถานศึกษาในการสร้างสรรค์และพัฒนาเด็กให้เจริญเติบโตและพัฒนาได้เต็มศักยภาพ

พิสมัย ปันน้อย (2550: 13) กระบวนการที่เกิดจากความร่วมมือระหว่างผู้ปกครอง ครู และโรงเรียนที่จะประกอบกิจกรรมหรือปฏิบัติงานร่วมกันด้วยความสมัครใจโดยมีเป้าหมายและ ผลประโยชน์ร่วมกันในการสร้างสรรค์และพัฒนาเด็กให้เจริญเติบโตและพัฒนาได้เต็มศักยภาพ

จิตรา วิเชียร (2551: 54) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม คือ การที่โรงเรียนจัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้ปกครองมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งครูและโรงเรียนต้องพัฒนากิจกรรมการมีส่วนร่วมให้มีค่าและความหมายกับความรู้สึกที่ดีของผู้ปกครองให้มากขึ้น

นวลศรี งามทรัพย์ (2552: 8) การมีส่วนร่วม คือ การที่ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนในการทำกิจกรรมร่วมกับเด็กที่โรงเรียนเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้และส่งเสริมพัฒนาการของเด็กได้

สรุป การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา หมายถึง การที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในเหตุการณ์ กิจกรรม หรือโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาหรือการเรียนรู้ให้กับลูกหลานหรือเด็กในอุปการะของตน ทั้งที่โรงเรียน ที่บ้าน และ/หรือ แหล่งเรียนรู้ต่างๆ ทั้งในระดับการมีส่วนร่วมรายบุคคลและการมีส่วนร่วมในฐานะองค์กรของผู้ปกครอง ซึ่งอยู่ในรูปของคณะกรรมการสถานศึกษา สมาคมผู้ปกครอง และเครือข่ายผู้ปกครอง

2.2.2 แนวคิด ทฤษฎี การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา

การศึกษาแนวคิด ทฤษฎี การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษากับสถานศึกษาในรอบ 30 ปีที่ผ่านมา พบว่า การพัฒนาของทฤษฎี และผลงานวิจัยจำนวนมากได้แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษาและครอบครัว นอกจากจะทำให้เด็กประสบความสำเร็จในด้านวิชาการแล้ว ยังช่วยให้เด็กมีพัฒนาการที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคมอีกด้วย (เกตุสุเดช กำแพงแก้ว. 2547: 35) ซึ่งแนวคิดทฤษฎีที่สำคัญ มีดังต่อไปนี้

1. แนวคิดการสร้างสัมพันธ์ภาพ

นักการศึกษาในประเทศสหรัฐอเมริกาท่านหนึ่ง ได้เปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่าง บ้าน กับสถานศึกษาไว้ว่า สถานศึกษาเปรียบเสมือนต้นไม้ ชุมชน ผู้ปกครองเปรียบเสมือนพื้นดินเมื่อสถานศึกษาเปรียบเสมือนต้นไม้ ซึ่งต้องอาศัยพื้นดินในการสร้างความเจริญเติบโตยิ่งดินมีคุณภาพดีเพียงใด ก็ย่อมทำให้ต้นไม้เติบโตเร็วแข็งแรงมีอายุยืนยาวนอกจากนี้ต้นไม้ยังช่วยยึดดินให้ติดอยู่ด้วยกัน ไม่ถล่มไปง่ายๆ ส่วนชุมชนผู้ปกครองเปรียบเสมือนพื้นดินที่ให้ประโยชน์กับต้นไม้ พื้นดินจะมีคุณภาพก็เพราะเมื่อต้นไม้เติบโตมากขึ้น ใบไม้ ดอกไม้ ผลไม้แก่จัดก็จะร่วงหล่นลงพื้นดิน ซึ่งจะกลายเป็นปุ๋ยในดินให้ประโยชน์กับต้นไม้ต่อไปอีกเช่นกัน ฉะนั้น ต้นไม้และพื้นดินต้องพึ่งพาอาศัยกันฉันใด บ้านกับสถานศึกษาก็ต้องพึ่งพาอาศัยกันฉันนั้น (สุดา ทัพสุวรรณ. 2545: 23) เพราะการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษานั้นมีความสำคัญทั้งกับนักเรียน ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปฏิบัติการสอน และผู้ปกครอง เช่นเดียวกัน

ภารกิจด้านการจัดการศึกษาเป็นภารกิจที่ใหญ่หลวง และมีขอบเขตกว้างขวางเกินกว่าระบบการศึกษาในสถานศึกษา และในรั้วมหาวิทยาลัยจะรับผิดชอบได้แต่เพียงผู้เดียว (วิชัย ต้นศิริ. 2542: 137) สถานศึกษาสามารถแบกรับหน้าที่แทนพ่อแม่ ผู้ปกครองได้เพียงบางส่วนเท่านั้นผู้ปฏิบัติการสอนอาจดูแลด้านวิชาการได้มาก หรืออาจเสริมสร้างประสบการณ์ หรือกิจกรรมบางอย่างที่ทางบ้านไม่อาจจัดหาให้ได้ แต่ก็ไม่สามารถแทนที่บทบาทของพ่อแม่ผู้ปกครองได้อย่างแน่นอนด้วยเรื่องสำคัญเหล่านี้ย่อมต้องผ่านประสบการณ์การเรียนรู้จากชีวิตจริงเป็นสำคัญ พ่อแม่และครอบครัวจึงมีบทบาทในการเรียนรู้ที่สำคัญที่สุดแต่สิ่งที่เกิดขึ้นในประเทศไทยในระยะเวลาที่ผ่านมา การจัดการศึกษาของประเทศมักจะเน้นการจัดตามศักยภาพ ความพร้อม หรือความถนัดของหน่วยงานผู้จัดการศึกษาหรือสถานศึกษา (กลุ่มงานปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2543: 2) ความล้มเหลวของระบบการศึกษาไทยในปัจจุบันก็คือเราได้ทำให้การศึกษาของคนในชาติ ซึ่งเดิมเป็นเรื่องง่ายที่ทุกคนรู้จักดีและมีส่วนร่วม กลายเป็นเรื่องลึกลับ ผูกขาดรวมศูนย์ และยากแก่การเข้าใจ จนไม่มีใครช่วยเด็กในเรื่องการเรียนรู้ได้ นอกจากผู้ปฏิบัติการสอน และผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาเท่านั้น รวมทั้ง ระบบที่เอื้อต่อการกระจายอำนาจก็ยังไม่ปรากฏชัดเจน (ไพฑูรย์ สีนลรัตน์. 2541: 12 - 13) การจัดการศึกษาต้องระดมทรัพยากรทั้งหมด (all for education) เข้ามาจัดการศึกษา (ประเวศ วะสี. 2541: 5) การที่พ่อแม่ผู้ปกครองไม่มีโอกาสในการศึกษานั้น ทำให้ขาดผู้ปฏิบัติการสอนที่เป็นผู้สอนลูกหลาน ด้วยความรักไม่ว่าจะเป็น ปู่ ย่า ตา ยาย จำนวนไม่น้อยกว่า 20 - 30 ล้านคน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543: 2) การมีส่วนร่วมกับการเรียนการสอน

ของสถานศึกษาโดยอุดมคติแล้วผู้ปกครองต้องการมีบทบาทในสถานศึกษาหรือในชั้นเรียน แม้ว่าจริงๆ แล้วการมีส่วนร่วมของพวกเขาไม่เป็นไปตามอุดมคติดังกล่าว และผู้ปกครองต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษาที่บ้านด้วย (เกตุสุเดช กำแพงแก้ว. 2547: 37; อ้างอิงจาก Barnes. n.d.) รุ่ง แก้วแดง (2541: 169) จึงเสนอให้ลดบทบาทและสัดส่วนความรับผิดชอบในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาลงและเพิ่มบทบาทของสถาบันครอบครัวให้สูงขึ้นก่อนที่ระบบการศึกษาของเราจะวิกฤติมากไปกว่านี้

ต่อมารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศมีผลบังคับใช้ ได้กำหนดเจตนารมณ์ไว้หลายมาตราที่จะทำให้ประชาชนและทุกส่วนของสังคมเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษาให้แก่บุตรหลานของตนเอง ดังจะเห็นได้จากบทบัญญัติในมาตรา 289 ที่ได้วางรากฐานการกระจายอำนาจและการศึกษาตลอดชีวิต สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานจะต้องมีการปรับการบริหารจัดการ ซึ่งจะแตกต่างไปจากเดิมค่อนข้างมาก สถานศึกษาจะต้องเป็นสถาบันที่สังคมทุกฝ่ายจะต้องเข้ามามีส่วนร่วม (พนม พงษ์ไพบูลย์. 2542: 23 - 24)

การสร้างสัมพันธภาพที่เหมาะสมเป็นเรื่องที่ต้องใช้เวลาในการเรียนรู้ เพื่อให้ได้ทางเลือกที่ดีที่สุดสำหรับทุกฝ่ายดังนั้นการสร้างสัมพันธภาพที่เหมาะสมเพื่อจะประสานความร่วมมือของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้ปฏิบัติการสอน และผู้บริหารสถานศึกษา จึงควรเป็นการสร้างสัมพันธภาพที่เป็นธรรมชาติมากกว่าแบบทางการ และควรเป็นสัมพันธภาพ 2 ทาง (two way communication) ที่ต่างฝ่ายต่างพูดคุยเสนอความเห็นและแลกเปลี่ยนกันอย่างเต็มที่ฝักการยอมรับในความเห็นที่แตกต่างกันเพราะหากแต่ละฝ่ายไม่เรียนรู้ในการน้อมใจรับฟังกันและกัน อาจนำไปสู่ความขัดแย้ง ความไม่เข้าใจและไม่ยอมรับกัน ในที่สุดจึงควรมีแนวทางหรือมาตรการประสาน และเชื่อมโยงความแตกต่างระหว่างครอบครัว และสถานศึกษา ทั้งนี้ เนื่องจากภารกิจที่แตกต่างของบ้านกับสถานศึกษา วัฒนธรรมที่แตกต่างของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้ปฏิบัติการสอน และผู้บริหารสถานศึกษา การไม่เข้าใจในวิธีการหรือความคิดที่แตกต่างกันสามารถก่อให้เกิดปัญหาได้ และการคิดกิจกรรมในการสร้างสัมพันธภาพของผู้ปฏิบัติการสอนกับผู้ปกครอง เป็นเรื่องละเอียดอ่อนที่ต้องพิจารณา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2544: 3)

สรุปได้ว่าสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จโดยพ่อแม่ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในระดับสูงพบว่า การขจัดอุปสรรคที่กีดกันการเข้ามามีส่วนร่วมของพ่อแม่ผู้ปกครองให้หมดไปเป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่ความสำเร็จ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา สามารถเพิ่มขึ้นได้ด้วยความพยายามของผู้ปฏิบัติการสอน และผู้บริหารสถานศึกษาที่จะอำนวยความสะดวกให้ผู้ปกครองเข้ามามีบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาก็จะสูงขึ้น

2. แนวคิดความร่วมมือแบบหุ้นส่วน

แนวคิดนี้เป็นแนวคิดหลักที่เหมาะสมกับทิศทางการทำงานร่วมกัน แต่ไม่ได้หมายความว่าความร่วมมือในความหมายเดิม คือ พ่อแม่ผู้ปกครองเป็นฝ่ายให้ความร่วมมือกับทางสถานศึกษา หรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเหนือกว่าอีกฝ่ายหนึ่ง แต่หมายถึงการที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต่างต้องเข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

ในทุกกระบวนการ ตั้งแต่การร่วมคิด ร่วมพิจารณาปัญหา ร่วมตัดสินใจและหาทางเลือกที่ดีที่สุด และยังหมายถึงร่วมลงมือดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายอีกด้วย แนวคิดเรื่องความร่วมมือแบบหุ้นส่วน (parent as educational partners หรือ pep) นี้เน้นการทำงานร่วมกันอย่างเสมอภาคทุกกระบวนการมากกว่าความร่วมมือแบบพอเป็นพิธี หรือเป็นการเฉพาะเรื่องดังที่ผ่านมา(ไพบูลย์ สิทธิสุนทร, 2543: 22 - 23) ที่ใช้คำว่าหุ้นส่วนนั้นเพื่อยืนยันให้เห็นว่า สถานศึกษา และครอบครัวเป็นสองสถาบันหลักที่ต้องรับผิดชอบอย่างเป็นทางการในการศึกษาของเด็ก (เกตุสุเดช กำแพงแก้ว. 2547: 38; อ้างอิงจาก Epstein. n.d.)

พ่อแม่ผู้ปกครอง มีหน้าที่โดยตรงทั้งตามธรรมชาติ และตามกฎหมาย ที่ต้องอุปการะเลี้ยงดู และให้การศึกษาตามสมควร (ไพโรจน์ กำภูศิริ. 2544: 386) ในทำนองเดียวกัน สถานศึกษาก็มีหน้าที่โดยตรง ในฐานะสถาบันทางสังคม ในการให้การศึกษาแก่เด็ก ซึ่งเป็นสมาชิกของสังคม (บรรพต วีระชัย. 2541: 158) หากมุ่งหวังประโยชน์สูงสุด อันจะเกิดแก่บุตรหลาน พ่อแม่ผู้ปกครอง และสถานศึกษา จำเป็นต้องจับมือกันให้มั่น มีความเข้าอกเข้าใจกันเป็นหนึ่งเดียว และสื่อสารกันอย่างใกล้ชิดสม่ำเสมอ แม้ว่าพ่อแม่ผู้ปกครองกับผู้ปฏิบัติการสอน สถานศึกษาจะมีบทบาทที่แตกต่างกันในการทำหน้าที่ดูแลพัฒนาเด็ก แต่ด้วยเหตุที่ทั้งสองฝ่ายมีจุดมุ่งหมายอยู่ที่เด็ก หรือผู้เรียนเช่นเดียวกัน การช่วยกันคิด ช่วยกันทำ ช่วยกันสร้างสรรค์ และร่วมกันแก้ไข รับผิดชอบ มีใจต่างฝ่ายต่างทำภาระของตนเพียงเพื่อบรรลุไปตามหน้าที่ ความสำเร็จของการเป็นพ่อแม่ ผู้ปกครอง และความสำเร็จของสถานศึกษา ล้วนเป็นความสำเร็จอันเดียวกัน นั่นคือ ความรู้ ความดีงาม และความสุข ความสามารถในการพึ่งตนเอง และสร้างสรรค์สังคมของลูกหลานไทยของเรา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. 2544: 6)

สรุป ผู้ปกครองที่เอาใจใส่ลูกหลานเพียงพอจะไม่มอบความไว้วางใจให้การเรียนรู้ของลูกหลานของเขาเป็นหน้าที่ของสถานศึกษาฝ่ายเดียวอย่างเด็ดขาด และสถานศึกษาที่ได้รับการยอมรับว่าประสบความสำเร็จก็ต้องได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครองเป็นอย่างดี

1. แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการการศึกษา

กิจกรรมของมนุษย์ส่วนใหญ่ต้องอาศัยการมีส่วนร่วม คนๆเดียวไม่สามารถจะทำกิจกรรมทุกอย่างได้ด้วยตนเองทั้งนี้เพราะมีข้อจำกัดทางด้านชีววิทยาและทางด้านเศรษฐกิจ (เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์. 2537: 182) หลักการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ก็คือ การเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้เสียมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและร่วมจัดการศึกษา ทั้งผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปฏิบัติการสอนผู้ปกครอง ตัวแทนชุมชน การที่บุคคลมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาจะมีความรู้สึกเป็นเจ้าของและจะรับผิดชอบในการจัดการศึกษามากขึ้น (สุรัฐ ศิลปะอนันต์. 2545: 263) โดยมีเป้าหมายสูงสุดของการมีส่วนร่วม คือ การทำให้คนที่ถูกละเลย หรือถูกกีดกันให้ออกไปอยู่วงนอกได้เข้ามาเกี่ยวข้อง หรือการให้คนที่อยู่วงนอกเคลื่อนย้ายเข้ามาอยู่วงใน เพื่อกระจายผลให้ครอบคลุมถ้วนทั่วให้ทุกคนมีสิทธิที่จะมีส่วนร่วม (ศิริกาญจน์ โกสุมภ์. 2542: 12 - 13)

การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษานั้นจะทำให้บุคคลและกลุ่มมีความรับผิดชอบและมีความผูกพันทางใจต่อองค์กร เพื่อความสำเร็จของเป้าหมายต่างๆ การมีส่วนร่วมเป็นความเกี่ยวข้องในด้านจิตใจและอารมณ์ของบุคคลที่มีต่อกิจกรรมของกลุ่มเป็นตัวกระตุ้นให้ทำงานสำเร็จได้ตามเป้าหมาย (เกตุสุขเดช กำแพงแก้ว. 2547: 39) ซึ่งสอดคล้องกับเสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ (2537: 183) ที่ได้อธิบายไว้ชัดเจนและเป็นรูปธรรมว่าการให้บุคคลมีส่วนร่วมในองค์กรนั้นจะทำให้บุคคลนั้นๆ มีส่วนเกี่ยวข้องในการปฏิบัติการกิจต่างๆ ขององค์กร และการที่บุคคลมีส่วนเกี่ยวข้องในกิจกรรมต่างๆ ย่อมทำให้บุคคลมีความผูกพันต่อกิจกรรมนั้นและมีความผูกพันต่อองค์กรในที่สุดเช่นเดียวกับ เดวิสและ นิวสตรอม (Davis; & Newstrom. 1985: 23) ที่นิยามการมีส่วนร่วมโดยเน้นประเด็นสำคัญ 3 ประการ คือ 1)การเข้ามามีส่วนร่วม 2)การมีส่วนช่วย และ 3)การมีส่วนรับผิดชอบ

กรอบในการพิจารณาเรื่องของการมีส่วนร่วมนั้น โคเฮน และ อัฟฮอฟ (Cohen; & Uphoff. 1977: 7-26) เสนอว่ามีโครงสร้างพื้นฐานจำแนกเป็น 3 มิติ ได้แก่

มิติที่ 1 มีส่วนร่วมในเรื่องอะไร (What participation are we concerned with?) หรือที่โคเฮน และ อัฟฮอฟ เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ประเภทหรือลักษณะของการมีส่วนร่วม (kinds of participation) ซึ่งทั้งสองกล่าวว่ามี 4 ประเภท ได้แก่ 1)การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (participation in decision making) 2)การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ (participation in implementation) 3)การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (participation in benefits) 4)การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (participation in evaluation)

มิติที่ 2 ใครที่เข้ามามีส่วนร่วม (Whose participation are we concerned with ?) คุณลักษณะของบุคคลที่ควรพิจารณา คือ เพศ อายุ สถานภาพของครอบครัว การศึกษาการแบ่งกลุ่มในสังคม อาชีพ รายได้ ฯลฯ เช่นเดียวกับ รุ่ง แก้วแดง และ ปรีชา คัมภีร์ปกรณ (2541: 217) ให้พิจารณา 2 ด้าน คือ ด้านปริมาณ ได้แก่ จำนวนบุคคลที่ต้องการ และด้านคุณลักษณะของบุคคล ว่าต้องการบุคคลที่มีคุณลักษณะอย่างไร เพื่อให้สามารถทำงานหรือภารกิจที่รับผิดชอบได้

มิติที่ 3 การมีส่วนร่วมนั้นเกิดขึ้นอย่างไร (How is participation occurring within the project ?) ในมิตินี้ มีประเด็นที่ควรพิจารณาอยู่ 4 ประเด็น คือ 1)พื้นฐานของการมีส่วนร่วม พิจารณาจากบนลงล่าง หรือ ล่างขึ้นบน 2)รูปแบบของการมีส่วนร่วม พิจารณาจากรูปแบบขององค์กร การมีส่วนร่วมโดยตรงหรือโดยอ้อม 3)ขอบเขตของการมีส่วนร่วมพิจารณาจากระยะเวลาที่เข้ามามีส่วนร่วม ช่วงของกิจกรรม 4)ประสิทธิผลของการมีส่วนร่วมพิจารณาจากการให้อำนาจแก่ผู้เข้ามามีส่วนร่วม ปฏิสัมพันธ์ของคุณลักษณะต่างๆ

เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ (2537: 214-215) ได้เสนอกรอบในการพิจารณาเรื่องการมีส่วนร่วมที่ครอบคลุมและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการนำมาประยุกต์ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

1) ร่วมทำไม ประเด็นนี้เป็นจุดมุ่งหมายของการมีส่วนร่วม การจะให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการการศึกษานั้นจะต้องมีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน เป้าหมายทั่วไปของการมีส่วนร่วม เช่น เพื่อการพัฒนาการศึกษา แต่จุดมุ่งหมายเฉพาะของการมีส่วนร่วมคืออะไร เช่น เพื่อกำหนดนโยบาย วางแผนปฏิบัติการ การบริหารบุคคล สนับสนุนกิจกรรมต่างๆ เป็นต้น

2) ใครควรจะร่วม นั่นคือ การพิจารณาบุคคลให้เหมาะสมกับภารกิจที่จะต้องปฏิบัติ องค์ประกอบที่จะต้องพิจารณาในการเลือกบุคคล เช่น ความรู้และทักษะความสามารถที่จะทำประโยชน์ได้ มีเวลาพอที่จะเข้ามามีส่วนร่วม เช่นเดียวกับ สุรัฐ ศิลปะอนันต์ (2545: 232) ที่ให้ข้อพิจารณาในการจัดตั้งทีมปรับปรุงโรงเรียนว่า ต้องพิจารณาถึง ประสบการณ์ ภูมิหลังทางสังคมวิทยา เช่น เพศ อายุ หน้าที่ ความรับผิดชอบ ความสามารถ ความสนใจ

3) ร่วมเรื่องอะไร ในแต่ละภารกิจหลักของการมีส่วนร่วมนั้นจะมีภารกิจย่อยๆ ด้วย เช่น ถ้าภารกิจหลักคือการบริหารบุคคล ภารกิจย่อยต่างๆ อาจประกอบด้วย การสรรหา การพัฒนาบุคลากร เป็นต้น ดังนั้น การให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการการศึกษานั้น ควรจะพิจารณาว่าเรื่องอะไรที่ผู้ปกครองควรจะมีส่วนร่วม

4) ร่วมอย่างไร การมีส่วนร่วมนั้นมีหลายวิธี ทั้งการมีส่วนร่วมทางตรงและการมีส่วนร่วมทางอ้อม รูปแบบของการมีส่วนร่วมมีหลายวิธีเช่นกัน เช่น ร่วมเป็นกรรมการร่วมเสนอความคิดเห็นมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เป็นผู้อุปถัมภ์หรือสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ เป็นต้น

5) ร่วมมากน้อยเพียงใด ประเด็นนี้เป็นการพิจารณาปริมาณของการมีส่วนร่วม ผู้ปกครองควรจะมีส่วนร่วมในการบริหารในปริมาณที่เหมาะสมกับภารกิจ การบริหารการศึกษาอาจแบ่งออกเป็นระดับสูง กลาง และต่ำ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารแต่ละระดับอาจมีปริมาณที่มากน้อยแตกต่างกัน

3. ทฤษฎีสังคมวิทยา

สถาบันครอบครัว (family institution) เป็นสถาบันทางสังคมสถาบันแรกที่ทำให้การศึกษาและการอบรมบ่มนิสัยแก่สมาชิกในครอบครัวความใกล้ชิดและผูกพันกับบุคคลอย่างลึกซึ้งจึงมีอิทธิพลต่ออารมณ์เจตคติและแบบแผนความประพฤติของบุคคลเป็นอย่างยิ่ง (สนธยา พลศรี. 2545: 132 -143) ครอบครัวสมัยใหม่ไม่สามารถรับทำหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์ จึงแบ่งภาระซึ่งเป็นหน้าที่ของครอบครัวให้กับสถานศึกษาหรือสถาบันการศึกษาเป็นหน่วยปฏิบัติรับหน้าที่ส่วนนี้ไปทำให้เกิดการแบ่งงานกันและร่วมมือกันทำ (พิทยา สายหู. 2541: 58) สถานศึกษาเป็นสถาบันทางสังคมซึ่งทำหน้าที่ขัดเกลาทางสังคม โดยเฉพาะ เพราะเป็นแหล่งปลูกฝังความรู้ความคิดและวิทยาการต่างๆ อย่างเป็นทางการ (ทัศนีย์ ทองสว่าง. 2543: 141; บรรพต วีระชัย. 2541: 158; อุทัย ดุลยเกษม; และ อรศรี งามวิทยาพงศ์. 2540: 25-31)

ครอบครัวและโรงเรียน มีวิธีการให้การศึกษาที่สอดคล้องกันที่สำคัญ คือ 1) กระบวนการสังคมประภฤติ (Socialization Process) 2) กระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) 3) กระบวนการถ่ายโยงความรู้ (Transfer Ability Process) อยู่บนเป้าหมายและ วัตถุประสงค์เดียวกัน คือ ต้องการให้การเรียนรู้และฝึกฝนให้ผู้เรียนเหล่านั้นเป็น “คนดีที่มี ความสามารถ” (manhood and manpower) เพื่อจะได้ประสบความสำเร็จในชีวิต ครอบครัวและโรงเรียนจึงมีหน้าที่ร่วมกัน

กล่าวโดยสรุป ครอบครัวและสถานศึกษามีวิธีการให้การศึกษาที่สอดคล้องกันที่สำคัญคือ กระบวนการสังคมประภฤติกระบวนการเรียนรู้กระบวนการถ่ายโยงความรู้ อยู่บนเป้าหมายแล้ววัตถุประสงค์เดียวกัน คือ ต้องการให้การเรียนรู้และฝึกฝนให้ผู้เรียนเหล่านั้นเป็นคนดีที่มีความสามารถเพื่อจะได้ประสบความสำเร็จในชีวิต

4. ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล

ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล เป็นทฤษฎีที่มีฐานคติว่า มนุษย์เป็นผู้มีเหตุผล และใช้ข้อมูลที่ตนมีอยู่อย่างเป็นระบบ มนุษย์พิจารณาผลที่เกิดจากการกระทำของตนก่อนตัดสินใจลงมือกระทำ พฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งเสมอ พฤติกรรมส่วนมากของบุคคลนั้นจึงขึ้นอยู่กับความเชื่อของเจตนาของบุคคล ดังนั้น เจตนาเชิงพฤติกรรม หรือความตั้งใจที่จะกระทำพฤติกรรมของบุคคลจึงเป็นตัวกำหนดที่ใกล้ชิดกับการกระทำ

รูปแบบเพื่อใช้ทำนายความตั้งใจที่จะกระทำพฤติกรรม ได้แก่ ทศนคติและความเชื่อเชิงปทัสฐาน (normative beliefs) ตัวแปรในรูปแบบของเขาประกอบไปด้วยทศนคติต่อพฤติกรรม ความเชื่อเชิงปทัสฐานเกี่ยวกับการกระทำและแรงจูงใจที่จะกระทำตามความเชื่อนั้น ดังนั้น ตัวกำหนดความตั้งใจที่จะกระทำพฤติกรรมในรูปแบบนี้จึงประกอบด้วยปัจจัยเกี่ยวกับทศนคติ (attitude factors) และปัจจัยเกี่ยวกับปทัสฐาน (normative factors) (Albrecht; others. 1980: 219)

การกระทำของบุคคลนั้นจะเนื่องมาจากความตั้งใจ และยังได้รับอิทธิพลมาจากปัจจัยเกี่ยวกับทศนคติ ความเชื่อเชิงปทัสฐาน และแรงจูงใจ (Gergen; & Gergen. 1981: 195-197) ดังต่อไปนี้คือ

1. ทศนคติ สิ่งที่บุคคลตั้งใจจะกระทำนั้น ขึ้นอยู่กับทศนคติที่เกี่ยวกับสิ่งนั้นๆ อย่างไรก็ตาม ทศนคติดังกล่าวยังขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่นๆ อีกคือ 1)การคาดหวังเกี่ยวกับผลลัพธ์ (expectation of outcome) 2)คุณค่าของผลลัพธ์ที่คาดหวัง (value of the expected outcome) โดยปกติแล้ว คนส่วนใหญ่จะมีความคาดหวังที่แตกต่างกัน ความคาดหวังแต่ละอย่างก็มีระดับคุณค่าที่แตกต่างกัน ดังนั้น ทศนคติจึงเป็นผลรวมของความคาดหวังแต่ละอย่างซึ่งให้น้ำหนักตามคุณค่าของความคาดหวังนั้นๆ

2. ความเชื่อเชิงปทัสฐาน สิ่งที่บุคคลตั้งใจจะกระทำนั้น นอกจากขึ้นอยู่กับทศนคติแล้ว ยังขึ้นอยู่กับความเชื่อเชิงปทัสฐานที่ว่า คนอื่นๆคิดอย่างไรเกี่ยวกับสิ่งที่เขาจะทำ

3. แรงจูงใจให้ปฏิบัติตาม (motivation to comply) ได้รับอิทธิพลจากระดับของการจูงใจให้บุคคลปฏิบัติตามความรู้สึกของบุคคลอื่นๆ

โดยสรุปแล้ว รูปแบบของ ฟิชเบิน และ อัจเซน (Fishbein; & Ajzen. 1981: 5) นี้แสดงให้เห็นว่า ความตั้งใจที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมขึ้นอยู่กับทศนคติ บวกกับ ผลรวมของความเชื่อเกี่ยวกับการคาดหวังของบุคคลอื่นๆ ที่ให้น้ำหนักตามแรงจูงใจให้ปฏิบัติตามความเชื่อนั้นหรืออาจพูดได้ว่า บุคคลจะทำการพฤติกรรมอย่างใด ในสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง ขึ้นอยู่กับทศนคติและแรงกดดันทางสังคม (social pressure)

5. ทฤษฎีขอบเขตทับซ้อนของอิทธิพล

เอปสไตน์ และคนอื่นๆ (เกตุสุเดช กำแพงแก้ว. 2547: 44; อ้างอิงจาก Epstein; others. n.d.) ได้เสนอทฤษฎีขอบเขตทับซ้อนของอิทธิพล (overlapping spheres of influence theory) โดยมีแนวคิดหลักดังนี้ คือ หากมุมมองของนักการศึกษาองค์ใดองค์หนึ่ง เป็น นักเรียน นักการศึกษานั้นก็จะมองครอบครัวแยกห่างจากสถานศึกษา นั่นคือ ครอบครัวก็จะถูกคาดหวังให้ทำหน้าที่ไปตามลำพัง และทั้ง

หน้าที่การจัดการศึกษาของเด็กไว้ให้สถานศึกษา แต่หากนักการศึกษาที่มีมุมมองว่านักเรียนเป็นเด็ก นักการศึกษานั้น ก็จะมองทั้งครอบครัวและชุมชนเป็นเสมือนหุ้นส่วน (partners) กับสถานศึกษาในการจัดการศึกษาและพัฒนาเด็ก ความเป็นหุ้นส่วนจะตระหนักถึงการแบ่งปันความสนใจ ความรับผิดชอบเพื่อเด็ก และจะทำงานร่วมกัน ริเริ่มโครงการที่ดีกว่าเดิม และเปิดโอกาสต่างๆ เพื่อเด็ก และความสำเร็จของความเป็นหุ้นส่วนกันนี้ก็คือ การดูแล (care) เด็กซึ่งเป็นแนวคิดหลักพื้นฐาน เมื่อผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาถึงขนาดเป็นหุ้นส่วนกับสถานศึกษาแล้ว ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารการสอน จะริเริ่มบรรยากาศสถานศึกษาเสมือนครอบครัวมากขึ้น สถานศึกษาเสมือนครอบครัวจะต้อนรับทุกๆ ครอบครัว และจะกระตุ้นเตือนความเป็นปัจเจกบุคคลของเด็กแต่ละคน และทำให้เด็กแต่ละคนรู้สึกว่าเป็นคนพิเศษ

ในทำนองเดียวกันความเป็นหุ้นส่วนนี้ ผู้ปกครองก็จะริเริ่มบรรยากาศครอบครัวเสมือนสถานศึกษา (school like family) ครอบครัวเสมือนสถานศึกษาจะกระตุ้นให้เด็กแต่ละคนตระหนักว่าตนเป็นนักเรียน ครอบครัวจะเสริมแรงความสำคัญของสถานศึกษา การบ้าน และกิจกรรม ซึ่งสร้างทักษะความรู้สึกรู้สึกสำเร็จให้เด็ก ชุมชน รวมถึงกลุ่มของผู้ปกครองจะทำงานร่วมกัน ริเริ่มโอกาสการเรียนรู้เสมือนสถานศึกษา เหตุการณ์ โครงการ ซึ่งเสริมแรงกระตุ้นเตือนให้รางวัลสำหรับนักเรียนที่พัฒนาก้าวหน้าด้วยดี มีความคิดริเริ่ม เสียสละ ทำดี ชุมชนก็จะริเริ่มบรรยากาศ ชุมชนที่เสมือนครอบครัว (family like community) จัดตั้งบริการเพื่อสนับสนุนเด็ก ครอบครัวก็จะมีจิตใจดี นักเรียนจะช่วยเพื่อนบ้านของเขาและครอบครัวอื่นๆ แนวคิดของสถานศึกษาและชุมชนก็จะเกิดขึ้น เกิดโครงการบริการเพื่อเด็กเพื่อผู้ปกครอง และคนอื่นๆ ตลอดเวลา ทั้งก่อน ระหว่าง และหลังจาก เวลาทำการปกติของสถานศึกษา สถานศึกษาและชุมชนก็จะพูดคุยถึงโครงการ และบริการที่เป็นมิตรกับครอบครัว เมื่อแนวคิดได้รวมเข้าด้วยกัน ก็จะเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ (learning communities) หรือชุมชนแห่งความดูแล (care communities) คำต่างๆ เหล่านี้ประกอบกันขึ้นเป็นทฤษฎีทับซ้อนของอิทธิพล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ อีระ รุญเจริญ (2545: 126 - 127) ที่ว่าผู้ปกครองต่อครอบครัวผู้ปฏิบัติการสอนต่อสถานศึกษา และชุมชนต่อสังคม เป็นองค์ประกอบ 3 ประการ ที่มีอิทธิพลต่อเด็กและทำให้เด็กนักเรียนมีคุณภาพ

เอปสไตน์ และคณะ (Epstein; others. 1997: 3) และ เอปสไตน์ (Epstein. 1995: 702) ได้เสนอทฤษฎีขอบเขตทับซ้อนของอิทธิพลว่าประกอบด้วย 2 โครงสร้าง ดังนี้

1. โครงสร้างภายนอก (External Structure) แสดงถึง 3 บริบทที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้และพัฒนาการของเด็ก ขอบเขตที่ทับซ้อนนี้ชี้ให้เห็นว่า ครอบครัว โรงเรียน และชุมชน แบ่งปันความรับผิดชอบกันเพื่อเด็ก ความหลากหลายในแนวทางปฏิบัติ ปรัชญาประวัติศาสตร์ ฯลฯ ทำให้เกิดการทับซ้อนกันมากหรือน้อย การเชื่อมโยงกันของ 3 บริบทนี้มากหรือน้อย การปฏิบัติและการทับซ้อนกันนี้เปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา

2. โครงสร้างภายใน (Internal Structure) แสดงถึงปฏิสัมพันธ์ที่จะเกิดก่อกำเนิดเมื่อบุคคลในโรงเรียน ครอบครัว และชุมชน สื่อสารหรือทำงานร่วมกัน โดยเด็กเป็นศูนย์กลาง และผู้กระทำ (actor) ปฏิสัมพันธ์นี้ ความเชื่อมโยง/การมีส่วนร่วมของบ้าน โรงเรียน และชุมชน อาจอยู่ในระดับสถาบัน (Institutional Level) เช่น ครอบครัว กลุ่มเด็ก นักการศึกษา และชุมชน หรือในระดับปัจเจกบุคคล (Individual Level) เช่น ครู ผู้ปกครอง เด็ก หุ่นส่วนของชุมชน หรือ กลุ่มเล็กๆ เช่นเดียวกับแนวคิดของ รุ่ง แก้วแดง (2541: 203)

โรงเรียน ครอบครัว และชุมชน เป็น 3 บริบทที่มีอิทธิพลต่อกันอย่างใกล้ชิด ซึ่งโครงสร้างที่อธิบายอิทธิพลของ 3 บริบทนี้ส่งผลต่อกันเรียกว่า โครงสร้างภายนอกของขอบเขตทับซ้อนกันของอิทธิพล (External Model of Overlapping Spheres of Influence) อาทิเช่น ช่วงเวลา (time) อายุ (age) ระดับการศึกษา (grade level) ประสบการณ์ (experience) ปรัชญา (philosophy) แนวทางการปฏิบัติ (practice) แต่อย่างไรก็ตาม ในอิทธิพลของแต่ละบริบทดังกล่าว ก็ยังมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาแยกต่างหากในแต่ละบริบทนั้นอีกด้วย ซึ่งโครงสร้างที่อธิบายอิทธิพลภายในแต่ละบริบทนี้เรียกว่า โครงสร้างภายในของขอบเขตทับซ้อนกันของอิทธิพล (Internal Model of Overlapping Spheres of Influence) ซึ่งสอดคล้องกับ อีเคิลส์ และ ฮาร์ลด์ (Eccles; & Harold. 1993: 283-284) ทำการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบครอบครัว (Family) องค์ประกอบเด็ก (Child) องค์ประกอบโรงเรียน (School) องค์ประกอบผู้ปกครอง (Parent) องค์ประกอบครู (Teacher)

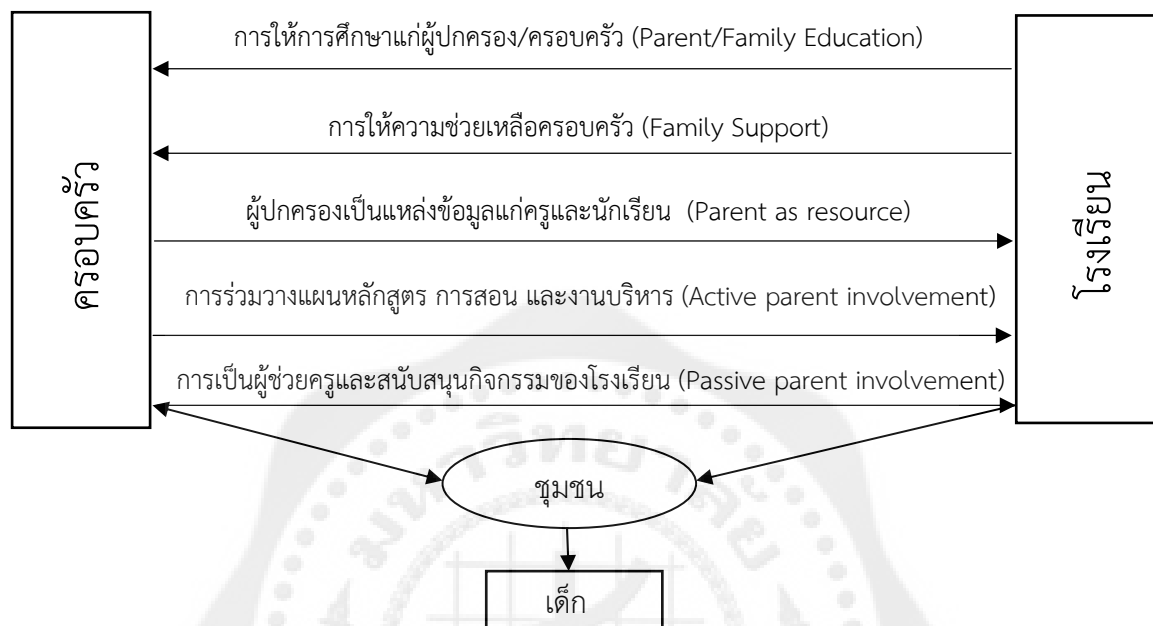
รูปแบบนี้ให้ “ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง” และ ผู้เรียนเป็นผู้แสดงบทบาทหลักในการศึกษา พัฒนาการและความสำเร็จในโรงเรียน ความเป็นหุ้นส่วนกันระหว่างโรงเรียน ครอบครัวและชุมชนไม่สามารถสำเร็จได้ง่ายๆ จนกว่าจะมีกิจกรรมที่ถูกออกแบบมาเพื่อการมีส่วนร่วม แนะนำ กระตุ้น และ/หรือ จูงใจ โดยมีสมมุติฐานเบื้องต้นว่า ถ้านักเรียนมีความรู้สึกว่าได้รับการดูแลและกระตุ้นเตือนให้ทำงานหนักในบทบาทของนักเรียน เด็กก็จะพยายามทำหน้าที่ของเขาให้ดีที่สุด เช่น พยายามเรียนรู้ พยายามอ่าน พยายามเขียน พยายามคำนวณ และพยายามเรียนรู้ทักษะอื่นๆ และความสามารถพิเศษในโรงเรียน (Epstein. 1995: 704)

เอปสไตน์ และคณะ (Epstein; others. 1997: 3) กล่าวเพิ่มเติมว่า ความเชื่อมโยง/การมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง และ ชุมชน ก็สามารถแสดงและศึกษาได้จากรูปแบบนี้ และอธิบายว่า จากการศึกษา พบว่า นักเรียนเป็นปัจจัยสำคัญในความสำเร็จของการเป็นหุ้นส่วนระหว่างโรงเรียน ครอบครัว และชุมชน นักเรียนเป็นแหล่งข้อมูลข่าวสารหลักเรื่องโรงเรียนให้กับผู้ปกครอง

2.2.3 รูปแบบของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา

รูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษามีหลากหลายรูปแบบ แต่ทุกรูปแบบจะมีความคล้ายคลึงกันคือ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองจะเป็นการประสานความร่วมมือกันกับโรงเรียน โดยมีจุดมุ่งหมายคือ การพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพมากขึ้น โดยรูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในแต่ละรูปแบบมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

Berger (กมลรัตน์ ก่อกาญจนวงษ์. 2550; อ้างอิงจาก Berger. 1987) ได้เสนอรูปแบบความร่วมมือของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา โดยได้เพิ่มองค์ประกอบของชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาร่วมกับครอบครัวและโรงเรียนด้วย โดยรูปแบบดังกล่าวมีดังต่อไปนี้

ภาพประกอบ 1 รูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองโรงเรียนและชุมชนตามแนวคิดของ Berger

Berger มีแนวคิดที่ว่า ครอบครัวและโรงเรียนต้องมีการประสานความร่วมมือกัน โดยผู้ปกครอง (ครอบครัว) มีส่วนร่วมกับโรงเรียน คือ การเป็นแหล่งข้อมูล ความรู้ต่างๆ แก่ครู และนักเรียน การเป็นผู้มีส่วนร่วมในการบริหารงานของโรงเรียน เช่น ร่วมวางแผนหลักสูตร ร่วมจัดกิจกรรม การเรียนการสอน การเป็นผู้ช่วยครูและสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน ในขณะที่โรงเรียนสามารถช่วยส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีความรู้เพิ่มเติม ซึ่งอาจจะเป็นความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการของเด็ก การให้การศึกษาแก่บุตร เป็นต้น รวมถึงการให้ความช่วยเหลือแก่ครอบครัวในด้านอื่นๆ ร่วมด้วย และตามแนวคิดของ Berger นอกจากครอบครัวและโรงเรียนจะมีความร่วมมือต่อกันแล้ว ชุมชนก็เป็นองค์ประกอบสำคัญที่มีการประสานความร่วมมือกับครอบครัวและโรงเรียนร่วมด้วย ซึ่งการประสานความร่วมมือของทั้งสามองค์ประกอบนี้ ย่อมส่งผลดีต่อการเรียนรู้ของเด็กมากที่สุด

ประไพจิตร ทิรัณยัชฐิติ (2545) ได้สรุปรูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาโดยแบ่งเป็นรูปแบบหลักได้ 3 รูปแบบดังนี้ 1.การมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียน 2.การมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาสถานศึกษาและบุคลากร 3.การมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาองค์กรและการดำเนินงานของหน่วยงาน

ปรีตาวรรณ อินทวิมลศรี (2548) ได้สรุป และนำเสนอรูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ในการจัดการศึกษา ดังต่อไปนี้

1. มีส่วนร่วมในการคิดตัดสินใจ หมายถึง ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการวางแผน คิดแก้ไข คิดพัฒนา ออกความคิดเห็น มีการกำหนดเป้าหมายร่วมกับโรงเรียน
2. มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน หมายถึง ผู้ปกครองได้ร่วมปฏิบัติงานตามแผน หรือวัตถุประสงค์ ที่ตั้งไว้ โดยการร่วมมือ ประสานงานกันเพื่อให้เกิดผลสำเร็จ
3. มีส่วนร่วมในการประเมินผล หมายถึง ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์เกี่ยวกับการดำเนินงานของโรงเรียน ว่าบรรลุตามวัตถุประสงค์หรือไม่ ผู้มีส่วนร่วมทุกภาคส่วนมีการประสานความร่วมมือมากน้อยเพียงใด และผลการดำเนินงานประสบผลสำเร็จหรือมีอุปสรรคหรือไม่ รวมถึงเกิดประโยชน์ต่อนักเรียน ผู้ปกครอง โรงเรียน ชุมชนอย่างไร ตลอดจนวางแผนปรับปรุงแก้ไขต่อไป

ธีรศักดิ์ ศรีสุรกุล (2555) ได้สรุปรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาว่า ชุมชนสามารถมีส่วนร่วม ในการคิดวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ ตลอดจนร่วมดำเนินการปฏิบัติ และประเมินติดตามผลการดำเนินงานกับโรงเรียนได้

จากการศึกษาทัศนะของนักการศึกษาที่ได้ศึกษาประเด็นการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองผู้วิจัย สามารถจำแนกได้ดังตาราง 1

ตาราง 1 ตารางสังเคราะห์รูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

	การร่วมวางแผน	การร่วมกิจกรรม	การร่วมระดมทรัพยากร	การร่วมประเมินผล
Berger (1987)	ร่วมวางแผนหลักสูตร	ร่วมจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	ร่วมสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน	
ประไพจิตร ธีรณัฐ (2545)	ร่วมพัฒนาสถานศึกษาและบุคลากร	ร่วมส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียน	ร่วมพัฒนาองค์กร และการดำเนินงานของหน่วยงาน	
ปรีตาวรรณ อินทวิมลศรี (2548)	ร่วมคิดตัดสินใจ	ร่วมดำเนินงาน		ร่วมประเมินผล
ธีรศักดิ์ ศรีสุรกุล (2555)	ร่วมคิดวางแผน	ร่วมดำเนินการปฏิบัติ	ร่วมสนับสนุนสื่อวัสดุ	ร่วมประเมิน

จากแนวคิดทฤษฎี รูปแบบของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ตลอดจนชุมชนกับโรงเรียนนั้น สรุปได้ว่าเป็นการดำเนินงานร่วมกันของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทุกภาคส่วนเพื่อร่วมมือกันดำเนินงานของโรงเรียนให้เกิดประสิทธิภาพ และมีประโยชน์ต่อผู้เรียนและโรงเรียนมากที่สุด และสำหรับงานวิจัยนี้ได้กำหนดรูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองมี 4 องค์ประกอบดังนี้

1. การร่วมวางแผน หมายถึง ผู้ปกครองมีส่วนร่วมกับโรงเรียนในการกำหนดวัตถุประสงค์ สิ่งที่จะต้องกระทำเพื่อที่จะทำให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ที่กำหนด เป็นการตัดสินใจล่วงหน้าเกี่ยวกับงานที่จะทำในอนาคตเป็นการคิด วิเคราะห์ และตัดสินใจก่อนลงมือกระทำ เป็นการมุ่งป้องกันปัญหา มากกว่าการคอยแก้ปัญหาที่จะเกิดขึ้น ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการคิด วางแผน ตัดสินใจและเสนอความคิดเห็นในการจัดทำนโยบาย หลักสูตร และเป้าหมายร่วมกับโรงเรียน

2. การร่วมกิจกรรม หมายถึง ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรมต่างๆ รวมถึงการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การเข้าร่วมกิจกรรมวันสำคัญ การประชุมผู้ปกครอง เป็นต้น

3. การร่วมระดมทรัพยากร หมายถึง การที่ผู้ปกครองให้ความร่วมมือในการสนับสนุนอุปกรณ์การเรียนที่จำเป็น และช่วยเหลือโรงเรียนในด้านต่างๆ เช่น การให้ทุนทรัพย์ แรงงาน สิ่งของ สื่อการเรียนการสอน สนับสนุนอุปกรณ์ในการทำกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของบุตรหลาน และให้ความร่วมมือกับโรงเรียน สนับสนุนกิจกรรมหรือโครงการต่างๆ ในเรื่องของทรัพยากร ที่เป็นสิ่งของ หรือสนับสนุนเงินไปใช้ในการทำกิจกรรม เป็นต้น

4. การร่วมประเมินผล หมายถึง ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามการดำเนินงานต่างๆ รวมถึงประเมินผลการดำเนินกิจกรรม การติดตามผลการเรียนของนักเรียน ประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงเรียน รวมถึงการสอดส่องดูแลติดตามการเข้าสอนของครู และมีส่วนร่วมในการประเมินผลการจัดการศึกษาและหาแนวทางพัฒนาหรือปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น

2.2.4 บทบาทของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา

จากการเปลี่ยนแปลงการจัดการศึกษาของไทยในด้านต่างๆอย่างมากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งมีการปฏิรูปการเรียนรู้เป็นองค์ประกอบสำคัญมีการปรับเปลี่ยนปรับปรุงหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน โดยมีจุดมุ่งหมายที่พัฒนาเด็กไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข ผู้ปกครองนักเรียน บิดา มารดา เป็นผู้ที่มีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ของเด็ก มีผู้ที่ได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้หลายท่าน ดังนี้

บุญเยี่ยม จิตรดอน (ชนิตา กลั่นศรี. 2548: 21; อ้างอิงจาก บุญเยี่ยม จิตรดอน. 2532: 365 – 367) กล่าวถึงบทบาทของผู้ปกครองไว้ดังนี้

1) เตรียมเด็กให้พร้อมเพื่อไปสถานศึกษา ทั้งด้านหัดเด็กให้ช่วยตนเองได้ หัดเล่นกับเพื่อน ฝึกสุขนิสัยที่ดี ส่งเสริมให้เด็กอยากไปสถานศึกษา พ่อแม่ผู้ปกครองจะได้ไม่เป็นห่วง เด็กก็ไปสถานศึกษาด้วยความสบายใจ ช่วยผ่อนภาระให้ผู้ปฏิบัติการสอน ผู้ปฏิบัติการสอนก็จะสอนเด็กได้เต็มที่ขึ้น

2) พัฒนาความพร้อมในการเรียนรู้ พ่อแม่ผู้ปกครองควรให้การสนับสนุนและคอยกระตุ้นความอยากรู้อยากเห็นของเด็ก เช่น แนะนำประโยชน์ที่ได้จากหนังสือ หัดให้สังเกต ตั้งคำถามให้เด็กคิด เพื่อฝึกให้ใช้สมองจัดหาเครื่องเล่น เพื่อส่งเสริมความพร้อมในการเรียนรู้ ฝึกให้เด็กมีความรับผิดชอบ

3) การพัฒนาด้านความคิด ความคิดของเด็กจะพัฒนาได้ ก็ต่อเมื่อพ่อแม่ผู้ปกครองให้โอกาสเด็กได้เห็นโลกรอบๆ ตัวเด็กได้กว้างขวาง ให้เด็กได้มีประสบการณ์มากๆ ปล่อยให้เด็กได้ใช้เครื่องมือต่างๆ ส่งเสริมให้เด็กมีประสบการณ์มากขึ้น ส่งเสริมให้เด็กตั้งคำถาม ส่งเสริมให้เด็กแสดงความสามารถ

4) ช่วยเด็กให้เรียนอย่างมีความสุข พ่อแม่ ผู้ปกครอง ควรช่วยเด็กที่บ้านด้วยการรับฟังเมื่อลูกเล่าเรื่องราวที่เกี่ยวกับสถานศึกษาให้ฟัง สนใจงานที่ลูกนำมาจากสถานศึกษา ยกย่องชมเชยเมื่อเด็กประสบความสำเร็จ สนับสนุนให้เด็กมีเจตคติที่ดีต่อสถานศึกษา ให้ความร่วมมือกับสถานศึกษาเป็นความสำคัญอย่างยิ่ง

การฝึกนิสัย และการแก้ปัญหาต่างๆ จะแก่เฉพาะทางสถานศึกษาทางเดียวไม่ได้ การสอนของครูจะดำเนินไปได้ด้วยดีก็ต้องอาศัยผู้ปกครอง และสถานศึกษาร่วมมือกัน เพื่อยุติของสถานศึกษาและผู้ปกครองเป็นไปในทิศทางเดียวกัน มีวิธีปฏิบัติ ดังนี้

1) มีการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้ปกครองกับสถานศึกษา และควรเป็นการติดต่อสื่อสาร 2 ทาง คือ จากบ้านสู่สถานศึกษา และจากสถานศึกษาสู่บ้าน

2) พยายามให้ความร่วมมือ กับทางสถานศึกษาตามความสามารถเมื่อสถานศึกษาร้องขอให้ช่วยเหลือ

3) ไปร่วมประชุมเมื่อสถานศึกษาเชิญ

4) ไปเยี่ยมสถานศึกษาเพื่อให้เห็นความก้าวหน้า และการเคลื่อนไหวของสถานศึกษา

5) ให้คำปรึกษาหารือ เมื่อสถานศึกษาหรือผู้ปฏิบัติการสอนมีปัญหาและขอให้ช่วยเหลือ

ประภาพรรณ เอี่ยมสุภชาติ (ชนิตา กลั่นศรี. 2548: 20; อ้างอิงจาก ประภาพรรณ เอี่ยมสุภชาติ. 2532: 735 – 737) ได้อธิบายถึงบทบาทของพ่อแม่ผู้ปกครองไว้ดังนี้

1) บทบาทในฐานะเป็นผู้จัดสภาพแวดล้อมทางบ้านและสถานศึกษา ซึ่งสามารถจัดสภาพแวดล้อมได้หลายแบบ ทั้งที่โดยตั้งใจและไม่ตั้งใจที่จะทำให้เด็กได้เกิดประสบการณ์นั้นๆ

1.1 บทบาทในฐานะผู้ให้ข่าวสาร ความรู้ และข้อเท็จจริงการอบรมเลี้ยงดูและการสอนที่ดีมิใช่เป็นการปล่อยปละละเลยให้เด็ก ลองผิดลองถูก และเรียนรู้ไปตามยถากรรม พ่อแม่ผู้ปกครองต้องมีเทคนิควิธีให้เด็กรู้ อีกทั้งสามารถนำข้อมูล ข่าวสาร ข้อเท็จจริงต่างๆ มาสนทนา ให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในชีวิตประจำวัน เพื่อให้เด็กรู้จักแก้ปัญหาโดยการใช้ปัญญา

1.2 บทบาทในฐานะเป็นแบบอย่างที่ดีให้เด็ก พ่อแม่ ผู้ปกครอง เป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดเด็กมากที่สุดสิ่งที่เด็กเริ่มเลียนแบบ คือ กิริยา วาจา ต่อจากนั้นเด็กก็จะเลียนแบบการตอบสนองต่อสิ่งเร้าต่างๆ ที่ผู้ใหญ่แสดงออก เช่น ท่าทาง อารมณ์ รวมไปถึงวิถีดำรงชีวิตที่มีระเบียบวินัย เรียบง่าย ประหยัด หรือ เหลวแหลก คดโกง ฟุ้งเฟ้อ ผู้ใหญ่ใช้เวลาว่างอย่างไร ผู้ใหญ่ตัดสินใจอย่างไรแก้ปัญหาอย่างไร เด็กที่อยู่ใกล้ชิดย่อมเรียนรู้ และเลียนแบบอย่างนั้นๆ เพราะฉะนั้น พ่อแม่ผู้ปกครองจึงควรเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็ก

1.3 บทบาทในฐานะเป็นผู้ป้องกันทางเสื่อมและส่งเสริมให้เด็กพัฒนาไปในทางที่ดีพ่อแม่ผู้ปกครอง ต้องไม่แยกตนออกจากเด็ก ต้องดูแลเด็กอย่างใกล้ชิดมีความรักเมตตา เอาใจใส่ และเหนือสิ่งอื่นใด ต้องมีความเข้าใจเด็ก ทั้งในด้านพัฒนาการ ความรู้สึกนึกคิด และปัญหาของเขา พ่อแม่ผู้ปกครองควรให้เด็กได้มีโอกาส สังเกตพฤติกรรมต่างๆ ของคนในสังคม และฝึกให้เด็กได้วิเคราะห์เปรียบเทียบผลที่เกิดขึ้นจากการประพฤติดีกับผลที่เกิดขึ้นจากการประพฤติชั่ว

2) บทบาทในฐานะผู้ที่แก้ไขและปรับปรุงพฤติกรรมที่มีแนวโน้มไปทางเสื่อม บทบาทของพ่อแม่ผู้ปกครองไม่ควรใช้วิธี นิวไชนารายตดนี้วนั้นซึ่งเป็นวิธีที่ง่ายและเสี่ยงที่สุดในการแก้ไขเด็กแต่ควรแก้ไขและปรับปรุงพฤติกรรมของเด็กอย่างเต็มความรู้ความสามารถของตน

อาภา ฆมรบุตร (2545: 1 - 2) ได้เสนอบทบาทหน้าที่ของพ่อแม่ผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมกับการศึกษาดังนี้

1) การอบรมสั่งสอนเด็กให้เป็นคนดี พ่อแม่ผู้ปกครอง ต้องคอยสอดส่องดูแลไม่ให้เด็กประพฤติตนเสียหาย เข้าใจเด็ก เอาใจใส่ในเรื่องการเรียน เป็นกำลังใจให้บุตรหลานในเรื่องการเรียน ช่วยชี้แนะเด็กให้ดำเนินชีวิตอย่างถูกต้อง จัดสภาพแวดล้อมภายในบ้านให้เหมาะสม มีที่ให้ทำการบ้าน และทบทวนบทเรียนอย่างเป็นสัดส่วน ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ให้เด็กได้ประพฤติปฏิบัติตาม

2) ไม่ปล่อยปละละเลยในพฤติกรรมที่ไม่ดีของบุตรหลาน เด็กหลายคนที่ล้มเหลวในเรื่องการเรียน เพราะพ่อแม่ผู้ปกครองไม่เอาใจใส่ ยุ่งกับการทำมาหากินจนลืมเรื่องสำคัญอื่นๆ เริ่มจากเด็กไม่ทำการบ้าน ไม่สนใจเรียน ไม่ทบทวนบทเรียน และทางพ่อแม่ผู้ปกครองก็ไม่สนใจ ไม่กวดขัน จึงทำให้เรียนไม่ทันเพื่อน เกิดความเบื่อหน่ายในการเรียน หนีเรียน จนในที่สุดก็ไปเกี่ยวข้องกับสิ่งที่จะทำให้เกิดความเสียหายทั้งกับตนเองและครอบครัว

3) พ่อแม่ผู้ปกครองควรหาโอกาสพบปะสนทนากับผู้ปฏิบัติการสอน เพื่อถามข่าวคราวความก้าวหน้าทางด้านการเรียน และความประพฤติของเด็ก ทางสถานศึกษาอาจจะขอให้ผู้ปกครองดูแลเด็กเป็นพิเศษในเรื่องใดหรืออาจร่วมกันหารือถึงแนวทางปรับปรุงแก้ไขความประพฤติ หากพ่อแม่ผู้ปกครองได้รับเชิญให้ไปสถานศึกษาเพื่อปรึกษาร่วมกับผู้ปฏิบัติการสอน จะต้องถือว่าเป็นเรื่องสำคัญต้องรีบไปพบผู้ปฏิบัติการสอน อย่าปล่อยให้มีปัญหาจนสายเกินแก้

4) พ่อแม่ผู้ปกครองให้ความรัก ความอบอุ่น ความเอาใจใส่ ความสนใจ และความเข้าใจแก่เด็กอย่างเพียงพอ การติดตามผลการเรียนและความประพฤติ พร้อมทั้งจะเป็นที่ปรึกษาในทุกเรื่อง คอยติดตามให้คำแนะนำที่สร้างสรรค์ และเป็นประโยชน์ ช่วยพัฒนากล่อมเกลาให้เด็กมีทัศนคติที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น

5) พ่อแม่ผู้ปกครองควรเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของเด็ก ในอดีตที่ผ่านมา พ่อแม่ผู้ปกครองมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาไม่มากนัก และมักจะเป็นไปในลักษณะของการให้ความร่วมมือกับทางสถานศึกษาตามสถานภาพและโอกาส หรือเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่สถานศึกษาจัดขึ้น และขอความร่วมมือเท่านั้น แต่นับจากนี้ไปพ่อแม่ผู้ปกครองจะมีบทบาทอันสำคัญยิ่งในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของเด็กตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

ประมวญ คิตคินสัน (2536: 26-27) กล่าวถึงความสำคัญเกี่ยวกับบทบาทของผู้ปกครองว่า ผู้ปกครองคือผู้ที่เข้าใจลูกที่ดีที่สุด ย่อมให้การช่วยเหลือได้อย่างดีเมื่อลูกมีปัญหาที่เกิดขึ้น ดังนั้นผู้ปกครองจึงมีส่วนในการช่วยเหลือการศึกษา มีความเข้มแข็งยิ่งขึ้น เนื่องจากผู้ปกครองสามารถเป็นผู้ช่วยครูได้ในการจัดกิจกรรมสำหรับเด็ก เช่น กิจกรรมห้องสมุด ทักษะศึกษานอกจากนี้ผู้ปกครองที่มีความสามารถพิเศษสามารถช่วยเหลือครูในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างดี บ้านเป็นแหล่งทรัพยากรที่สำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กซึ่งมีอิทธิพลต่อการพัฒนาเด็กในหลายๆ ด้าน สภาพแวดล้อมทางบ้านจึงมีความสำคัญต่อเด็ก สามารถสรุปได้ดังนี้

1) สภาพแวดล้อมทางบ้านมีผลต่อการหล่อหลอมพฤติกรรมของเด็ก เพราะเด็กจะเรียนรู้สิ่งต่างๆ มากมายจากบ้าน จากพ่อ แม่ ญาติพี่น้อง ถ้าสภาพแวดล้อมทางบ้านไม่ดี อาจทำให้เด็กมีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไปจากที่สังคมต้องการ

2) บ้านมีบทบาทสำคัญต่อเด็กในการรับรู้ประสบการณ์ต่างๆ พ่อ แม่อาจช่วยจัดประสบการณ์ที่ดีให้เด็กรับรู้ เช่น การรู้จักช่วยเหลือตนเอง การให้อ่านหนังสือที่ดี การชมรายการโทรทัศน์ที่มีประโยชน์ การอบรมสั่งสอนจริยธรรม

3) บ้านมีความสำคัญในการให้ความร่วมมือในการจัดการศึกษาร่วมกับโรงเรียนด้วย เช่นการร่วมเป็นคณะกรรมการโรงเรียน ร่วมวางแผนงานของโรงเรียน การติดตามประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียน การพัฒนาสภาพแวดล้อมในโรงเรียน

4) บ้านเป็นแหล่งวิทยาการที่สำคัญ แหล่งทรัพยากร อาจเป็นบุคคล หรือ วัสดุอุปกรณ์ที่สามารถใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ในการจัดการศึกษาให้กับเด็กได้ เช่น เชิญผู้ปกครองที่มีความรู้เฉพาะด้าน มีประสบการณ์มาช่วยสอนนักเรียน หรือนักเรียนเข้าเยี่ยมชมแหล่งความรู้และสถานประกอบการในชุมชน (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2537: 135-137)

พิมพา ตามี (2540: 18) กล่าวถึง บทบาทของผู้ปกครองในการพัฒนาเด็ก ดังนี้

1) ด้านพื้นฐานในการศึกษาอบรม การอบรมเลี้ยงดูของแต่ละครอบครัวมีหลักการและวิธีการที่แตกต่างกันไป เนื่องจากแต่ละครอบครัวมีอาชีพ รายได้ แตกต่างกันความสามารถในการใช้จ่ายและบริโภคจึงแตกต่างกันด้วย ดังนั้นการให้ความรักความเอาใจใส่ รวมทั้งการปลูกฝังค่านิยมต่างๆ แก่เด็กจึงขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมในครอบครัว ซึ่งจะมีอิทธิพลต่อความประพฤติของเด็ก

2) ด้านการให้ความร่วมมือสนับสนุนโรงเรียน เช่น ผู้ปกครองจะเป็นผู้ให้ข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนการสอน ให้การสนับสนุนด้านการเงินหรือแรงงาน ให้ความร่วมมือโดยเป็นคณะกรรมการการศึกษา เป็นวิทยากรช่วยเหลือด้านการสอน และช่วยประชาสัมพันธ์กิจการของโรงเรียน

3) การส่งเสริมพัฒนาการของบุตรหลาน ผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมและให้ความร่วมมือในการดูแลความประพฤติของเด็กร่วมกับทางโรงเรียน ให้การสนับสนุนส่งเสริมเรื่องการเรียนให้มีความรักความอบอุ่น ปลูกฝังค่านิยม ความเชื่อที่ถูกต้อง ปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดีและส่งเสริมให้ใช้ชีวิตที่เหมาะสม

พินิจดา วีระชาติ (2542: 9–10) กล่าวว่า เมื่อเด็กเข้าสู่ระบบโรงเรียนแล้ว พ่อ แม่ ผู้ปกครองยังมีความสำคัญในเรื่องการเรียนรู้ของเด็ก การส่งเสริมพัฒนาการและความเจริญงอกงามด้านการเรียนของเด็ก ดังนี้

- 1) เอาใจดูแลความประพฤติของนักเรียนให้ได้ผลตามจุดมุ่งหมายของโรงเรียน
- 2) ให้การสนับสนุนส่งเสริมเอาใจใส่ในการเรียนของนักเรียน
- 3) ให้ความรัก ความอบอุ่น และเอาใจใส่ดูแลนักเรียน
- 4) ปลุกฝังค่านิยม ความเชื่อมั่นให้เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายของโรงเรียนและสังคม
- 5) เป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน
- 6) ส่งเสริมให้เด็กใช้ชีวิตที่ถูกต้องและเหมาะสม

รุ่ง แก้วแดง (2543: 172) กล่าวว่า “พ่อ แม่ และ ครอบครัวมีหน้าที่หลักต่อลูกคือชี้โลกกว้างให้ลูก ได้เห็นได้สัมผัสทั้ง 6 ผัสสะ (ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ) ได้พบเห็นสิ่งแปลกต่างๆให้กว้างขวาง และสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม ชี้ให้เห็นผิดชอบชั่วดี อะไรควรอะไรไม่ควร อะไรควรหลีกเลี่ยง เป็นต้น

ทรงพร สุทธิธรรม (2534: 36) กล่าวว่า ความร่วมมือกันระหว่างบ้านและโรงเรียนในการอบรมเลี้ยงดูส่งเสริมและพัฒนาการแก่เด็กทุกด้าน จะมีส่วนช่วยให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสมและเป็นทิศทางเดียวกัน ทั้งนี้ พ่อ แม่และครูต่างเป็นผู้ใกล้ชิดเด็กและเป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่รายล้อมให้เด็กได้เติบโตขึ้นตามทิศทางที่ต้องการของสังคมและประเทศชาติ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544) ได้ระบุถึงบทบาทของพ่อแม่ ผู้ปกครองในการร่วมมือกับโรงเรียนเพื่อพัฒนาการศึกษาของบุตรหลาน โดยมีบทบาทสำคัญในหลายระดับดังต่อไปนี้

1) การมีส่วนร่วมในระดับปฏิบัติ เป็นการมีส่วนร่วมกับการปฏิบัติงานของครู มักจะมีบทบาทดังต่อไปนี้

1.1 บทบาทในการเป็นครูร่วมสอน เป็นการเปลี่ยนบทบาทจากการดำเนินงานตามครูมาสู่การมีส่วนร่วมในการกำหนดบทเรียนและกิจกรรมด้านการเรียนการสอนร่วมกัน จึงมีบทบาทเท่าเทียมกับครูผู้สอน

1.2 บทบาทในการจัดกิจกรรมที่น่าสนใจให้แก่เด็กหรือกลุ่มพ่อแม่ด้วยกัน เช่น การจัดกิจกรรมรูปแบบค่ายโครงการระยะสั้น เป็นต้น โดยรูปแบบกิจกรรมควรเป็นแบบไม่เป็นทางการ เน้นความร่วมมือเพื่อให้เกิดสัมพันธภาพในระยะยาว มีความสนุกสนาน และไม่เน้นการแข่งขัน

1.3 บทบาทในการเยี่ยมบ้าน/การช่วยเหลือครอบครัวที่มีลักษณะพิเศษ เป็นการแสดงความช่วยเหลือ แสดงน้ำใจของครอบครัวที่มีความเข้มแข็งต่อครอบครัวที่อ่อนแอจากสถานะต่างๆ เช่น ขาดหัวหน้าครอบครัวกะทันหัน การตกงาน การหย่าร้าง เป็นต้น

1.4 บทบาทในการช่วยงาน/สนับสนุนห้องสมุด เช่น การระดมทุนจัดหาหนังสือ ตกแต่งห้องสมุด จัดหนังสือ ทำบัตรรายการ และจัดหมวดหมู่ เป็นต้น

1.5 บทบาทในการจัดทำข้อมูลด้านแหล่งทรัพยากรที่เป็นประโยชน์กับทางโรงเรียน เมื่อโรงเรียนต้องการความช่วยเหลือเกี่ยวกับทรัพยากรที่โรงเรียนไม่สามารถจัดหาได้ เช่น ทรัพยากรด้านบุคคล ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลด้านการแพทย์ ข้อมูลด้านคอมพิวเตอร์ ระบบอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น

2) การมีส่วนร่วมในระดับนโยบายและการบริหาร โดยพ่อแม่ผู้ปกครองเข้าไปมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการวางแผน หรือดำเนินการเชิงบริหารต่างๆ เช่น คณะกรรมการด้านต่างๆ พ่อแม่ผู้ปกครองจะได้รับคัดเลือกให้มาร่วมเป็นคณะกรรมการสถานศึกษา หรือการดำเนินงานต่างๆ เพื่อร่วมกันคิด ร่วมกันวางระบบการดำเนินงานของโรงเรียน และนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงอย่างมีแผนต่อการพัฒนาการศึกษาในระยะยาว

3) บทบาทของพ่อแม่ในฐานะผู้พิทักษ์สิทธิ เป็นบทบาทที่พ่อแม่ผู้ปกครองเข้าร่วมในการตรวจสอบข้อมูลในโรงเรียน โดยการทำงานร่วมกับองค์กรต่างๆ ทั้งในระดับท้องถิ่น ชุมชนจนถึงระดับชาติ เพื่อเป็นการสร้างแนวร่วมให้เกิดเครือข่ายการทำงานที่มีประสิทธิภาพ ภาระหน้าที่สำคัญ คือ การเป็นผู้ตรวจสอบ ทักท้วง และคัดค้านในกรณีที่มาตราการบางอย่างส่งผลกระทบต่อการศึกษา โดยต้องคำนึงถึงสิทธิของนักเรียนว่า ได้รับการคุ้มครองอย่างเหมาะสมหรือไม่ เกิดความเป็นธรรมหรือไม่ เป็นต้น

จากทัศนะของผู้วิจัยต่างๆจะเห็นได้ว่า บทบาทของครอบครัวมีความสำคัญกับผู้เรียนเป็นอย่างมาก เพราะครอบครัวเป็นสถาบันทางสังคมที่ใกล้ชิดกับผู้เรียนมากที่สุด โดยครอบครัวมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ซึ่งเริ่มตั้งแต่การอบรมเลี้ยงดูให้เจริญเติบโตทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม การส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้ที่เหมาะสม ตลอดจนการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน และโรงเรียน สิ่งเหล่านี้ย่อมมีส่วนช่วยให้เกิดการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้เป็นคนที่มีคุณภาพของสังคมในอนาคต

2.2.5 ประเภทของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา

การจำแนกประเภทของการมีส่วนร่วมทำให้เห็นภาพของการมีส่วนร่วมได้อย่างหลากหลายมิติและถ้าจะผสมผสานคุณลักษณะจากทุกมิติเข้าด้วยกันแล้ว ก็จะช่วยให้เห็นลักษณะพฤติกรรมการมีส่วนร่วมได้ชัดเจน (ชูชาติ พ่วงสมจิตร. 2540: 4) แนวคิดที่สำคัญและเป็นประโยชน์ในการจำแนกประเภทของการมีส่วนร่วมได้แก่ แนวคิดของ ดุสเซลดอร์ฟ (Dusseldorp. 1981: 35-53) ที่ได้รวบรวมประเภทการมีส่วนร่วมของนักวิชาการต่างๆ โดยใช้ลักษณะ 9 ประการมาจำแนกการมีส่วนร่วมออกเป็น 9 กลุ่มดังต่อไปนี้

1) การจำแนกตามระดับความสมัครใจ (degree of voluntariness) ได้แก่ การมีส่วนร่วมโดยสมัครใจ (voluntary participation) การมีส่วนร่วมโดยการถูกชักชวน (induced participation) การมีส่วนร่วมโดยใช้ระบบสิ่งล่อ (incentive system) การมีส่วนร่วมโดยการถูกบังคับ (forced participation)

2) วิธีของการมีส่วนร่วม (way of involvement) ได้แก่ การมีส่วนร่วมทางตรง-การมีส่วนร่วมทางอ้อม พิจารณาจากองค์การว่าเป็นองค์การอุปถัมภ์-อรรณพ

3) ความเข้มของการมีส่วนร่วม (intensities of activities) เช่น ระดับการตัดสินใจ (decision making) ระดับการร่วมมือ (cooperation) ระดับการใช้ประโยชน์ (utilization)

4) ความถี่ของการมีส่วนร่วม (frequency of activities) อาจวัดจากจำนวนครั้ง จำนวนของผู้เข้ามามีส่วนร่วม

5) ระดับของประสิทธิผล (degree of effectiveness) เช่น ผู้มีส่วนร่วมเข้าใจวัตถุประสงค์ของโครงการชัดเจนทุกข้อหรือเกือบทุกข้อถือว่าการมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิผล

6) พิสัยของกิจกรรม (range of activities) ในช่วงที่มีกิจกรรมการมีส่วนร่วมนั้น ผู้มีส่วนร่วมเข้าร่วมเป็นช่วงๆหรือว่าเข้าร่วมอย่างต่อเนื่องตลอดกิจกรรมการมีส่วนร่วม การใช้พิสัยในการวัดการมีส่วนร่วมนี้จะช่วยให้ได้ภาพที่ถูกต้องกว่าการวัดเพียงปริมาณความถี่ที่บุคคลเข้าร่วมกิจกรรมอย่างเดียว

7) ระดับขององค์การ (organizational level) ได้แก่ การมีส่วนร่วมระดับล่าง (local participation) การมีส่วนร่วมระดับกลาง (medium participation) การมีส่วนร่วมระดับสูงสุดขององค์การ มักเป็นการมีส่วนร่วมระดับห่างไกล (distance participation)

8) ผู้เข้าร่วม (participants) พิจารณาถึงคุณลักษณะส่วนตัวต่างๆ เช่น เพศ อายุ สถานภาพครอบครัว การศึกษา ระดับชนชั้นทางสังคม ระดับรายได้ ฯลฯ

9) ลักษณะของการวางแผน (style of planning) เช่น วางแผนแบบบนลงล่าง (top down planning) วางแผนแบบล่างขึ้นบน (bottom-up planning)

ส่วนประเภทของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนนั้น เอปสไตน์ (Epstein. 1995: 701-705) ได้เสนอ “โครงสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียน 6 แบบของเอปสไตน์” (Epstein’s Framework of 6 types of Parent Involvement) ประกอบด้วย (Epstein. 1995: 701-705; Epstein; others. 1997: 74-81)

1) การอบรมเลี้ยงดูในฐานะผู้ปกครอง (Parenting) หมายถึง ความรับผิดชอบพื้นฐานของครอบครัว (basic responsibilities of families) ได้แก่ การจัดเตรียมที่อยู่อาศัย (housing) สุขภาพ (health) โภชนาการ (nutrition) เครื่องนุ่งห่ม (clothing) ความปลอดภัย (safety) ทักษะของผู้ปกครอง (parenting skills) ต่อเด็กทุกระดับอายุ สภาพบ้านที่สนับสนุนเด็ก ในฐานะนักเรียนทุกระดับชั้น ข้อมูลข่าวสารและกิจกรรมเพื่อช่วยโรงเรียนให้เข้าใจเด็กและครอบครัว

2) การสื่อสาร (Communicating) หมายถึง ความรับผิดชอบพื้นฐานของโรงเรียน (basic responsibilities of schools) ได้แก่ การสื่อสารจากโรงเรียนสู่บ้าน (school-to-home) และ การสื่อสารจากบ้านสู่โรงเรียน (home-to-school)

3) การอาสาสมัคร (Volunteering) หมายถึง การมีส่วนร่วมที่โรงเรียนและเพื่อโรงเรียน (involvement at and for the school) ได้แก่ 1)การอาสาสมัครในโรงเรียนหรือชั้นเรียน เช่น ช่วยผู้บริหารโรงเรียน ครู นักเรียน หรือผู้ปกครอง ในด้านต่างๆ 2)การอาสาสมัคร เพื่อโรงเรียนหรือชั้นเรียน เช่น ช่วยโครงการของโรงเรียนและความก้าวหน้าของเด็กในทุกที่ทุกเวลา 3)การเป็นผู้ร่วมในทุกการแสดง กีฬา เหตุการณ์ การมอบรางวัล การเฉลิมฉลอง และอื่นๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น

4) การเรียนรู้ที่บ้าน (Learning at home) หมายถึง การจัดสภาพแวดล้อมที่บ้านให้เหมาะสมหรือส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็ก

5) การตัดสินใจ (Decision Making) หมายถึง การมีส่วนร่วมหรือการเป็นผู้นำในองค์กรต่างๆ เช่น สมาคมผู้ปกครองและครู (Parent and Teacher Association : PTA) องค์กรผู้ปกครองและครู (Parent and Teacher Organization : PTO หรือ สภาที่ปรึกษา คณะกรรมการ หรือ กลุ่มที่ปรึกษา โรงเรียนอิสระต่างๆ โดยการเป็นสมาชิก ผู้มีส่วนร่วม ผู้นำ หรือตัวแทน เป็นต้น

6) การร่วมมือกับชุมชน (Collaborating with Community) หมายถึง การเชื่อมโยงชุมชนให้มาช่วยเหลือโรงเรียน นักเรียน และครอบครัว หรือ การเชื่อมโยงโรงเรียนให้ไปช่วยชุมชน

2.2.6 ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา

อรุณี หรดาล (2536: 9-12) กล่าวว่า ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองที่มีต่อเด็กและโรงเรียน ดังนี้

1) ความสำคัญต่อเด็กปฐมวัย มีดังนี้

1.1 เด็กมีความรู้สึกปลอดภัยขณะอยู่ที่โรงเรียน เพราะผู้ปกครองมีความคุ้นเคยสนิทสนมกับบุคคลในโรงเรียน

1.2 เด็กมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์และมีความสนใจในการทำกิจกรรมต่างๆ

1.3 เด็กมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้ปกครอง การที่ผู้ปกครองมีความสัมพันธ์กับเด็กได้ร่วมกิจกรรมต่างๆร่วมกับเด็ก ทำให้เด็กมีสติปัญญาสูงขึ้น

2) ความสำคัญต่อผู้ปกครอง มีดังนี้

2.1 ผู้ปกครองสามารถแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ แก่สถานศึกษาอันเป็นประโยชน์ต่อบุตรหลานของตน

2.2 ผู้ปกครองมีความกระตือรือร้นในการร่วมมือช่วยกิจกรรมต่างๆ มากขึ้น

2.3 ผู้ปกครองมีเจตคติที่ดีต่อสถานศึกษาเพราะให้เด็กเห็นปัญหาและอุปสรรคต่างๆ

2.4 ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการพัฒนาเด็ก หลักอบรมเลี้ยงดูซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมความรู้และประสบการณ์ให้เด็กที่บ้านมากขึ้น

3) ความสำคัญต่อสถานศึกษาปฐมวัย มีดังนี้

3.1 สถานศึกษาปฐมวัย รู้ถึงความต้องการความสนใจของผู้ปกครอง สามารถจัดกิจกรรมต่างๆ ได้ตรงตามความต้องการ

3.2 การที่ผู้ปกครองอาสาสมัครเข้ามาช่วยในสถานศึกษา ทำให้อัตราส่วนจำนวนผู้ใหญ่ต่อเด็กถูกต้องตามหลักวิชาการ

3.3 สถานศึกษาปฐมวัยอาจให้ผู้ปกครองที่มีความสามารถพิเศษเฉพาะทางเป็นแหล่งความรู้ให้แก่เด็กและครูได้

3.4 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองทำให้คำนึงถึงตัวเด็ก (Child Oriented) มากกว่าความรู้ด้านวิชาการที่จะให้เด็ก (Text Oriented)

3.5 การให้ข้อมูลย้อนกลับของผู้ปกครองช่วยให้ครูปรับปรุงการทำงานและภาคภูมิใจในการทำงานมากขึ้น

กุหลาบ ตันติผลาชีวะ (2542: 23-24) กล่าวว่า คุณภาพของโรงเรียนปฐมวัยจะดีได้ต้องมี ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการกับเด็ก โรงเรียนไม่สามารถสอนโดยแยกเด็กออกจากครอบครัว เด็กควรได้เรียนรู้ร่วมกันทั้งทางโรงเรียนและผู้ปกครอง การที่โรงเรียนทำให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมได้ จะมีประโยชน์มาก สิ่งที่เกิดจากความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองคือคุณค่าของความสัมพันธ์ของผู้ปกครองพบโรงเรียนที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ปกครอง นักเรียนและโรงเรียน คือ

1) ผู้ปกครองและโรงเรียนได้เรียนรู้ซึ่งกันและกัน เกี่ยวกับประสบการณ์ทางบ้านและโรงเรียนของเด็กที่ผู้ปกครองสามารถบอกครู ครูสามารถบอกผู้ปกครองที่จะนำไปสู่การพัฒนาเด็กอย่างมีประสิทธิภาพได้ ลดข้อขัดแย้งระหว่างครูและผู้ปกครอง

2) ผู้ปกครองและโรงเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ร่วมกับการพัฒนาเด็ก การสอนเด็ก หลักสูตรและการดำเนินการเชิงบริหารการศึกษาร่วมกันระหว่างครูและโรงเรียน

3) โรงเรียนสามารถใช้โอกาสการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกับโรงเรียน ในการจัดการศึกษา สำหรับผู้ปกครอง ทั้งทางด้านการเลี้ยงดู พัฒนาการร่วมแก้ปัญหาเด็กกับการเลี้ยงดูและสิ่งแวดล้อม รวมถึงการสอนต่อการเรียนของเด็กระหว่างโรงเรียนและบ้านด้วยนอกจากนี้ ผู้ปกครองเป็นผู้ที่มีความสำคัญในการอบรมเลี้ยงดู อบรม สั่งสอนต่อเด็กเป็นอย่างดี

ฉันทนา ภาคบังข (ชนิษฐา เปรมพงศ์. 2550: 27; อ้างอิงจาก ฉันทนา ภาคบังข. 2536: 13-23) กล่าวว่าผู้ปกครองมีส่วนสำคัญที่สุดในการอบรมเลี้ยงดูลูกเพราะเป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับเด็กมากที่สุด สามารถตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานแก่เด็กได้จะเติบโตได้อย่างมีความสุขต้องอาศัยการเลี้ยงดูอย่างถูกต้องเหมาะสม ความรัก ความอบอุ่นที่เด็กได้รับในช่วงปฐมวัยจะมีความสำคัญและมีอิทธิพลที่สุดต่อการพัฒนาบุคลิกภาพ และพัฒนาการทางด้านสังคม การที่เด็กเห็นแบบอย่างที่ดี การแก้ปัญหา การเสริมแรงและ การปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นให้เด็กได้พัฒนาทางด้านสังคมอย่างดี พฤติกรรมการช่วยเหลือมีความสำคัญทำให้เด็กมีลักษณะของผู้ที่สามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

พนม พงษ์ไพบูลย์ (2541: 15-16) กล่าวว่า ในการเรียนรู้ของเด็กตั้งแต่เกิดมานั้นเด็กจะเรียนรู้ได้ดีหรือไม่ มีพื้นฐานมาจากการอบรมเลี้ยงดู ความเอาใจใส่ของพ่อแม่ที่มีให้กับลูกนั้นจะค่อยๆ หล่อหลอมอุปนิสัย ความเชื่อ ทศนคติ ค่านิยม ของเด็กแต่ละคน ดังที่นักจิตวิทยาได้พูดถึงความสำคัญไว้ว่าเด็กเป็นวัยทองของชีวิตเด็กจะเติบโตเป็นคนเช่นไรได้จากการอบรมเลี้ยงดูจึงเป็นหน้าที่ของพ่อแม่ที่จะต้องเลี้ยงดูลูกตั้งแต่แรกเกิดจนถึงวัยอันสมควร

รุ่ง แก้วแดง (2543: 172-173) ได้เปรียบเทียบความสำคัญของพ่อแม่จากคำสอนของพระพุทธองค์ว่า พ่อแม่คือครูคนแรกของลูก โดยเฉพาะแม่ เพราะการเรียนการสอนเริ่มต้นตั้งแต่อยู่ในครรภ์ของแม่ และหลังจากที่เด็กเกิดจนถึงวัย 3 ขวบ พ่อแม่ยังมีบทบาทสูงในการเป็นครูคนแรกของลูก ลักษณะเด่นในความเป็นครูของพ่อแม่แตกต่างไปจากครูปกติหรือมีมากกว่าครูทั่วไปคือพ่อแม่ให้ความรักความเอาใจต่อลูกอย่างมากจนยากที่จะหาความรักของครูอาชีพอื่นทดแทนได้พ่อแม่เป็นครูของลูกตลอดเวลาสามารถอบรมสั่งสอนลูกได้ตลอดเวลา

สรุปได้ว่า ผู้ปกครองมีบทบาทสำคัญมากในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ยิ่งในการพัฒนาเด็กร่วมกับครูและโรงเรียน เพราะผู้ปกครองมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเด็กที่บ้านให้ต่อเนื่องจากทางโรงเรียน เป็นการสนับสนุนซึ่งกันและกันระหว่างบ้านและโรงเรียนให้เด็กมีการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ และความสามารถของเด็ก หากผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเด็กสามารถให้การอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนาตามศักยภาพแล้ว จะเป็นการเตรียมเด็กให้เติบโตเป็นประชากรที่มีคุณภาพในอนาคต

2.2.7 ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา

เมื่อผู้ปกครองและโรงเรียนมีความร่วมมือกันในการจัดการศึกษา จะส่งผลดีต่อทุกฝ่ายไม่ว่าจะเป็นนักเรียน ครู ผู้ปกครอง โรงเรียน และชุมชนโดยรุ่ง แก้วแดง (2542) ได้สรุปผลดีต่อบุคคลต่างๆ ดังต่อไปนี้

ผลที่เกิดกับนักเรียน เมื่อผู้ปกครองมีส่วนร่วมกับโรงเรียน ผู้เรียนมีแนวโน้มที่จะมีความสุขกับการเรียนมากขึ้นและ การมีส่วนร่วมของพ่อแม่มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน

ผลที่เกิดกับพ่อแม่ โดยผู้ปกครองเข้าใจการทำงานของโรงเรียนมากขึ้น มีเจตคติในทางบวกต่อโรงเรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษา ก่อให้เกิดการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับครูในโรงเรียนมากขึ้น และผู้ปกครองรู้สึกว่าคุณเองมีประโยชน์ต่อโรงเรียน

ผลที่เกิดกับครู ครูมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ปกครองมากขึ้น มีบทบาทใหม่คือเป็นผู้สนับสนุนครอบครัว

ผลที่เกิดกับโรงเรียน โดยโรงเรียนได้รับการสนับสนุนและการให้ความช่วยเหลือจากชุมชนผู้ปกครอง และครู มากขึ้น

ผลที่เกิดขึ้นกับชุมชน ชุมชนจะเกิดความภาคภูมิใจที่มีส่วนในการให้ความช่วยเหลือและมีส่วนร่วมกับโรงเรียน

รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2550) ได้กล่าวถึงประโยชน์ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนท้องถิ่นและสถานศึกษา สรุปได้ดังต่อไปนี้

ประโยชน์ที่ท้องถิ่นและชุมชนได้รับ

- มีความภาคภูมิใจในการเป็นเจ้าของสถานศึกษา
- มีโอกาสได้เข้ามาศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม เช่น เข้าใช้ห้องสมุด
- สามารถใช้สถานที่ในสถานศึกษาเป็นสถานที่ประกอบกิจกรรมต่างๆ เช่น จัดงานแต่งงาน งานปีใหม่ เป็นต้น

ประโยชน์ที่สถานศึกษาได้รับ

- ชุมชนที่รักและภูมิใจในสถานศึกษาจะร่วมกันดูแลสถานศึกษาด้วยความเต็มใจและช่วยดูแลพฤติกรรมและความปลอดภัยของนักเรียน

- ช่วยสนับสนุนด้านงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์
- สามารถนำทรัพยากรในท้องถิ่นมาใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ เช่น วัด โบราณสถาน

ประโยชน์ที่ได้รับร่วมกัน

- เกิดการร่วมมือกันในการแก้ปัญหา เช่น ปัญหาเด็กหนีเรียน เป็นต้น
- ช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ลดความเข้าใจผิดหรือความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นได้

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา(2551) ได้กล่าวถึงผลการศึกษาของนักการศึกษาไทยและนักการศึกษาตะวันตก ในประเด็นเกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้จากการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาว่า มีความสอดคล้องและคล้ายคลึงกันโดยประโยชน์ของการมีส่วนร่วมจะเกิดขึ้นได้ในทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็นตัวเด็ก พ่อแม่ผู้ปกครอง โรงเรียนและชุมชน โดยเด็กจะได้รับประโยชน์ในเรื่องของการเตรียมความพร้อมในด้านอารมณ์ สังคมและสติปัญญา ได้รับการป้องกันจากภาวะเสี่ยงต่างๆ พ่อ แม่ผู้ปกครอง จะได้รับความรู้และทักษะในการพัฒนาการเรียนรู้ของลูก และมีความสัมพันธ์ที่ดีกับโรงเรียน ในส่วนของโรงเรียน ครูและผู้บริหารจะได้รับการพัฒนาเกี่ยวกับทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น นำมาซึ่งการพัฒนาตนเองและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ดีขึ้นและประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับชุมชนคือ ทำให้ชุมชนตระหนักและเกิดความร่วมมือในการจัดการศึกษารวมถึงเกิดจิตสำนึกของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อชุมชน

เมตต์ เมตต์การุณจิต (2547) และธรร สุนทรายุทธ (2551) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาว่า ทำให้โรงเรียนได้ทราบความต้องการของท้องถิ่นเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนและชุมชน ในขณะเดียวกันหากชุมชนสามารถเข้ามามีบทบาทด้านการเรียนการสอนจะเป็นการแบ่งเบาภาระของโรงเรียนได้ในบางกรณี และเมื่อผู้ปกครองได้เข้ามามีส่วนร่วมด้านการบริหารจะเป็นการลดค่าใช้จ่ายในการบริหาร ลดความขัดแย้ง ส่งเสริมบรรยากาศการทำงานและสร้างความสามัคคีได้ด้วย

จากประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาข้างต้น สรุปได้ว่า การที่ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียน ย่อมเกิดผลดีต่อทุกฝ่ายตั้งแต่การบริหารงานในโรงเรียน การทำงานของครู การพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน พ่อแม่ผู้ปกครอง จนกระทั่งส่งผลดีต่อชุมชน ดังนั้นโรงเรียนจึงควรเร่งดำเนินการและเปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง ได้เข้ามาทำงานกับโรงเรียนเพื่อร่วมกันพัฒนาคุณภาพของการจัดการศึกษาต่อไป

2.2.8 ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา

การหาแนวทางเพื่อส่งเสริมให้ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษานั้น เป็นแนวปฏิบัติที่ดี ที่แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนเปิดโอกาสและส่งเสริมให้ผู้ปกครองได้เข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียนมากขึ้น แต่ในทางปฏิบัติครอบคลุมแต่ละครอบครัวมีความแตกต่างกัน ซึ่งความแตกต่างนี้เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา โดยปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองมีดังต่อไปนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544) และสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2551) ระบุถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง โดยเป็นปัจจัยสำคัญที่โรงเรียนควรพิจารณา ก่อนหาแนวทางส่งเสริมความร่วมมือกับครอบครัว ที่เหมาะสมและมีความเป็นไปได้ที่ครอบครัวจะได้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ โดยปัจจัยที่ควรพิจารณามีดังต่อไปนี้

1) สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ความแตกต่างของสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ไม่ว่าจะเป็นฐานะทางเศรษฐกิจ การศึกษา วัฒนธรรม หรือวิถีชีวิตที่แตกต่างกันของแต่ละครอบครัว เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ผู้ปกครอง ตัวอย่างเช่น พ่อแม่ผู้ปกครองมีรายได้น้อย มักจะไม่ค่อยมีส่วนร่วมกับการเรียนของลูก เนื่องจากต้องทำงานเพื่อหารายได้มาเลี้ยงครอบครัว พ่อแม่ลักษณะนี้มักจะคิดว่าตนเองไม่มีความรู้เพียงพอที่จะสอนลูกจึงมอบหมายหน้าที่ให้กับครูและโรงเรียนเป็นผู้อบรมสั่งสอนบุตร ดังนั้นจึงไม่ค่อยมีข้อเรียกร้องหรือเสนอความต้องการ ใดใดต่อทางโรงเรียน ซึ่งตรงข้ามกับพ่อแม่ผู้ปกครองที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมค่อนข้างพร้อมที่มักจะมีส่วนร่วมกับการเรียนของลูกมากกว่าและจะมีข้อเรียกร้องหรือมีข้อคำถามต่อการเรียนการสอนและการทำงานของโรงเรียน

2) ทศนคติและความเชื่อ ทศนคติและความเชื่อของพ่อแม่ผู้ปกครอง เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเป็นอย่างมาก โดยพ่อแม่ผู้ปกครองบางกลุ่ม เชื่อว่าการจัดการศึกษาเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของครูและโรงเรียน ดังนั้นพ่อแม่ผู้ปกครองกลุ่มนี้จึงเห็นว่า การมีส่วนร่วมกับโรงเรียนไม่ใช่หน้าที่ของตนส่งผลให้ไม่มีความกระตือรือร้นในการมีส่วนร่วมกับโรงเรียน เช่น ไม่เข้าร่วมประชุมผู้ปกครอง ไม่มีส่วนในการแสดงความคิดเห็น เป็นต้น

3) การใช้ภาษาและการสื่อสาร การใช้ภาษาและการสื่อสารเป็นประเด็นที่สำคัญในการสร้างความเข้าใจร่วมกันของพ่อแม่ผู้ปกครองและโรงเรียน ซึ่งการใช้ภาษาเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อน หากใช้อย่างไม่เหมาะสมจะทำให้เกิดอคติระหว่างพ่อแม่ผู้ปกครองกับโรงเรียนได้ จากรายงานการประชุมรับฟังความคิดเห็นของผู้ปกครองชี้ให้เห็นว่า การติดต่อสื่อสารเป็นอุปสรรคที่ทำให้พ่อแม่ผู้ปกครองไม่ยอมรับร่วมพัฒนาผู้เรียนกับโรงเรียน โดยมีสาเหตุมาจากครูบางส่วนไม่พยายามติดต่อพูดคุยกับพ่อแม่โดยตรงแต่กลับใช้วิธีอื่นๆ เช่น การฝากจดหมายผ่านบุตร ทำให้ครอบครัวไม่ได้รับข่าวสาร ดังนั้นครูและโรงเรียนควรเป็นฝ่ายเริ่มต้นค้นหาและให้โอกาสพ่อแม่ผู้ปกครองได้แสดงความคิดเห็นและมีโอกาสร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนด้วย (สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา. 2551; อ้างอิงจาก สำนักเลขาธิการการศึกษา. 2549)

ลักษณะ ฤทธาคนี (2547) ได้สรุปปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง จากงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองประกอบไปด้วย ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือนของครอบครัว อาชีพ และความสัมพันธ์กับเด็ก ปัจจัยเหล่านี้มีผลต่อความคิดเห็นของผู้ปกครองในการตัดสินใจ เพื่อการเข้าไปมีส่วนร่วมกับทางโรงเรียน โดยปัจจัยดังกล่าวมีรายละเอียดโดยสรุปดังนี้

1) ระดับการศึกษาโดยระดับความรู้ของครอบครัวมีผลต่อการสร้างความสัมพันธ์กับโรงเรียน โดยพ่อแม่ที่มีการศึกษาระดับสูงจะมีความมั่นใจในการแลกเปลี่ยนความรู้กับครูเป็น ในขณะที่พ่อแม่ที่มีการศึกษาไม่สูงมากนักจะไม่มี ความมั่นใจในการพูดคุยกับครู

2) รายได้ต่อเดือนของครอบครัว ครอบครัวที่มีรายได้ต่อเดือนมาก มีแนวโน้มที่จะให้เวลา และมีการเตรียมความพร้อมของลูกสำหรับสังคมโรงเรียน และให้ความสำคัญกับการร่วมกิจกรรมกับ โรงเรียนมากกว่าครอบครัวที่มีรายได้ต่อเดือนน้อย

3) อาชีพ ครอบครัวส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการประกอบอาชีพของตน เช่น การรับราชการ การประกอบธุรกิจส่วนตัว ค้าขาย เป็นต้น ทำให้ผู้ปกครองไม่สามารถให้ความร่วมมือกับ โรงเรียนอย่างเต็มที่ เพราะมีการะในการหาเลี้ยงครอบครัวจนทำให้ไม่สามารถสละเวลาเข้าร่วมกับโรงเรียนได้

4) ความสัมพันธ์กับเด็ก ครอบครัวที่เป็นครอบครัวที่เข้มแข็งมีความรักความอบอุ่นภายใน ครอบครัว ย่อมเห็นความสำคัญและมีบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูลูกให้เจริญเติบโตและมีพัฒนาการอย่าง ครบถ้วน ไม่ว่าจะเป็นร่างกาย อารมณ์ สังคม ตลอดจนเสริมสร้างวินัย ศีลธรรมจริยธรรมให้แก่ลูกเพื่อให้ ลูกอยู่ในสังคมร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ครอบครัวเหล่านี้จะให้ความสำคัญกับการศึกษาและการ เรียนรู้ของลูกด้วย ดังนั้นจึงมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อโรงเรียนและมีความพร้อมในการร่วมกิจกรรมของ โรงเรียนมากกว่าครอบครัวที่ปล่อยปละละเลยลูก

Lyons, Robbins and Smith (ชาณิการ์ เอ็บอาบ. 2554; อ้างอิงจาก Lyons, Robbins; & Smith. 1983) ได้ศึกษาและวิเคราะห์ปัจจัยที่ทำให้การดำเนินงานในโครงการการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองประสบความสำเร็จ (Study of parental involvement in four federal education program) และพบว่ามีปัจจัยสำคัญ 2 ปัจจัย ได้แก่ การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร และการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคล โดยสรุปได้ดังต่อไปนี้

1) การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร เป็นวิธีการที่ครู ผู้ปกครอง และบุคลากรในโรงเรียนใช้ สื่อสารกันเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับเด็ก ซึ่งมีวิธีแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร 8 วิธี ดังนี้

1.1 สื่อสิ่งพิมพ์ เป็นสื่อที่ใช้ประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองทราบเกี่ยวกับกิจกรรมของ โรงเรียน รวมถึงการส่งข้อมูลเกี่ยวกับเด็กไปให้ผู้ปกครองรับทราบ สื่อสิ่งพิมพ์ที่ใช้มีความแตกต่างกันแต่ละ ชนิดดังต่อไปนี้

- แผ่นพับข้อมูลหรือปฏิทินการศึกษา ใช้เพื่อแจ้งให้ผู้ปกครองทราบเกี่ยวกับกิจกรรมของโรงเรียนที่กำลังจะดำเนินการ เช่น การประชุมผู้ปกครอง กิจกรรมพิเศษ เป็นต้น

- จดหมายข่าว ข้อมูลในจดหมายข่าวอาจเป็นเกร็ดความรู้สำหรับผู้ปกครอง หรือ รายงานเกี่ยวกับนักเรียนให้ผู้ปกครองทราบ เช่น รายงานผลการเรียน รายงานพฤติกรรม

- คู่มือผู้ปกครองเป็นการให้ข้อมูลรายละเอียดของโรงเรียน เพื่อให้ผู้ปกครองรับทราบ และทำความเข้าใจ เช่น นโยบาย แนวทางปฏิบัติของโรงเรียน แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

- กล้องความคิดเห็น เป็นการจัดทำกล่องรับความคิดเห็นคำวิพากษ์วิจารณ์หรือ ข้อเสนอแนะที่ผู้ปกครองเสนอต่อโรงเรียนเพื่อนำไปปรับปรุงให้ดีขึ้น

1.2 การใช้สื่อทัศนูปกรณ์ เป็นการสื่อสารให้ผู้ปกครองทราบผ่านการใช้สื่อต่างๆ เช่น การเผยแพร่ข้อมูลผ่านหนังสือพิมพ์ชุมชน วิทยุกระจายเสียงเสียงตามสายในชุมชน การใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น

1.3 การเยี่ยมชมโรงเรียน เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้ทำความคุ้นเคยกับโรงเรียน ครูและผู้ปกครองอื่นๆ รวมถึงรับทราบการจัดการเรียนการสอนและการบริหารงานต่างๆ ของโรงเรียน

1.4 การเยี่ยมบ้าน ครูมีโอกาสทำความรู้จักกับเด็กขณะอยู่ที่บ้านสามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมของเด็กกับผู้ปกครองได้ นอกจากนี้หากครอบครัวของนักเรียนมีปัญหา ครูยังสามารถหาทางช่วยเหลือหรือแก้ปัญหาได้

1.5 การใช้โทรศัพท์ เป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกับผู้ปกครองเป็นรายบุคคล โดยส่วนมากมักจะใช้ในกรณีที่มีเหตุการณ์เชิงลบเกิดขึ้น เช่น แจ้งสถานการณ์การทะเลาะวิวาท เป็นต้น โดยครูจะต้องใช้คำพูดที่เหมาะสมในการแจ้งผู้ปกครองเพื่อลดความกังวลใจที่จะเกิดขึ้น

1.6 การประชุมระหว่างผู้ปกครองและครู เป็นการเปิดโอกาสให้ครูและผู้ปกครองทำงานร่วมกัน ข้อมูลในการสนทนานั้นจะเป็นข้อมูลในเชิงลึก

1.7 มุมผู้ปกครอง เป็นมุมพักผ่อนหรือมุมพบปะพูดคุยกัน อาจจัดในบริเวณโรงเรียน ซึ่งต้องคำนึงถึงความสะดวกสบาย ดึงดูดให้เข้าใช้บริการ โรงเรียนควรให้ข้อมูลเอกสารข่าวสารเกี่ยวกับโรงเรียน ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการเลี้ยงดูลูก ความรู้ในการส่งเสริมการเรียนรู้ของลูก ไว้ในมุมผู้ปกครองให้ผู้ปกครองได้ทราบข้อมูลด้วย

1.8 การเยี่ยมห้องเรียน เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้าชมการจัดการเรียนการสอนหรือกิจกรรมในห้องเรียน และภายนอกห้องเรียนอาจจะนิทรรศการให้ผู้ปกครองชื่นชมผลงานเด็ก

2) การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคล การสร้างความสัมพันธ์ที่ดี ระหว่างครูและผู้ปกครองมีดังต่อไปนี้

2.1 การจัดกิจกรรมสร้างความสามัคคีระหว่างครูและผู้ปกครอง เช่น การทำกิจกรรม เล่นกีฬา การรับประทานอาหารร่วมกัน เป็นต้น นอกจากนี้โรงเรียนควรทำใบประกาศเกียรติคุณ เพื่อชื่นชมครอบครัวที่ให้การช่วยเหลือและให้ความร่วมมือกับโรงเรียนด้วยดีเสมอมา เพื่อให้ผู้ปกครองเกิดความภาคภูมิใจและยินดีให้การช่วยเหลือต่อไป

2.2 การไปทัศนศึกษา โรงเรียนจัดทัศนศึกษาโดยเชิญผู้ปกครองให้ร่วมกิจกรรมด้วย หรืออาจเชิญผู้ปกครองที่มีความเชี่ยวชาญมาเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่นักเรียน ครู หรือผู้ปกครองด้วยตนเอง

2.3 งานรื่นเริง จัดงานประจำปีที่ผู้ปกครองสามารถมีส่วนร่วมได้ทำบรรยากาศให้มีความเป็นกันเอง เพื่อให้มีโอกาสพบปะสังสรรค์ร่วมกันระหว่างครูและผู้ปกครอง

2.4 การจัดให้ผู้ปกครองและเด็กเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้นในชุมชนที่อาศัยอยู่ เพื่อเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนด้วย เช่น การบริจาคให้มูลนิธิ กิจกรรมการแสดงความสามารถ กิจกรรมหารายได้ให้โรงเรียน เป็นต้น

ชูชาติ พวงสมจิตต์ (2540: 80) กล่าวว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของชุมชนกับโรงเรียนจำแนกออกได้เป็น 3 กลุ่มปัจจัย ได้แก่

- 1) กลุ่มปัจจัยเกี่ยวกับโรงเรียน ได้แก่ ลักษณะของโรงเรียน คุณลักษณะของบุคลากรในโรงเรียน และวิธีดำเนินงานของโรงเรียน
- 2) กลุ่มปัจจัยเกี่ยวกับชุมชน ได้แก่ ลักษณะและองค์ประกอบของชุมชน และคุณลักษณะของบุคคลในชุมชน
- 3) กลุ่มปัจจัยเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง สังคมวัฒนธรรม เทคโนโลยี ประวัติความเป็นมา สภาพแวดล้อมทางกายภาพและชีวภาพ

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2527: 183) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมดังนี้

- 1) ความศรัทธาที่มีผลต่อความเชื่อถือบุคคล และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ เช่น การลงแขก การบำเพ็ญประโยชน์ การสร้างโบสถ์วิหาร
- 2) ความเกรงใจที่มีต่อบุคคลที่เคารพนับถือ หรือมีเกียรติยศ ตำแหน่ง ทำให้ประชาชนเกิดความเกรงใจที่จะมีส่วนร่วมด้วยทั้งๆ ยังไม่มีความศรัทธาหรือความเต็มใจอย่างเต็มเปี่ยมที่จะกระทำ เช่น ผู้ใหญ่ออกปากขอแรง ผู้น้อยก็ช่วยแรง
- 3) อำนาจบังคับที่เกิดจากบุคคลที่มีอำนาจเหนือกว่า ทำให้ประชาชนถูกบีบบังคับให้มีส่วนร่วมในการกระทำการต่างๆ บังคับให้ทำงานเยี่ยงทาส

Bernard (จิรวัดน์ อารักษ์รัฐ. 2544: 34-35; อ้างอิงจาก Bernard. 1958: 147-157) ได้กล่าวถึงปัจจัยทางวัฒนธรรมของประชาชนที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม ซึ่งได้แก่ลักษณะส่วนบุคคลต่างๆ โดยสรุปคือ

1. อายุ
2. เพศ
3. สถานภาพทางสังคม
4. อาชีพ
5. การศึกษา
6. ถิ่นที่อยู่อาศัย
7. ระยะเวลาที่อยู่ในท้องถิ่น
8. ปัจจัยอื่นๆ เช่น การอาศัยอยู่ในเมืองหรือชนบท จำนวนสมาชิกในครอบครัวและลักษณะครอบครัว ค่านิยม และทัศนคติ

William Reeder (ประยงค์ แสนสุข. 2549: 13-14; อ้างอิงจาก William Reeder. 1974) ได้สรุปปัจจัยต่างๆ ที่มีต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 11 ประการดังนี้

1. การปฏิบัติตนให้คล้อยตามความเชื่อพื้นฐาน กล่าวคือ บุคคลและกลุ่มบุคคลดูเหมือนจะเลือกแบบวิถีการปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องและคล้ายคลึงกับความเชื่อพื้นฐานของตนเอง

2. มาตรฐานคุณค่า บุคคลและกลุ่มดูเหมือนจะปฏิบัติในลักษณะที่สอดคล้องกับมาตรฐานคุณค่าของตนเอง

3. เป้าหมาย บุคคลและกลุ่มบุคคลดูเหมือนจะส่งเสริม ปกป้อง และรักษาเป้าหมายของตนเอง

4. ประสบการณ์ที่ผิดปกติธรรมดา พฤติกรรมของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลบางครั้งมีรากฐานมาจากประสบการณ์ที่ผิดปกติธรรมดา

5. ความคาดหวัง บุคคลและกลุ่มบุคคลจะประพฤติตามแบบที่ตนคาดหวังว่าจะต้องประพฤติในสถานการณ์เช่นนั้น ทั้งยังชอบปฏิบัติต่อผู้อื่นในลักษณะที่ตนคาดหวังจากผู้อื่นด้วย

6. การมองแต่ตัวเอง บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะทำสิ่งต่างๆ ซึ่งคิดว่าตัวเองควรกระทำเช่นนั้น

7. การบีบบังคับ บุคคลหรือกลุ่มบุคคลมักจะทำสิ่งต่างๆ ซึ่งคิดว่าตัวเองควรกระทำเช่นนั้น

8. นิสัยและประเพณี บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะทำสิ่งต่างๆ ซึ่งมีนิสัยชอบกระทำเมื่ออยู่ในสถานการณ์นั้นๆ

9. โอกาส บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะเข้ามามีส่วนร่วมในรูปแบบการปฏิบัติของสังคม โดยเฉพาะในทางที่เกี่ยวข้องกับจำนวนและชนิดของโอกาส ซึ่งโครงสร้างของสังคม เอื้ออำนวยให้เข้ามามีส่วนร่วมในการกระทำเช่นนั้นเท่าที่พวกเขาได้รับรู้มา

10. ความสามารถ บุคคลหรือกลุ่มบุคคลมักจะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมบางอย่างที่คนเห็นว่าสามารถทำให้สิ่งที่ต้องการให้เขาทำในสถานการณ์เช่นนั้น

11. การสนับสนุน บุคคลหรือกลุ่มบุคคลมักจะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมบางอย่างที่คนเห็นว่าสามารถทำให้สิ่งที่ต้องการให้เขาทำในสถานการณ์เช่นนั้น

ประยงค์ แสนสุข (2549: 15) ได้สรุปปัจจัยที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมมี 3 ปัจจัยคือ ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ เพศ ปัจจัยที่สอง คือ ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจ ได้แก่ การศึกษา อาชีพ รายได้ และการเป็นสมาชิกกลุ่ม ส่วนปัจจัยที่สาม คือ ปัจจัยทางการสื่อสาร ได้แก่ การติดต่อสื่อสาร ทั้งการสื่อสารมวลชนและสื่อบุคคล เป็นต้น

ไทยทัศน์ ธรรมเนียมตัน (2550: 33) ได้สรุปปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับ การศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ อาชีพ การมีตำแหน่งหรือการเป็นสมาชิกกลุ่มในสังคม รวมทั้งความรู้ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม การสร้างกลไกของรัฐที่เอื้อและสนับสนุนการเข้ามามีส่วนร่วมของภาคประชาชนเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน

จากปัจจัยสำคัญต่างๆ ที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองมี 2 ลักษณะดังนี้

1. ปัจจัยที่เกิดจากครอบครัว ได้แก่ สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ทักษะคติ ความเชื่อ และความสัมพันธ์ในครอบครัว ปัจจัยเหล่านี้ส่งผลต่อความรู้สึกในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง กล่าวคือ

หากครอบครัวมีสถานภาพหรือทัศนคติเชิงบวก เช่น มีฐานะดี การศึกษาระดับสูง มีความรักความอบอุ่น ในครอบครัว ครอบครัวนั้นย่อมมีความรู้สึกอยากมีส่วนร่วมในการพัฒนานักเรียน กลับโรงเรียนมากกว่า ครอบครัวที่มีสถานภาพหรือทัศนคติเชิงลบ

2. ปัจจัยที่เกิดจากโรงเรียน ได้แก่ การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และการใช้ภาษาในการสื่อสาร ปัจจัยเหล่านี้เป็นปัจจัยที่โรงเรียนมีบทบาทในฐานะผู้ประสานความร่วมมือกล่าวคือ โรงเรียนต้องมีความพยายามสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครอง เช่น การจัดกิจกรรมโดยเชิญผู้ปกครองเข้าร่วม การเชิญผู้ปกครองมาเป็นวิทยากรพิเศษ การสื่อสารทำความเข้าใจกับผู้ปกครอง เป็นต้น โรงเรียนจึงต้องมีบทบาทเชิงรุกในการสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองให้สำเร็จ

ปัจจัยสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น ล้วนแล้วแต่เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยที่เกิดจากสถานภาพของครอบครัวหรือปัจจัยที่เกิดจากโรงเรียน ซึ่งท้ายที่สุดแล้วโรงเรียนควรทำความเข้าใจและตระหนักถึงปัจจัยต่างๆเหล่านี้ ตลอดจนมีการเตรียมการและวางแผนเพื่อหาแนวทางที่จะทำให้เกิดความร่วมมือที่ดีและเหมาะสมให้ได้ และเมื่อโรงเรียนและผู้ปกครองสามารถทำงานร่วมกันได้ย่อมส่งผลดีต่อคุณภาพของนักเรียน และประสิทธิภาพในการทำงานของโรงเรียนต่อไป

2.2.9 แนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา

ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครอง ไม่อาจแยกออกจากกันได้ โรงเรียนและผู้ปกครองแต่มีอิทธิพลเกื้อหนุนกัน ในลักษณะของการพึ่งพาซึ่งกันและกัน ดังนั้นโรงเรียนและผู้ปกครองจึงต้องอาศัยความร่วมมือซึ่งกันและกัน โดยแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษานั้น นักการศึกษาได้เสนอไว้หลายแนวทาง ดังนี้

ชาญชัย อาจินสมาจาร (2557) ได้เสนอแนวทางในการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน โดยสรุปคือ โรงเรียนควรให้ผู้ปกครองและสมาชิกในชุมชนเข้าถึงตำแหน่งของหัวหน้าในฐานะเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ มีการส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีโดยให้ชุมชนเข้ามาใช้สิ่งอำนวยความสะดวกในโรงเรียน เช่น ใช้สถานที่ออกกำลังกาย จัดอบรม เป็นต้น เป็นการแสดงให้เห็นว่าโรงเรียนพร้อมเป็นศูนย์กลางสำคัญของชุมชน

ในขณะที่ Berla (รุ่ง แก้วแดง. 2542; อ้างอิงจาก Berla. n.d.) และ นกเนตร ธรรมบวร (2544) ได้เสนอแนวทางการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ปกครองและครูเพื่อสนับสนุนให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาที่คล้ายคลึงกันดังนี้

1. มีการประเมินทิศของผู้ปกครอง เพื่อพูดคุยสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร กิจกรรม รูปแบบการเรียนการสอนของโรงเรียน
2. จัดทำป้ายประกาศเผยแพร่เอกสารนโยบายการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ที่ชัดเจนและมีการเชิญชวนให้พ่อแม่ได้อ่าน
3. ผู้ปกครองและครูทำงานร่วมกันเพื่อจะได้รับความต้องการของพ่อแม่มีการพบปะพูดคุยกับผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอ

4. มีการประชุมผู้ปกครองเพื่อให้มีโอกาสได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับครูและโรงเรียนควรให้การสนับสนุนการสื่อสารระหว่างบรรดาพ่อแม่ของนักเรียน

Berla (รุ่ง แก้วแดง. 2542; อ้างอิงจาก Berla. n.d.) ยังได้เสนอแนวทางเพื่อให้การมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนและพ่อแม่มีประสิทธิภาพเพิ่มเติมคือ

1. โรงเรียนควรจัดให้ครูดูแลนักเรียนเป็นรายบุคคล
2. จัดให้มีผู้รับผิดชอบในการติดต่อกับผู้ปกครองโดยตรงเพื่อทำหน้าที่สื่อสารและเชื่อมโยงระหว่างผู้ปกครองและโรงเรียน

3. โรงเรียนควรมีห้องสำหรับผู้ปกครอง (Parent room) ในโรงเรียน

Morrison (พัชรินทร์ จันทรส่องแสง. 2551; อ้างอิงจาก Morrison. 1998) ได้เสนอการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกับโรงเรียน 4 ลักษณะ คือ

1. การมีส่วนร่วมในการทำงาน เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานตามความสามารถของผู้ปกครอง เช่น เป็นวิทยากร เป็นพี่เลี้ยงเด็ก การมีส่วนร่วมแบบนี้ ผู้ปกครองและครูต่างได้รับประโยชน์ร่วมกัน

2. การมีส่วนร่วมโดยเน้นกระบวนการ เป็นการมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการศึกษา โดยเป็นผู้เสนอแนะในการจัดการศึกษา เช่น ร่วมวางแผนหลักสูตร คัดเลือกหนังสือเรียน การมีส่วนร่วมนี้ถือเป็นการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองอย่างแท้จริงในการตัดสินใจทางการศึกษา

3. การมีส่วนร่วมโดยเน้นการพัฒนา เป็นการมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพครอบครัวเป็นหลัก การมีส่วนร่วมนี้จะป็นวิธีปฏิบัติที่ส่งเสริมครอบครัวให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

4. การมีส่วนร่วมแบบสมบูรณ์ เป็นการมีส่วนร่วมแบบเน้นครอบครัวเป็นศูนย์กลางให้ครอบครัวมีส่วนในการตัดสินใจ มีส่วนในกิจกรรมของโรงเรียน หรือเป็นวิธีที่รวมรูปแบบการมีส่วนร่วมทั้ง 3 ลักษณะข้างต้นไว้ด้วยกัน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544) ได้เสนอแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ผู้ปกครองที่เหมาะสมกับสังคมไทย โดยสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. การเชิญผู้ปกครอง กรรมการชุมชน มาเยี่ยมโรงเรียน และจัดกิจกรรมให้ผู้ปกครองได้พบกับครู เพื่อให้เห็นการจัดการศึกษาที่โรงเรียนจัดให้กับนักเรียน

2. การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ของเด็ก เช่น จัดห้อง Common room เพื่อเป็นสถานที่ให้ผู้ปกครองได้มาพักระหว่างรอบุตรหลาน และพูดคุยกันอย่างไม่เป็นทางการ มีการจัดประชาสัมพันธ์ข่าวสารต่างๆของโรงเรียน แสดงบอร์ดผลงานของนักเรียน เป็นต้น

3. การเชิญผู้ปกครองมาเป็นอาสาสมัครในงานด้านต่างๆ เช่น การเป็นโค้ชกีฬา การเป็นครูร่วมสอน เป็นต้น

4. การจัดประชุมปฏิบัติการในหัวข้อต่างๆที่หลากหลาย โดยกำหนดปฏิทินการประชุมไว้ล่วงหน้า เพื่อให้ผู้ปกครองได้เตรียมตัวล่วงหน้าและกระตุ้นความสนใจให้อยากเข้าร่วมประชุม

5. การจัดกิจกรรมตามวาระ เช่น จัดติววิชาต่างๆ ในช่วงใกล้สอบ โดยอาศัยความร่วมมือจากศิษย์เก่า รุ่นพี่ หรือผู้ปกครองที่มีความรู้ด้านนั้นๆ มาช่วยให้ความรู้เพิ่มเติม โดยโรงเรียนรับผิดชอบด้านสถานที่และอำนวยความสะดวกอย่างเหมาะสม

6. การจัดทำเอกสาร จดหมายข่าวถึงผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอ โดยให้ผู้ปกครองได้เป็นอาสาสมัครร่วมเขียน ร่วมคิดค้นข้อมูลกับโรงเรียน

7. จัดตั้งคณะกรรมการสมาคมครูผู้ปกครอง โดยร่วมกันกำหนดนโยบายบทบาท อำนาจหน้าที่การมีส่วนร่วมของพ่อแม่ผู้ปกครองให้ชัดเจน เพื่อให้พ่อแม่ผู้ปกครองได้เห็นทางเลือกและแนวทางหลักหลายที่ตนจะเข้าร่วมได้

8. โรงเรียนทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงาน โดยประสานงานและให้ข้อมูลตามที่คุณผู้ปกครองต้องการ

9. กำหนดกิจกรรมพัฒนาความสัมพันธ์กับครอบครัวในลักษณะต่างๆ โดยมีรูปแบบที่หลากหลาย เช่น จัดประชุมห้องเรียน จัดประชุมชั้นเรียน เป็นต้น

10. การส่งข่าวสารข้อมูลถึงพ่อแม่ผู้ปกครองอย่างไม่เป็นทางการ เช่น จดหมายไม่เป็นทางการ เพื่อให้ครูและผู้ปกครองได้แลกเปลี่ยนข้อมูลกัน

11. การเยี่ยมบ้าน เป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างครูและผู้ปกครอง

12. การจัดประชุมฝึกอบรมให้บุคลากรในโรงเรียนมีความรู้ความเข้าใจในนโยบายของโรงเรียนที่มีต่อครอบครัวอย่างชัดเจน เพื่อสามารถตอบคำถาม นำเสนอและชี้แจงนโยบายของโรงเรียนต่อผู้ปกครองได้อย่างเหมาะสม

กล่าวโดยสรุป จากแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของนักศึกษาและนักวิจัยทุกท่าน พบว่า มีแนวทางที่หลากหลาย แต่มีจุดร่วมที่คล้ายคลึงกันคือ โรงเรียนควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้เข้ามาทำงานร่วมกับโรงเรียน ตลอดจนต้องแสวงหาแนวทางหรือกิจกรรมที่สนับสนุนให้ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการเป็นอาสาสมัคร วิทยากร หรือดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อให้ผู้ปกครองสามารถแสดงความคิดเห็น เสนอแนะวิธีการและแนวทางการพัฒนาต่างๆ เพื่อร่วมกันพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนต่อไป

2.2.10 ข้อจำกัด และอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา

ธร สุนทรายุทธ (2551) ได้แสดงทัศนะว่าปัญหาอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมของชุมชนนั้น มีสาเหตุมาจากการไม่เข้าใจบทบาทของตนเองของผู้ปกครอง การหวังผลประโยชน์จากโรงเรียน ขาดความพร้อมทั้งความรู้ ประสบการณ์ ตลอดจนยังไม่เห็นความสำคัญของการเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียนเท่าที่ควร และไม่มีเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรม สิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นอุปสรรคที่ทำให้ผู้ปกครองไม่อยากจะเข้าไปมีส่วนร่วมร่วมกับโรงเรียน

เมตต์ เมตต์การุณจิต (2547) ได้กล่าวถึงอุปสรรคและข้อจำกัดในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง โดยสรุปคือ

1. สถานศึกษายังไม่ตอบสนองต่อนโยบายการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองอย่างแท้จริง
2. ความคิดเห็นของผู้บริหารอาจไม่ตรงกับผู้ร่วมงาน
3. ผู้ปกครองไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ทำหน้าที่เพียงผู้รับฟังเท่านั้น
4. ผู้ปกครองไม่มีประสบการณ์ ไม่มีความรู้ หรือไม่มีเวลาเข้าร่วมกิจกรรม
5. บรรยากาศในโรงเรียนไม่เอื้ออำนวยให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วม

สุวัฒน์ มุทเมธา (2524) ได้กล่าวถึงสาเหตุของอุปสรรคและปัญหาที่บ้านและโรงเรียนไม่สามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันได้ ดังนี้

1. เกิดความสับสนในบทบาทของแต่ละฝ่าย กล่าวคือ เดิมโรงเรียนให้ความสำคัญกับการเรียนการสอนตามหลักสูตรเท่านั้น ในขณะที่เดียวกัน บ้านก็เข้าใจว่าตนมีหน้าที่ส่งบุตรหลานมาเรียน จึงเกิดความเข้าใจว่า ต่างฝ่ายต่างไม่จำเป็นต้องมีความสัมพันธ์กันมากนัก
2. ทฤษฎีและหลักการทางการศึกษาเปลี่ยนแปลงไป ประชาชนไม่เข้าใจทำให้ประชาชนมักพิจารณาโรงเรียนตามความรู้สึกของตนเท่านั้น
3. มีความแตกต่างของการดำเนินงานโรงเรียน ครูในโรงเรียนมีความรู้ที่แตกต่างกัน ทำให้ปฏิบัติแตกต่างกัน ผู้ปกครองจึงเกิดความสับสนและไม่เข้าใจยิ่งขึ้น
4. ผู้ปกครองเข้าใจบทบาทของครูผิด โดยผู้ปกครองถือว่าครูเป็นบุคคลที่แตกต่างจากประชาชนทั่วไป ซึ่งสาเหตุอาจจะมาจากการวางตัวของครูที่ไม่เหมาะสม
5. ครูและผู้ปกครองไม่เข้าใจ ไม่เห็นความสำคัญและไม่เห็นประโยชน์ของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกัน
6. ประชาชนไม่เข้าใจโรงเรียน จึงเกิดการวิพากษ์วิจารณ์โรงเรียนด้วยความไม่เข้าใจ ทำให้เกิดความเข้าใจผิดต่อโรงเรียน
7. โรงเรียนไม่สนองความต้องการของผู้ปกครองและชุมชน โรงเรียนทำแต่สิ่งที่โรงเรียนคิด โดยไม่สนใจความต้องการหรือความเชื่อของชุมชน
8. โรงเรียนให้ความสำคัญกับตนเองมากเกินไป มุ่งปรับปรุงพัฒนาอย่างรวดเร็วส่งผลให้ผู้ปกครองเดือดร้อน เช่น เดือดร้อนด้านกำลังเงิน กำลังกาย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544) ได้ระบุถึงที่มาของปัญหาและอุปสรรคในการทำงานร่วมกันของผู้ปกครองและโรงเรียน สรุปได้ดังต่อไปนี้

1. ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้ปกครอง

ผู้ปกครองและครูที่ยังยึดติดกับความเคยชินเดิมที่ไม่เคยได้ทำความรู้จักหรือติดต่อสื่อสารกัน จะมีความรู้สึกไม่คุ้นเคยระหว่างกัน ครูจำนวนหนึ่งลำบากใจในความสัมพันธ์และความคาดหวังของผู้ปกครอง ไม่มั่นใจว่าผู้ปกครองจะยอมรับความคิดเห็นของครู โดยเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเด็ก การตัดสินความผิดของบุตรหลาน ในขณะที่เดียวกันผู้ปกครองไม่ยอมมารับฟังสิ่งที่ครูเสนอ ตลอดจนไม่มีความกระตือรือร้นที่จะมีส่วนร่วมกับโรงเรียน

2. การขาดการสื่อสารเชิงข้อมูล

โรงเรียนไม่มีการสื่อสารเชิงข้อมูล ไม่มีการนำเสนอข่าวสารนโยบายหรือกิจกรรมของโรงเรียนให้ผู้ปกครองไม่ได้รับรู้และไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมต่างๆ อย่างที่ควรจะเป็น

3. การบริหารจัดการเวลาที่ไม่เหมาะสมของพ่อแม่ผู้ปกครอง

พ่อแม่ผู้ปกครองมีภารกิจในการทำงานประจำทำให้ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมกับโรงเรียนได้ โรงเรียนอาจจัดช่องทางให้ผู้ปกครองติดต่อกับโรงเรียนนอกเวลาราชการ เพื่อให้ครูและผู้ปกครองได้แลกเปลี่ยนข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อกัน

4. ปัญหาทัศนคติความเชื่อที่แตกต่างกัน

พ่อแม่ผู้ปกครองและครูต่างมีทัศนคติที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะการมีจุดยืนหรือวิธีการในการดูแลปกป้องเด็กที่ต่างกัน ทำให้เกิดความขัดแย้งทางความคิด เกิดการไม่ยอมรับกัน จนในที่สุดอาจหลีกเลี่ยงที่จะเผชิญหน้ากันได้

จากข้อจำกัดและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองดังกล่าว สรุปได้ว่า ข้อจำกัดและอุปสรรคที่เกิดขวางการร่วมมือกันของโรงเรียนและผู้ปกครองมาจาก 2 สาเหตุหลัก ได้แก่

1) สาเหตุจากผู้ปกครอง โดยมาจากตัวผู้ปกครองที่ไม่เข้าใจและไม่เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมกับโรงเรียน ไม่มีเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรม ตลอดจนมีทัศนคติที่แตกต่างกับโรงเรียน

2) สาเหตุจากโรงเรียน โดยโรงเรียนไม่มีนโยบายส่งเสริมความร่วมมือ ไม่เปิดโอกาสให้พ่อแม่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมกับโรงเรียน มีกฎระเบียบที่ไม่ยืดหยุ่น ตลอดจนขาดการสื่อสารที่ดีระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครอง

2.3 ความคาดหวังของผู้ปกครองที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

มนุษย์ทุกคน มีความคิดและความต้องการเป็นของตนเอง เมื่อเติบโตขึ้นจะมีการตั้งเป้าหมายที่ต้องการเป็นของตนเอง และจะมีความพยายามในการหาวิธีต่างๆ ให้สามารถบรรลุเป้าหมายนั้น และพยายามหาหนทางเพื่อบรรลุจุดหมาย ทุกคนจะมีความคาดหวังเป็นเครื่องผลักดันไปสู่เป้าหมาย สอดคล้องกับอริยา คูหา(2545) ที่ได้แสดงทัศนะว่าเมื่อมนุษย์อยู่ในช่วงอายุที่มีความคิดและความต้องการเป็นของตนเองจะมีเป้าหมายให้กับชีวิตตนเองและมีความคาดหวังเป็นแรงจูงใจที่จะทำให้เป้าหมายบรรลุจุดประสงค์ที่ต้อง การจัดการได้ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่านักการศึกษาและนักวิชาการได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับความคาดหวังดังต่อไปนี้

2.3.1 ความหมายของความคาดหวัง

ผู้วิจัยได้ศึกษาและทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับความหมายของความคาดหวังและพบว่า นักการศึกษาและนักวิชาการได้ให้ความหมายของความคาดหวังไว้คล้ายคลึงกันว่าความคาดหวังเป็นสิ่งที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเชื่อหรือสิ่งที่คิดล่วงหน้าเกี่ยวกับ สิ่งที่ปฏิบัติเพื่อนำไปสู่เป้าหมายหรือความต้องการของตน โดยอาศัยประสบการณ์ความเชื่อหรือความรู้เดิมในการตัดสินใจนอกจากนี้ความคาดหวังนี้ยังส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรมของบุคคลนั้นด้วย (ศศิวิมล เจนกระบวนหัต. 2546)

ดังนั้น จากความหมายของความคาดหวังดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่าความคาดหวังหมายถึง สิ่งที่มีมนุษย์คาดการณ์ไว้ล่วงหน้าหรือเป็นความรู้สึกนึกคิดซึ่งมีส่วนในการตัดสินใจและมีผลต่อการกระทำ เพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่ตอบสนองความต้องการของตนเอง

2.3.2 แนวคิดเกี่ยวกับความคาดหวัง

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความคาดหวัง และพบว่า ทฤษฎีความคาดหวัง (expectancy theory) เป็นทฤษฎีที่จัดอยู่ในกลุ่มปัญญานิยม (cognitivism) โดยสิทธินิโชควรานันตกุล (2547) ได้กล่าวถึงสมมุติฐาน (Assumptions) ตามความเชื่อของแนวคิดกลุ่มปัญญานิยมดังต่อไปนี้

1. พฤติกรรมของมนุษย์ถูกกำหนดขึ้นโดยผลรวมของแรงผลักดันภายในตัวของตนเอง และแรงผลักดันจากสิ่งแวดล้อม
2. มนุษย์แต่ละคนมีความต้องการมีความปรารถนาและเป้าหมายที่แตกต่างกัน
3. บุคคลตัดสินใจที่จะทำพฤติกรรมโดยเลือกจากพฤติกรรมหลายอย่างสิ่งที่เป็นข้อมูลให้เรื่องได้แก่ความคาดหวังในค่าของผลลัพธ์ที่จะได้หลังจากการแสดงผลพฤติกรรมนั้นไปแล้ว

ทฤษฎีความคาดหวังตามแนวคิดของ Victor Vroom

ผู้ที่ให้กำเนิดแนวคิดนี้คือ Edward Tolman แต่ผู้ที่เผยแพร่และสร้างทฤษฎีคือ Victor Vroom โดยได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับสมมุติฐาน 4 ประการที่เป็นบ่อเกิดแรงจูงใจในการทำงานดังนี้ (อริยา คูหา 2545)

1. การคาดหวังว่าเมื่อแสดงผลพฤติกรรมไปแล้วจะทำงานนั้นได้หรือไม่มีความรู้ความสามารถ และมีสิ่งเอื้ออำนวยความสะดวกที่จะแสดงผลพฤติกรรมเพียงพอที่จะดำเนินการได้มากนักน้อยเพียงใดและมีบทบาทที่จะสามารถแสดงความสามารถเช่นนั้นหรือไม่
2. การคาดหวังว่าเมื่อทำงานนั้นแล้วทำได้ดีเพียงใด
4. การคาดหวังว่าเมื่อทำงานนั้นแล้วจะได้ผลลัพธ์อย่างที่ต้องการหรือไม่
5. การตีผลลัพธ์ที่ได้จากการกระทำถ้าเห็นว่ากระทำแล้วมีค่าบุคคลนั้นจะอยากทำแต่ถ้าไม่มีค่าก็จะไม่สนใจ

จากสมมุติฐาน 4 ประการนี้สรุปได้ว่าคนเรามีแรงจูงใจในการกระทำสิ่งใดๆ และมีความคาดหวังขึ้นอยู่กับเงื่อนไข 4 ประการข้างต้นและถ้าหากขาดสิ่งใดสิ่งหนึ่งไปแรงจูงใจจะขาดหายไปด้วย

2.3.3 องค์ประกอบทฤษฎีความคาดหวัง

ทฤษฎีความคาดหวังตามแนวคิดของ Victor Vroom มีแนวความคิดว่าความคาดหวังเป็นแรงกระตุ้นที่ทำให้มนุษย์มีความพยายามจะทำในสิ่งที่ตอบสนองความต้องการของตนเองซึ่งทฤษฎีความคาดหวังมีองค์ประกอบดังนี้ (เฉลิมเผ่า อลงะนันท์. 2547)

1. ความคาดหวังคือความรู้ความเข้าใจว่าหากมีความพยายามเพิ่มขึ้นจะนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ดีขึ้นเป็นความสัมพันธ์ระหว่างความพยายามกับผลที่จะเกิดขึ้น
2. เครื่องมือนำไปสู่ผลลัพธ์หรือโอกาสที่จะนำไปสู่ผลลัพธ์คือความเป็นไปได้ที่ผลจะเกิดขึ้นจากความพยายามที่เพิ่มขึ้นสร้างวัดที่ต้องการ
3. การให้คุณค่ากับสิ่งที่ได้รับคือลักษณะของความชอบหรือไม่ชอบในรางวัลหรือผลลัพธ์ที่ได้เป็นการให้คุณค่าต่อผลลัพธ์นั้น

จากองค์ประกอบทฤษฎีความคาดหวังจะพบว่าเป็นทฤษฎีที่เน้นกระบวนการในการจูงใจ เนื่องจากการจูงใจเป็นความต้องการและการคาดคะเนล่วงหน้าบุคคลต่อการกระทำที่จะนำไปสู่สิ่งที่ต้องการดังนั้นทฤษฎีความคาดหวังของ Vroom จึงได้รับการยอมรับว่าอธิบายแบบของการจูงใจได้ดี เพราะการจูงใจเป็นผลมาจากค่านิยมที่บุคคลหนึ่งเชื่อว่าถ้ากระทำการอย่างใดก็จะได้ผลตามนั้นและผลที่ได้จะตอบสนองต่อความต้องการของตนจึงสามารถคาดหวังไว้ได้

ความคาดหวังจึงเป็นแรงจูงใจที่มีอิทธิพลให้บุคคลมีพฤติกรรมต่อสิ่งที่ต้องการแตกต่างกัน หากบุคคลใดมีความต้องการต่อสิ่งนั้นอย่างรุนแรงย่อมมีความกระตือรือร้นและมุ่งมั่นเพื่อหาทางให้ตนได้ในสิ่งที่ต้องการดังนั้นนักจิตวิทยาจึงได้ให้ความสำคัญกับทฤษฎีความคาดหวังเพราะความคาดหวังเป็นตัวที่ก่อให้เกิดแรงจูงใจในการทำงานและกระตุ้นให้งานหรือกิจกรรมนั้นประสบความสำเร็จ (อริยา คูหา. 2545)

จะเห็นได้ว่าบุคคลต่างๆล้วนแล้วแต่มีความคาดหวังต่อเป้าหมายหรือสิ่งที่ต้องการนำมาซึ่งความพยายามที่จะทำให้เป้าหมายเป็นจริงการเข้ามามีส่วนร่วมของผู้ปกครองกับโรงเรียนก็เช่นเดียวกันในเบื้องต้นการที่ผู้ปกครองตัดสินใจส่งบุตรหลานเข้ารับการศึกษารับการศึกษาในโรงเรียนแห่งใดแล้วแต่มีความคาดหวังให้กับโรงเรียนนั้นว่าจะสามารถจัดการศึกษาที่ดีที่สุดและมีคุณภาพให้แก่บุตรหลานตนเองได้ซึ่งท้ายที่สุดแล้วจะนำมาซึ่งการเข้าไปมีส่วนร่วมเพื่อเป็นส่วนหนึ่งใน กระบวนการพัฒนาการจัดการศึกษาของบุตรหลานให้ประสบความสำเร็จและมีคุณภาพอย่างแท้จริง

ดังนั้นสรุปได้ว่าความคาดหวังเป็นสิ่งที่คิดไว้ล่วงหน้าซึ่งมีบทบาทต่อพฤติกรรมและการตัดสินใจของมนุษย์หากมีความต้องการมากย่อมมีความคาดหวังของความสำเร็จหรือสิ่งที่ต้องการมาก ความคาดหวังจึงเป็นสิ่งที่สร้างแรงจูงใจในการทำให้เป้าหมายนั้นเป็นจริงขึ้นมาได้

2.3.4 วิธีวัดความคาดหวัง

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะพบว่าความคาดหวังเป็นพลังในการสร้างแรงจูงใจที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมของบุคคลในการแสวงหาสิ่งที่ต้องการดังนั้นความคาดหวังจึงเป็นความคิดความต้องการภายในจิตใจของแต่ละบุคคลซึ่งเป็นความต้องการที่ล่วงรู้ได้ยากมากจึงต้องมีเครื่องมือในการวัดและเทียบเกณฑ์ในการแปลความหมายหรือเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลมีดังต่อไปนี้ (ปรีชา เครือวรรณ; และ สมพงษ์ พันธุ์รัตน์. 2559)

1. การสังเกตเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้ถูกสังเกตโดยผู้สังเกตต้องทำหน้าที่ในการวัดโดยใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้าโดยเฉพาะทางตาและทางหูและปล่อยให้สภาพการต่างๆดำเนินไปตามธรรมชาติ

2. การสัมภาษณ์เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสนทนาเพื่อให้ได้ข้อมูลโดยตรงและเป็นข้อมูลเชิงจอตลึงมีทั้งการกำหนดคำถามไว้ล่วงหน้าและไม่กำหนดคำถามที่ตายตัวในสิ่งที่ต้องการวัด

3. การใช้แบบสอบถามเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่ให้ผู้ตอบได้เป็นผู้รายงานความรู้สึกนึกคิดของตนเองตามข้อคำถามที่จัดเตรียมไว้ผู้ที่จะนำข้อมูลมาเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดแสดงเป็นค่าระดับความนึกคิดของผู้ตอบคำถาม

3. โรงเรียนปณยา พัฒนาการ

3.1 ประวัติความเป็นมา

โรงเรียนปณยา พัฒนาการ โรงเรียนรางวัลพระราชทาน ระดับก่อนประถมศึกษา ขนาดใหญ่ ประจำปีการศึกษา 2550 ตั้งอยู่เลขที่ 99 ซอยพัฒนาการ 40 ถนนพัฒนาการ แขวงสวนหลวง เขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร 10250 สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ เปิดสอนระดับอนุบาล 1 – ประถมศึกษาปีที่ 6 เปิดสอนทั้งหลักสูตรสามัญและหลักสูตร English Program มีพื้นที่ 4 ไร่ 3 งาน 89 ตารางวา เป็นสาขาของโรงเรียนอนุบาลปณยา ตั้งอยู่เลขที่ 25 ซอยสายทิพย์ ถนนสุขุมวิท 56 แขวงบางจาก เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร ซึ่งเปิดทำการสอนมากกว่า 40 ปี ได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพศึกษาจากสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2543 ถึง ปีการศึกษา 2547 และได้รับการรับรองคุณภาพการศึกษาจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ตั้งแต่ปีการศึกษา 2547 – ปัจจุบัน

ผู้ก่อตั้งโรงเรียน

ผู้รับใบอนุญาต / ผู้อำนวยการ

ผู้จัดการ

} นางเพ็ญพรรณ ตันตินรินทร์

นายพันธุ์ระวี ตันตินรินทร์

โรงเรียนปณยา พัฒนาการ เริ่มเปิดทำการสอนเมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม 2544 มีเนื้อที่ประมาณ 8 ไร่ ประกอบด้วยอาคาร 2 ชั้น 1 หลัง สำหรับเด็กวัยก่อนอนุบาล จำนวน 7 ห้อง อาคาร 3 ชั้น 1 หลัง สำหรับเด็กอนุบาล 1-3 จำนวน 18 ห้อง อาคาร 4 ชั้น 2 หลัง สำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 1-6 จำนวน 36 ห้อง

3.2 ข้อมูลจำนวนนักเรียน

ระดับชั้น	จำนวนห้อง	รวม
เตรียมอนุบาล	4	83
อนุบาล 1	7	186
อนุบาล 2	7	198
อนุบาล 3	7	152
รวม	25	619
ประถมศึกษาปีที่ 1	5	166
ประถมศึกษาปีที่ 2	5	144
ประถมศึกษาปีที่ 3	5	155
ประถมศึกษาปีที่ 4	4	125
ประถมศึกษาปีที่ 5	5	133
ประถมศึกษาปีที่ 6	4	98
รวม	28	821
รวมทั้งสิ้น	53	1,440

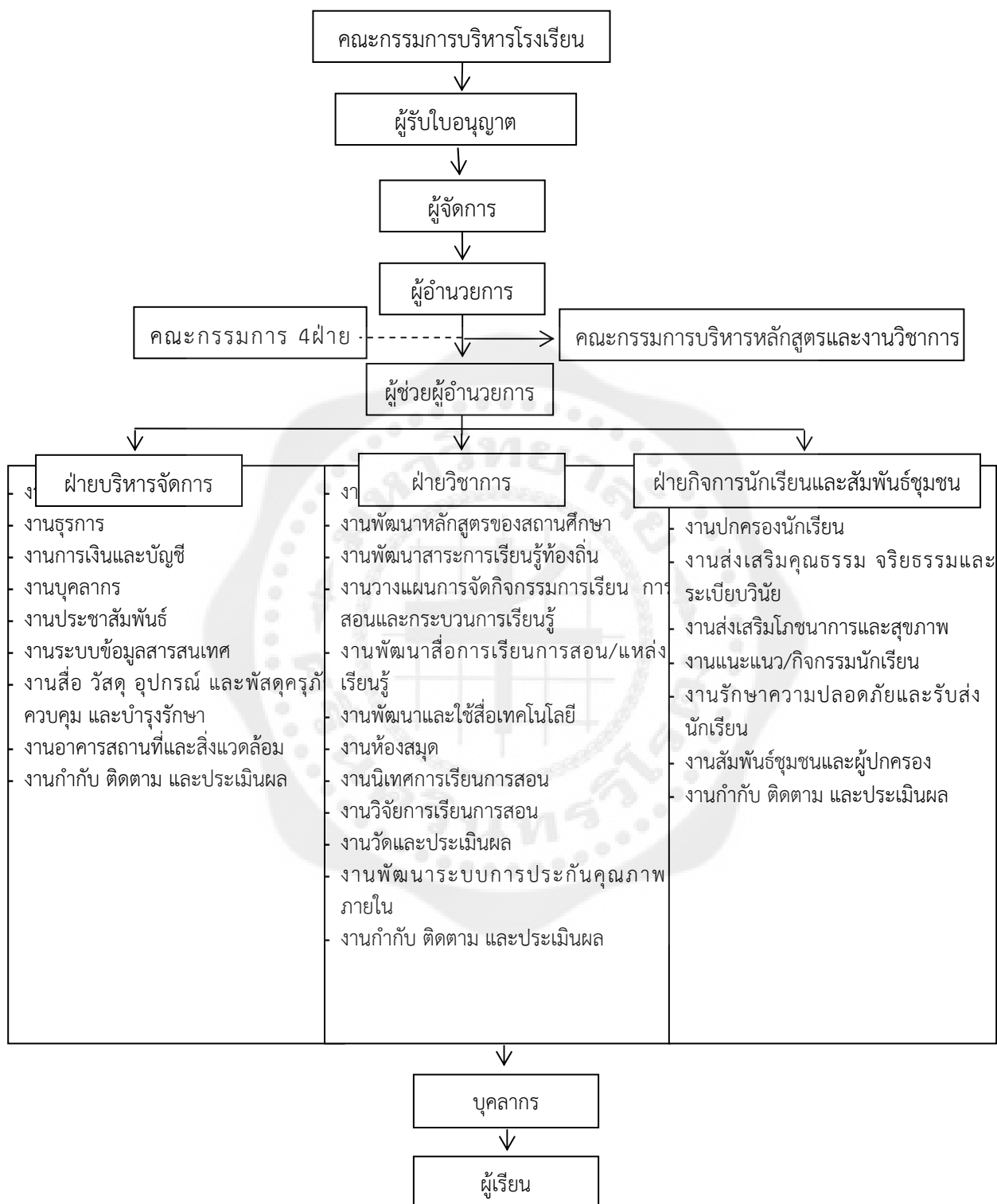
3.3 ข้อมูลจำนวนผู้ปกครอง

จำนวนผู้ปกครองคิดจาก นักเรียน 1 คน ต่อ ผู้ปกครอง 1 คน จำนวนผู้ปกครองเท่ากับ 1,440 คน

3.4 คุณลักษณะของโรงเรียน

โรงเรียนปณยา พัฒนาการ เป็นโรงเรียนที่มีหลักสูตร English Program ซึ่งได้รับการอนุมัติ และการรับรองจากกระทรวงศึกษาธิการ เพียงแห่งเดียวในเขตสวนหลวง นักเรียนมีความรู้ความสามารถตามหลักสูตร มีผลการเรียนดีและสามารถสอบวัดผล O-NET ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทั้งหลักสูตรสามัญ และหลักสูตรสองภาษา (English Program) ได้รับรางวัลเหรียญทองอย่างต่อเนื่อง และได้เหรียญคะแนนพัฒนาวิชาการสูงขึ้น บวกกับการได้รางวัลจากการแข่งขันทางวิชาการมากมาย ซึ่งสะท้อนถึงคุณภาพในการเรียนการสอนของโรงเรียนปณยาพัฒนาการ

3.5 การบริหารงานของโรงเรียน

ภาพประกอบ 2 โครงสร้างการบริหารงานของโรงเรียนปณยา พัฒนาการ

3.6 การจัดการศึกษาของโรงเรียนปาลยา พัฒนาการ

3.6.1 การจัดการศึกษาของโรงเรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ให้เป็นหลักสูตรแกนกลางของประเทศ โดยกำหนดจุดหมาย และมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายและกรอบทิศทางในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีขีดความสามารถในการแข่งขันในเวทีระดับโลก (กระทรวงศึกษาธิการ. 2544) พร้อมกันนี้ได้ปรับกระบวนการพัฒนาหลักสูตรให้มีความสอดคล้องกับเจตนารมณ์แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่มุ่งเน้นการกระจายอำนาจทางการศึกษาให้ท้องถิ่นและสถานศึกษาได้มีบทบาทและมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพ และความต้องการของท้องถิ่น (สำนักนายกรัฐมนตรี. 2542)

จากการวิจัย และติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตรในช่วงระยะ 6 ปีที่ผ่านมา (สำนักวิชาการ และมาตรฐานการศึกษา. 2546 ก., 2546 ข., 2548 ก., 2548 ข.; สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2547; สำนักผู้ตรวจราชการและติดตามประเมินผล. 2548; สุวิมล ว่องวาณิช; และนางลักษณ์ วิรัชชัย. 2547; Nutravong. 2002; Kittisunthorn. 2003) พบว่า หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 มีจุดดีหลายประการ เช่น ช่วยส่งเสริมการกระจายอำนาจทางการศึกษาทำให้ท้องถิ่นและสถานศึกษามีส่วนร่วมและมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น และมีแนวคิดและหลักการในการส่งเสริมการพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวมอย่างชัดเจน อย่างไรก็ตามผลการศึกษาดังกล่าวยังได้สะท้อนให้เห็นถึงประเด็นที่เป็นปัญหาและความไม่ชัดเจนของหลักสูตรหลายประการทั้งในส่วนของเอกสารหลักสูตร กระบวนการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ และผลผลิตที่เกิดจากการใช้หลักสูตร ได้แก่ ปัญหาความสับสนของผู้ปฏิบัติในระดับสถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา สถานศึกษาส่วนใหญ่กำหนดสาระและผลการเรียนรู้ที่คาดหวังไว้มาก ทำให้เกิดปัญหาหลักสูตรเน้นการวัดและประเมินผลไม่สะท้อนมาตรฐาน ส่งผลต่อปัญหาการจัดทำเอกสารหลักฐานทางการศึกษาและการเทียบโอนผลการเรียน รวมทั้งปัญหาคุณภาพของผู้เรียนในด้านความรู้ ทักษะ ความสามารถและคุณลักษณะที่พึงประสงค์อันยังไม่เป็นที่น่าพอใจ

นอกจากนั้นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 – 2554) ได้ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการปรับเปลี่ยนจุดเน้นในการพัฒนาคุณภาพคนในสังคมไทยให้ มีคุณธรรม และมีความรอบรู้อย่างเท่าทัน ให้มีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และศีลธรรม สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงเพื่อนำไปสู่สังคมฐานความรู้ได้อย่างมั่นคง แนวการพัฒนาคนดังกล่าวมุ่งเตรียมเด็กและเยาวชนให้มีพื้นฐานจิตใจที่ดีงาม มีจิตสาธารณะ พร้อมทั้งมีสมรรถนะ ทักษะและความรู้พื้นฐานที่จำเป็นในการดำรงชีวิต อันจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศแบบยั่งยืน (สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2549) ซึ่งแนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาเยาวชนของชาติเข้าสู่โลกยุคศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งส่งเสริมผู้เรียนมีคุณธรรม รักความเป็นไทย ให้มีทักษะการคิด วิเคราะห์ สร้างสรรค์ มีทักษะด้านเทคโนโลยี สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้อย่างสันติ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551)

จากข้อค้นพบในการศึกษาวิจัยและติดตามผลการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ที่ผ่านมา ประกอบกับข้อมูลจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาคนในสังคมไทย และจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาเยาวชนสู่ ศตวรรษที่ 21 จึงเกิดการทบทวนหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เพื่อนำไปสู่การพัฒนา หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่มีความเหมาะสม ชัดเจน ทั้งเป้าหมายของ หลักสูตรในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และกระบวนการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติในระดับเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา โดยได้มีการกำหนดวิสัยทัศน์ จุดหมาย สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึง ประสงค์มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่ชัดเจน เพื่อใช้เป็นทิศทางในการจัดทำหลักสูตร การเรียนการสอนใน แต่ละระดับนอกจากนั้นได้กำหนดโครงสร้างเวลาเรียนขั้นต่ำของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ในแต่ละชั้นปีไว้ ในหลักสูตรแกนกลาง และเปิดโอกาสให้สถานศึกษาเพิ่มเติมเวลาเรียนได้ตามความพร้อมและจุดเน้น อีกทั้งได้ปรับกระบวนการวัดและประเมินผลผู้เรียน เกณฑ์การจบการศึกษาแต่ละระดับ และเอกสารแสดง หลักฐานทางการศึกษาให้มีความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ และมีความชัดเจนต่อการนำไปปฏิบัติ

เอกสารหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 นี้ จัดทำขึ้นสำหรับ ท้องถิ่นและสถานศึกษาได้นำไปใช้เป็นกรอบและทิศทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และจัดการเรียน การสอนเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพด้านความรู้ และ ทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง และแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเอง อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ในเอกสารนี้ ช่วยทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องใน ทุกระดับเห็นผลคาดหวังที่ต้องการในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ชัดเจนตลอดแนวซึ่งจะสามารถ ช่วยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับท้องถิ่นและสถานศึกษาร่วมกันพัฒนาหลักสูตรได้อย่างมั่นใจ ทำให้ การจัดทำหลักสูตรในระดับสถานศึกษามีคุณภาพและมีความเป็นเอกภาพยิ่งขึ้น อีกทั้งยังช่วยให้เกิดความ ชัดเจนเรื่องการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และช่วยแก้ปัญหาการเทียบโอนระหว่างสถานศึกษา ดังนั้น ในการพัฒนาหลักสูตรในทุกระดับตั้งแต่ระดับชาติจนกระทั่งถึงสถานศึกษาจะต้องสะท้อนคุณภาพตาม มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานรวมทั้งเป็นกรอบ ทิศทางในการจัดการศึกษาทุกรูปแบบ และครอบคลุมผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมายในระดับการศึกษาขั้น พื้นฐาน

การจัดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานจะประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่คาดหวังได้ ทุก ฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งระดับชาติ ชุมชน ครอบครัว และบุคคลต้องร่วมรับผิดชอบ โดยร่วมกันทำงานอย่างเป็น ระบบ และต่อเนื่อง ในการวางแผน ดำเนินการ ส่งเสริมสนับสนุน ตรวจสอบ ตลอดจนปรับปรุงแก้ไข เพื่อ พัฒนาเยาวชนของชาติไปสู่คุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้

3.6.2 วิสัยทัศน์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้ง เจตคติ ที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิตโดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ

3.6.3 ภารกิจ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีภารกิจที่สำคัญ ดังนี้

1. จัดกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมพึงประสงค์
2. จัดกิจกรรมส่งเสริมและปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม
3. พัฒนาทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต
4. พัฒนากิจกรรมส่งเสริมผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์ที่ดี
5. จัดกิจกรรมส่งเสริมผู้เรียนให้มีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร
6. จัดกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง
7. จัดกิจกรรมส่งเสริมผู้เรียนให้มีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี
8. พัฒนากิจกรรมผู้เรียนให้มีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา/เคลื่อนไหว
9. ส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
10. ส่งเสริมครูให้มีวุฒิ มีความรู้ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบ หมั่นพัฒนาตนเอง เข้ากับชุมชนได้ดี และมีครูเพียงพอ
11. พัฒนาครูให้มีความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ และเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
12. ส่งเสริมผู้บริหารให้มีภาวะผู้นำ และมีความสามารถในการบริหารจัดการศึกษา
13. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา
14. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการร่วมกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน
15. ส่งเสริมการจัดองค์กร โครงสร้าง ระบบการบริหารงานและพัฒนาองค์กรอย่างเป็นระบบครบวงจร

16. พัฒนาการบริหาร และจัดการศึกษาโดยใช้สถานศึกษาเป็นพื้นฐาน
17. พัฒนาหลักสูตร และกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
18. พัฒนาการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนอย่างหลากหลาย
19. พัฒนาระบบสถานศึกษาในการจัดสภาพแวดล้อมและการบริการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติเต็มศักยภาพ
20. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น
21. ส่งเสริมการร่วมมือกันระหว่างสถานศึกษา บ้าน องค์กรทางศาสนา สถาบันทางวิชาการ และองค์กรภาครัฐและเอกชน เพื่อพัฒนาวิธีการเรียนรู้ในชุมชน

3.6.4 เป้าหมาย

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นเป้าหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียนเมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1. ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมพึงประสงค์
2. ผู้เรียนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม
3. ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต
4. ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์
5. ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร
6. ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง
7. ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี
8. ผู้เรียนมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา
9. ผู้เรียนสามารถปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้เหมาะสมตามวัย
20. ครูมีวุฒิ ความรู้ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบ หมั่นพัฒนาตนเอง เข้ากับชุมชนได้ดี และมีครูพอเพียง
21. ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
22. ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ และมีความสามารถในการบริหารจัดการศึกษา
23. ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน
24. ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น

25. สถานศึกษามีการจัดองค์กร โครงสร้าง ระบบการบริหารงานและพัฒนาองค์กรอย่างเป็นระบบครบวงจร

26. สถานศึกษามีการบริหารและจัดการศึกษาโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน

27. สถานศึกษามีการจัดหลักสูตร และกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

28. สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนอย่างหลากหลาย

29. สถานศึกษาจัดสภาพแวดล้อมและการบริการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตาม ธรรมชาติเต็มศักยภาพ

30. สถานศึกษามีการสนับสนุนและใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาในท้องถิ่น

31. สถานศึกษามีการร่วมมือกันระหว่างบ้าน องค์กรทางศาสนา สถาบันทางวิชาการ และ องค์กรภาครัฐและเอกชน เพื่อพัฒนาวิธีการเรียนรู้ในชุมชน

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 งานวิจัยในประเทศ

กุลกนก คำเขียว (2554) ได้ศึกษาเรื่องสภาพปัญหาและความต้องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ในการจัดการศึกษาปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดเทศบาลนครเชียงราย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ประชากรคือ ผู้ปกครองนักเรียนระดับชั้นอนุบาล 1 และ 2 จำนวน 274 คน โดยใช้แบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดเทศบาล นครเชียงราย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ผู้ปกครองมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาอย่างละเอียดแล้วพบว่า การมีส่วนร่วมด้านการติดต่อสื่อสารอยู่ในระดับมาก ด้านการมีส่วนร่วมในการสนับสนุน การเรียนรู้ ด้านการจัดสภาพแวดล้อม ด้านการอบรมเลี้ยงดูเด็กที่บ้าน อยู่ในระดับปานกลาง และด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอยู่ในระดับน้อย

ผานิต นาคลำภา (2555) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของ โรงเรียนบ้านเขาคันทรัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 ตามความคิดเห็น ของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา จำแนกตามวุฒิการศึกษา อาชีพ และระดับชั้นของนักเรียนในปกครอง ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านเขาคันทรัง สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลางโดย เรียงจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการบริหารบุคคล ด้านวิชาการ ด้านบริหารงานทั่วไป และด้าน งบประมาณ ตามลำดับ

จิตติมา วิเชียรเสนาะ (2555) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของ โรงเรียนวัดหนองพะวา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 โดยศึกษาการมี ส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา 4 ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านการวัดและประเมินผล ด้าน งบประมาณ ด้านความสัมพันธ์ชุมชน โดยกลุ่มตัวอย่างคือผู้ปกครองนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ระหว่างชั้น

ประถมศึกษาปีที่ 1 – ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2555 ของโรงเรียนวัดหนองพะวา จำนวน 239 คน ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนวัดหนองพะวา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นด้านการวัดและประเมินผล อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการวัดและประเมินผล ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน ด้านวิชาการ และด้านงบประมาณ ตามลำดับ

ณัฐพร ยืนนาน (2555) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 และเพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 จำแนกตาม อายุ อาชีพ และระดับการศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้ปกครองนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 จำนวน 380 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า 1. ผู้ปกครองมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก 2. ผู้ปกครองที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และได้ทำการทดสอบรายคู่ด้านที่มีความแตกต่างกัน โดยวิธีของ Scheffe' พบว่า ผู้ปกครองอายุต่ำกว่า 30 ปี มีความคิดเห็นแตกต่างจากผู้ปกครองที่มีอายุ 40 ปี ขึ้นไป 3. ผู้ปกครองที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน 4. ผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

อัจฉริยา บุญมาสืบ (2558) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองด้านวิชาการในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1.ศึกษาขอบข่ายการมีส่วนร่วมในงานวิชาการของผู้ปกครอง 2.ศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมในงานวิชาการของผู้ปกครอง 3.ศึกษาความคาดหวังในงานวิชาการของผู้ปกครอง 4.เปรียบเทียบสภาพการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองโดยภาพรวมระหว่างผู้ที่มิเพศ รายได้ครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน ระดับการศึกษาและอาชีพที่แตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า 1.ขอบข่ายการมีส่วนร่วมในงานวิชาการของผู้ปกครองมี 4 มิติ คือ (1)ด้านการวางแผนและกำหนดเป้าหมาย (2)ด้านการดำเนินงาน (3)ด้านการเป็นผู้สนับสนุน (4)ด้านการติดตามผลการดำเนินงาน 2.ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในงานวิชาการโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยพบว่า ด้านการวางแผน และด้านการติดตามผลการดำเนินงานมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย ด้านการดำเนินงานมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการเป็นผู้สนับสนุนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก 3.ผู้ปกครองมีความคาดหวังที่จะมีส่วนร่วมในงานวิชาการโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยพบว่าทั้ง 4 ด้าน ผู้ปกครองมีความคาดหวังอยู่ในระดับมาก 4.ผู้ปกครองที่มีเพศ

รายได้ครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน และระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในงานวิชาการโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้ปกครองที่มีอาชีพแตกต่างกันมีส่วนร่วมในงานวิชาการโดยภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

วีไลรัตน์ ชันธ์เจริญ (2559) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดกิจกรรมการศึกษาระดับมัธยมศึกษาของโรงเรียนสาธิต ในเขตกรุงเทพมหานครผลการวิจัยพบว่า 1. ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการศึกษาของโรงเรียนสาธิตในเขต กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง 2. รูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดกิจกรรมการศึกษาระดับมัธยมศึกษาของโรงเรียนสาธิต ในเขตกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 8 ด้าน ได้แก่ ด้านการตัดสินใจ ด้านการอบรมเลี้ยงดู ด้านการจัดการเรียนรู้ที่บ้าน ด้านการร่วมมือกับชุมชน ด้านการอาสาสมัคร ด้านการ ติดต่อสื่อสาร ด้านการเป็นผู้ประสานงานระดมทรัพยากรทางการศึกษา และด้านการให้ความเห็น เกี่ยวกับนโยบายและการบริหารจัดการ 3. รูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดกิจกรรมการศึกษาระดับมัธยมศึกษาของ โรงเรียนสาธิต ในเขตกรุงเทพมหานครมีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากและสูงกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สรุปงานวิจัยในประเทศพบว่าการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาส่วนใหญ่ ผู้ปกครองให้ความสนใจในการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง และส่วนมากผู้ปกครองจะได้มีโอกาสมีส่วนร่วมโดยการบริจาค วัสดุสิ่งของหรือทุนทรัพย์ต่างๆ ที่ผู้ปกครองมีศักยภาพด้านอื่นๆ ด้วย การที่ผู้ปกครองเข้าร่วมในการจัดกิจกรรมหรือส่งเสริมการจัดกิจกรรมระหว่างบ้าน กับโรงเรียนที่จะช่วยพัฒนา ให้นักเรียนหรือการเรียนรู้ของนักเรียนประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย ที่วางไว้ทั้งที่โรงเรียน ที่บ้าน และแหล่งเรียนรู้ต่างๆ โดยลงมือปฏิบัติ ช่วยเหลือ และร่วมรับผิดชอบ ในการระบุสภาพปัญหา การตัดสินใจวางแผน ร่วมดำเนินการและประเมินผล ตลอดจนยอมรับผล การทำงานและพร้อมที่จะแก้ไขและพัฒนาการศึกษาต่อไป โดยเสนอแนะให้จัดหาอาสาสมัครช่วยเหลือโรงเรียน ให้สมาคมผู้ปกครอง และครูช่วยประชาสัมพันธ์โรงเรียนกับผู้ปกครอง เพื่อให้เห็นความสำคัญของนักเรียน การมีส่วนร่วมสามารถพัฒนาให้เพิ่มขึ้นได้ด้วยความพยายามของครูและผู้บริหารโรงเรียน

4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

หลุยส์ (Louise. 1998: Abstract) ได้ศึกษาเรื่องความพึงพอใจของพ่อแม่และครอบครัว ในการเข้ามามีส่วนร่วมในการประกอบกิจกรรม พบว่า พ่อแม่ และผู้ปกครองต้องการมากกว่าการเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้อง คือต้องการเข้าไปเป็นหุ้นส่วนในการช่วยเหลืออย่างเท่าเทียมกันระหว่างครอบครัวกับกิจกรรมที่จัดไว้ พ่อแม่มีความคาดหวังที่จะร่วมให้คำแนะนำแก่บุตรให้เงินช่วยเหลือและตัดสินใจในการร่วมออกแบบโครงการและบริการสำหรับบุตรหลานและครอบครัว และเขาพบว่า สิ่งที่พ่อแม่สามารถช่วยได้มากที่สุด คือ การให้ความรู้เฉพาะทาง ทักษะและความรู้สึกที่ได้รับจากกิจกรรม การประเมินผลและการบริการ โดยตรงสำหรับบุตร และได้สรุปว่า พ่อแม่ ควรมีความรู้ในการให้ความช่วยเหลือในช่วงเวลาเย็นวันหยุด ส่วนชุมชนต้องให้ความช่วยเหลือด้านข่าวสาร

คาพัน (Kaplan. 2000) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของรัฐ พบว่า จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ และการศึกษาทางด้านสังคมวิทยา การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของรัฐเกิดจากเหตุจำเป็น 3 ประการ คือ

1. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาก่อให้เกิดผลทางบวกในด้านผลสัมฤทธิ์ในการเรียน ทักษะคิด และพฤติกรรมของเด็กอย่างเห็นได้ชัด

2. สถาบันครอบครัวเปลี่ยนแปลงไปได้อย่างรวดเร็ว จำนวนครอบครัวแตกแยก การทำงานนอกบ้านทั้งของบิดามารดา การตั้งครุภัณฑ์นอกสมรสของมารดาที่เป็นวัยรุ่น อัตราการหย่าร้าง รวมทั้งการสร้างครอบครัวใหม่ของบิดาและมารดาเพิ่มสูงขึ้น โรงเรียนได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว กล่าวคือ จำนวนเด็กในโรงเรียนที่มาจากครอบครัวที่มาจากโครงสร้างหลากหลายสูงขึ้น ดังนั้น โรงเรียนจึงต้องปรับปรุง โครงสร้างการจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับความแตกต่างของเด็กแต่ละคนซึ่งต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเป็นประการสำคัญ

3. ความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียนมักจะห่างเหิน (Distance) ไม่มีความไว้วางใจ ซึ่งกันและกัน (Distrust) และมีความเป็นศัตรู (Hostility) กันโดยธรรมชาติ ทั้งนี้เพราะบทบาทของทั้งสองสถาบันถูกกำหนดให้แตกต่างกันโดยโครงสร้างของสังคม ดังนั้นช่องว่างระหว่างบ้านกับโรงเรียนจึงมีอยู่เสมอการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองจะช่วยลดปัญหาความสัมพันธ์ดังกล่าวได้

แฟนทัซโซ ทิชท์และชายส์ (Fantuzzo; Tighe; & Childs. 2000: Abstract) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของครอบครัว: การประเมินปัจจัยด้านต่างๆ ของการมีส่วนร่วมของครอบครัวในการศึกษาในวัยเด็ก สรุปได้ว่า การศึกษานี้ได้พัฒนาและประเมินค่าแบบสอบถามการมีส่วนร่วมของครอบครัว (Family Involvement Questionnaires) การมีส่วนร่วมของครอบครัวหลายๆ ด้านต่อการศึกษาของเด็ก การวิเคราะห์ปัจจัย ซึ่งมีปัจจัยที่เกี่ยวข้อง 3 ด้าน คือการมีส่วนร่วมของทางโรงเรียน การประชุมระหว่างบ้านและโรงเรียน และการมีส่วนร่วมของทางบ้าน ส่วนการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงหลายด้าน แสดงผลว่า พ่อแม่ที่มีการศึกษาสูงกว่าระดับ มัธยมศึกษาตอนปลาย จะมีส่วนร่วมกับโรงเรียนและมีการประชุมร่วมกับโรงเรียนในระดับที่สูงกว่า

ลาชานส์ ลิกอนท์และบูโฌลด์ (Lachance; Legault; & Bujold. 2000: Abstract) ได้ศึกษาเรื่องโครงสร้างครอบครัว การสื่อสารระหว่างเด็กกับพ่อแม่และการมีส่วนร่วมของครอบครัวในการปฏิบัติและการตัดสินใจโดยทำการศึกษาวัยรุ่นจากครอบครัวที่มีแม่คนเดียวไม่มีพ่อ (จำนวนตัวอย่าง 171 คน) และจากครอบครัวที่มีทั้งพ่อและแม่ (1,029 คน) ปรากฏว่า รูปแบบครอบครัวมีผลต่อการปฏิบัติและการตัดสินใจ แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการเป็นผู้ปกครองสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของวัยรุ่นสูงขึ้น รูปแบบสังคมมีผลกระทบมากกว่าต่อการมีส่วนร่วมในครอบครัวที่มีแม่เพียงคนเดียว

มูตัว (Mutua. 2001: Abstract) ได้ศึกษาเรื่องความสำคัญของความคาดหวังและความเชื่อของกลุ่มผู้ปกครองในเรื่องการมีส่วนร่วมทางการศึกษาของเด็กๆ กับสภาพจิตใจในเคนยา การศึกษานี้ได้ศึกษากลุ่มเด็กๆ เคนยา 351 คน เกี่ยวกับสภาพแห่งจิตใจซึ่งพบตัวทำนายการมีส่วนร่วมทางการศึกษา

6 ประการ ได้แก่ ความเชื่อของผู้ปกครอง พ่อแม่ในเรื่องความเหมาะสมหรือเป็นประโยชน์ของการศึกษาสำหรับเด็ก การได้รับการยอมรับจากสังคมของเด็ก การแยกตัวหรือการถูกโดดเดี่ยวทอดทิ้ง ความสูญเสียเปล่าทางการศึกษาสำหรับเด็กกับสภาพทางจิตใจ ระดับการศึกษาของพ่อแม่ผู้ปกครองและความสำคัญของบทบาทของโรงเรียน

บราวน์สัน (Brownson. 2002: Abstract) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการดูแลลูกของบิดาที่ทำงาน โดยการสำรวจการมีส่วนร่วมของฝ่ายบิดาและการบรรยายที่มีลักษณะเด่น สรุปได้ว่า การศึกษานี้ทำการสำรวจการบรรยายเกี่ยวกับเรื่องความเป็นบิดาและตรวจสอบความสัมพันธ์ ระหว่างการมีส่วนร่วมของบิดาและข้อมูลการเปิดเผยของผู้ชายเกี่ยวกับการทำหน้าที่บิดา ในส่วนแรกของรายงานนี้ นำมา ซึ่งการพัฒนาแนวคิด ในการสรุปการบรรยายเกี่ยวกับบิดา (DAFI : Discourses About Fathers Inventory) โดยเครื่องมือนี้สร้างขึ้นโดยใช้คำพูดที่เป็นภาษาธรรมชาติจากกลุ่มที่มีส่วนร่วมเฉพาะ 16 กลุ่ม แบบเดี่ยว การวิเคราะห์จากความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมที่นิยมปฏิบัติกันของบิดาและครอบครัว เครื่องมือนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง เป็นบิดา 1,006 คน ซึ่งอยู่ร่วมกับมารดาและมีบุตรที่เรียนชั้นประถม อย่างน้อย 1 คน ในการวิเคราะห์ปัจจัยของ DAFI พบลักษณะการบรรยายเกี่ยวกับบิดา 6 อันดับแรก ผู้ชายส่วนใหญ่ยอมรับถึงความเป็นผู้นำครอบครัวความลำบากและความขัดแย้ง มีส่วนน้อย ที่ยอมรับความไม่สนใจและความไม่สามารถเอาใจใส่ต่อครอบครัว สวนลักษณะความเท่าเทียมกันและการมีส่วนร่วมของพ่อแม่เป็น ตัวชี้วัดที่มีนัยสำคัญทางสถิติและมีความสำคัญมากที่สุดของการมีส่วนร่วมของฝ่ายบิดาในการศึกษาครั้งนี้ ซึ่งการศึกษาที่ผ่านมายังไม่ให้ความสำคัญในด้านนี้ และพบว่าการที่มารดามุ่งงานทำก็เป็นตัวชี้วัดที่สำคัญเช่นกัน การศึกษานี้ แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการทำงานและความขัดแย้งในครอบครัวซึ่งเป็นปัญหาของฝ่ายชาย และยังชี้ถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเปิดเผยถึงพฤติกรรมของบิดา

เลา (Lau. 2002: Abstract) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ที่ไม่ใช่ชาวเมืองในฮ่องกง การการณ์ร่วมกันเป็นผู้ปกครองภายหลังการหย่าร้าง : ผลกระทบและการตัดสินใจที่มีต่อความนิยมของ ตัวเด็กเอง สรุปได้ว่า จากแนวคิดเกี่ยวกับครอบครัวที่มีการหย่าร้างว่าเป็น “ครอบครัวที่มีผู้ปกครองคนเดียว” การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองที่ไม่ใช่ชาวเมืองในครอบครัวภายหลังการหย่าร้างและผลกระทบของที่มีต่อการปรับตัวของเด็กยังไม่ได้มีการตรวจสอบในการศึกษาของฮ่องกงมานานแล้ว การศึกษานี้มุ่งไปที่ การค้นหารูปแบบทั่วไปของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองที่ไม่ใช่ชาวเมืองในการร่วมกันเป็นผู้ปกครอง ภายหลังการหย่าร้าง ปัจจัยที่เอื้ออำนวยสำหรับการมีส่วนร่วม และผลกระทบต่อความนิยมของตัวเด็ก แนวคิดใหม่ของรูปแบบครอบครัวที่มีการหย่าร้างกับการร่วมกันเป็นผู้ปกครอง ครอบครัวแบบจุด ศูนย์กลาง 2 จุด ประกอบด้วย ผู้ปกครองที่ไม่ใช่ชาวเมือง ความแข็งแกร่งของการฝึกหัดทางสังคมของ ครอบครัวหย่าร้าง เช่น การเป็นผู้ปกครองร่วมกันหลังการหย่าและแนวคิดที่ได้รับคำแนะนำให้แก่ ครอบครัวที่หย่าร้างคือ การร่วมกันเป็นผู้ปกครองตลอดไป

อappareลา รัพแมนและ มุนช์ (Apparala; Reifman; & Munsch. 2003: Abstract) ได้ศึกษาเรื่อง การเปรียบเทียบพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของบิดาและของมารดาในการทำงานบ้านและการดูแลบุตรสรุปได้ว่า วัตถุประสงค์ของการศึกษานี้เพื่อดูพฤติกรรม การแบ่งปันงานบ้านและการดูแลบุตรของบิดามารดา โดยทำการสำรวจ คู่สามีภรรยา 10,000 คู่ จากประเทศแถบยุโรป 13 ประเทศ ศึกษาทั้งระดับรายย่อยและรายกลุ่ม ในระดับรายย่อยพบว่าการทำงานบ้านและการดูแลบุตรส่วนใหญ่จะเป็นของคนที่ยอายุน้อยกว่าคือ ผู้หญิง และผู้ชายก็ช่วยกันดูแลด้วยส่วนการวิเคราะห์ในระดับประเทศส่วนใหญ่จะเป็นความรับผิดชอบของฝ่ายหญิง

โกลด์ (Gold. 2000: 295) ได้ศึกษาเรื่องการเข้ามีส่วนร่วมของชุมชนในการศึกษาระดับโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยเน้นให้ความร่วมมือระหว่างชุมชน ผู้ปกครองและนักการศึกษา ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิรูปการศึกษาในรัฐฟิลาเดลเฟีย ผลการศึกษาพบว่า การจัดการของชุมชนเป็นสื่อกลางระหว่างผู้ปกครอง ครอบครัว กับโรงเรียน เพื่อเป้าหมายในการเสริมสร้างการอ่านออกเขียนได้ และการเรียนให้สอดคล้องกับชุมชน ทำให้ผู้ปกครองได้รับความรู้เกี่ยวกับชุมชนดังนั้น การสร้างหุ้นส่วนและความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองกับนักการศึกษา ทำให้เกิดทรัพยากรที่มีคุณค่าทั้งในด้านสังคมและวัฒนธรรมให้แก่โรงเรียน

ฮิลล์ (Hill. 2000: 1453-A) ได้ศึกษาเรื่องชุมชนที่มีความช่วยเหลือและสนับสนุนโรงเรียนในอะลาบามา ระหว่างชุมชนที่ไม่มีการแบ่งแยกสีผิว และมีการแบ่งแยกสีผิว ซึ่งได้ศึกษาการให้ความช่วยเหลือของชุมชนในด้านงบประมาณ ด้านสื่ออุปกรณ์ ด้านการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองด้านการให้ความสะดวกและสร้างประโยชน์ให้แก่โรงเรียน ด้านแผนงาน ด้านการประเมินแผนงานผลงานวิจัยแสดงให้เห็นว่า ชุมชนที่มีการแบ่งแยกสีผิว มีการแบ่งชนชั้น มีผลต่อระดับการให้ความช่วยเหลือโรงเรียนของชุมชน และมีข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยว่า นโยบายด้านการศึกษารัฐและของชาติ ควรจะเป็นตัวจักรสำคัญในการสนับสนุนความช่วยเหลือของชุมชนในท้องถิ่นและความมีการจัดสรรงบประมาณประเพื่อการค้าเนินการด้วย

มิงค์เก้ และ แอนเดอสัน (Minke; & Anderson. 2005) ได้ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมทางบวกของผู้ปกครองที่เข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียน พบว่า ผู้ปกครองมีส่วนในการช่วยเด็กให้เรียนรู้ได้ดีขึ้นตามกระบวนการ โดยมุ่งเน้นความสำคัญของการศึกษาเด็กเป็นเป้าหมายหลัก ความสัมพันธ์ของครูและผู้ปกครองในการทำกิจกรรมที่โรงเรียนเป็นกระบวนการมีส่วนร่วมรับผิดชอบและการพัฒนาความสัมพันธ์ที่สนับสนุนระหว่างผู้ปกครองและครูให้มีความเข้าใจกันดีขึ้น และพบว่า ผู้บริหารให้ความสำคัญต่อทักษะเพื่อให้ประสบความสำเร็จที่สนับสนุนผลของความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองและโรงเรียนเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้รับโอกาสในการพัฒนาที่ดีขึ้น

แมคอินไทร์ (McIntyre. 2007) ได้ศึกษาเรื่อง ผลการใช้โปรแกรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถทางการเรียนรู้ของเด็กช่วงรอยเชื่อมต่อระหว่างอนุบาลและประถมศึกษา โดยใช้กิจกรรมการประชุมปฏิบัติการ การฝึกปฏิบัติโดยใช้ชุดฝึกปฏิบัติการรับคำแนะนำเป็นรายบุคคล การประชุมสรุปและการประเมินผล ผลการวิจัยพบว่า ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการส่งเสริมความสามารถทางการเรียนรู้ของเด็กเพิ่มมากขึ้น และเด็กสามารถเรียนรู้ได้ดีขึ้นด้วย

สรุปงานวิจัยต่างประเทศการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดกิจกรรมการศึกษาแสดงให้เห็นถึงความสำคัญ องค์ประกอบต่างๆ ของความต้องการ และความคาดหวังของผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมกิจกรรมด้านวิชาการของบุตรหลานของตนเอง ซึ่งในงานวิจัยจะเห็นว่า ผู้ปกครองส่วนมากให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในโรงเรียนหลายๆ ด้าน ที่เกี่ยวข้องกับบุตรหลานของตนเอง ทั้งนี้การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดกิจกรรมวิชาการจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับความพร้อมของผู้ปกครอง ซึ่งจะเห็นได้จากแนวทางที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมทางการศึกษา เช่น ดูแลเอาใจใส่ทาง ด้านการศึกษาของบุตรหลานอย่างสม่ำเสมอ หรือเป็นกรรมการฝ่ายต่างๆ หรือเป็นที่ปรึกษาให้กับโรงเรียนเป็นอาสาสมัคร เป็นวิทยากรหรือมาช่วยงานด้านต่างๆ ในโรงเรียนตามโอกาสหรือ กิจกรรม ซึ่งผลที่เกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมทางการศึกษาของผู้ปกครองส่งผลต่อบุตรหลานในเชิงบวกทั้งสิ้น

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา กรณีศึกษา: โรงเรียน ปาณยา พัฒนาการ เขตสวนหลวง กรุงเทพฯ เป็นการวิจัยประยุกต์ (Applied research) ผู้วิจัยขอเสนอ วิธีดำเนินการวิจัย โดยกำหนดเป็นลำดับขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

1.1 ศึกษาเอกสาร การมีส่วนร่วม การจัดการศึกษา ความคาดหวังของผู้ปกครอง และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แนวคิด ทฤษฎี ผลการวิจัยทั้งในและต่างประเทศ และสภาพปัญหาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองที่เกิดขึ้นในโรงเรียนปาณยา พัฒนาการ

1.2 นำข้อมูลที่ศึกษาทั้งหมดมาวิเคราะห์ เพื่อจัดทำข้อคำถาม ในแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์

1.3 นำข้อมูลที่ศึกษามาจัดทำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์และตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญ

1.4 เก็บข้อมูลแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์จากผู้ปกครอง นำมาวิเคราะห์

1.5 นำข้อมูลที่ได้จาก 1.4 มาจัดประเด็นในการสนทนากลุ่ม (Focus group) ร่วมกับผู้บริหาร คณะกรรมการของโรงเรียน และผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อสรุปเป็นแนวทางในการมีส่วนร่วม

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา คือ โรงเรียนเอกชนในเขตสวนหลวง ที่มีนักเรียนตั้งแต่ระดับอนุบาล ถึงระดับประถม 6 มี 3 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนจินดาพงษ์ โรงเรียนปิยจิต และโรงเรียนปาณยา พัฒนาการ

2.2 กลุ่มตัวอย่าง

2.2.1 กลุ่มตัวอย่างคือ โรงเรียนปาณยา พัฒนาการ เขตสวนหลวง กรุงเทพฯ โดยเลือกแบบเจาะจง เนื่องจากโรงเรียนปาณยา พัฒนาการ มีเด็กนักเรียนตั้งแต่ระดับอนุบาล ถึงระดับประถม และเป็นโรงเรียนเอกชนที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในเขตสวนหลวง โดยนักเรียน 1 คน ต่อ ผู้ปกครอง 1 คน คัดเลือกกลุ่ม

ตัวอย่างจากจำนวนผู้ปกครองทั้งหมด 1,440 คน แบ่งเป็นระดับเนอสเซอรี่-อนุบาล 3 จำนวน 619 คน ประถม 1-6 จำนวน 821 คน การหากลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครชีและมอร์แกน จะได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างอยู่ที่ ระดับเนอสเซอรี่-อนุบาล 3 จำนวน 242 คน และระดับประถม 1-6 จำนวน 267 คน รวมทั้งหมด 509 คน

2.2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสัมภาษณ์ คือ ผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนปณยา พัฒนาการ ระดับชั้นเนอสเซอรี่-ประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวนระดับชั้นละ 1 คน รวมทั้งหมด 10 คน การหากลุ่มตัวอย่างโดยวิธีเลือกแบบเจาะจง โดยเลือกจากผู้ปกครองที่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูล และเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียนสม่ำเสมอ

2.2.3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม คือ คณะผู้บริหาร คณะกรรมการร่วม 4 ฝ่าย และผู้ทรงคุณวุฒิ ของโรงเรียนปณยา พัฒนาการ เขตสวนหลวง กรุงเทพฯ จำนวน 12 ท่าน คณะผู้บริหาร ได้แก่ ผู้อำนวยการ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ ผู้จัดการ ที่ปรึกษา คณะกรรมการร่วม 4 ฝ่าย ได้แก่ ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนนักเรียน และผู้แทนชุมชน และผู้ทรงคุณวุฒิ 4 ท่าน ได้แก่ ตัวแทนจากเขตสวนหลวง ตัวแทนจากสำนักงานการศึกษาเอกชน (สช.) และตัวแทนจากศึกษานิเทศ 2 ท่าน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือแบบสอบถามการมีส่วนร่วม แบบสัมภาษณ์เพื่อศึกษาข้อมูลเชิงลึกและแบบบันทึกการสนทนากลุ่มกับผู้บริหารและผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อหาแนวทางในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองที่เหมาะสม

1. แบบสอบถาม ทั้งหมด 29 ข้อ แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและระดับความคาดหวังในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเป็นคำถามปลายเปิด ให้ผู้ปกครองได้ตอบแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน

2. แบบสัมภาษณ์ ทั้งหมด 18 ข้อ

3. แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

3.2 การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

1. แบบสอบถามการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา

1) ศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำราทางวิชาการ ศึกษาสภาพปัญหาของโรงเรียน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา

2) นำข้อมูลที่ได้มาสร้างแบบสอบถามตามขอบเขตของการวิจัย

3) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น เสนอต่อที่ปรึกษาปริญญาโทเพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม

4) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของที่ปรึกษาปริญญาโทแล้ว ไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแก้ไขให้มีความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) พบว่า ข้อคำถามมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60-1.00 แสดงว่า ข้อคำถามมีความสอดคล้องกับนิยามเชิงปฏิบัติการ จากนั้นนำแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์แล้วจึงนำไปใช้ทดลองกับผู้ปกครองที่ลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง แต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในโรงเรียนจำนวน 30 คน เพื่อทำการทดสอบหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม ด้วยวิธีการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) พบว่า มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.96 จึงมีความเหมาะสมในการนำแบบสอบถามไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

2. แบบสัมภาษณ์

- 1) ศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำราทางวิชาการ ศึกษาสภาพปัญหาของโรงเรียน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา
- 2) นำข้อมูลที่ได้มาสร้างแบบสัมภาษณ์ตามขอบเขตของการวิจัย
- 3) นำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของที่ปรึกษาปริญญาโทแล้ว ไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแก้ไขให้มีความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) พบว่า ข้อคำถามมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60-1.00 แสดงว่า ข้อคำถามมีความสอดคล้องกับนิยามเชิงปฏิบัติการ สามารถนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างได้

3. แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม

นำข้อมูลที่วิเคราะห์ได้จากแบบสอบถาม และสัมภาษณ์มาพัฒนาแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม เพื่อหาข้อสรุปและหาแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียน 4 ประเด็น คือ 1. การร่วมวางแผน 2. การร่วมกิจกรรม 3. การร่วมระดมทรัพยากร 4. การร่วมประเมินผลนำผลที่ได้แบ่งเป็นประเด็นในการสนทนากลุ่ม ได้แก่ 1. ข้อมูลที่ได้จากผู้ปกครอง 2. ลักษณะการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง 3. บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง 4. เงื่อนไขสู่ความสำเร็จและ 5. แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วม

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลตั้งแต่เดือนมิถุนายน-เดือนกรกฎาคม ปี 2560 โดยดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ติดต่อหาหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ไปมอบให้ผู้อำนวยการโรงเรียนปาดยา พัฒนาการ เพื่อขออนุญาตดำเนินการวิจัยในโรงเรียน
2. ผู้วิจัยได้ติดต่อผู้ปกครองทั้งหมด จำนวน 519 คน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อแจ้งวัตถุประสงค์และสร้างความเข้าใจในการเก็บข้อมูล
3. ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามให้กับผู้ปกครองที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง และขอให้กลุ่มตัวอย่างส่งแบบสอบถามกลับคืนภายใน 2 สัปดาห์
4. ผู้วิจัยทำการนัดสัมภาษณ์ผู้ปกครองทั้ง 10 คน
5. ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามคืนทั้งหมดร้อยละ 100 และนำมาวิเคราะห์ข้อมูล

6. จัดสนทนากลุ่ม (Focus group) โดยนำข้อมูลที่ได้มาประชุมเพื่อหาข้อสรุปและหาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามที่ได้รับทั้งหมดมาวิเคราะห์ค่าสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

2. ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ แล้วนำเสนอในรูปแบบของตารางประกอบความเรียง

3. ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามที่ได้รับทั้งหมดมาวิเคราะห์ค่าสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปวิเคราะห์ข้อมูลด้านความคิดเห็นโดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำมาแปลผลเพื่อตรวจสอบระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง การแสดงระดับของคะแนนเฉลี่ย จะแปลผลตามเกณฑ์ดังนี้

4.50 – 5.00 คะแนน หมายถึง ระดับการปฏิบัติการมีส่วนร่วมในระดับมากที่สุด

3.50 – 4.49 คะแนน หมายถึง ระดับการปฏิบัติการมีส่วนร่วมในระดับมาก

2.50 – 3.49 คะแนน หมายถึง ระดับการปฏิบัติการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง

1.50 – 2.49 คะแนน หมายถึง ระดับการปฏิบัติการมีส่วนร่วมในระดับน้อย

1.00 – 1.49 คะแนน หมายถึง ระดับการปฏิบัติการมีส่วนร่วมในระดับน้อยที่สุด

ส่วนระดับความคาดหวังในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง การแสดงระดับของคะแนนเฉลี่ย จะแปลผลตามเกณฑ์ดังนี้

4.50 – 5.00 คะแนน หมายถึง ระดับความคาดหวังในการมีส่วนร่วมในระดับมากที่สุด

3.50 – 4.49 คะแนน หมายถึง ระดับความคาดหวังในการมีส่วนร่วมในระดับมาก

2.50 – 3.49 คะแนน หมายถึง ระดับความคาดหวังในการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง

1.50 – 2.49 คะแนน หมายถึง ระดับความคาดหวังในการมีส่วนร่วมในระดับน้อย

1.00 – 1.49 คะแนน หมายถึง ระดับความคาดหวังในการมีส่วนร่วมในระดับน้อยที่สุด

4. ในส่วนของข้อเสนอแนะจากแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยอธิบายเป็นความเรียงและจัดเนื้อหาของข้อเสนอแนะออกเป็นประเด็นต่างๆ

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่ วิธีการหาสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นด้วย สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha)

2. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3. ใช้สถิติ t-test ในการทดสอบค่าเฉลี่ยกรณีกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม
 4. ใช้สถิติ ANOVA การวิเคราะห์ความแปรปรวน
 5. ใช้สถิติ Correlation ในการทดสอบ เป็นสถิติที่ใช้ระบุถึงระดับและทิศทางความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงของตัวแปร 2 ตัวแปร
 6. ค่าดัชนีจัดเรียงลำดับความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง (Priority Needs Index; PNI_{modified}) และในกรณีที่ค่า PNI_{modified} เท่ากันจะพิจารณาจากค่า PNI ประกอบ
- ค่าดัชนีจัดเรียงลำดับความต้องการจำเป็น

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการศึกษามีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนปณยา พัฒนาการ มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. ศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนปณยา พัฒนาการ เขตสวนหลวง กรุงเทพฯ โดยศึกษา 4 ประเด็น คือ 1) การร่วมวางแผน 2) การร่วมกิจกรรม 3) การร่วมระดมทรัพยากร 4) การร่วมประเมินผล

2. เพื่อศึกษาความคาดหวังของผู้ปกครองเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนปณยา พัฒนาการ เขตสวนหลวง กรุงเทพฯ โดยศึกษา 4 ประเด็น คือ 1) การร่วมวางแผน 2) การร่วมกิจกรรม 3) การร่วมระดมทรัพยากร 4) การร่วมประเมินผล

3. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้ปกครองโดยภาพรวมระหว่าง ผู้ที่มีเพศ รายได้ครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน ระดับการศึกษา และอาชีพ ที่แตกต่างกัน

4. เพื่อนำเสนอแนวทางที่เหมาะสมของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนปณยา พัฒนาการ เขตสวนหลวง กรุงเทพฯ

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ในการจัดการศึกษาของโรงเรียนปณยา พัฒนาการ เขตสวนหลวง กรุงเทพฯ โดยศึกษา 4 ประเด็น คือ 1) การร่วมวางแผน 2) การร่วมกิจกรรม 3) การร่วมระดมทรัพยากร 4) การร่วมประเมินผล ที่ได้จากการเก็บแบบสอบถาม

1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับสภาพส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

1.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการมีส่วนร่วมและความคาดหวังในการจัดการศึกษาร่วมกับโรงเรียน

1.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการเปรียบเทียบสภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาร่วมกับโรงเรียนโดยภาพรวม

1.4 ผลการสรุปข้อเสนอแนะ ปัญหา และอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ในการจัดการศึกษา ของโรงเรียนปณยา พัฒนาการ เขตสวนหลวง กรุงเทพฯ โดยศึกษา 4 ประเด็น คือ 1) การร่วมวางแผน 2) การร่วมกิจกรรม 3) การร่วมระดมทรัพยากร 4) การร่วมประเมินผล ที่ได้จากการสัมภาษณ์

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิจากการจัดการสนทนากลุ่ม (Focus group)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ในการจัดการศึกษา ของโรงเรียนปณยา พัฒนาการ เขตสวนหลวง กรุงเทพฯ โดยศึกษา 4 ประเด็น คือ 1) การร่วมวางแผน 2) การร่วมกิจกรรม 3) การร่วมระดมทรัพยากร 4) การร่วมประเมินผล ที่ได้จากการเก็บแบบสอบถาม

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

ตาราง 2 แสดงจำนวนและร้อยละของปัจจัยส่วนบุคคล

ข้อมูลส่วนบุคคล		จำนวน (N=509)	ร้อยละ
1. เพศ	ชาย	83	16.3
	หญิง	426	83.7
2. ความสัมพันธ์	พ่อแม่	430	84.5
	ปู่ย่าตายาย	15	2.9
	ผู้ปกครอง	62	12.2
3. อายุ	ต่ำกว่า 30 ปี	10	2.0
	30-40 ปี	411	80.7
	41-50 ปี	65	12.8
	51-60 ปี	23	4.5
4. ระดับการศึกษา	มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช	2	0.4
	อนุปริญญา/ปวส	29	5.7
	ปริญญาตรี	433	85.1
	ปริญญาโท	40	7.9
	ปริญญาเอก	5	1.0
5. อาชีพ	รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	53	10.4
	ธุรกิจส่วนตัว /ค้าขาย	277	54.4
	เอกชน/รับจ้าง	76	14.9
	ไม่ได้ประกอบอาชีพ/แม่บ้าน	103	20.2
6. รายได้โดยเฉลี่ยต่อเดือน	ต่ำกว่า 20000 บาท	7	1.4
	20001-40000 บาท	34	6.7
	40001-60000 บาท	74	14.5
	60001-80000 บาท	193	37.9
	มากกว่า 80001บาท	200	39.3

ตาราง 2 (ต่อ)

ข้อมูลส่วนบุคคล		จำนวน (N=509)	ร้อยละ
7. เหตุผลที่เข้าศึกษา	ความสะดวกในการเดินทาง	426	83.7
	โรงเรียนอยู่ใกล้บ้าน	298	58.5
	ชื่อเสียงและคุณภาพของโรงเรียน	228	44.8
	โรงเรียนอยู่ใกล้ที่ทำงาน	107	21.0

จากตาราง 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ปกครองในส่วนนี้เป็นการใช้สถิติเชิงบรรยาย คือ ความถี่และร้อยละ เพื่อศึกษาข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง (ตารางที่ 1) จำนวน 509 คน โดยพบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 426 คน คิดเป็นร้อยละ 83.7 เพศชาย จำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 16.3

ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กับนักเรียน โดยมีสถานภาพเป็นพ่อแม่ จำนวน 430 คน คิดเป็นร้อยละ 84.5 รองลงมาเป็นผู้ปกครอง จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 12.2 และเป็นปู่ย่าตายาย จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 2.9 ตามลำดับ

ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีอายุ 30-40 ปี จำนวน 411 คน คิดเป็นร้อยละ 80.7 รองลงมาอายุ 41-50 ปี จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 12.8 อายุ 51-60 ปี จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 4.5 อายุต่ำกว่า 30 ปี จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 2.0 ตามลำดับ

ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีระดับการศึกษา โดยจบปริญญาตรีมากที่สุด จำนวน 433 คน คิดเป็นร้อยละ 85.1 ปริญญาโท จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 7.9 อนุปริญญา/ปวส จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 5.7 ปริญญาเอก จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.0 มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.4 ตามลำดับ

ด้านการประกอบอาชีพนั้น พบว่า ประกอบธุรกิจส่วนตัว/ค้าขายมากที่สุด จำนวน 277 คน คิดเป็นร้อยละ 54.4 รองลงมาไม่ได้ประกอบอาชีพ/แม่บ้าน จำนวน 103 คน คิดเป็นร้อยละ 20.2 เกษน/รับจ้าง จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 14.9 และประกอบอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจน้อยที่สุด จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 10.4 ตามลำดับ

ด้านรายได้ พบว่า ผู้ปกครองมีรายได้โดยเฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 80001 บาท จำนวน 200 คน คิดเป็นร้อยละ 39.3 มากที่สุด รองลงมาได้ 60001-80000 บาท จำนวน 193 คน คิดเป็นร้อยละ 37.9 รายได้ 40001-60000 บาท จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 14.5 รายได้ 20001-40000 บาท จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 6.7 และรายได้ต่ำกว่า 20000 บาท จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 1.4 ตามลำดับ

ด้านเหตุผลที่เข้าศึกษาในโรงเรียนนี้ ผู้ปกครองให้เหตุผลว่า ความสะดวกในการเดินทาง จำนวน 426 คน คิดเป็นร้อยละ 83.7 เป็นเหตุผลที่เข้าศึกษาในโรงเรียนมากที่สุด รองลงมาโรงเรียนอยู่ใกล้บ้าน จำนวน 298 คน คิดเป็นร้อยละ 58.5 ชื่อเสียงและคุณภาพของโรงเรียน จำนวน 228 คน คิดเป็นร้อยละ 44.8 และโรงเรียนอยู่ใกล้ที่ทำงาน จำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 21.0 ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติจริงในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาและระดับความคาดหวังในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา ในภาพรวม รายด้าน และรายข้อย่อย

ในส่วนนี้เป็นการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติจริงในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาและความคาดหวังในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา ในภาพรวม รายด้าน ได้แก่ ด้านการร่วมวางแผน ด้านการร่วมกิจกรรม ด้านการร่วมระดมทรัพยากร ด้านการร่วมประเมินผล และรายข้อย่อย โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตาราง 3 แสดงค่าเฉลี่ย ระดับการปฏิบัติจริง ความคาดหวัง และความต้องการความจำเป็นในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา ในภาพรวมและรายด้าน

ด้าน	การปฏิบัติจริงในการมีส่วนร่วม			ความคาดหวังในการมีส่วนร่วม			ดัชนีลำดับความต้องการจำเป็น
	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับการมีส่วนร่วม	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความคาดหวัง	
การร่วมวางแผน	2.924	0.523	ปานกลาง	3.185	0.456	ปานกลาง	0.082
การร่วมกิจกรรม	3.216	0.428	ปานกลาง	3.598	0.422	มาก	0.106
การร่วมระดมทรัพยากร	3.224	0.533	ปานกลาง	3.385	0.531	ปานกลาง	0.048
การร่วมประเมินผล	2.979	0.463	ปานกลาง	3.330	0.527	ปานกลาง	0.105
ภาพรวม	3.090	0.331	ปานกลาง	3.397	0.318	ปานกลาง	-

จากตาราง 3 ผลการวิเคราะห์ในภาพรวมของการปฏิบัติจริงในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.090$ S.D.= 0.331) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ในทุกด้านของการปฏิบัติจริงในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา มีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านการร่วมระดมทรัพยากร มีคะแนนค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=3.224$ S.D.= 0.533) รองลงมาได้แก่ ด้านการร่วมกิจกรรม ($\bar{X}=3.216$ S.D.= 0.428) ด้านการร่วมประเมินผล ($\bar{X}=2.979$ S.D.=0.463) และด้านการร่วมวางแผน ($\bar{X}=2.924$ S.D.=0.523) ตามลำดับ

ในส่วนภาพรวมของความคาดหวังในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.397$ S.D.=0.318) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ความคาดหวังในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา ด้านการร่วมกิจกรรม คะแนนค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=3.598$ S.D.= 0.422) มีระดับความคาดหวังอยู่ในระดับมาก รองลงมาได้แก่ ด้านการร่วมระดมทรัพยากร ($\bar{X}=3.385$ S.D.= 0.531) ด้านการร่วมประเมินผล ($\bar{X}=3.330$ S.D.= 0.527) และด้านการร่วมวางแผน ($\bar{X}=3.185$ S.D.=0.456) ตามลำดับ ทั้ง 3 ด้านนี้ (ด้านการร่วมระดมทรัพยากร ด้านการร่วมประเมินผล ด้านการร่วมวางแผน) มีระดับความคาดหวังอยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาความต้องการความจำเป็นในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาพบว่า ผู้ปกครองมีความต้องการความจำเป็นในการมีส่วนร่วมด้านการร่วมกิจกรรมมากที่สุด ($PNI_{modified}=0.106$) รองลงมาคือ ด้านการร่วมประเมินผล ($PNI_{modified}=0.105$) ด้านการร่วมวางแผน ($PNI_{modified}=0.082$) และด้านการร่วมระดมทรัพยากร ($PNI_{modified}=0.048$) ตามลำดับ

ตาราง 4 แสดงค่าเฉลี่ย ระดับการปฏิบัติจริง ความคาดหวัง และความต้องการความจำเป็นในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา ด้านการร่วมวางแผน ในรายข้อย่อย

ลำดับ	ข้อความถาม	การปฏิบัติจริงในการมีส่วนร่วม			ความคาดหวังในการมีส่วนร่วม			ดัชนีลำดับความต้องการจำเป็น
		ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับการมีส่วนร่วม	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความคาดหวัง	
1	ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา	2.598	1.207	ปานกลาง	3.002	1.260	ปานกลาง	0.135

ตาราง 4 (ต่อ)

ลำดับ	ข้อความ	การปฏิบัติจริงในการมีส่วนร่วม			ความคาดหวังในการมีส่วนร่วม			ดัชนีลำดับความสำคัญการจำเป็น
		ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับการมีส่วนร่วม	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความคาดหวัง	
2	ท่านร่วมกำหนดนโยบายในการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้ปกครอง กับ โรงเรียน	3.028	1.345	ปานกลาง	3.547	0.890	มาก	0.146
3	ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาหรือความเสี่ยงในด้านต่างๆ ของโรงเรียน	2.957	0.894	ปานกลาง	3.622	0.856	มาก	0.184
4	ท่านมีส่วนร่วมประชุมเสนอความคิดเห็นเพื่อพัฒนาโรงเรียน	3.134	1.196	ปานกลาง	2.600	0.950	ปานกลาง	-0.205
5	ท่านมีส่วนร่วมเสนอแนะแนวทางการปฏิบัติงานของโรงเรียน	3.154	1.197	ปานกลาง	2.908	1.116	ปานกลาง	-0.085
6	ท่านมีส่วนร่วมในการพิจารณาโครงการต่างๆ ของโรงเรียน	2.945	1.221	ปานกลาง	3.322	1.051	ปานกลาง	0.113
7	ท่านมีส่วนร่วมในการพิจารณาแก้ไขปรับปรุงแผนโครงการต่างๆ ของโรงเรียน	2.682	1.112	ปานกลาง	3.319	1.021	ปานกลาง	0.192

จากตาราง 4 ผลการวิเคราะห์การปฏิบัติจริงในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ด้านการร่วมวางแผน ในรายข้อย่อย พบว่า การมีส่วนร่วมเสนอแนะแนวทางการปฏิบัติงานของโรงเรียนของผู้ปกครอง มีคะแนนค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=3.154$ S.D.=1.197) มีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง และการมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาของผู้ปกครอง มีคะแนนค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X}=2.598$ S.D.=1.207) มีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน

ในส่วนของความคาดหวังในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา ด้านการร่วมวางแผน ในรายช้อย่อย พบว่า ความคาดหวังในการมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาหรือความเสี่ยงในด้านต่างๆ ของโรงเรียน มีคะแนนค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=3.622$ S.D.=0.856) มีระดับความคาดหวังอยู่ในระดับมาก และความคาดหวังในการมีส่วนร่วมประชุมเสนอความคิดเห็นเพื่อพัฒนาโรงเรียน มีคะแนนค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X}=2.600$ S.D.=0.950) มีระดับความคาดหวังอยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาความต้องการความจำเป็น 3 อันดับแรก ในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา ด้านการร่วมวางแผน พบว่า ผู้ปกครองมีความต้องการความจำเป็นในการมีส่วนร่วมในการพิจารณาแก้ไขปรับปรุงแผนโครงการต่างๆ ของโรงเรียนมากที่สุดเป็นอันดับที่ 1 ($PNI_{modified} = 0.192$) รองลงมา คือ ความต้องการความจำเป็นในการมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาหรือความเสี่ยงในด้านต่างๆ ของโรงเรียน เป็นอันดับที่ 2 ($PNI_{modified} = 0.184$) และความต้องการความจำเป็นในการร่วมกำหนดนโยบายในการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียน เป็นอันดับที่ 3 ($PNI_{modified} = 0.146$)

ตาราง 5 แสดงค่าเฉลี่ย ระดับการปฏิบัติจริง ความคาดหวัง และความต้องการความจำเป็นในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา ด้านการร่วมกิจกรรม ในรายช้อย่อย

ลำดับ	ข้อความถาม	การปฏิบัติจริงในการมีส่วนร่วม			ความคาดหวังในการมีส่วนร่วม			ดัชนีลำดับความต้องการจำเป็น
		ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับการมีส่วนร่วม	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความคาดหวัง	
1	ท่านมีส่วนร่วมในการให้ข้อคิดเห็นในกิจกรรมต่างๆของโรงเรียน	3.305	1.148	ปานกลาง	3.591	0.953	มาก	0.080
2	ท่านมีส่วนร่วมเป็นกรรมการในโครงการต่างๆของโรงเรียน	1.929	1.067	น้อย	3.116	1.135	ปานกลาง	0.381
3	ท่านมีส่วนร่วมในการประชุมสัมมนาทางวิชาการกับโรงเรียน	2.809	1.058	ปานกลาง	3.461	0.877	ปานกลาง	0.188
4	ท่านมีส่วนร่วมในกิจกรรม/นิทรรศการ ต่างๆ ของโรงเรียน	3.988	0.936	มาก	3.978	1.020	มาก	-0.003
5	ท่านมีส่วนร่วมในการเข้าประชุมผู้ปกครองตามที่โรงเรียนจัดขึ้น	3.389	1.183	ปานกลาง	3.699	0.998	มาก	0.084

ตาราง 5 (ต่อ)

ลำดับ	ข้อความ	การปฏิบัติจริงในการมีส่วนร่วม			ความคาดหวังในการมีส่วนร่วม			ดัชนีลำดับความสำคัญ
		ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับการมีส่วนร่วม	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความคาดหวัง	
6	ท่านตอบแบบสอบถามทุกครั้งผ่านทางโรงเรียนขอความร่วมมือ	4.136	0.962	มาก	4.055	1.059	มาก	-0.020
7	ท่านติดต่อพูดคุยกับครูประจำชั้นเกี่ยวกับการเรียนของบุตรหลาน นอกเหนือจากการประชุมผู้ปกครอง	3.487	1.341	ปานกลาง	3.736	1.230	มาก	0.067
8	ท่านสนับสนุนให้โรงเรียนจัดสอนซ่อมเสริมและอนุญาตให้บุตรหลานเข้าร่วมโครงการด้วยความเต็มใจ	3.678	1.182	มาก	3.903	1.050	มาก	0.058
9	ท่านเป็นอาสาสมัครช่วยงานโรงเรียน	2.587	1.102	ปานกลาง	3.431	1.220	ปานกลาง	0.246

จากตาราง 5 ผลการวิเคราะห์การปฏิบัติจริงในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ด้านการร่วมกิจกรรม ในรายข้อย่อย พบว่า ผู้ปกครองตอบแบบสอบถามทุกครั้งผ่านทางโรงเรียนขอความร่วมมือ มีคะแนนค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.136$ S.D.=0.962) มีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก และการมีส่วนร่วมในเป็นกรรมการในโครงการต่างๆ ของโรงเรียนของผู้ปกครอง มีคะแนนค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X}=1.929$ S.D.= 1.067) มีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย

ในส่วนของความคาดหวังในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา ด้านการร่วมกิจกรรม ในรายข้อย่อย พบว่า ความคาดหวังในการมีส่วนร่วมในการตอบแบบสอบถามทุกครั้งทางโรงเรียนขอความร่วมมือ มีคะแนนค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.055$ S.D.= 1.059) มีระดับความคาดหวังอยู่ในระดับมาก และความคาดหวังในการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เช่น เป็นวิทยากรพิเศษ เป็นผู้ช่วยครู มีคะแนนค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X}=3.081$ S.D.= 1.175) มีระดับความคาดหวังอยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาความต้องการความจำเป็น 3 อันดับแรก ในความคาดหวังการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา ด้านการร่วมกิจกรรม พบว่า ผู้ปกครองมีความต้องการความจำเป็นในการมีส่วนร่วมในการเป็นกรรมการในโครงการต่างๆ ของโรงเรียนมากที่สุดเป็นอันดับที่ 1 ($PNI_{modified} = 0.381$) รองลงมา คือ ความต้องการความจำเป็นในการมีส่วนร่วมในการเป็นอาสาสมัครช่วยงานโรงเรียน เช่น ช่วยควบคุมนักเรียนไปทัศนศึกษานอกสถานที่ ช่วยซ่อมกักฟางงานกีฬา เป็นต้น เป็นอันดับที่ 2 ($PNI_{modified} = 0.246$) และความต้องการความจำเป็นในการเข้าร่วมประชุมสัมมนาทางวิชาการกับโรงเรียนเป็นอันดับที่ 3 ($PNI_{modified} = 0.188$)

ตาราง 6 แสดงค่าเฉลี่ย ระดับการปฏิบัติจริง ความคาดหวัง และความต้องการความจำเป็นในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา ด้านการร่วมระดมทรัพยากร ในรายข้อย่อย

ลำดับ	ข้อคำถาม	การปฏิบัติจริงในการมีส่วนร่วม			ความคาดหวังในการมีส่วนร่วม			ดัชนีลำดับความจำเป็น
		ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับการมีส่วนร่วม	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความคาดหวัง	
1	ท่านมีส่วนร่วมจัดหาเงินทุนหรือบริจาคให้กับโรงเรียนในโครงการต่างๆ	3.173	1.220	ปานกลาง	2.817	1.041	ปานกลาง	-0.126
2	ท่านสามารถให้ความช่วยเหลือโรงเรียนเมื่อโรงเรียนร้องขอ	4.086	1.039	มาก	3.811	1.188	มาก	-0.072
3	ท่านมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นให้โรงเรียนพัฒนาและปรับปรุงสภาพแวดล้อม	3.363	1.081	ปานกลาง	3.713	1.278	มาก	0.094
4	ท่านร่วมสนับสนุนอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แก่โรงเรียน	2.823	1.090	ปานกลาง	3.218	0.985	ปานกลาง	0.123
5	ท่านจัดหาสถานที่ประกอบการฝึกอาชีพ/แหล่งประกอบการเพื่อจัดการเรียนรู้	2.690	1.111	ปานกลาง	3.388	1.099	ปานกลาง	0.206

จากตาราง 6 ผลการวิเคราะห์การปฏิบัติจริงในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ด้านการร่วมระดมทรัพยากร ในรายข้อย่อย พบว่า ผู้ปกครองสามารถให้ความช่วยเหลือโรงเรียนเมื่อโรงเรียนร้องขอ เช่น การดูแลการบ้านบุตรหลาน การดูแลพฤติกรรมบุตรหลาน เป็นต้น มีคะแนนค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.086$ S.D.= 1.039) มีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก และการจัดหาสถานที่ประกอบการฝึกอาชีพ / แหล่งประกอบการเพื่อจัดการเรียนรู้ มีคะแนนค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X}=2.690$ S.D.= 1.111) มีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง

ในส่วนของความคาดหวังในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา ด้านการร่วมระดมทรัพยากร ในรายข้อย่อย พบว่า ความคาดหวังในการมีส่วนร่วมในความสามารถให้ความช่วยเหลือโรงเรียนเมื่อโรงเรียนร้องขอ เช่น การดูแลการบ้านบุตรหลาน การดูแลพฤติกรรมบุตรหลาน เป็นต้น มีคะแนนค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=3.811$ S.D.= 1.188) มีระดับความคาดหวังอยู่ในระดับมาก และความคาดหวังในการมีส่วนร่วมในการจัดหาเงินทุนหรือบริจาคให้กับโรงเรียนในโครงการต่างๆ มีคะแนนค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X}=2.817$ S.D.= 1.041) มีระดับความคาดหวังอยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาความต้องการความจำเป็น 3 อันดับแรก ในความคาดหวังการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา ด้านการร่วมระดมทรัพยากร พบว่า ผู้ปกครองมีความต้องการความจำเป็นในการมีส่วนร่วมในการจัดหาสถานที่ประกอบการฝึกอาชีพ / แหล่งประกอบการเพื่อจัดการเรียนรู้มากที่สุดเป็นอันดับที่ 1 ($PNI_{\text{modified}} = 0.206$) รองลงมา คือ ความต้องการความจำเป็นในการมีส่วนร่วมในการร่วมสนับสนุนอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แก่โรงเรียน เช่น บริจาคสื่อการเรียนการสอน หนังสือ ของเล่นให้โรงเรียนเป็นอันดับที่ 2 ($PNI_{\text{modified}} = 0.123$) และความต้องการความจำเป็นในการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นให้โรงเรียนพัฒนาและปรับปรุงสภาพแวดล้อม เช่น ความสะอาด ความสวยงาม ความปลอดภัย เป็นต้น เป็นอันดับที่ 3 ($PNI_{\text{modified}} = 0.094$)

ตาราง 7 แสดงค่าเฉลี่ย ระดับการปฏิบัติจริง ความคาดหวัง และความต้องการความจำเป็นในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา ด้านการร่วมประเมินผล ในรายข้อย่อย

ลำดับ	ข้อความถาม	การปฏิบัติจริงในการมีส่วนร่วม			ความคาดหวังในการมีส่วนร่วม			ดัชนีลำดับความต้องการจำเป็น
		ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับการมีส่วนร่วม	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความคาดหวัง	
1	ท่านมีส่วนร่วมในการประเมินผลการจัดการศึกษาของโรงเรียน	2.750	1.007	ปานกลาง	3.254	1.085	ปานกลาง	0.155
2	ท่านมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน	2.703	0.984	ปานกลาง	3.266	1.018	ปานกลาง	0.172
3	ท่านมีส่วนร่วมในการนำผลการประเมินไปพัฒนาหรือปรับปรุงการจัดการศึกษา	2.778	1.085	ปานกลาง	3.500	1.076	มาก	0.206
4	ท่านมีส่วนร่วมในการนำผลการประเมินไปพัฒนาหรือปรับปรุงการดำเนินงานกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน	2.856	1.124	ปานกลาง	3.165	1.202	ปานกลาง	0.098
5	ท่านเข้าร่วมประชุมเพื่อรับทราบผลการดำเนินงานในรอบปีการศึกษาของโรงเรียน	3.287	1.110	ปานกลาง	3.478	1.227	ปานกลาง	0.055
6	ท่านมีส่วนร่วมติดตามผลการทำงานของบุคลากร	3.517	1.011	มาก	3.589	1.308	มาก	0.020
7	ท่านมีส่วนร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงเรียน	2.978	1.124	ปานกลาง	3.112	1.185	ปานกลาง	0.043

จากตาราง 7 ผลการวิเคราะห์การปฏิบัติจริงในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ด้านการร่วมประเมินผล ในรายชื่อย่อย พบว่า การปฏิบัติจริงในการมีส่วนร่วมกับคณะครูติดตามผลการเรียนของบุตรหลานของผู้ปกครอง มีคะแนนค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=3.517$ S.D.= 1.011) มีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก และการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน มีคะแนนค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X}=2.703$ S.D.= 0.984) มีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง

ในส่วนของความคาดหวังในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา ด้านการร่วมประเมินผล ในรายชื่อย่อย พบว่า ความคาดหวังในการมีส่วนร่วมกับคณะครูติดตามผลการเรียนของบุตรหลาน มีคะแนนค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=3.589$ S.D.= 1.308) มีระดับความคาดหวังอยู่ในระดับมาก และความคาดหวังในการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงเรียน มีคะแนนค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X}=3.112$ S.D.= 1.185) มีระดับความคาดหวังอยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาความต้องการความจำเป็น 3 อันดับแรก ในความคาดหวังการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา ด้านการร่วมประเมินผล พบว่า ผู้ปกครองมีความต้องการความจำเป็นในการมีส่วนร่วมในการนำผลการประเมินไปพัฒนาหรือปรับปรุงการจัดการศึกษามากที่สุดเป็นอันดับที่ 1 ($PNI_{modified} = 0.206$) รองลงมา คือ ความต้องการความจำเป็นในการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน เป็นอันดับที่ 2 ($PNI_{modified} = 0.172$) และความต้องการความจำเป็นในการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการจัดการศึกษาของโรงเรียนเป็นอันดับที่ 3 ($PNI_{modified} = 0.155$)

5. ข้อเสนอแนะอื่นๆ

1. ควรมีการจัดการให้มีส่วนร่วมโดยแยกเป็นระดับชั้น เพราะการเรียนแต่ละระดับแตกต่างกัน รวมถึงพฤติกรรมของเด็กที่เติบโตตามลำดับด้วย
2. ทางโรงเรียนมีแผนการศึกษาอย่างไรอยากให้มีการนำเสนอให้ผู้ปกครองทราบให้มากขึ้น
3. ปัญหาของทางโรงเรียนในขณะนี้ เป็นปัญหาเกี่ยวกับการเดินทางรับส่งนักเรียน เนื่องจากการปิดถนนทำทางลอดอุโมงค์ ซึ่งถ้าถนนเสร็จ การเดินทางน่าจะสะดวกขึ้นไม่มีผลกระทบกับผู้ปกครองในการมาส่งบุตรหลานมาโรงเรียนมากนัก
4. ควรมีกล่องรับความคิดเห็นจากทางผู้ปกครองส่งตรงถึงผู้บริหาร โดยวางไว้หลายจุดที่สังเกตได้ง่าย จะช่วยให้รับรู้ปัญหาต่างๆ ได้ทั่วถึงและทัน่วงที
5. ต้องการให้ทางโรงเรียนสับเปลี่ยนเด็กในทุกปีการศึกษา ให้ได้ย้ายให้เด็กได้รู้จักปรับตัวกับเพื่อนใหม่ๆ ในชั้นเรียนเดียวกัน ซึ่งเด็กในแต่ละชั้นมีไม่มากนัก การให้เด็กได้เปลี่ยนห้องก็อาจจะทำให้เด็กได้มีความสนิทสนมกับเพื่อนๆมากขึ้นได้ และส่งผลถึงการปรับตัวในการเรียนชั้นมัธยมศึกษาต่อไป
6. อยากให้หาวิทยากรด้านต่าง ๆ ศิลปะ ออกแบบผังเมือง สอนด้านจิตสำนึก จิตสาธารณะ
7. อยากให้จัดกิจกรรมมากขึ้น
8. อยากให้มีการสอนเด็กให้มีความกล้าในการแสดงออกมากขึ้น

9. อยากให้เด็กใช้ภาษาอังกฤษแบบไม่เขินอาย
10. อยากให้ทางโรงเรียนสอนเด็กมีความสุขสนุกสนานกับการเรียนและร่าเริงมีความสุขในการเรียน
11. ทางโรงเรียนจัดการเรียนการสอนมากเกินไป

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ในการจัดการศึกษา ของโรงเรียนปณยา พัฒนาการ เขตสวนหลวง กรุงเทพฯ

การวิเคราะห์ข้อมูลในตอนที่ 1 นี้ เป็นผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับขอบข่ายการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ในการจัดการศึกษา ของโรงเรียนปณยา พัฒนาการ โดยผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองในโรงเรียนปณยา พัฒนาการ เขตสวนหลวง กรุงเทพฯ ซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ปกครองจำนวน 10 คน ในระดับเนอสเซอรี่ – ประถมศึกษาปีที่ 6 ระดับชั้นละ 1 คน ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้นี้ ผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์และสรุปความตามประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการมีส่วนร่วมทั้ง 4 ด้าน ที่ผู้ปกครองจะสามารถเข้ามามีส่วนร่วมกับทางโรงเรียนได้ ดังนี้ 1) ด้านการร่วมวางแผน 2) ด้านการร่วมกิจกรรม 3) ด้านการร่วมระดมทรัพยากร 4) ด้านการร่วมประเมิน

แต่ละประเด็นมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) ด้านการร่วมวางแผน

“ทางโรงเรียนได้เปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง ได้พบปะพูดคุยกับครู และผู้บริหารได้ตลอด เราก็จะมองว่าสิ่งที่โรงเรียนจัด ขาดในส่วนใดที่ควรเสริม ก็จะทำบอก แนะนำกับโรงเรียนเลย”

(ผู้ปกครองระดับชั้นอ.1. สัมภาษณ์ 1 มิ.ย. 2560)

“ทางโรงเรียนจะคอยรับฟังความคิดเห็นต่าง ๆ และปรับปรุงการเรียนการสอนให้ทันสมัยอยู่เสมอ โดยส่วนตัวแล้ว พอใจในนโยบาย และการทำงานของโรงเรียนอยู่แล้ว”

(ผู้ปกครองระดับชั้นอ.3(EP). สัมภาษณ์ 1 มิ.ย. 2560)

“ยังไม่ได้มีส่วนร่วมกำหนดนโยบาย และไม่ได้อยากมีส่วนร่วมตรงนี้ เพราะคิดว่าเป็นหน้าที่ของโรงเรียนและคิดว่าทางโรงเรียนทำได้ดีอยู่แล้ว”

(ผู้ปกครองระดับชั้นป.3(EP), สัมภาษณ์ 2 มิ.ย. 2560)

“ทางโรงเรียนจะเรียกประชุมทุกๆภาคเรียน เพื่อแจ้งแผนการดำเนินงาน หรือนำเสนอสิ่งใหม่ๆ และขอความคิดเห็นหรือความร่วมมือจากผู้ปกครองซึ่งคุณแมก็ได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในทุกครั้ง”

(ผู้ปกครองระดับชั้นป.5, สัมภาษณ์ 2 มิ.ย. 2560)

2) ด้านการร่วมกิจกรรม

“โรงเรียนเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้าร่วมกิจกรรม ในหลากหลายรูปแบบ เช่น กิจกรรมยามเช้า กิจกรรมค่ายต่าง ๆ กิจกรรมวันสำคัญต่าง ๆ กิจกรรมในห้องเรียน การพบปะพูดคุยกับครู และผู้บริหาร เพียงแค่อาจจะยังไม่ทั่วถึงเท่าที่ควร อาจด้วยหลายปัจจัย ทั้งความพร้อมของผู้ปกครองที่จะเข้าร่วม และความพร้อมทางด้านสถานที่ ที่อาจมีข้อจำกัดไม่สามารถรองรับผู้ปกครองทั้งหมดได้ในเวลาเดียวกัน ซึ่งก็เข้าใจในบริบทของโรงเรียน”

(ผู้ปกครองระดับชั้นอ.2(EP), สัมภาษณ์ 1 มิ.ย. 2560)

“กิจกรรมทุกอย่างที่ทางโรงเรียนเชิญเข้าร่วม ก็จะเข้าร่วมทุกครั้ง เช่น การประชุม ผู้ปกครอง วันพ่อ วันแม่ วันวิชาการ ค่ายภาษาอังกฤษ ค่ายวิทยาศาสตร์ ทัศนศึกษา ขอบที่ทางโรงเรียนให้เราได้มีส่วนร่วม เพราะเราจะได้เห็นพัฒนาการของลูกในการเข้าสังคม อยู่กับเพื่อน ๆ ที่โรงเรียน ได้ดูการดูแลที่คุณครูดูแลลูกเรา”

(ผู้ปกครองระดับชั้นอ.3(EP), สัมภาษณ์ 1 มิ.ย. 2560)

“ผู้ปกครองจะทราบการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ผ่านทาง จดหมายเวียน เฟสบุค และเว็บไซต์ และมาเข้าร่วมทุกครั้งที่ได้”

(ผู้ปกครองระดับชั้นป.1 (EP), สัมภาษณ์ 2 มิ.ย. 2560)

“เข้าร่วมทุกกิจกรรมที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น ลอยกระทง ปีใหม่ สงกรานต์ วันพ่อ วันแม่ วันปิดภาคเรียน กีฬาสี

(ผู้ปกครองระดับชั้นป.3(EP), สัมภาษณ์ 2 มิ.ย. 2560)

“ไม่ค่อยได้เข้าร่วมกิจกรรมของทางโรงเรียนมากนัก เพราะเราทำงาน แต่ก็จะได้รับทราบจากที่ลูกมาแล้วให้ฟัง จากจดหมายเวียน จากเฟสบุคที่ทางโรงเรียนลงรูปภาพกิจกรรม และทางเว็บไซต์”

(ผู้ปกครองระดับชั้นป.4, สัมภาษณ์ 2 มิ.ย. 2560)

“ยินดีมาก เข้าร่วมทุกครั้ง เพราะทำให้ทราบถึงนโยบายที่ทางโรงเรียนกำหนด ในแต่ละปีการศึกษา

(ผู้ปกครองระดับชั้นป.6(EP), สัมภาษณ์ 2 มิ.ย. 2560)

3) ด้านการร่วมระดมทรัพยากร

“อะไรที่เห็นว่าเป็นประโยชน์กับโรงเรียน กับลูกหลาน ก็ยินดีที่จะให้ความร่วมมือ การร่วมบริจาคต่าง ๆ ในโครงการที่โรงเรียนจัดเช่นกัน”

(ผู้ปกครองระดับชั้นอ.1, สัมภาษณ์ 1 มิ.ย. 2560)

“ทางโรงเรียนจะแจ้งว่าจัดโครงการทำบุญบริจาคสิ่งของตามโอกาสต่างๆ และวันสำคัญทางศาสนา ก็จะร่วมทุกครั้ง และปลูกฝังให้ลูกมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ด้วย”

(ผู้ปกครองระดับชั้นอ.3(EP), สัมภาษณ์ 1 มิ.ย. 2560)

“ร่วมทำบุญกับโครงการต่างๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น ทำบุญในวันสำคัญทางศาสนา ทำบุญ และร่วมสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ในการจัดงานของโรงเรียน เช่น ต้นคริสต์มาส อุปกรณ์ตกแต่งต่างๆ

(ผู้ปกครองระดับชั้นป.3(EP), สัมภาษณ์ 2 มิ.ย. 2560)

4) ด้านการร่วมประเมินผล

“ก็จะใช้วิธีสังเกตการณ์ทำงานของครูและบุคลากร แล้วก็ดูจากตัวลูกว่าได้มีัย ควรต้องเพิ่มเติมอะไร ชาดอะไร”

(ผู้ปกครองระดับชั้นอ.3(EP), สัมภาษณ์ 1 มิ.ย. 2560)

“ยังไม่เคยมีส่วนร่วมในการประเมินผลอย่างเป็นทางการ แต่เราก็จะประเมินการสังเกตลูกเรา”

(ผู้ปกครองระดับชั้นป.3(EP), สัมภาษณ์ 2 มิ.ย. 2560)

ประเด็นอื่น ๆ

“คิดว่าโรงเรียนควรจัดให้มีการประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น หรือมีตู้รับฟังความคิดเห็น

(ผู้ปกครองระดับชั้นป.3(EP), สัมภาษณ์ 2 มิ.ย. 2560)

ตาราง 8 ตารางสรุปผลการสัมภาษณ์ผู้ปกครอง

สรุปผลการสัมภาษณ์ผู้ปกครองตามประเด็นที่ตั้งต่อไปนี้	
1. ด้านการร่วมวางแผน	ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในด้านการร่วมวางแผน อยู่ในระดับปานกลาง และพอใจในการบริหารงาน การวางแผนการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน หากมีคำแนะนำ ก็จะบอกกับคุณครูโดยตรง หรือบอกกับผู้บริหารได้โดยตรง
2. ด้านการร่วมกิจกรรม	ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีความสนใจในการทำกิจกรรมต่างๆ ของลูกที่โรงเรียน และต้องการมีส่วนร่วม ยินดี และเต็มใจที่จะเข้าร่วมในทุกกิจกรรม หากเป็นไปได้ และต้องการให้ทางโรงเรียนเชิญชวนเข้าร่วมกิจกรรม ทุกครั้ง ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมค่ายต่างๆ วันสำคัญต่างๆ รวมถึงทัศนศึกษา

ตาราง 8 (ต่อ)

สรุปผลการสัมภาษณ์ผู้ปกครองตามประเด็นได้ดังต่อไปนี้	
3. ด้านการร่วมระดมทรัพยากร	ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีความเต็มใจหากบุตรหลาน มีความต้องการอุปกรณ์ใดๆเพิ่มเติม หรือคุณครูขอให้ร่วมระดมทรัพยากรต่างๆในการประกอบการเรียนรู้ หรือร่วมระดมทุนในการทำบุญช่วยเหลือผู้ประสบภัย หรือบริจาคให้กับวัดต่างๆในวันสำคัญทางศาสนา
4. ด้านการร่วมประเมินผล	ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีการติดตาม ใ้ถามคุณครู และ บุตรหลาน ถึงการเรียนการสอนประจำวัน และเอาใจใส่ในการประเมินผลของบุตรหลานในทุกครั้งที่มีการประเมิน รวมถึงติดตามเรื่องการเรียนการสอนแต่ละวิชาในหลักสูตร

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิจากการจัดการสนทนากลุ่ม (Focus group)

จากการสนทนากลุ่ม (Focus group) ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามและสัมภาษณ์ของผู้ปกครอง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียน 4 ประเด็น คือ 1. การร่วมวางแผน 2. การร่วมกิจกรรม 3. การร่วมระดมทรัพยากร 4. การร่วมประเมินผลนำผลที่ได้แบ่งเป็นประเด็นในการสนทนากลุ่ม ได้แก่ 1. ข้อมูลที่ได้จากผู้ปกครอง 2. ลักษณะการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง 3. บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง 4. เงื่อนไขสู่ความสำเร็จและ 5. แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วม ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตาราง 9 ตารางสรุปประเด็นการสนทนากลุ่ม (Focus group)

ประเด็นหลัก	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ
1. ข้อมูลที่ได้จากผู้ปกครอง	ผู้ปกครองให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนพอสมควร อาจมีความคาดหวังในการเข้าร่วมกิจกรรมมาก ซึ่งเป็นเรื่องที่ดี เวลาจัดกิจกรรมก็ควรเพิ่มการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเข้าไป เพื่อความพึงพอใจของผู้ปกครอง ในส่วนอื่นๆที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในระดับปานกลางทางโรงเรียนก็คิดว่าเพียงพอแล้ว และไม่ต้องการเพิ่มเติมในส่วนใด
2. ลักษณะการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง	1. การมีส่วนร่วมแบบไม่เป็นทางการ ผู้ปกครองจะมีโอกาส มีส่วนร่วมมากกว่า แต่ควรทำให้เป็นทางการโดยการออกจดหมายเชิญ หรือแจ้งผ่านเว็บไซต์ 2. ทำอย่างไรให้พ่อแม่เข้าหาโรงเรียน เข้าพบครูแบบไม่เป็นทางการแล้วความร่วมมือจะตามมา ซึ่งครูทุกคนในโรงเรียน และ ผู้บริหารจะเป็นพลังขับเคลื่อนที่สำคัญและรับบทบาทในการทำหน้าที่เชื่อมโยง ไม่ใช่เป็นหน้าที่ของครูคนใดคนหนึ่ง ในโรงเรียน เท่านั้น 3. ลักษณะการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองขึ้นอยู่กับ ฐานะทาง เศรษฐกิจสังคมของผู้ปกครองด้วยเช่นกัน ซึ่งผู้ปกครองมีหลาย ระดับซึ่งมักจะใช้ตนเองเป็นตัวตั้ง แต่บางคนฐานะเป็นอย่างไรไม่ สนใจ อยากจะมีส่วนร่วมกับโรงเรียนของลูกไม่มากก็น้อย ดังนั้น วิธีการของผู้ปกครองแต่ละคนจึงขึ้นอยู่กับความต้องการ ความตั้งใจของผู้ปกครอง และการเชื่อมโยงการให้โอกาสของโรงเรียน ต่อผู้ปกครองด้วยเช่นกัน 4. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในลักษณะเป็นทางการ ผู้ปกครองได้คัดเลือกเป็นกรรมการต่าง ๆ เช่น เป็นกรรมการ สถานศึกษา ก็ให้ผู้ปกครองปฏิบัติตามระเบียบแต่ผู้ปกครองเข้าไปในส่วนนี้ได้น้อยกว่า แบบไม่เป็นทางการที่สามารถมีส่วนร่วมได้ทุกคนในโรงเรียน
3. บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง	1. บทบาทในแต่ละด้านของผู้ปกครองที่ปฏิบัติควรมีฐานจาก ระดับการมีส่วนร่วม ในโรงเรียนคือ ร่วมใน การวางแผนตัดสินใจ ร่วมกิจกรรม ร่วมระดมทรัพยากร และร่วมในการประเมินผล ซึ่งจะทำให้บทบาทเหล่านั้นเชื่อมโยงกันได้ 2. การจัดการให้เกิดคุณภาพของการศึกษาและความเสมอภาค ดังนั้นผู้ปกครองจะมีบทบาทในการมีส่วนร่วมอย่างไรรู้ขึ้นอยู่กับปัจจัย เช่น เจตคติต่อโรงเรียน ความพร้อมการบริหาร ครู อุปกรณ์ภายในโรงเรียน และฐานะ ความพร้อมทางบ้านของผู้ปกครองซึ่งบางคนเก่งมีศักยภาพสูง บางคนมีความรู้แต่มีเวลาน้อย บางคนไม่กล้า ครูจึงต้องสังเกต แยกแยะผู้ปกครองให้ได้ก่อนจึงสามารถทำให้ผู้ปกครองมีบทบาท และมีส่วนร่วมในด้านต่างๆ ของโรงเรียนได้ดี

ตาราง 9 (ต่อ)

4. เงื่อนไขสู่ความสำเร็จ	1. โรงเรียนต้อง ทำหน้าที่เป็นตัวกลางเชื่อมโยงให้พ่อแม่มีโอกาสดู เข้ามาโรงเรียน ควรมีการประชุมกลุ่มย่อยพ่อแม่ เช่น เป็นกลุ่มที่ ลูกสนิทกันก่อนซึ่ง โรงเรียนจะได้ ความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง ได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครองได้โดยใช้ความต้องการ ของลูก ความชอบของลูกเป็นหลักในการเชื่อมโยงสู่ความสำเร็จในการมี ส่วนร่วม 2. ผู้ปกครองในโรงเรียนมีความหลากหลายของฐานะ ความเป็นอยู่ของผู้ปกครองซึ่ง ครูต้องใช้ความสัมพันธ์อันดีกับ นักเรียนก่อน เมื่อเด็กผูกพันกับครูแล้วจะเป็นสายใย ที่ผูกพัน ยาวนาน และนำไปสู่การดึงให้ผู้ปกครอง มามีส่วนร่วมในโรงเรียน ใน ลักษณะต่างๆ ด้วยดีได้ และความสำเร็จในการมีส่วนร่วม ซึ่งมีผู้ปกครอง หลายฐานะ ร่วมกันทำงานได้ โดยมีครูเป็นตัวกลางดึงให้ ผู้ปกครองแต่ละคนมีความโดดเด่นใน บทบาทที่ได้มีส่วนร่วม กับ ทางโรงเรียน ดังนั้นกลไกในโรงเรียนเป็นตัวจักรสำคัญ 3. ผู้ปกครองจะมีความศรัทธาในตัวครูของลูกก่อนเป็นเบื้องต้น และต่อเนื่องต่อ ผู้บริหาร และโรงเรียน ดังนั้นบุคลากรทุกคนใน โรงเรียนควรปฏิบัติตนให้เหมาะสม ตามบทบาท เพื่อสร้างความ ศรัทธาให้กับผู้ปกครอง ซึ่งจะนำไปสู่ความสำเร็จของ รูปแบบที่จะ นำไปใช้นี้ซึ่งถ้าผู้ปกครองไม่เกิดความศรัทธาจะไม่ได้ได้รับความ ร่วมมือ จะห่างจากโรงเรียนไปเรื่อยๆ 4. ผู้ปกครอง ผู้บริหารโรงเรียน และครูต้องมีความเชื่อมั่น จริ่งใจต่อกัน ให้อภัยกัน โดยยึดนักเรียนเป็นหลัก และยึดหยุ่นต่อกันตามบริบทของวัฒนธรรมไทยเพื่อให้ รูปแบบการมีส่วนร่วม ของผู้ปกครองประสบผลสำเร็จได้
5. แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วม	1. ระยะแรกให้เตรียมความพร้อมในโรงเรียนก่อน เตรียม ผู้บริหาร เตรียมครู เตรียม ระบบในโรงเรียนเพราะทุกสิ่งจะ สัมพันธ์เชื่อมโยงกัน ก่อนการนำรูปแบบไปใช้ และ ควรนำไปปรับ ให้เหมาะสมตามบริบทของโรงเรียนและกำหนดตัวชี้วัด จากผล ความพึงพอใจของผู้ปกครองของบุคลากรในโรงเรียน ที่มีความแตกต่างกัน 2. ให้ความสำคัญกับผู้ปกครองทุกคนและเครือข่ายผู้ปกครองใน โรงเรียน หาทางให้ เครือข่ายผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมวางแผนใน โรงเรียนโดยการจัดประชุมซึ่งครูต้องมี เทคนิคในการประชุมกับ ผู้ปกครองเพื่อไม่ให้เกิดความเบื่อหน่าย และครูจะต้องรับ ฟังความ คิดเห็นของผู้ปกครอง 3. โรงเรียนต้องให้ความรู้กับครูโดยจัดทำ เป็นคู่มือและกระตุ้นให้ครูเกิดความภาคภูมิใจ ในความเป็นครู อยากจัดกิจกรรม สนใจจะศึกษาและรู้จักเด็กเป็นรายบุคคลให้ครู คิดร่วมกันทำอะไร จะดึงดูดให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมตาม บริบทของแต่ละ โรงเรียนได้ 4. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองต้องมีระบบในโรงเรียนรองรับ เช่นมีกิจกรรมโครงการ มี งานให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วม มีระบบต่างๆ เชื่อมโยงในวิถีชีวิตของโรงเรียนเป็นระบบ หลักเช่นระบบ การช่วยเหลือนักเรียน ระบบกิจกรรมนักเรียน ระบบการ เรียนรู้ ซึ่ง โรงเรียนที่มีระบบเหล่านี้รองรับอยู่ด้วยก็จะทำให้ แนวทางการนำรูปแบบไปใช้เห็น ผลชัดเจนและเป็นรูปธรรมขึ้น

ตาราง 10 ตารางสรุปแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา

แนวทางการมีส่วนร่วม	บทบาทของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง	
	โรงเรียน	ผู้ปกครอง
1.การร่วมวางแผน	-กำหนดและจัดทำเป้าหมายในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา -เปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษามีส่วนร่วมในการวางแผนงานร่วมกับโรงเรียน -รับฟังข้อเสนอแนะและการแสดงความคิดเห็นของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา	-ร่วมคิด วางแผน ร่วมตัดสินใจในการกำหนดเป้าหมายการจัดการศึกษา -แสดงความคิดเห็นหรือเสนอแนะความต้องการให้แก่โรงเรียน
2.การร่วมกิจกรรม	-เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านการเรียนการสอน -เชิญชวนให้ผู้ปกครองเข้าร่วมกิจกรรมกับโรงเรียน -จัดอบรมให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง -แลกเปลี่ยนข้อมูลของผู้เรียนตามความเป็นจริง -ประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองดูแลพฤติกรรมที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน	-เข้าร่วมในการจัดกิจกรรมด้านการเรียนการสอนตามความถนัด -เข้าร่วมกิจกรรมตามวันสำคัญต่างๆ -แลกเปลี่ยนข้อมูลของบุตรหลานตามความเป็นจริง -ประสานความร่วมมือกับครูดูแลพฤติกรรมบุตรหลาน
3.การร่วมระดมทรัพยากร	-ประชาสัมพันธ์เพื่อแจ้งข่าวสารแก่ผู้ปกครอง -รับฟังคำแนะนำหรือการร้องขอจากผู้ปกครอง	-เข้าร่วมกิจกรรมตามการประชาสัมพันธ์ของโรงเรียน -ให้การสนับสนุนและช่วยเหลือโรงเรียนในด้านต่างๆ -เสนอแนะหรือให้คำแนะนำโรงเรียนเพื่อปรับปรุงในด้านต่างๆ
4.การร่วมประเมินผล	-ประเมินผลและสรุปบทวนการดำเนินงานของโรงเรียน -เปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการประเมินผลและสรุปบทวนการดำเนินงานของโรงเรียน -รับฟังข้อเสนอแนะและการแสดงความคิดเห็นของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย -หาแนวทางการพัฒนาหรือปรับปรุงแก้ไขในแผนการดำเนินงานที่เกิดขึ้น	-ร่วมติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียน -ร่วมหาแนวทางการพัฒนาหรือการปรับปรุงแก้ไขในแผนการดำเนินงานที่เกิดขึ้น

บทที่ 5

สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา กรณีศึกษา: โรงเรียนปณยา พัฒนาการ เขตสวนหลวง กรุงเทพฯ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนปณยา พัฒนาการ เขตสวนหลวง กรุงเทพฯ โดยศึกษา 4 ประเด็น คือ 1. การร่วมวางแผน 2. การร่วมกิจกรรม 3. การร่วมระดมทรัพยากร 4. การร่วมประเมินผล 2) เพื่อศึกษาความคาดหวังของผู้ปกครองเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนปณยา พัฒนาการ เขตสวนหลวง กรุงเทพฯ โดยศึกษา 4 ประเด็น คือ 1. การร่วมวางแผน 2. การร่วมกิจกรรม 3. การร่วมระดมทรัพยากร 4. การร่วมประเมินผล 3) เพื่อเปรียบเทียบสภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้ปกครองโดยภาพรวมระหว่างผู้ ที่มีเพศ รายได้ครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน ระดับการศึกษา และอาชีพ ที่แตกต่างกัน 4) เพื่อนำเสนอแนวทางที่เหมาะสมของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนปณยา พัฒนาการ เขตสวนหลวง กรุงเทพฯ การสรุปผลการวิจัยมีดังต่อไปนี้

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาข้อมูลจากแบบสอบถาม เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนปณยา พัฒนาการ สรุปประเด็นได้ดังต่อไปนี้

1.1 ผลการศึกษาข้อมูลจากเกี่ยวกับสภาพและความคาดหวังในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาโดยภาพรวม พบว่า ผู้ปกครองมีสภาพการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ความคาดหวังของผู้ปกครองในด้านการร่วมกิจกรรมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสูงกว่าระดับการปฏิบัติจริง เมื่อพิจารณาความต้องการความจำเป็นในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา พบว่า ผู้ปกครองมีความต้องการความจำเป็นในการมีส่วนร่วมด้านการร่วมกิจกรรมมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการร่วมประเมินผล ด้านการร่วมวางแผน และด้านการร่วมระดมทรัพยากรตามลำดับ

1.2 ผลการศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมและความคาดหวังของผู้ปกครองโรงเรียนปณยา พัฒนาการ จำแนกรายด้าน

1.2.1 ด้านการร่วมวางแผน

ผลการวิเคราะห์การปฏิบัติจริงในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ด้านการร่วมวางแผน ในรายข้อย่อย พบว่า การมีส่วนร่วมเสนอแนะแนวทางการปฏิบัติงานของโรงเรียนของผู้ปกครอง มีคะแนนค่าเฉลี่ย สูงที่สุด มีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง และการมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาของผู้ปกครอง มีคะแนนค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด มีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน

ในส่วนของความคาดหวังในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา ด้านการร่วมวางแผน ในรายข้อย่อย พบว่า ความคาดหวังในการมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาหรือความเสี่ยงในด้านต่างๆ ของโรงเรียน มีคะแนนค่าเฉลี่ยสูงสุด มีระดับความคาดหวังอยู่ในระดับมาก และความคาดหวังในการมีส่วนร่วมประชุมเสนอความคิดเห็นเพื่อพัฒนาโรงเรียน มีคะแนนค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด มีระดับความคาดหวังอยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาความต้องการความจำเป็น 3 อันดับแรก ในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา ด้านการร่วมวางแผน พบว่า ผู้ปกครองมีความต้องการความจำเป็นในการมีส่วนร่วมในการพิจารณาแก้ไขปรับปรุงแผนโครงการต่างๆ ของโรงเรียนมากที่สุดเป็นอันดับที่ 1 รองลงมา คือ ความต้องการความจำเป็นในการมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาหรือความเสี่ยงในด้านต่างๆ ของโรงเรียนเป็นอันดับที่ 2 และความต้องการความจำเป็นในการร่วมกำหนดนโยบายในการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียน เป็นอันดับที่ 3

1.2.2 ด้านการร่วมกิจกรรม

ผลการวิเคราะห์การปฏิบัติจริงในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ด้านการร่วมกิจกรรม ในรายข้อย่อย พบว่า ผู้ปกครองตอบแบบสอบถามทุกครั้งที่มาโรงเรียนขอความร่วมมือ มีคะแนนค่าเฉลี่ยสูงสุด มีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก และการมีส่วนร่วมในเป็นกรรมการในโครงการต่างๆ ของโรงเรียนของผู้ปกครอง มีคะแนนค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด มีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย

ในส่วนของความคาดหวังในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา ด้านการร่วมกิจกรรม ในรายข้อย่อย พบว่า ความคาดหวังในการมีส่วนร่วมในการตอบแบบสอบถามทุกครั้งที่มาโรงเรียนขอความร่วมมือ มีคะแนนค่าเฉลี่ยสูงสุด มีระดับความคาดหวังอยู่ในระดับมาก และความคาดหวังในการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เช่น เป็นวิทยากรพิเศษ เป็นผู้ช่วยครู มีคะแนนค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด มีระดับความคาดหวังอยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาความต้องการความจำเป็น 3 อันดับแรก ในความคาดหวังการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา ด้านการร่วมกิจกรรม พบว่า ผู้ปกครองมีความต้องการความจำเป็นในการมีส่วนร่วมในการเป็นกรรมการในโครงการต่างๆ ของโรงเรียนมากที่สุดเป็นอันดับที่ 1 รองลงมา คือ ความต้องการความจำเป็นในการมีส่วนร่วมในการเป็นอาสาสมัครช่วยงานโรงเรียน เช่น ช่วยควบคุมนักเรียนไปทัศนศึกษานอกสถานที่ ช่วยซ่อมกัฟงานกีฬา เป็นต้น เป็นอันดับที่ 2 และความต้องการความจำเป็นในการเข้าร่วมประชุมสัมมนาทางวิชาการกับโรงเรียนเป็นอันดับที่ 3

1.2.3 ด้านการร่วมระดมทรัพยากร

ผลการวิเคราะห์การปฏิบัติจริงในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ด้านการร่วมระดมทรัพยากร ในรายข้อย่อย พบว่า ผู้ปกครองสามารถให้ความช่วยเหลือโรงเรียนเมื่อโรงเรียนร้องขอ เช่น การดูแลการบ้านบุตรหลาน การดูแลพฤติกรรมบุตรหลาน เป็นต้น มีคะแนนค่าเฉลี่ยสูงสุด มีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก และการจัดหาสถานที่ประกอบการฝึกอาชีพ/แหล่งประกอบการเพื่อจัดการเรียนรู้ มีคะแนนค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด มีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง

ในส่วนของความคาดหวังในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา ด้านการร่วมระดมทรัพยากร ในรายช้อย่อย พบว่า ความคาดหวังในการมีส่วนร่วมในความสามารถให้ความช่วยเหลือโรงเรียนเมื่อโรงเรียนร้องขอ เช่น การดูแลการบ้านบุตรหลาน การดูแลพฤติกรรมบุตรหลาน เป็นต้น มีคะแนนค่าเฉลี่ยสูงสุด มีระดับความคาดหวังอยู่ในระดับมาก และความคาดหวังในการมีส่วนร่วมในการจัดหาเงินทุนหรือบริจาคให้กับโรงเรียนในโครงการต่างๆ มีคะแนนค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด มีระดับความคาดหวังอยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาความต้องการความจำเป็น 3 อันดับแรก ในความคาดหวังการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา ด้านการร่วมระดมทรัพยากร พบว่า ผู้ปกครองมีความต้องการความจำเป็นในการมีส่วนร่วมในการจัดหาสถานที่ประกอบการฝึกอาชีพ/แหล่งประกอบการเพื่อจัดการเรียนรู้นานาชาติเป็นอันดับที่ 1 รองลงมา คือ ความต้องการความจำเป็นในการมีส่วนร่วมในการร่วมสนับสนุนอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แก่โรงเรียน เช่น บริจาคสื่อการเรียนการสอน หนังสือ ของเล่นให้โรงเรียนเป็นอันดับที่ 2 และความต้องการความจำเป็นในการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นให้โรงเรียนพัฒนาและปรับปรุงสภาพแวดล้อม เช่น ความสะอาด ความสวยงาม ความปลอดภัย เป็นต้น เป็นอันดับที่ 3

1.2.4 ด้านการร่วมประเมินผล

ผลการวิเคราะห์การปฏิบัติจริงในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ด้านการร่วมประเมินผล ในรายช้อย่อย พบว่า การปฏิบัติจริงในการมีส่วนร่วมกับคณะครูติดตามผลการเรียนของบุตรหลานของผู้ปกครอง มีคะแนนค่าเฉลี่ยสูงสุด มีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก และการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน มีคะแนนค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด มีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง

ในส่วนของความคาดหวังในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา ด้านการร่วมประเมินผล ในรายช้อย่อย พบว่า ความคาดหวังในการมีส่วนร่วมกับคณะครูติดตามผลการเรียนของบุตรหลาน มีคะแนนค่าเฉลี่ยสูงสุด มีระดับความคาดหวังอยู่ในระดับมาก และความคาดหวังในการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงเรียน มีคะแนนค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด มีระดับความคาดหวังอยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาความต้องการความจำเป็น 3 อันดับแรก ในความคาดหวังการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา ด้านการร่วมประเมินผล พบว่า ผู้ปกครองมีความต้องการความจำเป็นในการมีส่วนร่วมในการนำผลการประเมินไปพัฒนาหรือปรับปรุงการจัดการศึกษามากที่สุดเป็นอันดับที่ 1 รองลงมา คือ ความต้องการความจำเป็นในการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน เป็นอันดับที่ 2 และความต้องการความจำเป็นในการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการจัดการศึกษาของโรงเรียนเป็นอันดับที่ 3

1.3 ผลการสรุปข้อเสนอแนะและปัญหา อุปสรรคในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการของผู้ปกครองที่อยากให้โรงเรียนพัฒนามากที่สุดพบว่า

1. ทางโรงเรียนมีการเรียนการสอนมากเกินไป อยากให้เสริมเรื่องกิจกรรมมากขึ้น และสอดแทรกความรู้เข้าไป

2. ทางโรงเรียนมีแผนการศึกษาอย่างไรอยากให้มีการนำเสนอให้ผู้ปกครองทราบให้มากขึ้น

3. ต้องการให้ทางโรงเรียนสับเปลี่ยนเด็กในทุกปีการศึกษา ให้ได้ย้ายหัดให้เด็กได้รู้จักปรับตัวกับเพื่อนใหม่ๆ ในชั้นเรียนเดียวกัน ซึ่งเด็กในแต่ละชั้นมีไม่มากนัก การให้เด็กได้เปลี่ยนห้องกันจะทำให้เด็กได้มีความสนิทสนมกับเพื่อนๆมากขึ้นได้ และส่งผลถึงการปรับตัวในการเรียนชั้นมัธยมศึกษาต่อไป

4. อยากให้กิจกรรมมากขึ้น และให้ผู้ปกครองเข้ามีส่วนร่วมมากขึ้น

5. อยากให้หาวิทยากรด้านต่างๆ เช่น ศิลปะ ออกแบบผังเมือง สอนด้านจิตสำนึก จิตสาธารณะ เพื่อให้เด็กมีความรู้รอบตัวที่หลากหลาย และรอบด้าน

6. อยากให้มีการสอนเด็กให้มีความกล้าในการแสดงออกมากขึ้น

7. อยากให้เด็กใช้ภาษาอังกฤษแบบไม่เขินอาย

8. อยากให้ทางโรงเรียนสอนเด็กมีความรู้สึกรักสนุกสนานกับการเรียนและร่าเริงมีความสุขในการเรียน

9. ควรมีกล่องรับความคิดเห็นจากทางผู้ปกครองส่งตรงถึงผู้บริหาร โดยวางไว้หลายจุดที่สังเกตได้ง่าย จะช่วยให้รับรู้ปัญหาต่างๆ ได้ทั่วถึงและทันท่วงที

10. ควรมีการจัดการให้มีส่วนร่วมโดยแยกเป็นระดับชั้น เพราะการเรียนแต่ละระดับแตกต่างกัน รวมถึงพฤติกรรมของเด็กที่เติบโตตามลำดับด้วย

11. ปัญหาของทางโรงเรียนในขณะนี้ เป็นปัญหาเกี่ยวกับการเดินทางรับส่งนักเรียน เนื่องจากการปิดถนนทำทางลอดอุโมงค์ ซึ่งถ้าถนนเสร็จ การเดินทางน่าจะสะดวกขึ้นไม่มีผลกระทบกับผู้ปกครองในการมาส่งบุตรหลานมาโรงเรียนมากนัก

2. ผลการศึกษาข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ปกครองสามารถสรุปเป็นประเด็นได้ดังต่อไปนี้

2.1 ด้านการร่วมวางแผน ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในด้านการร่วมวางแผนอยู่ในระดับปานกลาง และพอใจในการบริหารงาน การวางแผนการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน หากมีคำแนะนำก็จะบอกกับคุณครูโดยตรง หรือบอกกับผู้บริหารได้โดยตรง

2.2 ด้านการร่วมกิจกรรม ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีความสนใจในการทำกิจกรรมต่างๆ ของลูกที่โรงเรียน และต้องการมีส่วนร่วม ยินดี และเต็มใจที่จะเข้าร่วมในทุกกิจกรรม หากเป็นไปได้ และต้องการให้ทางโรงเรียนเชิญชวนเข้าร่วมกิจกรรมทุกครั้ง ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมค่ายต่างๆ วันสำคัญต่างๆ รวมถึงทัศนศึกษา

2.3 ด้านการร่วมระดมทรัพยากร ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีความเต็มใจหากบุตรหลาน มีความต้องการอุปกรณ์ใดๆเพิ่มเติม หรือคุณครูขอให้ร่วมระดมทรัพยากรต่างๆ ในการประกอบการเรียนรู้ หรือร่วมระดมทุนในการทำบุญช่วยเหลือผู้ประสบภัย หรือบริจาคให้กับวัดต่างๆ ในวันสำคัญทางศาสนา

2.4 ด้านการร่วมประเมินผล ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีการติดตาม ใฝ่ถามคุณครู และบุตรหลาน ถึงการเรียนการสอนประจำวัน และเอาใจใส่ในการประเมินผลของบุตรหลานในทุกครั้งที่มีการประเมิน รวมถึงติดตามเรื่องการเรียนการสอนแต่ละวิชาในหลักสูตร

3. การสนทนากลุ่ม (Focus group)

ผลการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ในการจัดการศึกษา ตามบริบทของโรงเรียน ปาณยา พัฒนาการ พบว่า ขอบข่ายการมีส่วนร่วมมี 4 ด้าน ได้แก่ 1. การร่วมวางแผน 2. การร่วมกิจกรรม 3. การร่วมระดมทรัพยากร 4. การร่วมประเมินผล ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมในงานวิชาการ ประกอบไปด้วยการ มีบทบาทร่วมกันของโรงเรียนและผู้ปกครองที่ต้องการส่งเสริมการดำเนินงานของกันและกัน ดังนั้น บทบาทของโรงเรียนและผู้ปกครองตามขอบข่ายการมีส่วนร่วมของโรงเรียนปาณยา พัฒนาการ สรุปเป็น แนวทางได้ดังต่อไปนี้

4. การร่วมวางแผน

ในส่วนของโรงเรียนต้องกำหนดและจัดทำเป้าหมายในการจัดการศึกษาของสถานศึกษารับฟัง ข้อเสนอแนะและการแสดงความคิดเห็นของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา และเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษามีส่วนร่วมในการวางแผนงานร่วมกับโรงเรียน และในส่วนของผู้ปกครองต้องร่วมคิด วางแผน ร่วมตัดสินใจในการกำหนดเป้าหมายการจัดการศึกษา และแสดงความคิดเห็นหรือเสนอแนะความต้องการให้แก่โรงเรียน

5. การร่วมกิจกรรม

ในส่วนของโรงเรียนต้องเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านการเรียนการสอนเชิญชวนให้ผู้ปกครองเข้าร่วมกิจกรรมกับโรงเรียนจัดอบรมให้ความรู้แก่ผู้ปกครองแลกเปลี่ยนข้อมูลของผู้เรียนตามความเป็นจริง และประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองดูแลพฤติกรรมที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน และในส่วนของผู้ปกครองต้องเข้าร่วมในการจัดกิจกรรมด้านการเรียนการสอนตามความถนัดเข้าร่วมกิจกรรมตามวันสำคัญต่างๆ แลกเปลี่ยนข้อมูลของบุตรหลานตามความเป็นจริง และประสานความร่วมมือกับครูดูแลพฤติกรรมบุตรหลาน

6. การร่วมระดมทรัพยากร

ในส่วนของโรงเรียนต้องประชาสัมพันธ์เพื่อแจ้งข่าวสารแก่ผู้ปกครอง และรับฟังคำแนะนำหรือการร้องขอจากผู้ปกครอง และในส่วนของผู้ปกครองต้องเข้าร่วมกิจกรรมตามการประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนให้การสนับสนุนช่วยเหลือโรงเรียนในด้านต่างๆ และเสนอแนะหรือให้คำแนะนำโรงเรียนเพื่อปรับปรุงในด้านต่างๆ

7. การร่วมประเมินผล

ในส่วนของโรงเรียนประเมินผลและสรุปบทวนการดำเนินงานของโรงเรียนเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการประเมินผลและสรุปบทวนการดำเนินงานของโรงเรียนรับฟังข้อเสนอแนะและการแสดงความคิดเห็นของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย และหาแนวทางการพัฒนาหรือปรับปรุงแก้ไขในแผนการดำเนินงานที่เกิดขึ้น และในส่วนของผู้ปกครองต้องร่วมติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียน และร่วมหาแนวทางการพัฒนาหรือการปรับปรุงแก้ไขในแผนการดำเนินงานที่เกิดขึ้น

อภิปรายผล

การศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนปทุมมา พัฒนาการ แขวงสวนหลวง กรุงเทพฯ ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

การนำเสนอผลการวิจัยเกี่ยวกับขอบข่ายการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาพบว่า ขอบข่ายการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนมี 4 ด้านได้แก่ 1. ด้านการร่วมวางแผน 2. ด้านการร่วมกิจกรรม 3. ด้านการร่วมระดมทรัพยากร 4. ด้านการร่วมประเมินผล

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองทั้ง 4 ด้านนี้เป็นการมีส่วนร่วมของโรงเรียนและผู้ปกครองที่ให้การส่งเสริมและสนับสนุนซึ่งกันและกันโดยมีจุดมุ่งหมายร่วมกันคือการพัฒนาและการจัดการศึกษาที่เอื้อให้ผู้เรียนเป็นผู้ได้รับประโยชน์สูงสุด โดยการมีส่วนร่วมทั้ง 4 ด้านมีความจำเป็นและความสำคัญต่อการจัดการศึกษาดังต่อไปนี้

1) ด้านการร่วมวางแผนเป็นการร่วมกันวางแผนการดำเนินงานของโรงเรียนก่อนนำไปสู่การปฏิบัติจริงเช่นการวางแผนนโยบายเป้าหมายหรือแผนงานต่างๆการวางรูปแบบกิจกรรมที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนกำหนดกิจกรรมหรือโครงการพิเศษเพื่อพัฒนาผู้เรียนเป็นต้นซึ่งเป็นการระดมความคิดเห็นเพื่อร่วมคิดร่วมตัดสินใจและวางแผนเบื้องต้นที่ต้องครอบคลุมการดำเนินงานทั้งหมดในโรงเรียนเพื่อใช้เป็นเครื่องมือหรือตัวกำหนดทิศทางในการจัดการศึกษาของโรงเรียนสอดคล้องกับการศึกษาของ สิริินทิพย์ สิทธิศักดิ์ (2551) ที่ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมพบว่า การมีส่วนร่วมในโรงเรียน ประกอบไปด้วยการวางแผนการร่วมกิจกรรมการระดมทรัพยากรและการประเมินผลซึ่งผู้ปกครองมีส่วนร่วมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลางโดยในรายช้อย่อย พบว่า การมีส่วนร่วมเสนอแนะแนวทางการปฏิบัติงานของโรงเรียนของผู้ปกครอง มีคะแนนค่าเฉลี่ยสูงสุด มีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง และการมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาของผู้ปกครอง มีคะแนนค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด มีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน

ในส่วนของความคาดหวังในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา ด้านการร่วมวางแผน ในรายช้อย่อย พบว่า ความคาดหวังในการมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาหรือความเสี่ยงในด้านต่างๆ ของโรงเรียน มีคะแนนค่าเฉลี่ยสูงสุด มีระดับความคาดหวังอยู่ในระดับมาก และความคาดหวังในการมีส่วนร่วมประชุมเสนอความคิดเห็นเพื่อพัฒนาโรงเรียน มีคะแนนค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด มีระดับความคาดหวังอยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาความต้องการความจำเป็น 3 อันดับแรก ในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา ด้านการร่วมวางแผน พบว่า ผู้ปกครองมีความต้องการความจำเป็นในการมีส่วนร่วมในการพิจารณาแก้ไขปรับปรุงแผนโครงการต่างๆ ของโรงเรียนมากที่สุดเป็นอันดับที่ 1 รองลงมา คือ ความต้องการความจำเป็นในการมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาหรือความเสี่ยงในด้านต่างๆ ของโรงเรียน เป็นอันดับที่ 2 และความต้องการความจำเป็นในการร่วมกำหนดนโยบายในการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียน เป็นอันดับที่ 3 ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

(2544) ที่ได้รับบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการร่วมวางแผนงานกับโรงเรียนว่าผู้ปกครองที่มีบทบาทด้านการตัดสินใจร่วมคิดเพื่อกำหนดนโยบายหรือการวางแผนจัดการต่างๆกับโรงเรียน จะมีส่วนช่วยทำให้เกิดการผลักดันนโยบายที่เป็นประโยชน์ต่อเด็กและโรงเรียนได้ในขณะเดียวกันก็สามารถร่วมกันหาทางแก้ไข ปรับปรุงแผนงานที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาได้

การวางแผนและการกำหนดเป้าหมายร่วมกับโรงเรียนจึงเป็นการมีส่วนร่วมในการระดมความคิดของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายเพื่อวางแผนงานหรือแผนการดำเนินการต่างๆ สำหรับใช้เป็นเครื่องมือนำทิศทางในการจัดการศึกษาที่จะส่งผลต่อคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนในอนาคต

2) ด้านการร่วมกิจกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการร่วมกิจกรรมในรายช้อย่อย พบว่า ผู้ปกครองตอบแบบสอบถามทุกครั้งทั้งทางโรงเรียนขอความร่วมมือ มีคะแนนค่าเฉลี่ยสูงสุด มีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก และการมีส่วนร่วมในเป็นกรรมการในโครงการต่างๆ ของโรงเรียนของผู้ปกครอง มีคะแนนค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด มีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย

ในส่วนของความคาดหวังในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา ด้านการร่วมกิจกรรมอยู่ในระดับมาก ในรายช้อย่อย พบว่า ความคาดหวังในการมีส่วนร่วมในการตอบแบบสอบถามทุกครั้งทั้งทางโรงเรียนขอความร่วมมือ มีคะแนนค่าเฉลี่ยสูง มีระดับความคาดหวังอยู่ในระดับมาก และความคาดหวังในการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เช่น เป็นวิทยากรพิเศษ เป็นผู้ช่วยครู มีคะแนนค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด มีระดับความคาดหวังอยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาความต้องการความจำเป็น 3 อันดับแรก ในความคาดหวังการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา ด้านการร่วมกิจกรรม พบว่า ผู้ปกครองมีความต้องการความจำเป็นในการมีส่วนร่วมในการเป็นกรรมการในโครงการต่างๆ ของโรงเรียนมากที่สุดเป็นอันดับที่ 1 รองลงมา คือ ความต้องการความจำเป็นในการมีส่วนร่วมในการเป็นอาสาสมัครช่วยงานโรงเรียน เช่น ช่วยควบคุมนักเรียนไปทัศนศึกษานอกสถานที่ ช่วยซ่อมกitchen กิฬาสี เป็นต้น เป็นอันดับที่ 2 และความต้องการความจำเป็นในการเข้าร่วมประชุมสัมมนาทางวิชาการกับโรงเรียนเป็นอันดับที่ 3 กิจกรรมเหล่านี้เป็นกิจกรรมที่ผู้ปกครองเล็งเห็นว่าสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมได้ตามความถนัดความเหมาะสมและความพร้อมของตนและเป็นกิจกรรมที่โรงเรียนเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมได้กับครูได้ซึ่งจะมีประโยชน์ต่อการช่วยแบ่งเบาภาระงานประจำของครูตลอดจนได้สร้างความคุ้นเคยสร้างมิตรไมตรีและร่วมกันประสานความร่วมมือในด้านอื่นๆเช่นการดูแลพฤติกรรมผู้เรียนการดูแลการเข้าเรียนการมาสายของผู้เรียนด้วยซึ่งสอดคล้องกับทัศนะของนักวิชาการและนักการศึกษาที่กล่าวถึงข้อดีของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองฉันทนาบุญส่ง (2551) ประไพจิตร หิรัญยัษฐิติ (2545) รุ่งแก้วแดง (2542) ดังต่อไปนี้ผลที่เกิดกับผู้เรียนคือเมื่อผู้ปกครองมีส่วนร่วมกับโรงเรียนผู้เรียนมีแนวโน้มที่จะมีความสุขกับการเรียนมากขึ้น และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนผลที่เกิดขึ้นกับพ่อแม่คือเข้าใจการทำงานของโรงเรียนมากขึ้น มีเจตคติในทางบวกต่อโรงเรียนมีความสัมพันธ์ที่ดีกับครูและโรงเรียนมากขึ้นและพวก

เขารู้สึกว่าตนเองมีประโยชน์ต่อโรงเรียนผลที่เกิดกับครูคือมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ปกครองมากขึ้นบทบาทใหม่คือเป็นผู้สนับสนุนครอบครัวผลที่เกิดกับโรงเรียนคือได้รับการสนับสนุนและให้ความช่วยเหลือจากชุมชนและผลที่เกิดขึ้นกับชุมชนคือชุมชนเกิดความภาคภูมิใจที่มีส่วนในการให้ความช่วยเหลือและมีส่วนร่วมกับโรงเรียนในด้านต่างๆ

การร่วมกิจกรรมจึงเป็นการมีส่วนร่วมที่เป็นการระดมความร่วมมือกันของโรงเรียนครูและผู้ปกครองในการให้ความช่วยเหลือกันและกันในด้านการจัดการเรียนการสอนและดูแลบุตรหลานเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามการจัดการศึกษาอย่างครบถ้วนและมีประสิทธิภาพ

3) ด้านการร่วมระดมทรัพยากร การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการร่วมระดมทรัพยากร ในรายช้อย่อย พบว่า ผู้ปกครองสามารถให้ความช่วยเหลือโรงเรียนเมื่อโรงเรียนร้องขอ เช่น การดูแลการบ้านบุตรหลาน การดูแลพฤติกรรมบุตรหลาน เป็นต้น มีคะแนนค่าเฉลี่ยสูงสุด มีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก และการจัดหาสถานที่ประกอบการฝึกอาชีพ / แหล่งประกอบการเพื่อจัดการเรียนรู้ มีคะแนนค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด มีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง

ในส่วนของความคาดหวังในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา ด้านการร่วมระดมทรัพยากร ในรายช้อย่อย พบว่า ความคาดหวังในการมีส่วนร่วมในความสามารถให้ความช่วยเหลือโรงเรียนเมื่อโรงเรียนร้องขอ เช่น การดูแลการบ้านบุตรหลาน การดูแลพฤติกรรมบุตรหลาน เป็นต้น มีคะแนนค่าเฉลี่ยสูงสุด มีระดับความคาดหวังอยู่ในระดับมาก และความคาดหวังในการมีส่วนร่วมในการจัดหาเงินทุนหรือบริจาคให้กับโรงเรียนในโครงการต่างๆ มีคะแนนค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด มีระดับความคาดหวังอยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาความต้องการความจำเป็น 3 อันดับแรก ในความคาดหวังการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา ด้านการร่วมระดมทรัพยากร พบว่า ผู้ปกครองมีความต้องการความจำเป็นในการมีส่วนร่วมในการจัดหาสถานที่ประกอบการฝึกอาชีพ / แหล่งประกอบการเพื่อจัดการเรียนรู้อย่างมากที่สุดเป็นอันดับที่ 1 รองลงมา คือ ความต้องการความจำเป็นในการมีส่วนร่วมในการร่วมสนับสนุนอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แก่โรงเรียน เช่น บริจาคสื่อการเรียนการสอน หนังสือ ของเล่นให้โรงเรียนเป็นอันดับที่ 2 และความต้องการความจำเป็นในการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นให้โรงเรียนพัฒนาและปรับปรุงสภาพแวดล้อม เช่น ความสะอาด ความสวยงาม ความปลอดภัย เป็นต้น เป็นอันดับที่ 3

การมีส่วนร่วมโดยการเป็นผู้สนับสนุนทรัพยากรนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมให้สถานศึกษามีความพร้อมในการจัดการศึกษามีความทันสมัยครบถ้วนสามารถตอบสนองต่อความต้องการของทุกฝ่ายและเอื้ออำนวยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดีและมีคุณภาพมากขึ้น สอดคล้องกับสุวตันมัทธเมธา (2524) ได้นำเสนอบทบาทของชุมชนต่อโรงเรียนในการเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือโดยสรุปว่าชุมชนสามารถช่วยเหลือและสนับสนุนโรงเรียนในด้านต่างๆไม่ว่าจะเป็นเรื่องการเงิน วัสดุอุปกรณ์และสิ่งต่างๆตลอดจนแรงกายแรงใจ จากคนในชุมชนนั้น ๆ สามารถให้การสนับสนุนโรงเรียนได้ นอกจากนี้เมตต์ เมตต์การุณจิต (2547) ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับความสำคัญของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการเป็นผู้สนับสนุนสถานศึกษาว่า

สถานศึกษากับสังคมจำเป็นต้องร่วมมือกันสถานศึกษาเปรียบได้กับโรงงานที่ผลิตบุคลากรที่มีศักยภาพออกไปรับใช้สังคมดังนั้นสถานศึกษาจำเป็นต้องมีความพร้อมในปัจจุบันทุกด้านแต่ในความเป็นจริงสถานศึกษายังขาดแคลนปัจจัยหลายอย่างเช่นวัสดุอุปกรณ์การสอนสิ่งเหล่านี้ชุมชนสามารถให้ความช่วยเหลือได้

การร่วมระดมทรัพยากรจึงเป็นการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองที่เป็นผู้คอยให้ความช่วยเหลือแก่โรงเรียนอยู่เสมอ จึงอาจกล่าวได้ว่าโรงเรียนเป็นสถาบันทางสังคมที่อยู่อย่างโดดเดี่ยวไม่ได้โรงเรียนจำเป็นต้องได้รับแรงสนับสนุนในด้านต่างๆจากผู้ปกครองและชุมชนอยู่เสมอเพื่อร่วมกันสร้างให้การจัดการศึกษาของโรงเรียนมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

4) ด้านการร่วมประเมินผลการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการร่วมประเมินผล ในรายข้อย่อย พบว่า การปฏิบัติจริงในการมีส่วนร่วมกับคณะครูติดตามผลการเรียนของบุตรหลานของผู้ปกครอง มีคะแนนค่าเฉลี่ยสูงสุด มีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก และการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน มีคะแนนค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด มีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง

ในส่วนของความคาดหวังในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา ด้านการร่วมประเมินผล ในรายข้อย่อย พบว่า ความคาดหวังในการมีส่วนร่วมกับคณะครูติดตามผลการเรียนของบุตรหลาน มีคะแนนค่าเฉลี่ยสูงสุด มีระดับความคาดหวังอยู่ในระดับมาก และความคาดหวังในการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงเรียน มีคะแนนค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด เมื่อ พิจารณาความต้องการความจำเป็น 3 อันดับแรก ในความคาดหวังการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา ด้านการร่วมประเมินผล พบว่า ผู้ปกครองมีความต้องการความจำเป็นในการมีส่วนร่วมในการนำผลการประเมินไปพัฒนาหรือปรับปรุงการจัดการศึกษามากที่สุดเป็นอันดับที่ 1 รองลงมา คือ ความต้องการความจำเป็นในการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน เป็นอันดับที่ 2 และความต้องการความจำเป็นในการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการจัดการศึกษาของโรงเรียนเป็นอันดับที่ 3

การร่วมประเมินผลเป็นการติดตามและทบทวนการดำเนินงานของโรงเรียนว่าสอดคล้องกับจุดประสงค์หรือเป้าหมายจากการวางแผนและกำหนดเป้าหมายไว้ล่วงหน้าหรือไม่โดยเปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทุกฝ่ายได้ร่วมแสดงความคิดเห็นหาแนวทางในการพัฒนาหรือปรับปรุงทิศทางการจัดการศึกษาร่วมกัน สอดคล้องกับกิตติมา ปรีดีติลล (2532) ที่ได้สรุปเกี่ยวกับประโยชน์ของการประเมินผลการจัดการศึกษาไว้ว่าการประเมินผลจะทำให้ทราบมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนนั้นและสามารถหาทางปรับปรุงให้ดีขึ้นหากพบข้อบกพร่องก็สามารถแก้ไขให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นตลอดจนมีข้อมูลในการประชาสัมพันธ์โรงเรียนกับผู้ปกครองต่อไปได้

การร่วมประเมินผลจึงเปรียบเสมือนกระจกสะท้อนสิ่งที่เกิดขึ้นทำให้โรงเรียนครูและผู้ปกครองได้ทราบผลการดำเนินงานทั้งหมดที่ผ่านมาว่านโยบายโครงการกิจกรรมหรือแผนการดำเนินงานต่างๆ เป็นไปตามทิศทางที่ตั้งไว้หรือไม่นำมาซึ่งการปรับปรุงแก้ไขหรือพัฒนาคุณภาพของการจัดการศึกษาให้ดีขึ้นได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำงานวิจัยไปใช้

1) สำหรับโรงเรียน

1.1) ข้อค้นพบจากงานวิจัยเกี่ยวกับความต้องการของผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน พบว่า ด้านการร่วมกิจกรรม เป็นด้านที่ผู้ปกครองมีความต้องการมีส่วนร่วมมากที่สุด โดยรายการที่มีความต้องการมากที่สุดคือ การมีส่วนร่วมเป็นกรรมการในโครงการต่างๆ ของโรงเรียน (PNI modified = 0.381) สะท้อนให้เห็นว่า ผู้ปกครองมีความต้องการร่วมออกความเห็น นำเสนอความคิด ในโครงการต่างๆ ที่โรงเรียนจัด โดยผ่านการทำกิจกรรม ดังนั้น โรงเรียนควรดำเนินการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดกิจกรรมต่างๆ รวมถึงเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้าร่วมเป็นกรรมการในโครงการต่างๆ

1.2) โรงเรียนควรจัดอบรมหรือให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายทางการศึกษาของโรงเรียนและจัดเตรียมเอกสาร คู่มือสรุปความรู้ให้ผู้ปกครองประกอบการอบรมด้วยเพื่อให้ผู้ปกครองมีพื้นฐานความรู้และสามารถแสดงความคิดเห็นต่อการวางแผนการจัดการศึกษาของโรงเรียนด้วย

1.3) โรงเรียนควรมีการประชาสัมพันธ์ เชิญชวน และกระตุ้นให้ผู้ปกครองเห็นความสำคัญในการมีส่วนร่วมในด้านต่างๆของโรงเรียน และเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง

2) สำหรับผู้ปกครอง

2.1) ผู้ปกครองควรให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น ตลอดจนสนับสนุนการดำเนินงานต่างๆของโรงเรียน

2.2) ติดตามข่าวสารและให้ความสนใจเกี่ยวกับการดำเนินงานของโรงเรียน เพื่อทราบข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษาที่ทางโรงเรียนจะจัดให้แก่บุตรหลาน

2. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับงานวิจัย

1) ควรศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาในบริบทของโรงเรียนอื่นๆ นอกเหนือจากโรงเรียนปณยา พัฒนาการ เช่น โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร เป็นต้น เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองตามบริบทของโรงเรียนต่างๆ ซึ่งผลการศึกษาจะเป็นประโยชน์ในการนำข้อมูลไปปรับปรุง แก้ไข และ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในโรงเรียนต่างๆ ได้ดีขึ้น

2) ควรศึกษาตัวแปรอื่นๆ ที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง เช่น สาเหตุหรือปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานให้โรงเรียนเข้าใจผู้ปกครองตามบริบทสังคมต่างๆ และสามารถหาแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองให้สอดคล้องกับบริบทนั้นๆ

บรรณานุกรม

- กนกวรรณ บุญปลูก. (2550). การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียน
รัตนานิเบศร์ จังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.
ถ่ายเอกสาร.
- กมลรัตน์ ก่อกาญจนวงศ์. (2550). ผลของการใช้กระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐาน
ที่มีต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล. ปรินญาโท
ภาควิชาหลักสูตร การสอนและเทคโนโลยีการศึกษา สาขาวิชา การศึกษาปฐมวัย. ม.ป.พ.
กรมวิชาการ. (2544). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่ง
สินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- . (2545). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การ
รับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2555). ประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่องนโยบายและมาตรฐานการ พัฒนา
เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษา. สืบค้นเมื่อ 2 กุมภาพันธ์ 2555, จาก
http://bsq.vec.go.th/innovation/policy2_1.html
- กิติ จุ่งติลก. (2549). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ บริเวณพื้นที่ลุ่มแม่น้ำ
แม่สรวย จังหวัดเชียงราย. ภาคนิพนธ์. กรุงเทพฯ: คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิต
พัฒนบริหารศาสตร์.
- กิตติโชค ห้อยยี่งู. (2534). การมีส่วนร่วมของประชาชนในโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อพัฒนาชนบท
การศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนถิ่นโอบาส. วิทยานิพนธ์ คม. (บริหารการศึกษา). เชียงใหม่:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2542). การเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน : 3-5 ขวบ. กรุงเทพฯ: โชติสุขการพิมพ์.
- . (2544). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกับโรงเรียน วารสารการศึกษาปฐมวัย. 5(4): 30 -36.
- กลุ่มงานปฏิบัติการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2543). การสร้างเครือข่ายพ่อแม่ผู้ปกครองที่มีบทบาทใน
การศึกษาตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาแห่งชาติ.
- ชนิษฐา เปรมพงษ์. (2550). การศึกษาบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมการ เรียนรู้
ของบุตรโรงเรียนเครือข่ายคณะภคินีพระกฤษณ์ของพระเยซูเจ้าแห่งกรุงเทพ. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม.
(การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จิตรา วิเชียร. (2551). ความต้องการของผู้ปกครองเกี่ยวกับการจัดโปรแกรมการศึกษา ปฐมวัย สำหรับ
เด็กไทย. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- จิรนนท์ อังกาสิ. (2551). *การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการจัดการศึกษาและคุณลักษณะของนักเรียนโรงเรียนศิริราชวรวิหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากลนคร เขต 1*. วิทยานิพนธ์ ครม. (บริหารการศึกษา). สกลนคร: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. ถ่ายเอกสาร.
- เจตน์สุตา ทศานนท์. (2546). *การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียน อนุบาล เชียงราย*. วิทยานิพนธ์ คม. (การบริหารการศึกษา). เชียงราย: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย. ถ่ายเอกสาร.
- ฉันทนา ภาคบงกช. (2536). *สอนให้เด็กคิด : โมเดลการพัฒนาทักษะการคิดเพื่อคุณภาพชีวิตและ สังคม*. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เฉลิมชัย วาสะสิริ. (2533). *บทบาทของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน ในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ตามการรับรู้ของครูและนักเรียน*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เฉลิมเผ่า อจละนันท์. (2547). *ความพร้อมและความคาดหวังของประชาชนต่อการปฏิรูปการศึกษาไทย*. *วารสารการวิจัย*. มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ฉบับพิเศษ (ก.ค.-ธ.ค.): 152-170.
- ชมแข พงษ์เจริญ. (2542). *การศึกษาการมีส่วนร่วมและความคิดเห็นของผู้ปกครองที่มีต่อการ ปฏิบัติตามระเบียบของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัด นนทบุรี*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ชนิตา กลั่นศรี. (2548). *กิจกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์เขต 1*. วิทยานิพนธ์ คม. (การบริหารการศึกษา). เพชรบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี. ถ่ายเอกสาร.
- ชาณิการ์ เอ็บอาบ. (2554). *การพัฒนาโปรแกรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองตามแนวคิดเอไอซีเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพของเด็กวัยอนุบาลในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. วิทยานิพนธ์ คม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ชาญชัย อาจินสมาจาร. (2557). *ภาวะผู้นำการบริหารการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สถาบันเพื่อความก้าวหน้าทางวิชาการ.
- ชาติชาย นรเศรษฐาภรณ์. (2545). *ธรรมาภิบาลในความหมายของภาครัฐ เอกชน และประชาชน :กรณีโครงการโรงไฟฟ้าพลังความร้อนถ่านหิน “หินกรูด”*. วิทยานิพนธ์. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2541). *การศึกษาทางไกลกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์” ใน ประมวลสาระชุดวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษากับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ หน่วยที่12 นนทบุรี*. สาขาวิชาศึกษาศาสตร์. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- ชูชาติ พ่วงสมจิตร. (2540). *การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนกับโรงเรียนประถมศึกษาในเขตปริมณฑล กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ คด. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.*
- ณัฐพร ยืนนาน. (2555). *การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2. วิทยานิพนธ์ คม. (บริหารการศึกษา). อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. ถ่ายเอกสาร.*
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน; และ เพ็ญแข ประจันปัจฉินิก. (2524). *ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวสุขภาพจิตและจริยธรรมนักเรียนวัยรุ่น. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.*
- ถาวร พวงมณี. (2547). *การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองต่อการบริหารงานในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพฯ. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.*
- ทรงพร สุทธิธรรม. (2534). *การศึกษาความสามารถในการรับรู้และเข้าใจทัศนคติของผู้อื่น ของเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองจัดกิจกรรมนิทานเพื่อส่งเสริมการคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง. ปริญญาบัตร กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.*
- ไทยทัศน์ ธรรมเนียมต้น. (2550). *ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ยาวม อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน. วิทยานิพนธ์. ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.*
- ธนวัฒน์ คำภีลนันท. (2550). *การมีส่วนร่วมของกรรมการชุมชนในการพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลเมืองคูคต จังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ รป.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์) คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.*
- ธร สุนทรายุทธ. (2551). *การบริหารจัดการเชิงปฏิรูป: ทฤษฎี วิจัย และปฏิบัติทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: เนติกุลการพิมพ์.*
- ธิติมา วิเชียรเสนาะ. (2555). *การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนวัดหนองพะวา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดระยอง เขต 1. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (บริหารการศึกษา). ชลบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา. ถ่ายเอกสาร.*
- ธีระ รุญเจริญ. (2545). *การบริหารเพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้บริษัทเวิลด์การพิมพ์. สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล: การวิเคราะห์ทฤษฎี. ปริญญาบัตร การศึกษา ดุษฎีบัณฑิต. (พัฒนศึกษาศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.*
- ธีรภูมิ เอกะกุล. (2543). *ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. อุบลราชธานี: สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.*

- ธีรศักดิ์ ศรีสุรกุล. (2555). การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษานอกระบบและ
การศึกษาตามอัธยาศัยของ กศน.ตำบล: การประยุกต์ใช้การวิเคราะห์ห้วงองค์ประกอบเชิงยืนยัน
และการวิจัยปฏิบัติการ. วิทยานิพนธ์. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
ถ่ายเอกสาร.
- นภเนตร ธรรมบวร. (2541). บทบาทของครอบครัวกับการศึกษา. รายงานการวิจัยประกอบการร่าง
พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- นวลศรีงามทรัพย์. (2552). ปัจจัยจูงใจที่ทำให้ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยมีส่วนร่วมกับโรงเรียนกรณีศึกษา:
โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบมอญ จ.นครปฐม. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นิคม หวายบุตร. (2550). การมีส่วนร่วมของสตรีชาวเขาในการดำเนินงานส่งเสริมอาชีพ ของศูนย์พัฒนา
สังคม หน่วยที่ 12 จังหวัดเชียงราย. ภาคนิพนธ์. กรุงเทพฯ: คณะพัฒนาสังคม สถาบัน
บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ผานิต นาคลำภา. (2555). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียน บ้านเขาคันทรง
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ชลบุรี เขต 3. การศึกษามหาบัณฑิต
บริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- แผนการศึกษาแห่งชาติ. สืบค้นเมื่อ 18 มิถุนายน 2559, จาก
<http://www.nesdb.go.th/download/plan12/>
- แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12. สืบค้นเมื่อ 18 มิถุนายน 2559, จาก
<http://backoffice.onec.go.th/uploads/Book/1540-file.pdf>
- ไพฑูริ ลิทธิสุนทร. (2543, เมษายน). บทบาทของผู้ปกครองในโรงเรียน.วารสารสานปฏิรูป. 3(25): 23 –
24.
- บรรพต วีระชัย. (2541). สังคมวิทยาและมานุษยวิทยาเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ปรัชญา เวสารัชช์. (2545). หลักการจัดการศึกษา ในโครงการพัฒนาผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหาร
สถานศึกษา. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ประพันธ์พงศ์ ชิมพงษ์. (2551). ความหมาย ของการมีส่วนร่วม. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลย
อลงกรณ์.
- ประไพจิตร ธีรยุ้ยจิตติ. (2545). องค์ประกอบที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนใน
การพัฒนานักเรียน: การศึกษาเชิงปริมาณและคุณภาพ. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประมวล คิตคินสัน. (2536). จิตวิทยาการศึกษาพิเศษ. เอกสารวิชาการงานส่งเสริมการศึกษาพิเศษ
ระดับประถมศึกษา กองวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
กระทรวงศึกษาธิการ.
- ประยงค์ แสนสุข. (2549). การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการดำเนินงานของโรงเรียนในสังกัด
กรุงเทพมหานคร: ศึกษาเฉพาะกรณีเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร. ภาคนิพนธ์ ศศ.ม.
(พัฒนาสังคม). กรุงเทพฯ: คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

- ประเวศ วะสี. (2538, มกราคม). “ยุทธศาสตร์ทางปัญญาแห่งชาติ”. *ทิศทางไทย*. 10(13): 8-9.
- (2541). *ปฏิรูปการศึกษาจังหวัดเพื่อคนทั้งมวล*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสฤทธิศรีสฤทธิวงศ์.
- (2544 ก). *ยุทธศาสตร์ทางปัญญาและการปฏิรูปการศึกษาที่พาประเทศพ้นภัย*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- (2544 ข). *ปฏิรูปการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.
- ปาริชาติ วลัยเสถียร; และคณะ. (2543). *กระบวนการพัฒนาและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
- ปรัชญา เวสารัชช. (2545). *ชุดฝึกอบรมผู้บริหาร: ประมวลสาระ*. บทที่ 1 หลักการจัดการศึกษา. หน้า 24-25. *โครงการพัฒนาผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้นำชุมชนและผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*.
- ปรีชา เครือวรรณ; และ สมพงษ์ พันธุ์รัตน์. (2559). *การวัดพฤติกรรมด้านจิตพิสัย*. สืบค้นเมื่อ 18 มิถุนายน 2559, from <http://www.slideshare.net/pamikasingshaseni/affective2>
- ปรีดาพรรณ อินทนิลศรี. (2548). *รูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ด. (การศึกษาผู้ใหญ่). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พนม พงษ์ไพบูลย์. (2542 ก). “การบริหารการศึกษากระทรวงเดียว,” ใน *การบริหารการศึกษากระทรวงเดียว*. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- (2542 ข, ตุลาคม). “บทบาทใหม่ของโรงเรียนตามแนวทางแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ”. *วิชาการ*. 2(10): 8.
- พร้อมพิไล บัวสุวรรณ. (2550). *โครงการวิจัยเพื่อปรับปรุงหลักสูตรศึกษาศาสตร. วิทยานิพนธ์*. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- พนิจดา วีระชาติ. (2542). *การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- พัชรินทร์ จันทร์ส่องแสง. (2551). *การศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในโครงการศูนย์เลี้ยงเด็กเพื่อผู้ไร้แรงงานในสถานประกอบกิจการและชุมชน*. วิทยานิพนธ์ (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- พทยา สายหู. (2541). *ความเข้าใจเกี่ยวกับกลไกของสังคม*. กรุงเทพฯ: เคล็ดไทย.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. (ม.ป.ป.). สืบค้นจาก 18 มิถุนายน 2559 , จาก <http://www.moe.go.th/main2/plan/edu-world03.htm>
- พิมพ์ ตามี. (2540). *ความต้องการของผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนประถมศึกษาอำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ศูนย์บริหารงานวิจัย.
- พิสมัย บัณฑิต. (2550). *การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาการเรียนการสอนของนักเรียนอนุบาลบ้านบางพระ (ฉิ่งนาวิกอนุสรณ์) ศรีราชา*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การศึกษา). ฉะเชิงเทรา: มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์. ถ่ายเอกสาร.

- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. (2541). *จำเป็นต้องปฏิรูประบบการศึกษาไทย*. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพโรจน์ กำภูศิริ. (2544). *คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ 5 ครอบครัว*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: นิติธรรม.
- ภัทรกร ปุยสุวรรณ. (2556). *แนวทางการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสถานศึกษาของสมาคมผู้ปกครอง และครูที่เหมาะสมกับสังคมไทย*. ปรินญาณพนธ์ กศ.ด. (บริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. ถ่ายเอกสาร.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2537). *ประมวลสาระชุดวิชาสัมมนาการประถมศึกษา* หน่วยที่ 9-11. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- มูลนิธิปริญญาโทนักบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2546). *การมีส่วนร่วมของประชาชน*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิปริญญาโทนักบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เมตต์ เมตต์การุณจิต. (2539). *การมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการการศึกษา ประจำโรงเรียนเทศบาล ในจังหวัดนครราชสีมา*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา) นนทบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- เมตต์ เมตต์การุณจิต. (2547). *การบริหารจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม*. กรุงเทพฯ: บุ๊คพอยท์.
- รักชนก โสภากิจ. (2542). *การมีส่วนร่วมและความคาดหวังของผู้ปกครองต่อการจัดการอาชีวศึกษาของโรงเรียนอาชีวศึกษาจังหวัดนครปฐม*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (หลักสูตรและการนิเทศ). นครปฐม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. ถ่ายเอกสาร.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. *ราชกิจจานุเบกษา*. 2560. สืบค้นจาก 18 มิถุนายน 2559, จาก <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2560/A/040/1.PDF>
- รุ่ง แก้วแดง. (2541). *ปฏิวัติการศึกษาไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: มติชน.
- (2541). *“การวางแผนด้านบุคลากร”* ในเอกสารการสอนชุดวิชาการวางแผนพัฒนาโรงเรียน หน่วย 1-7. หน้า 169. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. (2550). *การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยทักษิณ. ม.ป.พ.
- เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ. (2545). *การจัดการคุณภาพ*. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.
- ลักขณา ฤทธาคนี. (2547). *ทัศนคติของผู้ปกครองเด็กปฐมวัยต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียน* สังกัดกรุงเทพมหานคร. ปรินญาณพนธ์ กศ.ด. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วรวิทย์ อรรถโกวิทชาติ. (2542). *การมีส่วนร่วมผู้ปกครอง โรงเรียนและชุมชนต้องการป้องกัน การเสพยาบ้าของนักเรียนชั้น ป.5-6 ในเขตตลิ่งชัน*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

- วรารณณ์ แยมทิม. (2549). ผลของการฝึกอบรมโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่มีต่อปัจจัยเชิงสาเหตุและผลที่ตามมาของพัฒนาการการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ : โมเดลโค้งพัฒนาการที่มีตัวแปรแฝงลำดับขั้นที่สอง. วิทยานิพนธ์ คด. (วิธีวิทยาการวิจัยการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- วัลภา พรหมฤทธิ์. (2550). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนระดับประถมศึกษาในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์. นนทบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. ถ่ายเอกสาร.
- วิชัย ต้นศิริ. (2542). โฉมหน้าการศึกษาไทยในอนาคต: แนวคิดสู่การปฏิรูปในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิจิต นันทสุวรรณ; และจำนง แรกพิณิจ. (2541). “บทบาทของชุมชนกับการศึกษา” รายงานการศึกษาวิจัยเสนอสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- วีไลรัตน์ ชันธเจริญ. (2559). การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดกิจกรรมการศึกษาระดับมัธยมศึกษาของโรงเรียนสาธิต ในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. (การศึกษาผู้ใหญ่). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ศิริกาญจน์ โกสุมภ์. (2542). การมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนเพื่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. (พัฒนศึกษาศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ศศิวิมล เจนกระบวนหัด. (2546). การเปรียบเทียบความคาดหวังและสภาพจริงในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการเรียนการสอนของครูในโครงการโรงเรียนใช้ไอซีทีเพื่อพัฒนาการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สนธยา พลศรี. (2545). ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- สนธยา สมปาง. (2545). กระบวนการสรรหาผู้บริหารสูงสุดของรัฐวิสาหกิจไทยตามหลักธรรมาภิบาลศึกษากรณี: การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย. วิทยานิพนธ์. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- สมบัติ สว่างลัยสวาย. (2550). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี โรงเรียนธัญรัตน์ จังหวัดปทุมธานี. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สมยศ อำพันศิริ. (2550). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพของผู้บริหารสถานศึกษากับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (บริหารการศึกษา). ลพบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏลพบุรี. ถ่ายเอกสาร.

- สร้อย ทรัพย์ประสม. (2550). *การศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ใน กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ถ่ายเอกสาร.*
- สิรินทิพย์ สิทธิศักดิ์. (2554). *การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารโรงเรียนอาชีวศึกษา: กรณีศึกษา เขตภาษีเจริญและเขตบางกอกใหญ่. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (พัฒนาสังคม). กรุงเทพฯ: คณะพัฒนา สังคมและสิ่งแวดล้อม. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.*
- สิทธิโชค วรรณสันติกุล. (2547). *จิตวิทยาสังคม: ทฤษฎีและการประยุกต์. กรุงเทพฯ: เม็ดทรายปริ้นติ้ง.*
- สุดา ทศสุวรรณ. (2545). *บ้านกับโรงเรียน. บริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 1(2): 23.*
- สุธาวรรณ เลาะวิธิ. (2547). *ความคิดเห็นของผู้บริหารต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนา การศึกษาของโรงเรียนอนุบาลเอกชน กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหาร การศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.*
- สุรณีย์ ปาจารย์. (2552). *การวิจัยและพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการปลูกฝัง คุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 1: การประยุกต์ใช้กระบวนการแผนที่ผลลัพธ์. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- สุรัฐ ศิลปะอนันต์. (2545). *กระบวนการปฏิรูปโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ด้านสุทธา.*
- สุวัช พานิชวงษ์. (2546). *การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน ใน เขตอำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.*
- โสภา มัตถัง. (2551). *การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ในศูนย์พัฒนา เด็กเล็กก่อนวัยเรียนชุมชนเอื้ออารีย์สังกัดกรุงเทพมหานคร. การค้นคว้าอิสระ คม. (การบริหาร การศึกษา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร. ถ่ายเอกสาร.*
- เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. (2537). *“ปัญหาและแนวโน้มเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหาร การศึกษา”, ในสัมมนาปัญหาและแนวโน้มทางการบริหารการศึกษาหน่วย 5-8. หน้า 177-266. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.*
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.*
- (2543 ก). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.*
- (2543 ข). *รายงานการวิจัยรูปแบบและพัฒนากิจการการศึกษาโดยครอบครัวใน สังคมไทย. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.*
- (2544). *การพัฒนาเครือข่ายการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในสังคมไทย. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี. ถ่ายเอกสาร.*
- (2544 ก). *การประชุมสมัชชาการปฏิรูปการเรียนรู้ เรื่อง บทบาทและยุทธศาสตร์ พ่อแม่ ผู้ปกครองเพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.*

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2544 ข). คู่มือการดำเนินงานของเครือข่ายพ่อแม่ผู้ปกครองเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: พริกหวาน.
- (2544 ค). บทบาทเครือข่ายพ่อแม่ผู้ปกครองและครูในการร่วมพัฒนาการเรียนรู้ในสถานศึกษา กรณีตัวอย่าง : รูปแบบที่ประสบ ความสำเร็จ. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- (2544 ง). รายงานการศึกษา เรื่อง ความร่วมมือระหว่างบ้านและโรงเรียน. กรุงเทพฯ: พริกหวาน.
- (2544 จ). สรุปข้อคิดเห็นเครือข่ายพ่อแม่ผู้ปกครองเพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- (2544 ฉ). สารสำคัญการปฏิรูปการเรียนรู้ ผู้เรียนสำคัญที่สุด. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- (2544 ช). สารสำคัญที่เกี่ยวกับบทบาทของบิดามารดา ผู้ปกครอง ชุมชนและผู้เรียนตามแนวทางพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ. (2536). “มาตรฐานคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาเอกชน,” การศึกษาเอกชน. กรุงเทพฯ: กรมศาสนา.
- (2539). รายงานการวิจัย เรื่อง แนวโน้มของการศึกษาเอกชนประเภทสามัญศึกษาในอนาคต. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- (2543). รายงานการวิจัย เรื่อง การศึกษาสถานภาพทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนเอกชน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เจริญผล.
- (2544). แนวปฏิบัติของพ่อแม่ผู้ปกครองในสถานศึกษาเอกชน เพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้ตาม พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542. กรุงเทพฯ: สำนักงานฯ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2550). การพัฒนาดัชนีชี้วัดในประเทศและต่างประเทศ. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- เสาวลักษณ์ ดีแท้. (2553). วรรณคดีของผู้ปกครองต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษา อำเภอดงหลวง จังหวัดพิจิตร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต. ถ่ายเอกสาร.
- อรรถ กักพล. (2546). การมีส่วนร่วมของประชาชน. กรุงเทพฯ: เลียงเชียง.
- อัจฉริยา บุญมาสืบ. (2558). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองด้านวิชาการในโรงเรียนระดับประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ คม. (ประถมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- อคิน รพีพัฒน์. (2527). การมีส่วนร่วมของชุมชนในสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทยในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพฯ: ศักดิ์โสภารพิมพ์.

- อคิน รพีพัฒน์. (2531). ปัญหาการพัฒนาชนบท บทเรียนจากกรณียกกระบี่ โครงการพัฒนาชนบท
ลุ่มน้ำแม่กลอง. ขอนแก่น: สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อริยา คูหา. (2545). แรงจูงใจและอารมณ์. ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- อรุณี หรดาล. (2536). ผู้ปกครองกับการจัดการปฐมวัยศึกษา. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อาภา ฆมรบุตร. (2545). จิตวิทยาเกี่ยวกับครูและการบริหารงานการศึกษา. กรุงเทพฯ: ดวงกมล.
- อุทัย ดุลเกษม; และ อรศรี งามวิทยาพงศ์. (2540). ระบบการศึกษากับชุมชน กรอบความคิดเห็นและ
ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาวิจัย. กรุงเทพฯ: แพลนพรีนติ้ง.
- อุดม เหลืองสด. (2545). การศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และคุณภาพนักเรียนตามมาตรฐาน
การประกันคุณภาพการศึกษา โรงเรียนบ้านเก่าวิทยา จังหวัดกาญจนบุรี. สารนิพนธ์ กศ.ม.
(การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เอี่ยมพร หนูรอด. (2547). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในกิจกรรมที่จัดขึ้นในโรงเรียนเอกชน ปฐมวัย ใน
กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- Appralla, Reifman; & Munsch. (2003, March). *Cross-National Comparison of Attitudes
Toward Fathers and Mothers Participation in Household Tasks and Childcare.
Sex Roles.* 48 (5 – 6): Abstract.
- Arnstein Sherry R. (1969). A Ladder of Citizen Participation. *Journal of the American
Planning Association.* 35: 4, 216 — 224.
- Berger, Charles R. (1987, 1 July). Roloff, Michael E.; Miller, Gerald R., eds. Communicating
under uncertainty. *Interpersonal Processes: New Directions in Communication
Research.* 14. SAGE Publications. pp. 39–62.
- Brittingham Ben M. (1998, August). “Community Attitudes toward Education and Level of
Participation in School Affairs,”. *Dissertation Abstracts International.* 49, 7 111:
1406.
- Browson, Christopher. (2002, April). Working Fathers Participation in Parenting: An
Exploration of Dominant Discourses and Paternal Participation. *Dissertation
Abstracts International Section A: Humanities & Social Sciences.* 62(9 – A): Abstract.
- Cohen, J.M.; & Uphoff, N.T. (1977). *Rural Development Participation: Concept and
Measures for Project Design Implementation and Evaluation.* USA: Cornell
University.
- . (1980. June). “Participation’s Place in Rural Development : Seeking Clarity
through Specificity,” *World Development.* 8(3): 223-229.

- Davis, K.; & Newstrom, J. W. (1989). *Human behavior at work: Organizational behavior*. New York: McGraw-Hill.
- Dusseldorp, D. B. W. M. V. (1981). *Participation in Planned Development Influenced by Government of Developing Countries at Local Level in Rural Areas*. Essay in rural sociology (In honour of R.A.J. van Lier). Wageningen: Department of Rural Sociology of the tropics, Wageningen Agricultural University.
- Eccles, S.J.; & Harold, D.R. (1993, Spring). "Parent-School Involvement during the Early Adolescent Years", *Teachers College Record*. 94(3): 278-284.
- Epstein, J.L. (1982. July). "Teachers' Reported Practices of Parent Involvement : Problems and Possibilities," *The Elementary School Journal*. 83(2): 103-113.
- (1992). "School and Family Partnerships," in *Encyclopedia of Educational Research*. 6th ed. New York: MacMillan.
- (1995. May). "School/ Family/ Community Partnerships: Caring for the Children We share", *Delta Kappan*. 56 (3): 701-712.
- Epstein, J.L.; & Becker. H.J. (1982. November). "Parent Involvement: A Survey of Teacher Practices," *The Elementary School Journal*. 83(2): 85-102.
- Epstein, J.L.; & Sander, M.G. (1996). "School, Family, Community Partnerships : Overview and New Directions," in *Education and Sociology : An Encyclopedia*. New York: Garland.
- (1998 , August). "School-Family-Community Partnerships in Middle and High Schools - From Theory to Practice," <http://www.csos.jhu.edu/crespar/Reports/report22.htm>.
- Epstein, J.L.; others. (1997). *School, family, community partnerships: Your handbook for action*. Thousand Oaks: Corwin Press.
- Fantuzzo. (2000). "Family Involvement Questionnaire: A Multivariate Assessment of Family Participation in Early Childhood" *Journal of Educational Psychology*. (June): 92-2, Abstract.
- Fuller, M.L.; & Olsen, G. (1998). *Home-School Relations: Working Successfully with Parents and Families*. Needham Heights, MA: Allyn and Bacon.
- Gold, S. E. (October 2000). "Community Organizing at a Neighborhood High School: Promises and Dilemmas in Building Parent-educator Partnership and Collaborations," *Proquest Digital Dissertation*. 60, 7A: 295.
- Hill, Constance Lunita. (2000). "Community Support for Public School in Alabama", *Dissertation Abstracts International*. 61: 1453-A.

- Kaplan, R.S.; & Norton, D.P. (2000). *Strategy - Focused Organization:How Balanced Scorecard Companies Thrive in the New Business Environment*. Massachusetts: Harvard Business School Press.
- Kohl, G. O.; Lengua, L. J.; & McMahon, R. J. (2000). Parent involvement in school conceptualizing multiple dimensions and their relations with family and demographic risk factors. *Journal of School Psychology*. 38(6).
- Lachance, Marie J.; Legault, Frederic.; & Bujold, Neree. (2000, December). Family Structure, Parent – Child Communication and Adolescent Participation in Family Consumer Task and Decisions. *Family and Consumer Sciences Research Journal*. 29(2): Abstract.
- Lau, Yuk king. (2002, July). Nonresident Parents' Participation in Post – Divorce Co – Parenthood in Hong Kong: Its Determinants and Impact on Children's Self – Esteem (China). *Dissertation Abstracts International Section A: Humanities & Social Science*. 63(1-A): Abstract.
- Louis, K.S. (1998). Effect of teacher quality of work life in secondary schools on commitment and sense of efficacy. *School effectiveness and School Improvement*. 9(1): 1-27.
- McIntyre, L.L. (2007). Transition to kindergarten: family experiences and involvement. *Early childhood education journal*. 35, (83-88).
- Minke, K.M.; & Anderson, K.J. (2005). Family-school collaboration and positive behavior support. *Journal of positive behavior interventions*. 7, (181-185).
- Mutua, N. Kagendo. (2001, Jun). Importance of Parents' Expectation and Beliefs in The Educational Participation of Children with Mental Retardation in Kenya. *Education and Training in Mental Retardation and Developmental Disabilities*. 36(2): Abstract.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่ม

คณะผู้บริหาร

1. อาจารย์เพ็ญพรรณ ตันตินิรันดร์	ผู้อำนวยการโรงเรียนปณยา พัฒนาการ
2. อาจารย์เรณู ประดิษฐ์พงษ์	ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียนปณยา พัฒนาการ
3. คุณพันธุ์ระวี ตันตินิรันดร์	ผู้จัดการโรงเรียนปณยา พัฒนาการ
4. คุณทินพันธุ์ ตันตินิรันดร์	ที่ปรึกษาโรงเรียนปณยา พัฒนาการ

คณะกรรมการร่วม 4 ฝ่าย

5. คุณจันทร ทองนาค	ผู้แทนครู
6. คุณชลธิชา ณ บางช้าง	ผู้แทนผู้ปกครอง
7. เด็กหญิงภรณ์ณภัส ช่วยชัย	ผู้แทนนักเรียน
8. คุณอิงฤดี ริดมัต	ผู้แทนชุมชน

ผู้ทรงคุณวุฒิ

9. คุณอรุณลักษณ์ ครูสง	ตัวแทนจากศึกษานิเทศก์
10. คุณทองดี ศรีอันธุ์	ตัวแทนจากศึกษานิเทศก์
	(ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ)
11. ตัวแทนจากเขตสวนหลวง	
12. ตัวแทนจากสำนักงานการศึกษาเอกชน (สช.)	

ภาคผนวก ข
แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์
การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนปณยา พัฒนาการ
เขตสวนหลวง กรุงเทพฯ

แบบสอบถามสำหรับผู้ปกครอง

เรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนปณยา พัฒนาการ

เขตสวนหลวง กรุงเทพฯ

คำชี้แจง

1. ผู้ตอบแบบสอบถามฉบับนี้คือ ผู้ปกครองนักเรียนตั้งแต่ระดับเนอสเซอรี่-ระดับประถมศึกษา
2. แบบสอบถามนี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง สำหรับประกอบวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนปณยา พัฒนาการ เขตสวนหลวง กรุงเทพฯ ผู้วิจัยปรารถนาจะให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ กรุณาตอบคำถามด้วยตัวท่านเอง และไม่ต้องลงชื่อในแบบสอบถาม
3. ผู้วิจัยจะใช้ข้อมูลจากแบบสอบถาม เพื่อการวิจัยเท่านั้น และจะสงวนคำตอบของ ท่านไว้เป็นความลับ จึงไม่มีผลกระทบต่อตัวท่านเอง แต่จะมีความสำคัญและเกิดประโยชน์ อย่างยิ่งต่อการพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนปณยา พัฒนาการต่อไป
4. แบบสอบถามชุดนี้มี 3 ตอน ดังนี้
 - ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป เกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม
 - ตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ในการจัดการศึกษาของโรงเรียนปณยา พัฒนาการ เขตสวนหลวง กรุงเทพฯ
 - ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

นันทพร ว่องกัตัญญ

นิสิตปริญญาโท สาขาการบริหารและการจัดการการศึกษา

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนปณยา พัฒนาการ
เขตสวนหลวงกรุงเทพฯ

ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดขีดเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ ซึ่งตรงกับสถานภาพของท่าน

1. เพศ

☐

ชาย

☐

หญิง

2. ความสัมพันธ์กับนักเรียน

☐

พ่อ / แม่

☐

ปู่ย่า / ตายาย

☐

ผู้ปกครองตามกฎหมาย

☐

อื่นๆ(โปรดระบุ).....

3. อายุ

☐

ต่ำกว่า 30 ปี

☐

30 – 40 ปี

☐

41 – 50 ปี

☐

51 – 60 ปี

☐

60 ปี ขึ้นไป

4. ระดับการศึกษา

☐

ประถมศึกษา

☐

มัธยมศึกษาตอนต้น

☐

มัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช.

☐

อนุปริญญา / ปวส.

☐

ปริญญาตรี

☐

ปริญญาโท

☐

ปริญญาเอก

☐

อื่นๆ(โปรดระบุ).....

5. อาชีพ

☐

รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ

☐

ธุรกิจส่วนตัว / ค้าขาย / รับจ้าง

☐

อื่นๆ โปรดระบุ.....

6. รายได้โดยเฉลี่ยต่อเดือน

☐

ต่ำกว่า 20,000 บาท

☐

20,001 – 40,000 บาท

☐

40,001 – 60,000 บาท

☐

60,001 – 80,000 บาท

☐

มากกว่า 80,001 บาท

7. เหตุผลที่ท่านส่งบุตรหลานเข้าศึกษาที่โรงเรียนปณยา พัฒนาการ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐

โรงเรียนอยู่ใกล้บ้าน

☐

โรงเรียนอยู่ใกล้ที่ทำงาน

☐

ความสะดวกในการเดินทาง

☐

ชื่อเสียงและคุณภาพของโรงเรียน

☐

อื่นๆ (โปรดระบุ).....

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียน ปาณยา พัฒนาการ ในด้านการร่วมวางแผน การร่วมกิจกรรม การร่วมระดมทรัพยากร และการร่วม ประเมินผล

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความในแต่ละข้อโดยละเอียดและทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องว่าง ☐ ที่ตรงกับกิจกรรมการมีส่วนร่วมตามความเป็นจริงของท่าน แบบสอบถามนี้มีการกำหนดค่าระดับการปฏิบัติไว้ 5 ระดับ ดังนี้

ระดับการปฏิบัติจริง

- 5 หมายถึง ท่านมีการปฏิบัติการมีส่วนร่วมในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง ท่านมีการปฏิบัติการมีส่วนร่วมในระดับมาก
- 3 หมายถึง ท่านมีการปฏิบัติการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง ท่านมีการปฏิบัติการมีส่วนร่วมในระดับน้อย
- 1 หมายถึง ท่านมีการปฏิบัติการมีส่วนร่วมในระดับน้อยที่สุด

ระดับความคาดหวัง

- 5 หมายถึง ท่านมีความคาดหวังในการมีส่วนร่วมในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง ท่านมีความคาดหวังในการมีส่วนร่วมในระดับมาก
- 3 หมายถึง ท่านมีความคาดหวังในการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง ท่านมีความคาดหวังในการมีส่วนร่วมในระดับน้อย
- 1 หมายถึง ท่านมีความคาดหวังในการมีส่วนร่วมในระดับน้อยที่สุด

[illegible]

ข้อ	การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียน	ระดับการปฏิบัติจริง					ระดับความคาดหวัง				
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
12	ท่านมีส่วนร่วมในการเข้าประชุมผู้ปกครองตามที่โรงเรียนจัดขึ้น เช่น การปฐมนิเทศผู้ปกครอง การประชุมผู้ปกครองประจำภาคการศึกษา										
13	ท่านตอบแบบสอบถามที่ทางโรงเรียนขอความร่วมมือ										
14	ท่านมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เช่น เป็นวิทยากรพิเศษ เป็นผู้ช่วยครู										
15	ท่านติดต่อพูดคุยกับครูประจำชั้นเกี่ยวกับการเรียนของบุตรหลานนอกเหนือจากการประชุมผู้ปกครอง										
16	ท่านสนับสนุนให้โรงเรียนจัดสอนซ่อมเสริมให้บุตรหลาน										
17	ท่านเป็นอาสาสมัครช่วยงานโรงเรียน เช่น ช่วยควบคุมนักเรียนไปทัศนศึกษานอกสถานที่ ช่วยซ่อมกีฬา งานกีฬา เป็นต้น										
ด้านการร่วมระดมทรัพยากร											
18	ท่านมีส่วนร่วมจัดหาเงินทุนหรือบริจาคให้กับโรงเรียนในโครงการต่างๆ										
19	ท่านสามารถให้ความช่วยเหลือโรงเรียนเมื่อโรงเรียนร้องขอ เช่น การดูแลการบ้านบุตรหลาน การดูแลพฤติกรรมบุตรหลาน เป็นต้น										
20	ท่านมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นให้โรงเรียนพัฒนาและปรับปรุงสภาพแวดล้อม เช่น ความ										

[illegible]

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ที่ต้องการให้โรงเรียนดำเนินการ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนปณยา พัฒนาการ

.....

.....

.....

.....

.....

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนปทุมมา พัฒนาการ

เขตสวนหลวง กรุงเทพฯ

แนวคำถามในการสัมภาษณ์

การร่วมวางแผน

1. ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการจัดการศึกษาร่วมกับโรงเรียนหรือไม่ ถ้าไม่ ท่านอยากมีส่วนร่วมหรือไม่ ในลักษณะใด
2. ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการต่างๆที่โรงเรียนจะ ดำเนินการหรือไม่ ถ้าไม่ ท่านอยากมีส่วนร่วมหรือไม่ ในลักษณะใด
3. ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอแนะแนวทางในการปฏิบัติงานของโรงเรียนหรือไม่ ถ้าไม่ ท่านอยากมีส่วนร่วมหรือไม่ ในลักษณะใด

การร่วมกิจกรรม

4. ท่านรับทราบเกี่ยวกับกิจกรรมหรือการดำเนินงานด้านการศึกษาของโรงเรียนหรือไม่
5. ท่านเคยเข้าร่วมกิจกรรมใดบ้างที่โรงเรียนจัดขึ้น โปรดยกตัวอย่าง
6. ท่านมีส่วนร่วมในการให้ข้อคิดเห็นในการจัดกิจกรรมต่างๆของโรงเรียนหรือไม่ ถ้าไม่ ท่านอยากมีส่วนร่วมหรือไม่ ในลักษณะใด
7. ท่านมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนกับครูประจำชั้นหรือไม่ และท่านคิดว่า ผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมอย่างไรในการจัดการเรียนการสอน
8. ท่านเคยขอเข้าพบครูประจำชั้นเพื่อพูดคุยเกี่ยวกับบุตรหลานหรือไม่ ในเรื่องใด และ ท่านคิดว่าผู้ปกครองควรหารือเกี่ยวกับบุตรหลานร่วมกับโรงเรียนในลักษณะใด
9. เมื่อโรงเรียนเชิญชวนให้ท่านเข้าร่วมกิจกรรม เช่น วันปฐมนิเทศ วันประชุม ผู้ปกครอง ท่านยินดีเข้าร่วมกิจกรรมหรือไม่ เพราะอะไร และลักษณะการเข้าร่วม กิจกรรมควรเป็นไปในแบบใด

การร่วมระดมทรัพยากร

10. ท่านเคยให้การสนับสนุนหรือให้ความช่วยเหลือโรงเรียนในเรื่องการบริจาคเงินใน โครงการต่างๆที่โรงเรียนจัดขึ้น หรือบริจาควัสดุ อุปกรณ์ ของใช้ที่จำเป็น แก่ โรงเรียนหรือไม่ อะไรบ้าง
11. ท่านมีข้อเสนอแนะให้โรงเรียนปรับปรุงเรื่องการร่วมระดมทรัพยากร ทั้งการบริจาค เงิน และวัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ หรือไม่ อย่างไร

การร่วมประเมินผล

12. ท่านมีส่วนร่วมในการประเมินผลการจัดการศึกษาและผลการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนหรือไม่ อย่างไร และท่านคิดว่าทางโรงเรียนควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประเมินผลการจัดการศึกษาและดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในลักษณะใด
13. ท่านมีส่วนร่วมในการประเมินคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของครูหรือไม่ อย่างไร และท่านคิดว่า โรงเรียนควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประเมินคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของครูในลักษณะใด
14. ท่านได้รับทราบผลการดำเนินงานในแต่ละปีการศึกษาของโรงเรียนหรือไม่ และท่านคิดว่าโรงเรียนควรปรับปรุงด้านการรายงานผลการดำเนินงานประจำปีการศึกษาอย่างไรให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมมากขึ้น

ประเด็นอื่นๆ

15. ท่านคิดว่า ผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนในลักษณะใดอีกบ้าง
16. ท่านคิดว่าท่านจะได้รับประโยชน์อย่างไรบ้าง หากท่านมีโอกาสได้เข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียน
17. ท่านคิดว่าปัจจัยใดบ้างที่ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครอง
18. ท่านคิดว่าปัจจัยใดบ้างที่เป็นอุปสรรคต่อการสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครอง

ภาคผนวก ค

ภาพบรรยากาศการสนทนากลุ่ม (Focus group)

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล นางสาวนันท์พร ว่องกัตัญญ
 วันเดือนปีเกิด 5 มีนาคม 2529
 สถานที่เกิด กรุงเทพมหานคร
 สถานที่อยู่ปัจจุบัน 105/1 ซอยพัฒนาการ40 สวนหลวง กรุงเทพฯ 10250
 ตำแหน่งหน้าที่การงานในปัจจุบัน ผู้ช่วยผู้จัดการ
 สถานที่ทำงาน โรงเรียนปณยา พัฒนาการ เขตสวนหลวง กรุงเทพฯ
 ประวัติการศึกษา

พ.ศ.2551

ศิลปศาสตรบัณฑิต (ศศ.บ.) (ภาษาอังกฤษ)

จาก มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

พ.ศ. 2561

การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.)

สาขาวิชาการบริหารและการจัดการการศึกษา

จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ